

NALE

VITT. EMANUELE

B

MA

TRACTATUS
DE POTESTATE
SUMMI PONTIFICIS
in rebus Temporalibus .

ADVERSUS
GVLIELMVM BARCLAIVM.

A VICTORE
ROBERTO S. R. E. CARD.
BELLARMINO.

ROMÆ,
Ex Typographia Bartholomæi Zannetti. M. DC. X.

SUPERIO^RVM PERMISSV.

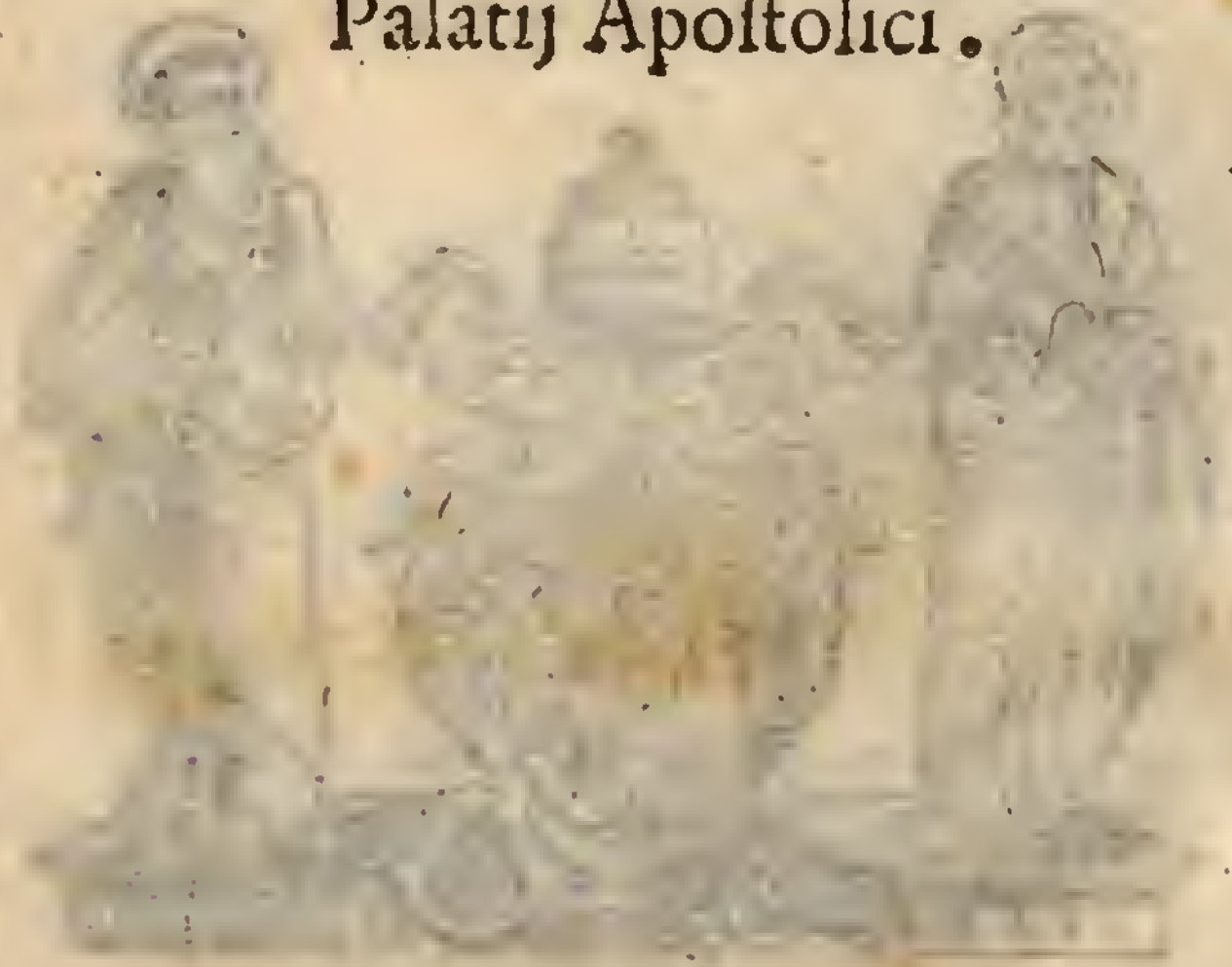
DE POTESTATE
SUMMI PONTIFICIS
IN SUPPL. T. SUPPL. C. 1.

ADVERSA
GUILIELMUM BARCHINENSEM

Imprimatur. Cæsar Fidelis Vicesgerens.

Imprimatur.

Fr. Ludouicus Ystella Magister Sacri
Palatij Apostolici.

IN TYPIS...
M. D. C. L. X. V.

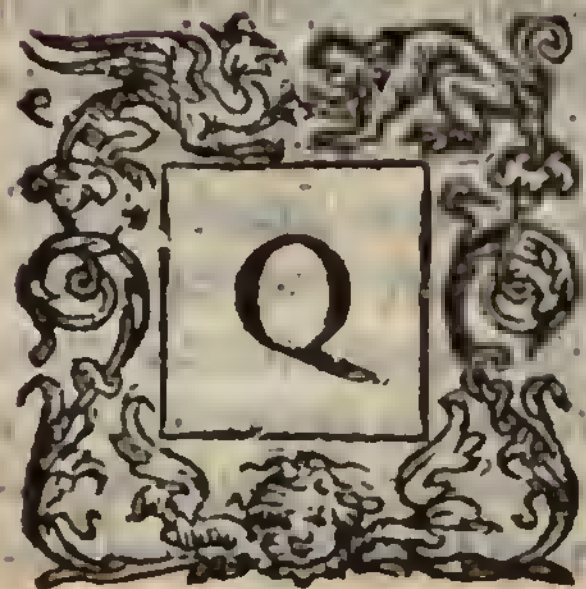
ADVERSA

DE POTESTATE
 SVMMI PONTIFICIS
 IN TEMPORALIBVS.

ADVERSVS

GVLIELMVM BARCLAIVM.

PRÆFATIO.

VI. librum Gulielmi Barclaij de Potestate Papæ nuper emisit in lucem, neque nomen suum, neque Typographi, ac ne loci quidem ubi liber excusus sit, prodere ausus est. Quamuis enim in quibusdam codicibus editus dicatur is liber Musiponti: id tamen confictum fuisse, exploratum habeo. Timuit videlicet, nec sine causa, poenam, aut vituperationem; non præmium, aut laudem expectavit. Nomen tantum auctoris, quod ipse auctor, si viueret, libenter fortasse texisset, liberè detexit; quòd sciret eum ad Iudicem supremum auocatum, & raptum, nihil negocij cum mortalibus iam habere. Hæc sanè non boni operis argumenta sunt; qui enim male agit odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius: qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta, Ioan. 3. Ipse etiam Barclaius veritus fortasse, ne incredibilis arrogantia, ac temeritatis argueretur, si quasi alter Goliath, aduersus acies omnium Catholicorum scriptorum vnus procederet; dissimulata multitudine aduersariorum, mea solius scripta ex proposito oppugnanda suscepit. Sed ego non tanti sum,

FRANCIS

DE POTESTATE

SYMMONIS

in rebus temporibus

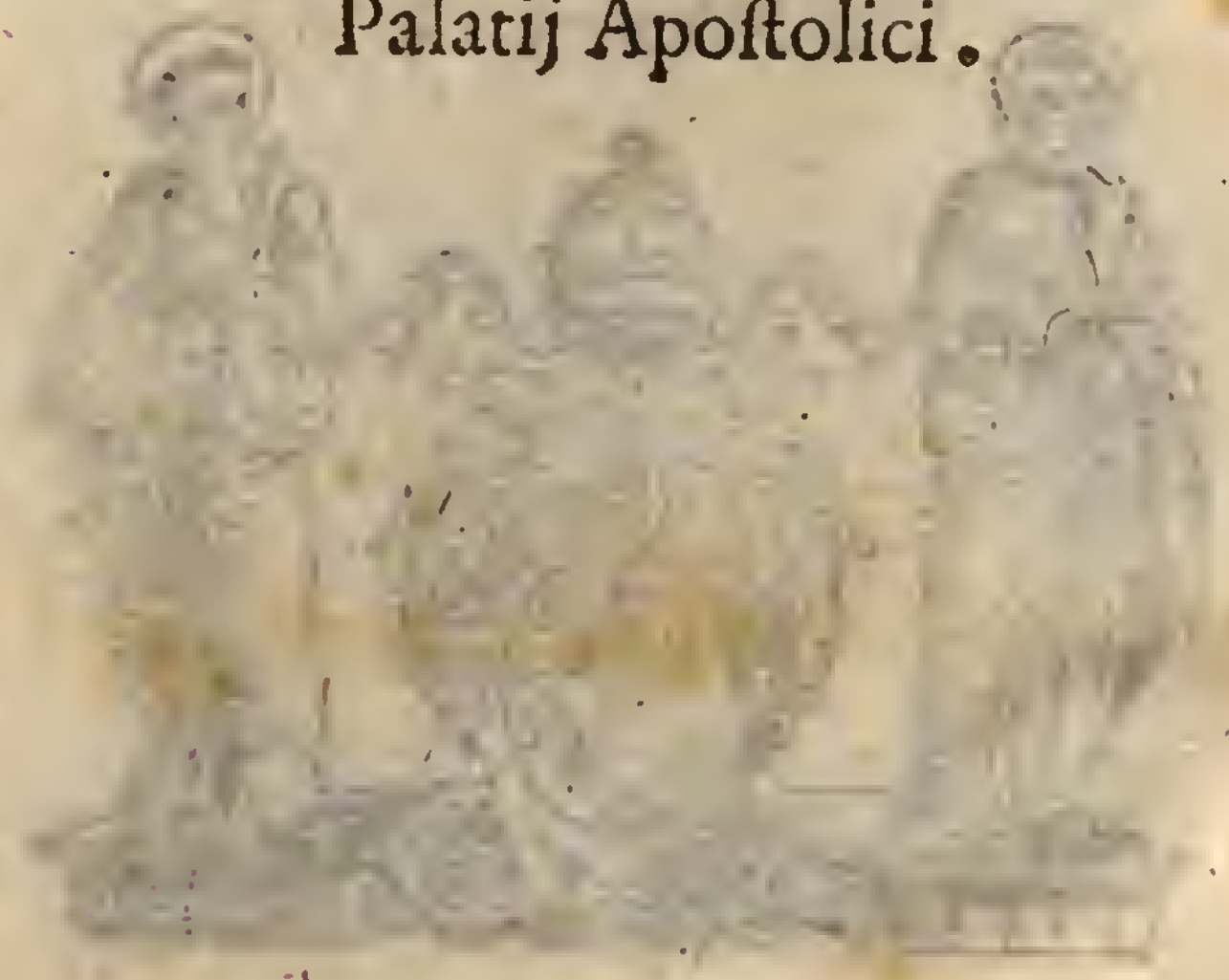
ADVERSUS

GUILLELMUM BARCLAYUM

Imprimatur. Caesar Fidelis Vicesgerens.

Imprimatur.

Fr. Ludouicus Ystella Magister Sacri
Palatij Apostolici.

FRANCIS

DE POTESTATE

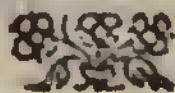
3

DE POTESTATE
SUMMI PONTIFICIS
IN TEMPORALIBVS.

ADVERSVS

GVLIELMVM BARCLAIVM.

P R A E F A T I O.

VI librum Gulielmi Barclaij de Potestate Papæ nuper emisit in lucem, neque nomen suum, neque Typographi, ac ne loci quidem vbi liber excusus sit, prodere ausus est. Quamuis enim in quibusdam codicibus editus dicatur is liber Musiponti: id tamen confictum fuisse, exploratum habeo. Timuit videlicet, nec sine causâ, poenam; aut vituperationem; non præmium, aut laudem expectauit. Nomen tantum auctoris, quod ipse auctor, si viueret, libenter fortasse texisset, liberè detexit; quòd sciret eum ad Iudicem supremum auocatum, & raptum, nihil negocij cum mortalibus iam habere. Hæc sanè non boni operis argumenta sunt; qui enim male agit odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius: qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta, Ioan. 3. Ipse etiam Barclaius veritus fortasse, ne incredibilis arrogantia, ac temeritatis argueretur, si quasi alter Goliath, aduersus acies omnium Catholicorum scriptorum vnus procederet; dissimulata multitudine aduersariorum, mea solius scripta ex proposito oppugnanda suscepit. Sed ego non tanti sum,

vt causam Ecclesiae vniuersae à me vno pendere existimem: noui imperfectum meum; scio me vnum esse de multis, neque committam, vt communi causae praëiudicetur, siue disputando stem, siue cadam. Ea de causa primum adferam in medium sententias clarissimorum Scriptorum ex omni natione orbis Christiani, vt omnes intelligant Barclaij sententiam singularem esse, & Scriptoribus Catholicis omnibus tum Theologis, tum Sacrorum Canonum, ac ciuiliū legum professoribus repugnare. Mirum autem esset si Barclaius nunc viueret, & in theatrum tot Virorum doctissimorum, Itatorum, Gallorum, Hispanorum, Germanorum, atque Anglorum introductus, tot aduersa lumina intueri, vel os aperire, aut omnino mutire auderet. Deinde, vt de sententia Catholicae Ecclesiae nemo dubitare possit, plurium conciliorum Patres in vnum quasi maximum concilium cogam; vbi aliquot Summi Pontifices, non pauci Patriarchae, plurimi Archiepiscopi, Episcopi, Abbares, alijque viri doctissimi; qui varijs locis, & temporibus olim congregati federunt; nunc iterum simul omnes conueniant, & vnum Barclaium in medium vocatum sententijs suis obruant. Postremò cum satis constiterit, tum ex singulis Scriptoribus, tum ex Concilijs generalibus, quis sit Ecclesiae Catholicae sensus de Summi Pontificis potestate in temporalibus: tum demum ad Barclaij obiectiones soluendas, atque eius argumenta examinanda deueniam. Et quoniam Barclaius potestatem Summi Pontificis in temporalibus vniuersè negat; ego quoque potestatem eandem vniuersè astruam, non multum laborans, si ea potestas sit absoluta, vel in ordine tantum ad spiritualia se extendat. Relaturus igitur sententias illustrium Scriptorum Occidentalis Ecclesiae de Potestate Papae in temporalibus, visum est ab Italica natione incipere, quia idem obseruatum esse video in Concilio Constantiensi sess. 41.

*Sententia illustrium Scriptorum
nationis Italicae.*

Primus igitur ex Italica natione prodeat Sanctus Gregorius V. I. Papa, qui lib. 8. Registri sui, epist. 2. ad Episcopum Metensem, copiosè docet, posse à Romano Pontifice Principes Christianos excommunicari, & principatu priuari; eorumque subditos ab obedientia eorum absolui: Quod autem, inquit, postulasti, te nostris scriptis iuari, & præmuniri contra illorum insaniam, qui nefando ore garrunt, non potuisse auctoritatem sanctæ, & Apostolicæ Sedis Regem Henricum excommunicare, nec quemquam à sacramento fidelitatis eius absolueret, &c.

Sanctus Thomas Aquinas, qui non solum excellenti doctrina floruit, sed ea sanctitatis gloria fulsit, ut eum ab omni adulatione erga Pontificem longissimè abfuisse, dubitari non possit, in 2. 2. q. 10. art. 10. Considerandū est, inquit, quod dominium, vel prælatio, introducta sunt ex iure humano: distinctio autem fidelium, vel infidelium est de iure diuino: ius autem diuinum quod est ex gratia, non tollit ius humanum, quod est ex naturali ratione: ideò distinctio fidelium, & infidelium secundum se considerata, non tollit dominium, & prælationem infidelium supra fideles. Potest tamen iustè per sententiam, vel ordinationem Ecclesiæ, auctoritatem Dei habentis, tale ius dominij, vel prælationis tolli: quia infideles meritò suæ infidelitatis merentur potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei; sed hoc quidem Ecclesia quandoque facit, quandoque non facit, hæc Sanctus Thomas, qui duo dicit aduersus Barclaium: vnum est, Dominium, & prælationem introductam esse de iure humano, non ex iure diuino, ut Barclaius frequenter affirmat: alterum est, auctoritate Ecclesiæ, quæ sine dubitatione plenissimè residet in Papa, priuari posse Principes infideles dominio, quod habent super fideles. Neque per infideles intelligit Sanctus Thomas solos Ethnicos, ut videtur existimare Barclaius; sed omnes infideles, siue Pagani, siue Iudei, siue Hæretici sint: nam art. 6. eiusdem

quæstionis enumerat, & comparat inter se species infidelitatis, ac dicit, Hæreticos esse infideles Paganis, & Iudæis absolutè, & simpliciter deteriores: deinde art. 10. de omnibus infidelibus disertè pronunciat, posse eos priuari dominio, quod habent super fideles, si Ecclesia iudicet expedire. Idem repetit quæst. 12. art. 2. & addit, propter alia etiam crimina, posse ab Ecclesia priuari Dominos dominio, quod habent super alios. Idem in eadem 2. 2. q. 60. art. 6. ad tertium Potestas, inquit, secularis subditur spirituali; sicut corpus animæ; & idè non est usurpatum iudicium, si spiritualis Prælatus se intromittat de temporalibus. Idem Sanctus Thomas in secundum sentent. dist. 44. in fine; dicit, in Papa esse apicem vtriusque potestatis spiritualis, & temporalis. Idem, si tamen idem, lib. 3. de Regimine Principum, cap. 10. Quod si dicatur, inquit, ad solam referri spiritualem potestatem (plenitudinem videlicet potestatis Pontificiæ) hoc esse non potest, quia corporale, & temporale ex spirituali, & perpetuo dependet. Et cap. 19. Simile contingit in Principe totius Regni, quia pro conseruatione regiminis super subditos ampliatur eius potestas imponendo: tales, destruendo ciuitates, & castra pro conseruatione totius Regni. Multo igitur magis conueniet summo, & supremo Principi, idest, Papæ ad bonum totius Christianitatis: hæc ille. De quo etsi non nihil dubium est, an sit Sanctus Thomas, cum cap. 20. sequenti, mentionem faciat Alberti Imperatoris, cuius tempora Sanctus Thomas viuendo non attigit: & quia cap. 10. citato, Sanctum Petrum Christi successorem non semel appellat; qua voce, successoris videlicet, uti non solent, qui propriè loquuntur, ut Sanctus Thomas imprimis solet; tamen auctor est antiquus, & doctus, quem Barclaius spernere non potest.

Sanctus Bonaventura, vir doctissimus, & sanctissimus Episcopus Card. Albanensis, tantum ab adulatione Pontificis, ut ne leuis quidem suspicio tanti criminis in eo unquam adhæserit. Is nihilominus, in lib. de Ecclesiastica hierarchia, parte 2. cap. 1. sic loquitur, iam verò possunt Sacerdotes, & Pontifices ex causa amouere Reges, & deponere Imperatores, sicut sæpius accidit, & visum est, quādo

do scilicet eorum malitia hoc exigit, & Reipublicæ necessitas sic requirit. Summus verò Pontifex penes quem in terris prima residet auctoritas, non à Rege, non à Principe seculari, non ab homine iudicatur, sed solius Dei iudicio reseruat,ur;

Ægidius Romanus Ordinis Sancti Augustini, Archiepiscopus Bituricensis, in tract. de Potestate Ecclesiastica, parte 1. cap. 30. Sed, inquit, diceret aliquis, quod Reges & Principes spiritualiter non temporaliter subsint Ecclesiæ. sed hæc dicentes vim argumenti non capiunt: nam si solum spiritualiter Reges & Principes subessent Ecclesiæ, non esset gladius sub gladio; non essent temporalia sub spiritualibus; non esset ordo in potestatibus; non reducerentur infima in suprema per media. hæc ille, qui toto illo tractatu hoc probat, potestatem Ecclesiæ, quæ plenissima est in Summo Pontifice, non ad sola spiritualia, sed etiam ad temporalia se extendere.

Beatus Augustinus Triumphus, alias de Ancona, vir adeo pius, & doctus fuit, ut in eius sepulchro, beati titulum incisum videamus. Is in lib. de Potestate Ecclesiæ, quæst. 22. art. 3. Imperatorem, inquit, à Papa posse deponi quis ibi inficias? eius enim est deponere Imperatorem, cuius est eundem constituere. id quod exempla ipsa declarant. Vide plurima alia in tota quadragesima quæstione.

Beatus Ioannes de Capistrano, qui doctrina, & miraculis Ecclesiam Catholicam illustravit, in lib. de Potestate Papæ, parte 2. secundæ partis principalis, in argumento octauo-decimo pag. 54. editionis Venetæ anni 1588. Papa, inquit, Princeps in spiritualibus, debet similiter in temporalibus eminere, ut tamquam dignior propter eminentiam, supremus in omnibus habeatur.

Sanctus Antoninus Florentiæ Archiepiscopus, Vir æquè sanctus, ac doctus, atque ab omni adulandi specie alienissimus, in Summa sua par. 3. tit. 22. cap. 3. §. 7. Talis, inquit, est potestas Imperatorum, Regum, & Principum, quia per Papam habet institui, regulari, & confirmari, si bona est: & per ipsum habet iudicari, & condemnari, si bona non est. Itē c. 5. §. 7. Potest, inquit, ipsos Reges ex causa rationabili deponere.

8. SCRIPTORES ITALI

Isidorus Mediolanensis Ord. Prædic. lib. 2. de Imperij militantis Ecclesiæ dignitate, tit. 8. concl. 3. Papa, inquit, potest eorum demeritis exigentibus Imperatorem ac Regem deponere.

Gabriel Biel insignis Theologus, lect. 23. in Canone Missæ, Illæ, inquit, regit, & custodit, qui propter ipsius Ecclesiæ regimen, vnum (Papam videlicet) præposuit vniuersis, vt omnes ab vno, sicut corpus à capite gubernentur. Et propè finem, Papa transfert potestatem supremam secularem de gente in gentem, & Imperatorem deponere potest, &c.

Thomas Caietanus Ord. Prædic. S. R. E. Card. doctrina, & vitæ integritate insignis, in Apologia, de comparata auctoritate Papæ, & Concilij, par. 2. cap. 13. ad octauum, idem docet: nam proposito argumento octauo aduersarij his verbis, Octauo, quia nonnulli summi Pontifices inveniuntur definiuisse, se in temporalibus habere supremam potestatem: cæteri verò in oppositum; Respondet his verbis; Ad octauum dicitur, quod quia potestas Papæ directè est respectu spiritualium ad supremum simpliciter finem humani generis; ideo suæ potestati duo conueniunt: primo, quod non est directè respectu temporalium: secundo, quod est respectu temporalium in ordine ad spiritualia: hoc enim habet ex eo quòd ad supremum finem omnia ordinari debent, etiam temporalia; ab eo procul dubio; cuius interest ad illum finem omnes dirigere, vt est Christi Vicarius: primum autem ex natura suæ potestatis consequitur. Ex his autem sequitur, quòd vtrunque verè potest determinare, vt Papa: & quod habet supremam potestatem in temporalibus; & quod non habet supremam potestatem in temporalibus: quoniam vtrunque verum est ad sanum intellectum. affirmatio namq. est vera in ordine ad spiritualia: negatio verò est vera directè, secundum se ipsa temporalia. Vnde nihil ex vtraque decisione erroris accidit.

Alexander de S. Elpidio Ord. Eremitarum S. Augustini in libro De auctoritate summi Pontificis, & iurisdictione Imperij, cap. 9. Deo, inquit, non subditur, qui subiectus non est Dei Vicario, & Ecclesiasticæ potestati: nullus er-

go Rex, nullus temporalis Princeps, cuiuscunque conditionis existat, excipi potest, si Christianum se fateri vult nomine, & re: quia etiam in temporalibus potestati supremæ spirituali subijci debent.

Petrus de Monte Venetus; & Episcopus Brixienfis; in Monarchia, parte 2. quæstione 4. in fine, Magnam, inquit, habet potestatem Papa super Imperatorem, quia ex delicto eum deponit.

Petrus Ancharanus in cap. Canonum statuta, num. 6. de constitut. Papa, inquit, habet vtrunque gladium, & superioritatem ad Imperium, & hinc est, quod Imperatorem coronat, & inungit, & quandoque deponit.

Sylvester Prieras Ord. Prædic. Theologus, & Canonista doctissimus, in Summa, verbo, Papa, num. 10. Papa, inquit, potest eligere Imperatorem per se ipsum immediatè, quando ex iustâ, & rationabili causa expediret: quia principalis agentis habentis dirigere omnes fideles ad pacem, & finem spiritualem, est eligere ministros. & infra, Potest (Papa Imperatorem) dignum excommunicatione excommunicare, & dignum depositione deponere. & num. 11. Habet (Papa in Reges, & Principes Christianos omnes) vniuersalem spiritualium; & temporalium iurisdictionem. & infra, Potest ex rationabili causa deponere.

Astensis in Summa, prima par. lib. 2. tit. 64. art. 4. pag. 101. Ex prædictis, inquit, collige, quod Principes seculi, & Domini temporales, non tantum propter hæresim suam, sed etiam propter negligentiam extirpandi hæresim aliorum, sunt excommunicandi, ab Ecclesia deponendi, de terris suis expellendi, & terræ eorum occupandæ Catholicis possunt exponi, & idem, si Princeps circa Regnum, & iustitiam faciendam, inuentus fuerit negligens, insufficiens, & ineptus: Vnde Zacharias deposuit Childericum, & Innocentius Othonem.

Nicolaus Abbas Panormitanus, in cap. solitæ, de maior. & obed. num. 7. Papa, inquit, potest rationabiliter increpare Imperatorem, & alios Principes seculares: & non mirum, nam potest eos ex causa deponere. idem docet in cap. Per venerabilem, Qui filij sint legitimi.

Ioannes de Anania, Archidiaconus Bononiensis in cap. licet, de voto, num. 10. Papa, inquit, priuat laicum ordine genituræ, quia habet potestatem super Reges, & Regna. Vnde deponit Imperatorem.

Bartholus in l. si imperator. C. de legibus, num. 4. Ius, inquit, eligendi Imperatorem habent Principes de Alemania, & ius priuandi solus Papa habet.

Baldus in proœmio ff. vet. Solus, inquit, Papa priuat Imperatorem.

Petrus Andreas Gambarara, in tract. De officio, & potestate Legati lib. 2. tit. de Varijs ordinariorum nominibus, num. 220. Solus, inquit, Papa deponit Imperatorem, & Reges, demeritis suadentibus.

Restaurus Castaldus, in lib. de Imperatore quæst. 81. Solus, inquit, Papa sine concilio deponit Imperatorem, quia Papæ, & Christi vnum est tribunal. & infra, Papa Principem quantumcunque exemptum, si expedit, punit, & deponit.

Dominicus Cardinalis Tuscus vir doctissimus, qui adhuc viuit, & magnum opus ante paucos annos edidit, in sexto tomo Practicarum conclusionum, verbo, Papa, multos auctores citat ad hoc ipsum propositum: ad eum, si quis plures auctores velit, lectorem remitto.

*Sententia illustrium Scriptorum
nationis Gallicæ.*

Sanctus Bernardus lib. 4. de Consideratione cap. 4. Quid tu, inquit, denuo vsurpare gladium tentes, quem semel iussus es ponere in vaginam: quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis sic, Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse tuo fossitan nutu, & si non tua manu enaginandus; alioquin si nullo modo ad te pertineret, & is, dicentibus Apostolis, ecce duo gladij hic: non respondisset Dñs, satis est, sed nimis est. Vterque ergo Ecclesiæ, & spiritualis scilicet gladius, & materialis. Sed is quidem pro Ecclesia, ille verò & ab Ec-
clesia

clesia exerendus est, ille Sacerdotis, is militis manu, sed san-
ad nutum Sacerdotis, & iussum Imperatoris, hæc Sanctus
Bernardus, qui certè non diceret, gladium materiale
Ecclesie esse, & non solum pro Ecclesia exerendum; sed
etiam ad nutum Sacerdotis exerendum, si cum Barclai-
existimaret, potestatem in temporalibus nullo modo ad
Ecclesiam, eiusque Præsidentem pertinere. Sed de hac senten-
tia suo loco plura dicemus.

Petrus de Palude Patriarcha Hierosolymitanus, vir do-
ctissimus, in tract. De causa immediata Ecclesiasticæ potes-
tatis art. 4. qui est de potestate Papæ, sic loquitur, licet Pa-
pa non habeat confirmare quemlibet Regem, qui consensu
populi à principio Regnum assumpsit: tamen potest depo-
nere omnem talem, non solum propter hæresim; aut schi-
smam, aut aliud crimen intolerabile in populo; sed etiam
propter insufficientiam, ut potè, si quis idiota sensu, vel
impotens viribus in Regno præset, & propter eius insuffi-
cientiam Regnum fidelium periclitaretur. & infra, reddens
rationem ait, Quia Papa est superior in spiritualibus, & per
consequens in temporalibus, quantum necesse est pro bono
spirituali.

Durandus Episcopus Mediolanensis Theologus insignis,
in lib. de Origine iurisdictionum, quæst. 3. Quia, inquit,
utraque potestas temporalis, & spiritualis est necessaria,
ideò utranque potestatem (Christus) contulit Petro. & in-
fra, Isti sunt veri termini iurisdictionis spiritualis, & tem-
poralis à fundatione Ecclesie, quos transgredi non licet;
quia iurdictio temporalis nullo modo se extendit ad
spiritualia, de quibus nihil nouit: iurdictio verò spiritua-
lis se extendit primo, & principaliter ad spiritualia, secun-
dario verò, & per quandam consequentiam se extendit ad
actiones hominum circa temporalia, quæ ordinantur ad spi-
ritualia tamquam ad finem.

Erueus Brito Ord. Prædic. Magister Generalis, & Theo-
logus acutissimus, tract. de Potestate Papæ. §. Ad euidetiam
secundi, sic loquitur, Ad Papam pertinet corrigere omnem
abulum tam potestatis Ecclesiasticæ, quam terrenæ in quo-
cunque existente de populo Christiano.

Jacobus Almain in tract. de Suprema potestate Ecclesiastica, & temporalis, quæst. 2. principali, quæ est de suprema potestate laica, cap. 5. ad tertiam allegationem, Papa, inquit, potest Imperatorem deponere in duobus casibus: primus, pro crimine purè spirituali, ut est hæresis: secundus, quando illi ad quos spectat iure ordinario, sunt negligentes, ipsum deponere. Ibidem, ad quartam allegationem, sic ait: Si gens Imperij efficeretur hæretica, vel transferret se ad aliam sectam dimittendo sectam Christianam: posset propter hoc Papa illam gentem priuare dignitate Imperiali, & sic transferre in aliam gentem.

Henricus Card. Ostiensis in Summa tit. de Hæreticis. §. Qua poena puniantur num. 11. Nota, inquit, quod Domini temporales, non solum propter suam hæresim, sed etiam aliorum, quod cum possunt admoniti exterminare negligunt, excommunicari possunt, & terræ ipsorum exponi Catholicis occupandæ. Idem, si Princeps negligens inueniatur circa regimen, & iustitiam faciendam. Unde Zacharias Papa deposuit Childericum Regem Francorum.

Petrus Bertrandus Card. & Episcopus Eduensis, in tract. de Origine iurisdic. quæst. 4. num. 5. Potestas, inquit, spiritualis debet dominari omni humanæ creaturæ: & quemadmodum Iesus Christus dum fuit in hoc mundo, & etiam ab æterno naturalis Dominus fuit, & de iure naturali in Imperatores, & quoscunque alios depositionis, & damnationis sententias ferre potuisset: ita eadem ratione eius Vicarius.

Ioannes de Sylua, tract. de Beneficio par. 3. quæst. 8. Et Papa, inquit, potest deponere Regem.

Stephanus Aufrerius, in tract. de Potestate secularium num. 5. & 6. Papa, inquit, ipsum Imperatorem tamquam inferiorem destituit, exigentibus causis: & in omnibus arduis negocijs, & maximis difficultatibus generantibus scandalum in Christianitate, Papa potest huiusmodi maioritatis ratione se intromittere, etiam inter laicos, & exercere huiusmodi potestatem sibi à Deo attributam.

Gulielmus Durandus Episcopus Mimatensis, Speculator vulgò dictus, in speculo lib. 1. tit. de Legato. §. Nunc ostendendum

dendum. num. 17. Papa, inquit, deponit Imperatorem propter ipsius iniquitates, & dat (Principibus) curatores ubi ipsi sint inutiles ad regendum.

Ioannes Faber in legem primam. num. 10. C. de summa Trinit. & fid. Catholica. Sed, inquit, de Papa non est dubium, quin sit superior omnibus Christianis, & in temporalibus, & in spiritualibus. & infra, Cum agitur de præiudicio animæ, vel populi, Papa potest, & debet providere, & si necesse sit, quoscunque Reges deponere.

Ægidius Bellamera Episc. Auenionensis, in cap. Alius. 15. q. 6. num. 2. sic ait, Papa potest deponere Imperatorem, qui ab eo temporalitatem recognoscit. & infra, Etiam alios Reges, licet ab eo Regna sua non teneant infæudum, nec temporalitates suas ab eo recognoscant, nec iuramentum fidelitatis ei præstent, videlicet, pro delictis, & negligentijs: & infra, Depositiō autem Regum faciēda per Papam, non ex illa ordinaria; sed ex quadam suprema, & absoluta potestate procedit: & quod illam supremam, & absolutam potestatem Papa habeat, videtur multum æquum, & Reipublicæ valde expediens, scilicet ut sit aliquis supremus Monarcha, qui Regum huiusmodi excessus possit corrigere, & de ipsis iustitiam ministrare. Vide eundē, in cap. Nouit. de Iudic. & in cap. Solitæ, de maiorit. & obed.

Ioannes Quintinus Hæduus in repetitione ad c. Nouit. de Iudic. num. 64. Quare, inquit, ponimus vtrunque gladium Ecclesiæ datum esse; hoc est, Ecclesiæ Pontificem habere ius, & potestatem in spiritualia simul, & omnia temporalia, atque de his statuere, & decernere ex causa posse, cuius decretis standum: nam quamuis homo sit mortalis, tamen cælesti potestate pollet. & infra, num. 127. Hoc, inquit, iure Papa Zacharias anno Christi nati 753. Childericum longa maiorum serie legitimum Galliæ Regē, & possessorem Regno auito destituit, & in eius locum Pipinū Belgam substituit, causatus peccatum esse, hominem tantæ impari potestati, inertem, & nihil agentem reipub. gubernacula moderari: & infra: Hinc & Leo, ut Pontifex Romanus, eadem fultus auctoritate Carolū pariter Gallorum Regem, Romanum creavit Imperatorem.

Remundus Ruffus, contra Molineum, cap. 6. pag. 106. Non ignoramus, inquit; Leonem III. Pontificem Græcis ademptum Imperium in Carolum Magnum contulisse: id enim cum nostri Annales, tum Græcorum libri testantur: quod iure sibi quæsitum, & Carolus Magnus, & posteri Franci, Germaniq. putarunt. Omitto Pipinum à Stephano II. vel ut nonnulli, à Zacharia Regem factum, detruso in Monasterium Childerico ignauo, stupido, & bardo Rege.

*Sententia illustrium Scriptorum nationis
Hispanicæ.*

Sanctus Raymundus, in Summa lib. 1. tit. de Hæreticis. S. 7. Ex præmissis, inquit; inter alia collige notabiliter, quod Iudex, vel potestas secularis, non solum propter hæresim suam; sed etiam propter negligentiam contra hæresim extirpandam, potest non solum excommunicari ab Ecclesia; sed, etiam deponi: & extende hanc pœnam, & Ecclesiæ potestatem quodocunque Princeps aliquis secularis fuerit inutilis, dissolutus, & negligens circa regimen, & iustitiam obseruandam. 17. q. 4. Si quis princeps.

Pelagius Aluarus Episc. Syluentis ex Ordine Minorum assumpt. in tract. de Planctu Ecclesiæ lib. 1. art. 21. Papa, inquit, transfert Imperium, & confirmat Imperatorem, electum canonicè inungit, & coronat; & contumacem, & persecutorem Ecclesiæ Imperio priuat.

Ioannes de Turrecremata S. R. E. Cærd. doctissimus, in Summa de Ecclesia lib. 2. cap. 113. propositione quarta, docet, Papam iure papatus non habere extra principatum suum Ecclesiasticum potestatem in temporalibus directè: sed cap. 114. docet per sexdecim conclusiones, Papam in ordine ad spiritualia habere potestatem amplissimam in temporalibus. Referam hoc loco vnâ tantum conclusionem. Quarta propositio; Romanus Pontifex videtur iurisdictionem etiam in temporalibus habere, quia non solum Principes seculares circa vsum suæ iurisdictionis delinquentes potest per censuram Ecclesiasticam coërcere; verum etiam

ctiam

etiam notabiliter negligentes à dignitate deponere. Videat lector totum caput, & commentarium eiusdem auctoris in cap. Alius. 15. q. 6.

Cyprianus Benetus Aragonensis Ordin. Prædic. in libro De prima orbis sede, in resp. ad sextum pro 2. parte conclusionis primæ. In traditione, inquit, clauium includitur etiam collatio terrenarum potestatum pro conseruatione bonorum spiritualium.

Franciscus Victoria Ord. Prædic. de Potestate Ecclesiæ Relectione 1. q. 5. prop. 8. In ordine, inquit, ad finem spiritualem Papa habet amplissimam potestatem temporalem, super omnes Principes, & Reges, & Imperatorem. & infra. Quando necesse est ad finem spiritualem potest, non solum omnia, quæ Principes seculares possunt; sed & facere novos Principes, & tollere alios, & Imperia diuidere.

Dominicus à Soto Ordin. Prædic. in 4. sent. dist. 25. q. 2. art. 1. concl. 5. Potestas, inquit, quæcunque ciuilis eatenus est Ecclesiasticæ subiecta in ordine ad spiritualia, vt Papa possit per suam spiritualem potestatem, quoties ratio fidei, & religionis exegerit, non solum Ecclesiasticarum censurarum fulminibus aduersus Reges agere, eosq. cogere; verum & cunctos Christianos Principes temporalibus bonis priuare, & vsque ad eorum priuationem procedere.

Alphonfus de Castro Ord. Minor. lib. 2. cap. 7. De iusta hæreticorum punitione, sic ait, Nec mirari debet aliquis, quòd Papa propter hæresis crimen Regem à regia dignitate deponat, & Regno priuet; quoniam in negotio fidei, etiam Reges, sicut & alij inferiores subduntur summo Pontifici.

Iacobus Simanca Pacensis Episc. in lib. De Catholicis institutionibus tit. 45. num. 25. Quamuis, inquit, Ecclesiastica potestas distincta sit à seculari, & Papa iurisdictionem ciuilem non habeat in secularium Principum Regna: nihilominus tamen in ordine ad finem spiritualem habet Pontifex Maximus amplissimam potestatem in omnes Principes Orthodoxos. Vnde si Princeps aliquis inutilis esset, aut iniquas leges contra Religionem, aut contra bonos mores conderet, aut quidpiam simile faceret in detrimentum re-

rum

rum spiritualium, posset Papa seruatis iustis circumstantijs, congruum remedium adhibere, priuando etiam talem Principem, administratione, & iurisdictione.

Dominicus Bannes, in 22. q. 10. art. 10. in fine commentarij. §. Quarta concl. Ita etiam, inquit, à iure diuino positio est potestas, quam habet Pontifex ad auferendum dominium, & iurisdictionem ab infidelibus supra fideles: quando autem vtendum sit hac potestate, relinquatur eius dominio, vel iudicio. & q. 12. ar. 2. in commen. §. Circa vltimam conclus. Ecclesia, inquit, non tantum priuat dominio in subditos, Principes apostatas perfecte, verum etiam illos, qui lapsi sunt aliquo pacto in hæresim.

Martinus Ledesmius in secunda quartæ. q. 20. ar. 4. concl. 8. In ordine, inquit, ad finem spiritualement Papa habet amplissimam potestatem temporalem super omnes Principes, & Reges, & Imperatores.

Gregorius de Valentia, in 2. 2. disput. 1. q. 12. punct. 2. asser. 2. Iure, inquit, Ecclesiastico per summi Pontificis auctoritatem, atque sententiam, omnino potest quis dominio, & prælatione erga subditos priuari propter peccatum Apostasiæ à fide, neque est de hac assertionem dubium vllum apud verè Orthodoxos.

Gulielmus de Monserat Catalanus, in tract. de Successione Regum. num. 30. Papa, inquit, Vicarius Christi cuius causa potest quemcunque Christianum Principem priuare, prout priuauit, & deposuit Childericum Regem Franciæ, & in eius locum Pipinum instituit, & Romanum Imperium à Græcis transtulit in Germanos.

Alphonsus Alvarez, in Speculo, cap. 16. Hinc, inquit, est, quod (Papa) Imperium transferre potest de certo genere personarum, cum maxima causa ad aliud genus: & infra. Et ipsum Imperatorem, tanquam inferiorem destituit exigentibus causis maximis, & arduis.

Antonius Cordubensis Ord. Minor. lib. 1. Quæstionarij, quæst. 57. dub. 3. Potestas, inquit, ciuili subiecta est, non quidem potestati temporali Papæ; sed spirituali aliquo modo, in casu necessitatis, vel magnæ utilitatis spiritualium. Et Ecclesia, & maximè Papa, habet potestatem, & auctoritatem,

tatem, vel iurisdictionem aliquam temporalem in ordine ad finem spirituales super omnes homines, & Principes, & res omnes, & Regna totius Mundi.

Ludouicus Molina, tom. 1. de Iust. & iure, tract. 2. disp. 29. concl. 3. Potestas, inquit, spiritualis summi Pontificis ad finem supernaturalem adiunctam quasi ex consequenti habet supremam, & amplissimam potestatem iurisdictionis temporalis super omnes Reges, & reliquos, qui sunt de Ecclesia; præcisè tamen quantum postulat finis supernaturalis, ad quem spiritualis potestas ordinatur. Quare si id exigat finis supernaturalis, potest summus Pontifex deponere Reges, eosq. Regnis suis priuare.

Didacus Couarruias, in tract. de Restitutione super Regulam, Peccatum, p. 2. §. q. num. 7. Hæc, inquit, sententia vera est in hoc sensu, vt Papa verè habeat potestatem temporalem etiam super Imperatorem, quatenus ea utilis, & necessaria sit ad Ecclesiæ Catholicæ regimen, & spiritualis potestatis vsum.

Fernandus Vasquius, lib. 1. Illustrium controuersiarum, cap. 21. Cæterum, inquit, Papa habet etiam iurisdictionem in temporalibus, quatenus necessaria sunt ad spiritualium expeditionem: & infra, Id quod admittunt communiter vtriusque partis fautores.

Michael de Aninyon, in tract. de Vnitate Ouilis, & Pastoris, num. 12. Penes Papam, inquit, est vtraque suprema potestas, licet non habeat vsum gladii temporalis: & quia potestas Papæ immediatè à Deo emanauit, & ipsi soli Deo subest: potestas verò Imperatoris à Vicario Christi, cui est subordinata; ideò Papa potest Imperium de certo genere personarum transferre ad aliud, & Imperatorem vngit, & coronat, confirmat, approbat, & reprobat, ac etiam deponit causis exigentibus.

Martinus Nauarrus, in Comment. ad cap. Nouit, de Iudicijs Notab. 3. num. 41. Potestas, inquit, Ecclesiastica, est species potestatis, distincta à laica, & longè nobilior ea; vt aurum est species metalli distincta à specie plumbi, & nobilior ea; quæque directè solùm amplectitur supernaturalia: indirectè, verò eatenus naturalia, quatenus sunt

necessaria ad consecutionem finis supernaturalis. & infra, num. 99. Colligitur, inquit, ratio quare Papa deponere potest Reges adeò negligentés in regendis Regnis suis, vt ob id. pópulus Dei subditus illis retrahatur à consequenda vita æterna :: Porro hic auctor plurimos citat in eandem sententiam.

*Sententia illustrium Scriptorum
nationis Germanicæ.*

Stephanus Episc. Albestatensis, in Epist. quæ extat in Appendicé Máriani Scoti; loquens de Henrico IV. Imperatore, Dominus, inquit, Henricus hæreticus est, & profandis malis à Sedé Apostolica, excommunicatus, nec Regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia Catholici sumus, potest obtinere.

Hugo de Sancto Victore, natione Saxo, vir doctrina, & sanctitate celeberrimus, lib. 2. de Sacrament, par. 2. cap. 41. Spiritualis, inquit, potestas terrenam potestatem, & instituere habet vt sit; & iudicare; habet, si bona non fuerit: Ipsa verò à Deo primùm instituta est, & cum deuiat à solo Deo iudicari potest.

Henricus de Gandauo, Quodlibeto. 6. q. 33. Iste, inquit, Hierarcha primus post Christum super vniuersalem Ecclesiam Petrus erat, cui ambas claués tradidit, & duos gladios commisit; sic, vt regimen vniuersalis Ecclesiæ, tam in spiritualibus; quàm in temporalibus ad ipsum pertineret.

Ulricus in sua Summa, sic ait, Si Rex esset manifestè hæreticus, vel si interpellatus ab Ecclesia negligeret nihilominus regimen Regni sui, quantum ad ea quæ sunt fidei, scilicet si non intenderet extirpationi hæreticorum, posset ab Ecclesia deponi à regia dignitate. Huic auctorem allegat Io. de Turre Cremata loco supra citato.

Dionysius Carthusianus, in lib. De regimine politix, art. 19. In Ecclesia, inquit, Dei est vnus Pontifex summus, videlicet Dominus Papa, in quo est vtriusque potestatis, at-

que

que Domini plenitudo, & apex, hoc est, tam spiritualis quam secularis potestatis: idcirco iurisdictionem, & dispositionem habet super omnia Regna, & Principatus fidelium non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus dum rationabilis causa requirit. Nam & Imperatorem potest deponere, & Reges, si vita eorum id mereatur, Regnis suis priuare.

Ioannes Driedo, lib. 1. De libertate Christiana, cap. 1. 4. Verum, inquit, hic non est silentio pretereundum, quod Papa ex plenitudine potestatis super vniuersos Principes Christianos, potest Reges, ac Principes propter hæresis crimen priuare suis Regnis, atque Imperijs, & in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab obedientia, & subiectione eorum. Vide etiam, cap. 9. vbi demonstrat auctor in ordine ad finem super naturalem, subiectam esse potestatem temporalem potestati spirituali.

Albertus Pighius, lib. 5. de Ecclesiastica Hierarchia, cap. 2. Quare, inquit, hi omnes (Reges, & Principes videlicet Christiani) vt pars, & membra sunt Ecclesie necessario etiam subsunt Ecclesiasticæ Hierarchiæ Præsidi, qui sui Imperij habena moderetur eosdem; in suam mutuo; & totius corporis utilitatem conspirantes teneat; omnes contineat in officio, præuaricantes corrigat, & si ita exigat totius necessitas; administratione quoque, & officio amoueât, & in locum eorum constituat alios; aut constituendos præcipiat per eos, ad quos hoc ipsum de iure, aut consuetudine pertinet. Vide eundem auctorem, cap. quartodecimo, vbi id ipsum repetit, & exemplis allatis probat.

Iacobus Latomus, in lib. de Ecclesia, cap. 14. Ex eisdem, inquit, principijs conficitur, Regem, aut alium quemcunque terrenum Principem Christianum, Regno, & Principatu iure priuari posse per Ecclesiam; quia Regnum, & Principatus cum personis, vt supra dictum est, in Ecclesie corpus, & ius transijt per sacrum baptisma, & per Christianæ Religionis liberam acceptionem Christo, & Sponsæ eius dedicatum, & consecratum, & donatum donatione irreuocabili. hæc ille, qui potestatem Ecclesie plenissime residere in summo Pontifice demonstrat in alio libro, quem

De Primatu Romani Pontificis inscripsit :
 Conradus Brunus, lib. 3. de Legationibus, cap. 6. Hæc,
 inquit, iurisdictio iudicia ciuilia, & criminalia, denuncia-
 tiones, & inquisitiones, accusationes, poenas item, & cen-
 suras Ecclesiasticas complectitur in personas, & res Eccle-
 siasticas: multis etiam casibus in laicas personas, & pro
 rebus temporalibus datur. In his omnibus plenissimam
 habet iurisditionem summus Pontifex: determinatam
 autem, & certis limitibus conclusam Archiepiscopi, Epi-
 scopi, &c.

*Sententia illustrium Scriptorum nationis
 Anglica, & Scotica*

Alexander Alensis Anglus Ord. Min. Vir doctissimus, &
 Sanctorum Thomæ, & Bonauenturæ Præceptor, par. 4.
 q. 10. in explicatione Canonis Missæ in illud, Et pro Rege:
 N. Spiritualis, inquit, potestas terrenam habet instruere, &
 iudicare, si bona fuerit: ipsa verò à Deo primum instituta
 est, & cum deuiat à solo Deo iudicari potest. Idem Ale-
 xander, par. 4. q. 79 memb. 5. & 6. Voluit, inquit, Deus
 quosdam in alios plures habere potestatem; & deinde in
 illos alios pauciores; & sic semper donec deueniretur ad
 vnum, scilicet Papam, qui sub Deo immediatè est. Quo
 loco docet Alexander, Papam ita præesse omnibus potesta-
 tibus, vt ipse solus sub Deo immediatè sit.

Robertus Olkot Anglus, in lib. Sapientiæ, lect. 200. Hic
 autem, inquit, est Rex Regum, cui omnes subsunt nationes,
 & populi, qui temporalia ab eo recipiunt: Sacerdotio ta-
 men, ac summo Pontifici debet subesse. & infra, Samuel
 vnxit David in Regem, in figura quod Vicarius Christi, &
 Prælatus Ecclesiæ confert principatum, & regiam potesta-
 tem ad vtilitatem Ecclesiæ. vnde ius, & auctoritas exami-
 nandi personam electam in Regem, & promouendi ad Im-
 perium, ad Papam pertinet.

Franciscus Maironus Scotus, in 4. sent. dist. 19. quæst. 4.
 Plenitudo, inquit, potestatis secundum vtranque iurisdictio-
 nem

nem concurrat in eandem personam: hoc patet auctoritate ite Christi dicentis, Quodcunque ligaueris, &c.

Ioannes Bachonius Anglus Ord. Carmelitarum, in Prologo super 4. sent. quæst. 11. art. 4. Papa, inquit, habet iudicare de Regnis, & de Regibus in causa belli, & pacis: potest enim compellere Principes temporales, ut pacem, & iustitiam sibi inuicem seruent. & infra, Habet Regem deponere, ut alteri Regnum tribuatur, ratione iniquitatis, vel inutilitatis suæ personæ. Item habet Imperatorem deponere, & Imperium alteri dare, si non defendat Ecclesiam.

Thomas Valdensis Ordin. eiusdem, in lib. 2. Doctrinalis fidei antiquæ, art. 3. cap. 75. explicans quo sensu Sanctus Gregorius seruum se Imperatoris dixerit, Profectò, inquit, nec Beatus Papa Gregorius eminentiæ sui status super statum Imperatoris præiudicauit in aliquo, cum Regem sibi verbo tenus præposuit, negotio quoque, quod tunc tractabatur attento: quod tunc aptè videbimus, si posteriora eius facta, & scripta quæramus. Vide an se Magistrum & Imperatorum, & Regum non arbitraretur, cum post priuilegia quædam Senatori presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directæ sub interminatione dignitatis, & honoris omni eius violatori conclusit. hæc ille, qui continuò subiungit duo priuilegia Sancti Gregorij, quibus minatur Regibus Regnorum amissionem, si priuilegia illa violare præsumerent.

Reginaldus Polus, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, in lib. de summo Pontifice, cap. 8. Ex quo, inquit, id quod paulò ante diximus, ita concludi potest, Christi Vicarium, cui singulare, & maximum omnium ministerium commissum est, illud nimirum, quod vltimum spectat hominis finem, in orbe terrarum, Ecclesiâq. gubernanda, obtinere summam, ac præcipuam potestatem inter cæteros omnes Dei Ministros, seu Imperatores, seu Reges, seu Principes, aut quocunque alio nomine nuncupentur.

Nicolaus Sanderus, in lib. 2. De Visibili Monarchia Ecclesiæ, cap. 4. Ex his igitur, inquit, quæ tum diuinum ius, tum

ipſius naturæ lumen reuelat, abundè apparet; quanto perè al terrent à veritate, qui putant Reges Christianos in ſuis Regnis ſupremam ſemper poteſtatem habere, nec vnquam Episcopis ita ſubefſe, vt cum in fidem obſtinatè peccant, à Regno remoueri queant. & ſupra, Pontifex igitur non minus dabit operam, vt Regem, qui populum Christianum falſa doctrina imbuit, à regimine populi remoueat, quàm Paſtor operam dat, vt malè affectum Arietem de medio tollat.

Habemus igitur, quæ doctrina viguerit in Eccleſia antequam Barclaius, & Ego litigare inciperemus. Et ſi ſanctus Auguſtinus, in lib. 2. cap. vltimo aduerſus Iulianum, adductis testimonijs vndecim Scriptorum, quorum aliqui ante ducentos annos, aliqui ante centum, aliqui ipſius ætate vixerant; affirmat, in nullo concilio Eccleſiaſtico tot illuſtres Scriptores, & Magiſtros vnquam ſimul conueniſſe; & miratur, ſi Iulianus in illum conuentum introductus os aperire, & tot viris grauiffimis, & doctiffimis reſiſtere auſus fuiſſet: quantò maiore ratione poſſumus nos affirmare, in nulla Synodo quantumuis numeroſa conueniſſe vnquam Scriptores eximios ſupra ſeptuaginta, quorum aliqui ante quingentos annos floruerunt, quique diuerſis ſeculis in diuerſis Chriſtiani Orbis partibus, non ſolum doctrina, ſed etiam ſanctitate, & miraculis Eccleſiam illuſtrarunt? Et quamuis affirmare non poſſum, an Barclaius in coronam tot inſignium Scriptorum introductus, ſi nunc viueret, reſiſtendum, an cedendum ſibi eſſe cenſeret: hoc tamen ſecurus affirmo, vel omnium iſtorum libros, quibus Eccleſia tot ſeculis uſa eſt, exterminandos eſſe; vel Barclaij libellum, vt ſcandalolum, temerarium, ſeditioſum, & erroneum flammis vltimicibus eſſe tradendum.

Sententiâ Conciliorum de poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus.

Sed ſi fortè alicui fidem non faciunt teſtes ſingulares, quamuis plurimi, & omni exceptione maiores: veniã
ad

ad testes contestes, eosq̄ penè innumerabiles, qui aduersus Barclaium testimonium dicent: Ante annos nongentos à Gregorio secundo Romano Pontifice excommunicatum fuisse Leonem Isauricum Imperatorem, propter crimina hæreseos, & vectigalibus Italiæ, ac per hoc parte Imperij mulctatum, testantur Historici Græci Glycas, Theophanes, Cedrenus, & Zonaras, in Leone Isaurico; & Latini Sigebertus anno 727. Paulus Diaconus lib. 21. & Platina in Gregorio III. Latini enim tribuunt Gregorio III. hoc factum, quoniam is Gregorij I I. sententiam confirmavit. Porro sententiam Gregorij II. in Synodo Episcoporum latam fuisse, testatur Ioannes Zonaras Græcus auctor, in vita Leonis Isaurici, cuius hæc sunt verba, tomo 3. Annalium, Gregorius, qui tum Romæ veteris Ecclesiam gubernabat, illos vna cum Imperatore synodico anathemate obstrinxit, & vectigalia, quæ ad id vsque tempus Imperio indè pendebantur, inhibuit, inito cum Francis foedere. Itaque tota illa Synodus Gregorio Pontifici assensit, totq̄. sunt eius rei testes, quot in eandem Synodum Episcopi conuenerunt.

Deinde post annos circiter trecentos, cum Gregorius VII. Pontifex, Henricum IV. Imperatorem sæpius admonitum excommunicauit, & Imperio, Regnoq̄. priuauit; non id occultè, & solo suo arbitrato, sed in Synodo Romana, ad quam plurimi Episcopi vndiq̄. conuenerant, omnibus consentientibus, & laudantibus, publicè, & solempni ritu, ac cerimonia fecit: de hac Synodo scribitur, in lib. 7. Registri Gregorij VII. actam esse anno Domini 1080. anno septimo eiusdem Gregorij, atque ad eam Synodum conuenisse Archiepiscopos, & Episcopos, nec non Abbates, & diuersorum ordinum Clericorum, & Laicorum innumerabilem multitudinem.

His addi debent alia quinque Concilia habita à successoribus Gregorij VII. videlicet Beneuentanum à Victore III. Placentinum ab Urbano II. Romanum à Paschale II. Coloniensè à Gelasio II. Remense à Callisto II. in quibus confirmata est sententia Gregorij VII. Vide de his Concilijs infra cap. 9.

Præterea cum Urbanus II. Pontifex Philippum primum

Francorum Regem, ob repudiatam legitimam uxorem, & adulteram in matrimonium acceptam, & admonitum obedire recusantem, excommunicaret, & corona Regni priuaret; id fecit in Concilio frequentissimo Claramontano, vt testis est Sigebertus, in Chronico anni 1095. & clarius idem refert Matthæus Paris in Villielmo II. ad annum 1095. Sed quod cum excommunicatione intelligeretur priuatio regniæ dignitatis, intelligi potest ex Iuone Episcopo Carnotense, qui in Epist. 28. ad Vrbanum II. Papam, sic loquitur, Qui ad vos venturi sunt in calliditate ingenioli sui, & venustate linguæ impunitatem flagitij se impetraturos Regi à sede Apostolica promiserunt, hac ratione ex parte vsuri, Regem cum Regno ab obedientia vestra discessurum, nisi coronam restituatis, eumq. ab anathemate absoluatis. Intelligi potest etiam ex historicis, qui testantur, vetitum fuisse ab Vrbanus Pontifice, ne diadema regium Philippo excommunicato imponeretur. Vide Chronicum Io. Naucleri, Gener. 37. Paulum Æmilium, lib. 3. in Rege 38. Papirium Massonium, Annal. lib. 3. Adde etiam quod scribitur, in Summario, siue Compendio historiarum Francicarum Nicolai Vignerij, toto tempore quo Philippus sub anathemate vixit, in publicis scripturis non fuisse positum de more, regnante Philippo, sed, regnante Christo; quia videlicet Regem excommunicatum pro Rege populus non habebat.

Ad hæc, Innocentius III. Pontifex anno 1215. Concilium generale Lateranense, quod iurè maximum dici solet, conuocauit: adfuerunt enim cum ipso summo Pontifice Patriarchæ Orientales duo per se, Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus: duo per Legatos, Alexandrinus, & Antiochenus, Archiepiscopi septuaginta, Episcopi quadringentiduodecim, Abbates, Priores conuentuales octingenti, Legati Imperatorum Occidentis, & Orientis, Regum verò, Hierosolymæ, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypri. In hoc igitur Orbis Christiani celeberrimo conuentu editus est Canon, qui est ordine tertius, aduersus hæreticos in hæc verba, Excommunicamus; & anathematizamus omnem hæresim extollentem se aduersus hanc sanctam Orthodoxam Catholicam fidem, quam superius exposuimus, &c.

& in-

PRO POTEST. PAPAE. 25

& infra, Si verò Dominus temporalis admonitus ab Ecclesia, terram suam purgare neglexerit ab hæreticâ fœditate, per Metropolitanum, & Comprouinciales Episcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere contempserit infra annum, significetur hoc summo Pontifici, vt ex tunc ipse Vasallos ab eius fidelitate denunciaret absolutos, & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis sine vlla contradictione possideant, & in fidei puritate conseruent, saluo iure Domini principalis, dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat, eadem nihilominus lege seruata circa eos, qui non habent Dominos principales. Quid hic Barclaius diceret? si hæc non est Ecclesiæ Catholicæ vox, vbi obsecro eam inueniemus? & si est (vt verissimè est) qui eam audire contemnit, vt Barclaius fecit, an non vt Ethnicus, & publicanus, & nullo modo Christianus, & pius habendus erit? si non habet summus Pontifex potestatem in terris, disponendi de temporalibus vsque ad depositionem Principum eorum, qui vel ipsi hæretici sunt, vel hæreticis quoquo modo fauent, cur in editione huius Canonis nullus ex tanto numero reclamauit? cur ne vnus quidem ex tot Imperatorum, & Regum Oratoribus mutire ausus est? Nondum videlicet parasiti Principum temporalium exorti fuerant, qui, vt Regna temporalia stabilire videantur, Regnum æternum ijs, quibus adulantur, eripiunt.

Sed addamus, & Lugdunense Concilium. Ergo Innocentius III. Pontifex anno salutis 1245. Lugduni generale Concilium celebrauit, in quo præter Archiepiscopos & Episcopos vndiq. euocatos, interfuerunt etiam Balduinus Imperator Orientis cum alijs multis Principibus. Sanctum quoque Ludouicum Francorum Regem eo tempore Lugduni fuisse, & Pontifici adfuisse, testantur Æmilius, & Nauclerus. Atque in conuentu illo, Ecclesiam vniuersam sine dubio representante, lata est sententia in Fridericum II. Imperatorem in hæc verba, Nos itaque super præmissis, & quam pluribus alijs eius nefandis excessibus, cum fratribus nostris, & sancto Concilio deliberatione præha-

præhabita diligenti, cum Iesu Christi vices, licet immeriti, teneamus in terris, nobisq. in B. Petri persona dictum sit, Quodcunque ligaueris super terram, ligatum erit. & in cælis, memoratum Principem, qui se Imperio, & Regnis, omniq. honore, & dignitate reddidit indignum, quiq. propter suas iniquitates, à Deo ne regnet, vel imperet est abiectus, suis ligatum peccatis, & abiectum, omniq. honore, & dignitate priuatum à Domino ostendimus, & denunciamus; & nihilominus sententiando priuamus; omnes qui rei fidelitatis iuramento tenentur adstricti, à iuramento huiusmodi perpetuo absoluentes, auctoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tamquam Imperatori pareat, & intendat: decernendo quoslibet, qui ei deinceps veluti Imperatori, vel Regi consilium, vel auxilium præstiterint, seu fauorem, ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere. Illi autem ad quos in eodem Imperio, Imperatoris spectat electio, eligant liberè successorem. De præfato Sicilia Regno providere curabimus, cum eorundem fratrum nostrorum consilio, sicut viderimus expedire. Hæc sententia est summi Pontificis toto approbante Concilio, hoc est, tota consentiente, & laudante Christianorum Præsulum vniuersitate: & tamen audet vnus nescio quis contra disputare, & librum suum in lucem edere, atque imperitorum oculos fascinare. Quod si singula per se Concilia Catholicæ Ecclesiæ, præsertim cum in ijs præsidet summus Pontifex, fidem amplissimam faciunt, vt nemini fas sit contra sentire; quanta temeritas esset, si quis decem Concilijs frequentissimis, simul iunctis, contradicere auderet? Nam etiam si Concilia ista diuersis locis, & temporibus habita sint, tamen facile possunt ante oculos mentis omnia simul constitui, & ex omnibus vnum maximum, & numerosissimum fieri, vbi simul conspiciantur Gregorius VII. Victor III. Urbanus II. Paschalis II. Gelasius II. Callixtus II. Innocentius III. & Innocentius IV. Sanctissimi omnes, doctissimiq. Pontifices, apostolica potestate, Reges hæreticos, vel hæreticorum patronos excommunicantes, atque à Regni solio deponentes; & simul omnes Præsules Ecclesiarum cum Legatis omnium ferè Principum

sententias tantorum Pontificum, ut iustissimas approbantes,
 & collaudantes. Certè si Barclaius, aut quicumque illi si-
 milis est, in eiusmodi conuentum introduceretur, mirum
 est, si loqui auderet, imò si non continuò obmutesceret.
 Sanctus Augustinus, lib. 1. in Iulianum, cap. 2. Concilium
 Palæstinum Episcoporum quatuordecim, satis magnæ au-
 thoritatis futurum existimauit ad vnius Iuliani audaciam
 comprimendam; cur igitur non multò magis valeant ad
 vnius Barclaij temeritatem damnandam Episcopi supra
 mille, qui in decem Concilijs conuenerunt? Hanc igitur
 sententiam Ecclesiæ Catholicæ, quam in meis Dispu-
 tationibus de summo Pontifice, cum iuuenis ad-
 huc essem breuiter attigeram, cogor nunc
 aduersus Gulielmum Barclaium senex
 defendere: quem sanè laborem
 ab homine, qui se Catholi-
 cum profitetur, mihi
 adferendum, su-
 spicatus nun-
 quam
 fuisset. Nam eos, qui foris sunt, &
 assiduè contra me scribunt,
 nihil moror.

28
DE EXCVSATIONE
Barclaij. Cap. I.

IS ergo quasi prolegomenis præmissis, venio ad librum Barclaij. Is in primo capite totus est in se excusando, & purgando, quòd in hac quæstione de potestate Papæ scripserit, quod scripsit. Ac primum probat, licuisse sibi sententiam suam dicere, quia multi alij Catholici id fecerunt.

¶ Si complures, inquit, tum Theologi, tum Iureconfulti, alij post alios in eandem hanc quæstionem excutiendam incubuerunt, nec priorum de ea iudicium sequentium scriptorum sententijs præiudicauit; cur non & ego aliquè indagandæ veritatis locum (quandoquidem in eo studio ætatem consumpsi) meo mihi quodammodo iure vindicem?]

At quanti momenti sit hæc ratio, vel ex eo potest intelligi, quòd ne suo quidem hæredi, aut amico singulari persuasit. Cur enim hæres ipsius, aut quicumque fuit, qui librum eius edidit, qui certè amicissimus fuit, & nomen suum, & Typographi, & loci, in quo liber editus est, silentio inuoluendum censuit, nisi quia non sine causa existimauit, non licuisse auctori impunè scribere quod scripsit? Nam alioqui hæreticorum omnium errores excusari possent. Ergo licuit Catholicis scriptoribus, qui consentiunt in re, disputare de modo: non licuit Barclaijo aduersus omnes alios Scriptores, atque aduersus Conciliorum, etiam generalium sententiam, negare omnino potestatem Summi Pontificis in temporalibus: quemadmodum licuit, & licet Scholasticis Doctoribus, qui confitentur in Deo vnitatem essentiæ cum Trinitate personarum, multa disputare de attributis essentiæ diuinæ, & personarum con-

sistitu-

stitutione : sed non licuit Arianis veteribus, & nouis, vel essentias Dei scribendo multiplicare, vel Trinitatem confundere. Pari ratione, licuit, & licet Catholicis Doctõribus, qui consentinut de substantia septem Sacramentorum, disputare de multis, quæ ad fidei fundamenta non pertinent; non tamen licet, nec licuit sectarijs Lutheranis, & Calvinistis tam multa scribere, contra substantiam, & numerum Sacramentorum : quod idem de alijs Fidei dogmatibus dici potest. subiungit Barclaius,

¶ Monendus in primis Lector est, omni me reuerentia, & beneuolentia Sedem illam prosequi, nec id aut hic, aut alibi agere, vt debitæ potestatis, & dignitatis aliquid decedat Vicario Christi, & successori Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli.]

At hoc videtur simile esse ei, quod scribit S. Marcus cap. 15. Percutiebant caput eius arundine, & ponentes genua adorabant eum : & quod scribit S. Ioan. cap. 19. Veniebant ad eum, & dicebant, Ave Rex Iudæorum, & dabant ei alapas. Sic enim Barclaius omni reuerentia, & beneuolentia prosequitur apostolicam Sedem, sed interim potestatem eius ferè dimidiat : addit postea;

¶ Eos itaque obsecro qui ante me bono, vt opinor, animo scripserunt, ne indignentur, aut succenseant, si ab illorum opinione recessero : neque enim (vt cum sancto Augustino loquar epist. 111.) quorumlibet disputationes, quamuis Catholicorum, & laudatorum hominum, veluti scripturas canonicas habere debemus, &c.]

At ego non indignor, neque succenseo, quod à mea opinione, vel Barclaius, vel alius quicumque recesserit : sed illud æquo animo ferre non possum, quod à communi Scriptorum sententia in re tam graui, imò etiam à Conciliorum vniuersalium sensu, & consensu vllus recedat. Et quamuis non debeamus libris doctõrum, quantumuis Catholicorum, & laudatorum hominum eam reuerentiam,

quam

quam Scripturis sanctis debemus: tamen negari non potest, quin communi Scriptorum sententiæ multum omnino tribui debeat, ut à temeritate excusari non possit, qui contra torrentem Doctorum, ut dici solet, scribendo nititur. Nam ipse idem sanctus Augustinus, qui scripserat, disputationes quorumlibet hominum nullo modo æquandas esse auctoritati scripturarum diuinarum; Iuliani temeritatem arguit, quòd se auderet opponere vndecim scriptoribus Catholicis, quorum verba, & sententias diligenter expendit lib. 1. cap. 2. & lib. 2. cap. vlt. aduersus Iulianum.

-- Deinde Barclaius ad rem propius accedens refert duas Catholicorum sententias. Alteram, quam plerique Canonistarum sequuntur, quod in summo Pontifice sit potestas vtraque spiritualis, & temporalis, ut Christi Vicarius est. Alteram, quæ Theologis ferè communis est, quod Potestas summi Pontificis, ut Christi Vicarius est, spiritualis propriè, ac per se sit, sed tamen per eam disponere possit de temporalibus, ut ad spiritualia ordinantur. Tum sententiam suam, pro qua nullum Catholicum scriptorem citat, ita proponit.

¶ Mihi verò, inquit, neutra istarum opinionum, quantum ad temporalem potestatem, satis firma visa est, & paulò infra, Theologi itaque isti Canonistarum opinionem probissimè refellunt, sed pace ipsorum dicam, nec ipsi melius sentiunt.]

Hæc ille, qui satis apertè se prodit, tamquam alterum Ismaelem è regione vniuersorum fratrum suorum fixisse tabernaculum, ut manus eius contra omnes essent: Gen. 16. Extremam partem primi capituli totam consumit in refutatione, vel potius irrisione Boziji, qui cum se Theologum profiteatur, Canonistarum opinioni adherere maluit. De qua re nihil habeo quod dicam: nam Boziji opinionem, neque refutare, neque defendere statui; sed id tantum, in quo Catholici omnes conueniunt, & in quo à Barclaio

omnes

omnes diffidemus, confirmare, meq. ipse ab eiusdem Barclaij obiectionibus propugnare decreuit.

Excutitur Principium siue fundamentum doctrinae Barclaij. Cap. I I.

IN secundo capite Barclaius fundamenta iacere aggreditur doctrinae suae: quorum vnum, ac forte primarium est, Potestatem Ecclesiasticam, & Politicam iure diuino distinctas, & separatas esse, vt, quamuis ambæ à Deo sint, vtraque suis terminis conclusa in alterius fines inuadere suo iure nequeat, neutriq. in alteram imperium sit. Ad probandum hoc principium adducit Can. Duo sunt, & Cum ad verum, dist. 96. cap. Nouit, de Iudicijs, cap. Per venerabilem, Qui filij sint legitimi, Sanctum Bernardum lib. 1. de Consideratione, Ioan. Driedonem lib. 2. de Libertate Christiana, cap. 2. & Hosium Cordubensem Episcopum, apud Athanasium in epist. ad solitariam vitam agentes.

At qui hoc principium, siue fundamentum in vltima particula falsum omnino esse contendimus, in illis videlicet vltimis verbis, Neutriq. in alteram imperium sit. Si quidem affirmamus, Ecclesiasticam potestatem, distinctam quidem esse à Politica, sed ea non modo longè nobiliorem, verum etiam ita superiorem esse, vt eam dirigere, & corrigere, & in certis casibus, in ordine videlicet ad finem spiritualem, & vitam æternam, eidem imperare possit.

Neque vltima illa particula, videlicet: Neutriq. in alteram imperium sit, inuenitur in testimonijs allegatis siue ex Canonibus, siue ex Doctoribus. In Can. Duo sunt, qui desumptus est ex epist. Gelasij Papæ primi, ad Anastasium Imperatorem, hæc habentur, Duo sunt quippè Imperator Auguste, quibus principaliter Mundus hic regitur, aucto-

ritas

tas sacra Pontificum, & regalis Potestas: in quibus tanto grauius est pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regiminibus hominum in diuino sunt reddituri examine, & rationem. & infra, Nosti itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam posse redigi voluntatem.

Hæc ibi: vbi non solum non habetur, quod Barclaius dicit, Neutri in alteram imperium esse; sed habetur omnino contrarium: nam si Pontifex redditurus est Deo rationem pro regiminibus hominum, certè dirigere debet ea regimina, & si fortè deuiant, corrigere, atque in viam reducere. Quomodo autem potest dirigere, & corrigere humana regimina, si nullum in ea imperium habet?

Pari ratione in Canone, Cùm ad verum, qui ex epist. Nicolai Papæ primi, ad Michaelem Imperatorem, sumptus est, non habentur illa verba, Neutri in alteram imperium esse. Hæc enim sunt verba Pontificis Nicolai, Cùm ad verum ventum est, vltra sibi nec Imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen imperatorium vsurpauit: quoniam mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus actibus proprijs, & dignitatibus distinctis, officia potestatis vtriusque discreuit.

Hic quoque nullo verbo indicatur, Neutram potestatem in alteram habere imperium, sed solùm discretas esse actibus, dignitatibus, & officijs. Et quoniam idem Nicolaus, paulò post subiungit, Christianos Imperatores egerere Pontificum ministerio pro æterna vita; & contra Pontifices vti legibus imperialibus pro cursu tantùm vitæ temporalis: apertissimè indicatur finem potestatis pontificiæ, superiorem esse fini potestatis politicæ, ac per hoc potestatem Pontificum imperium habere super politicam potestatem; quatenus opus est vt potestas politica non impediat adeptionem vitæ æternæ, ad quam à pontificia potestate dirigenda est. Sic etiam in cap. Nouit, de iudic. & in cap. Per venerabilem, Qui filij sint legitimi, quæ sunt Inno-

centij III. Pontificis ; nihil omnino habetur , vnde colligi possit , politicam potestatem spirituali , siue Ecclesiasticæ potestati non esse subiectam ; alioqui non decreuisset idem Pontifex in Concilio Lateranensi generali , cap. 3. posse Principes seculi per Apostolicam Sedem Principatu priuari , si negligentes essent in purgandis terris suis ab hæretica labe , & admoniti ab Episcopis , non obedirent . Neque idem ipse Othonem IV. Imperatorem deposuisset , si existimasset , potestati Ecclesiasticæ nullum imperium esse in politicam potestatem . Sanctus quoque Bernardus in primo lib. de Confid. dicit quidem , Pontificis potestatem esse in peccata , & spiritualem ; sed idem S. Bernardus lib. 4. de Confid. cap. 4. vtrumque gladium spirituale , & materiale dicit esse Ecclesiæ , & materiale ad nutum Pontificis euaginandum esse : quæ sanè non diceret , nisi crederet gladium materiale gladio spirituali esse subiectum . Porrò de sententia Ioan. Driedonis , nulla dubitatio esse potest : nam dicit quidem , potestates ecclesiasticam , & politicam esse discretas ; sed dicit etiam politicam ecclesiasticæ adeò esse debere subiectam , vt possit Pontifex in certis casibus in ordine ad vitam æternam Reges , & Principes Regnis suis , dominijsq. priuare , vt nos supra allatis verbis ipsius indicauimus . Denique Hosij Episc. Cordubensis verba , à S. Athanasio commemorata , distinctionem officiorum vtriusque potestatis demonstrant , æqualitatem non demonstrant : Tibi Deus , inquit , Imperium commisit , nobis quæ sunt Ecclesiæ concredidit : & quemadmodum , qui tuum Imperium malignis oculis carpit , contradicit ordinationi diuinæ ; ita & tu caue , ne quæ sunt Ecclesiæ ad te trahens , magno crimini obnoxius fias : date , scriptum est , quæ sunt Cæsaris . Cæsari , & quæ Dei Deo . Neque igitur fas est nobis in terris Imperium tenere , neque tu thimiamatum , & sacrorum potestatem habes Imperator . hæc ille , qui non repugnat sancto . Gregorio Nazianzeno , qui Oratione , ad

populum timore perculsum, & Præsidentem irascentem aper-
tissime docet, Ecclesiasticam potestatem ita se habere ad
politicam, ut anima se habet ad corpus: animam autem
præesse corpori, illudque regere, eique imperare nemo un-
quam in dubium reuocauit.

Pergit deinde Barclaius, & Bozium exagitat, eiusque re-
sponses, & disputationes refellit: quæ ipsi Bozio inte-
gra relinquo; non enim defendenda suscepi, nisi ea, quæ
causam communem, vel meam particularem attingunt:
quale est illud quod in extremo capite Barclaius dicit, non
posse unam potestatem alteri subordinari, & subiectam es-
se, nisi dignitas, & officium, quod est in subordinato, sit
etiam in subordinante. Nam subiectionem, & subordina-
tionem potestatis politicæ ad Ecclesiasticam, omnes Ca-
tholici docemus: sed non omnes admittimus quod Barcla-
ius inde colligit. Hæc enim subordinatio duobus modis
potest intelligi: vno modo, ut potestas quæ est in subordi-
nato, deriuetur à subordinante, qualis est potestas Vica-
rij, quæ deriuatur ab eo, cuius est Vicarius, & Legati,
quæ deriuatur à Principe, qui eum legauit, & Iudicis, si-
ue Præsidis, quæ deriuatur à Rege; & tunc sine dubio po-
testas subordinantis includit potestatem subordinati: alte-
ro modo, ut vnâ non deriuetur ab altera, sed ob id solùm
subiecta, & subordinata sit alteri, quia finis vnus subij-
citur, & subordinatur fini alterius, qualis est subordina-
tio, & subiectio variarum artium ad artem regendi popu-
los, quæ Regia dici potest. Verè enim dixit Poëta.

Excudent alij spirantia mollius æra,

Credo equidem viuos ducent de marmore vultus:

Orabunt causas melius, cælique meatus

Describent radio, & surgentia sydera dicent.

Tu regere Imperio populos Romane memento.

Hæ tibi erunt artes.

Ars enim regendi populos distincta est ab artibus, scul-
ptoria,

ptoria, oratoria, astronomica, & alijs similibus, neque
 vna deriuatur ab alia, neque vna propriè alteram includit;
 & tamen omnes subordinantur, & subiectæ sunt arti re-
 gendi populos, vt possit Rex omnes dirigere ad commu-
 nem populi vtilitatem, & nisi pareant exterminare de
 Regno suo, vel remouere quoslibet artifices, & alios sub-
 stituere; quoniam fini artis Regiæ subijciuntur, & subor-
 dinantur fines artium cæterarum. Iam igitur si subiectio,
 & subordinatio potestatis politicæ ad ecclesiasticam intel-
 ligatur priore modo, vtique sequitur, vt potestas politica
 coniuncta sit ecclesiasticæ; neque video quo modo id non
 repugnet verbis Gelasij, Nicolai, & Innocentij Summorum
 Pontificum; necnon Hosij, Bernardi, Driedonis: sed si in-
 telligatur posteriore modo, vt nos eam intelligimus, tum
 ratio, & exempla Barclaij nihil omnino concludunt: quem-
 admodum enim ars Regia non includit artem sculptoriam,
 neque sculptoria deriuatur à Regia; & tamen ars Regia
 imperat sculptoriæ, eamq. subiectam, & subordinatam
 habet, & potest, ac debet Rex Sculptori iubere, vt non
 sculpat statuas obscenas, ne corrumpatur iuuentus; neque
 ex auro, vel argento, vt ea metalla seruentur ad vsum ma-
 gis necessarium; neque statuas suas nimis magno precio
 vendat, ad coërcendam auaritiam. Sic ars ecclesiastica re-
 gendi animas, quæ est ars artium; & præcipuè residet in
 Papa, non includit necessario artem regiam, neque ne-
 cesse est, vt omnia Regna deriuentur ab Ecclesia; & tamen
 quia finis eius est vita æterna, ad quam subordinantur om-
 nes alij fines; subiecta, & subordinata est illi ars politica
 regendi populos, & potest, ac debet Summus Pontifex Re-
 gibus imperare, vt non abutantur potestate Regia ad Ec-
 clesiam euertendam, ad hæreses, & schismata fouenda, ad
 perniciem denique æternam animæ suæ, & populorum sibi
 subiectorum; & si non obtemperent, cum admoniti fue-
 rint, potest eos de Ecclesia per censuram excommunica-

tionis eijcere, & populos à iuramento fidelitatis absolue-
re, denique etiam eos Regno exuere, & Regia potestate
priuare.

*Potestatem Summi Pontificis in temporalibus, non
esse rem dubiam, neque ab opinionibus
Doctorum solum pendere.*

Cap. I I I.

IN tertio capite contendit Barclajus, de potestate
Summi Pōtificis in temporalibus nihil certi ha-
beri, sed rem totam inter Theologos, & Cano-
nistas liberè disputari.

¶ Ingens, inquit, Theologos inter, & Canonistas, & vtro-
rumque inter se de hac re dissensio, dum hi directam, alij
indirectam potestatem astruunt, facit, vt quæstio hæc de
temporali potestate Papæ dubia, & incerta, ac tota in ho-
minū opinione posita videatur: ac proinde solutionis eius
veritatem lumine rationis, & differendi subtilitate esse
peruestigandam.] hæc ille.

At magnum est discrimen inter quæstionem An sit, &
quid sit, vel, quomodo sit, Deum esse ne Pagani quidem
in dubium reuocare solebant; tamen de natura Deorum
plurimæ erant apud Philosophos opiniones. Deum esse
Trinum, & vnum, nullus Catholicus negat, sed omnes fir-
missima fide tenent: & tamen, quot sunt inter Scholasticos
Theologos de constitutione personarum, de relationibus,
de notionibus opiniones? Sic igitur de potestate in tem-
poralibus, quod ea sit in Papa, non opinio, sed certitudo
apud Catholicos est: quamuis non desint altercationes,
quid sit, & qualis ea potestas, id est, an sit per se, & pro-
priè temporalis; an potius ipsa quidem spiritualis sit, sed
per quandam necessariam consequentiam, & in ordine ad
spiri-

Spiritualia de temporalibus disponat. Quare non rectè colligit Barclaius dum sic ratiocinatur:

Dissensio est inter Theologos, & Canonistas, dum hi directam; illi indirectam potestatem astruunt, ergo questio de temporali potestate Papæ dubia & incerta, ac tota in opinione hominum posita est.

Esse autem rem certam, & exploratam, posse Pontificem Maximum iustis de causis de temporalibus iudicare, atque ipsos temporales Principes aliquando deponere; probamus,

1. Primùm ex communi consensu Scriptorum, quorum verba initio disputationis attulimus: quod enim communi consensu Doctores varijs in locis, & temporibus docent, id Ecclesia vniuersa sentire, & docere censetur: ideò enim posuit Deus in Ecclesia Pastores, & Doctores, vt dicitur ad Ephes. 4. vt eos populi tanquam duces sequantur, neque ab eis recedant, nisi fortè videant vnum aliquem noui aliquid contra doctrinam communem inuehere, vt hoc tempore Barclaius fecit.

2. Secundo probamus per Extrauagantem, Vnam sanctam, de maiorit. & obedientia. vbi docemur; gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subijci potestati: & quod si deuiat terrena potestas; iudicabitur à spirituali; si deuiat spiritualis minor, à suo superiore; si verò suprema, à solo Deo poterit iudicari. Neque obstat quòd definitio huius decretalis videtur esse reuocata à Clemente V. in Extrauaganti, Meruit, de priuilegijs. Neque enim Clemens V. Extrauagantem Bonifacij reuocauit, sed admonuit, eam nihil noui definiuisse, sed antiquam obligationem declarasse; quam habent homines ad obediendum, & subiacendum apostolicæ Sedi.

3. Tertio probamus ex Concilijs supra allatis, quorum duo postrema generalia fuerunt: quomodo enim potest in dubium reuocari, & à sola hominum opinione pendere.

quod generalia, catholica, legitimaq. Concilia probant? Possent autem per Summum Pontificem deponi Principes temporales, quando Ecclesie necessitas id postulat, ac per hoc temporalem Principum potestatem spirituali potestati Pontificum subiectam, & subordinatam esse, concilia illa decem, ac præsertim duo postrema Lateranense, & Lugdunense apertissimè docent.

4 Quàrtò, probamus ex diuinis literis, quemadmodum id probat Gregorius VII. in epist. 21. libri octaui. Nam in Scripturis, & traditione manifestissimè reperimus fundatum Primatum ecclesiasticum Romani Pontificis, quo primatu amplissima potestas continetur regendi, ligandi, & soluendi quoscunque etiam Reges & Imperatores: id quod neque Barclaius, neque vllus Catholicus negat. Ex hoc autem principio satis apertè colligitur, esse in Romano Pontifice potestatem temporalia disponendi, vsque ad ipsorum Regum, & Imperatorum depositionem: nam per ipsam spirituales potest summus Pontifex ligare Principes seculares vinculo excommunicationis; potest per eandem soluere populos à iuramento fidelitatis, & obedientiæ; potest obligare eosdem populos sub excommunicationis poenâ, vt Regi excommunicato non parèant, atque vt alium sibi eligant Regem. Præterea cum finis spiritualis regiminis sit adeptio æternæ vitæ, qui est finis supremus, & vltimus, cui omnes alij subordinantur fines; certè necesse est; vt spirituali potestati supremi Hierarchæ ecclesiastici subijciatur, & subordinetur omnis secularis potestas, quam ille dirigere debet, & si deuiat corrigere, & iudicare, ac demum efficere ne impediatur salutem populi Christiani.

Atque hæc est ratio cur, & Gregorius VII. & Innocentius IV. in depositione Imperatorum, vt ostenderent iure se id facere, verba Domini allegauerint, Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: &, Quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis, Matth. 16.

& Pa-

& Pasce oves meas, Ioan. 21. nimirum ut significarent potestatem suam disponendi de temporalibus, quando id requirit salus animarum, Religionis incolumitas, Ecclesiae conseruatio; non pendere ab incertis hominum opinionibus, sed ab ordinatione diuina Christi Regis aeterni, & Pontificis Maximi, qui & super omnia Deus est benedictus in secula, teste Apostolo ad Rom. 11.

Sed videamus, quid contra haec Barclaius obijciat.

Primum argumentum eius hoc est, ¶ Absurdum, & iniquum est dicere, Principes Ethnicos duriores, & deteriore conditione ad Ecclesiam esse receptos, quam homines priuatos: vel, Papam habere maiorem nunc potestatem in Principes politicos Christianos, quam olim B. Petrus, & ceteri Apostoli in quemlibet priuatum hominem Ecclesiae filium: At hi nullum ius, & potestatem temporalem habuerunt tunc temporis in Christianos laicos: ergo nec Papa in Principes seculares potestatem vllam: temporalem nunc habet.]

Respondeo. Assumptio argumenti falsa est, & Scripturis sanctis omnino contraria: primum enim ius habebant Apostoli percipiendi ex bonis temporalibus laicorum. Id probat Apostolus 1. ad Corinth. cap: 9. dicens, Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? si alij potestatis vestrae participes sunt, quare non potius nos? sed non vti sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Christi: nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quae de sacrario sunt edunt, & qui altari deseruiunt, cum altari participant? Ita, & Dominus ordinauit ijs, qui Euangelium annunciant de Euangelio viuere. Deinde, potuerunt Apostoli iubere, ut Christiani in causis ciuilibus Iudices Christianos constituerent, nec ad iudicia gentilium magistratum accederent: sic enim mandat Apostolus 1. ad Corinth. 6. dicens, Audet aliquis vestrum habens nego-

cium aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos? nescitis quia Angelos iudicabimus? quanto magis secularia? secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituire ad iudicandum. Quare si poterant Apostoli ordinare iudicia in causis ciuilibus; & mandare laicis, vt ministros Euangelij suis facultatibus sustentarent: quomodo nullum ius habebant in bona temporalia laicorum?

At, inquit Barclaius: ¶ Certo certius est, Ecclesiasticam potestatem fuisse omnino separatam à politica tempore Apostolorum, & hanc totam penes Ethnicos Principes extra Ecclesiam fuisse, adeò vt ipsi Apostoli in potestate temporali Ethnicorum fuerint; idq. Albertus Pighius, & Robertus Bellarminus, alijq. Theologi insignes ingenuè fatentur.

Respondeo. Ecclesiastica potestas nunc etiam separata est à politica: non enim eadem, sed diuersa est potestas Pontificum, & Regum. Sed quoniam, vt supra diximus, potestas ecclesiastica, quæ spiritualis est, præest potestati politicæ temporali, & eam dirigere debet ad finem supremum æternæ vitæ; ideò potest in ordine ad spiritualia disponere de bonis temporalibus. Verum autem est Apostolorum tempore, politicam potestatem, non quamcunque, sed Regiam, siue Imperatoriam, fuisse apud Ethnicos totam, quia nulli tunc erant Reges, aut Imperatores Christiani; sed ex hoc nihil aliud sequitur, nisi potestatem Ecclesiasticam eo tempore non habuisse paratam executionem, præsertim in temporalibus, vt hoc tempore habet: ipsos verò Apostolos fuisse in potestate temporali Principum Ethnicorum scripsi olim cum Alberto Pighio, & alijs nonnullis: sed postea recognoscens, & expendens diligentius libros meos, censui, Apostolos de facto subiectos fuisse Principibus illis, non de iure; vt in Recognitione mea posui.

At,

3 At, inquit Barclaius : ¶ Non venit Christus solvere legem, sed adimplere, nec naturæ, & gentium iura tollere, aut quemquam temporali rerum suarum dominio excludere. Itaque sicut ante eum Reges politica potestate subditis præerant, ita etiam posteaquam aduenit, & à nobis deinde in cælos recessit, eam ipsam potestatem apostolica doctrina confirmatam, nullaq. ex parte debilitatam retinuerunt. Si itaque Petrus, ceteriq. Apostoli, antequam Christum sequerentur, temporali Principum Ethnicorum ditioni, & iurisdictioni subijciebantur, quod negari non potest; nec Dominus ullibi disertè, & nominatim iuris obligatione liberauit; consequitur necessariò, mansisse eos sub eodem iugo, etiam post Apostolatam.]

Respondeo. Christus non venit legem solvere, sed adimplere: ideò non sustulit iura gentium, & naturæ, sed perfecit: non priuauit Reges & Principes dominio, aut iurisdictione; sed eorum iurisdictionem, & dominia ordinauit: nam & in ipsa Ecclesia Reges & Principes sunt non minore præditi potestate politica, quam Ethnici essent: hoc solum accessit, quod præposuit illis Pastorem magnum, qui vice sua fungeretur in terris, à quo dirigerentur, si fortè à via quæ ducit ad Regnum cælorum, eos aberrare contingeret: quod beneficium Dei inter potissima debet agnosci à fidelibus omnibus; sed à nullis magis, quam à Regibus, & Principibus, qui quò sunt in loco sublimiore, eo magis obnoxij sunt casui grauiori, & tanto magis egent Episcopo, & Pastore animarum suarum, vt eleganter, & copiosè admonuit Reginaldus Polus Cardinalis, in dialogo de Pontifice Maximo: quod autem Christus non liberauerit nominatim & expressè Petrum, & Apostolos ab obligatione, qua tenebantur Ethnicis Principibus; videtur omnino Euangelio repugnare: siquidem Matth. 17. Christus soluit didrachma pro se, & Petro, ob scandalum vitandum: nam alioqui neque se, neque Petrum ad id vectigal soluendum

dum obligatos fuisse demonstravit illis verbis : Reges terræ à quibus accipiunt tributum , vel censum ? à filiis suis , an ab alienis ? & respondente Petro , ab alienis , dixit illi Iesus , ergo liberi sunt filij : quibus verbis declaravit , se quòd filius esset Regis omnium Regum , immunem esse ab omni tributo , & censu : & quoniam cum filius Regis immunis est , ipsa quoque eius familia censetur immunis ; ideò Petrus , & Apostoli , qui ad familiam Christi , ipsius beneficio pertinebant , immunes quoque esse debebant : sed de hac re alibi scripsimus copiosius .

4 Sed non quiescit Barclaius , addit enim . ¶ Sed & eos aliorum civium instar Principibus subditos extitisse , ex ipsorum doctrina , & factis apparet : quippè id illis exprobrari non potest , quod Christus Scribis , & Pharisæis improperat , aliud eos fecisse , aliud docuisse . Docuerunt autem Christianos subiectionem , & obedientiam , de qua loquimur , Regibus & Principibus exhibendam : qua de causa Paulus ipse ad Cæsarem appellavit , & iussit Christianos omnes subiectos esse temporali potestati Ethnicorum , non solum propter iram , sed etiam propter conscientiam .]

Respondeo : Apostoli sine dubio non fuerunt similes Pharisæorum , qui aliud docebant , aliud faciebant ; sed non ideò de iure subiecti erant instar aliorum civium temporalibus potestatibus , cum essent ipsi constituti à Deo Principes super omnem terram , ut legimus in Psal. 44. quamvis enim Principatus ille spiritualis esset , non temporalis ; tamen verus Principatus erat , & temporali Principatù longè nobilior . Porrò sanctus Paulus appellavit ad Cæsarem , ut ad Iudicem Præsidis Iudææ , & Hebræorum , qui iniuste illum opprimebant : alioqui enim causa illa , quæ spiritualis erat , videlicet de Resurrectione Christi , & ceremonijs legis Mosaicæ , ad Principem Ethnicum iure pertinere non poterat . Vide Acta Apostolorum cap. 21. 22. 23. 24. 25. & 26.

& 26. Idem verò Paulus ad Rom. 13. vniuersalem doctrinam tradidit de obedientia inferiorum ad superiores, cum ait, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: quam postea doctrinam applicauit in particulari ad obedientiam, quam debent subditi Principibus temporalibus; & tandem concludit, Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui timorem, timorem; cui honorem honorem. Quare si quis probet, se non esse iure subditum alicui potestati, non tenebitur hac Apostolica sententia, etiam si fortè de facto, vel ad scàdalum vitandum subditum illum esse oporteat.

5. Subiungit Barclaius: ¶ Nam quod quidam dicunt B. Paulum non de potestate temporali secularium Principum illic loqui, sed de potestate in genere, vt quisque suo superiori obediat, laicus laico; ecclesiasticus ecclesiastico; mera cauillatio est, & responsum viris doctis, ac Theologis indignum: nulla siquidem tunc temporis alia, quam politica, & temporalis potestas vulgo ab hominibus agnoscebatur.]

Respondeo. In verbis Apostoli, vt paulò ante diximus, quædam sunt sententiæ generales, quædam particulares. Quis enim inficiari potest, illam esse sententiam generalem, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit? Item illam, Non est potestas nisi à Deo? & illam, Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit? At Apostolus subiungens, Nam Principes non sunt timori boni operis, sed mali; & infra, Si malè egeris, time, non enim sine causa gladium portat: videtur omnino, per sublimiores potestates, intelligi voluisse Principes politicos. Ita est, per sublimiores potestates, politicos Principes intelligi voluit, sed non solòs: maluit enim doctrinam suam Apostolus generalibus verbis concipere, & proponere, vt pluribus prodesset. vnde alibi monet, vt filij parentibus obediant; vxores viris; serui dominis; & populi Præpositis suis

suis Ecclesiasticis . Nam quod Barclaius dicit , nullam
 tunc temporis agnitam fuisse vulgo hominibus potestatem ,
 nisi politicam , & temporalem ; sententia est prorsus indi-
 gna homine docto , & Iureconsulto . Siquidem notissima
 semper fuit potestas patria , potestas herilis , potestas mari-
 talis , potestas magistri in discipulos , potestas denique ec-
 clesiastica : quæ omnes potestates à politica (si propriè lo-
 qui velimus) apertissimè distinguuntur . Ac de potestate
 ecclesiastica , nonne idem Apostolus frequentissimè memi-
 nit ? Certè sic loquitur , 2 . Corinth . 10 . Nam & si amplius
 gloriatus fuero de potestate nostra , quam dedit nobis Do-
 minus in ædificationem , & non in destructionem , non
 erubescam . & cap . 13 . Hæc absens scribo , vt non præsens
 durius agam secundum potestatem , quam Dominus de-
 dit mihi . & ad Hebr . 13 . Obedite Præpositis vestris , &
 subiaceate eis .

6 , Addit Barclaius testimonium S . Augustini , in exposi-
 tione quarundam propositionum epist . ad Rom . Ex quo
 testimonio colligit Barclaius . Primo , Christianæ Religio-
 nis professionem nõ eximere quemquam à temporalis po-
 testatis subiectione . Secundo , Apostolos , & ipsum sanctum
 Petrum , ethnico Magistratui subiectos fuisse . Tertio , non
 dicuisse primis illis Christianis ab ethnicorum Principum
 imperio deficere , & alios sibi Principes constituere , etiam
 si vires illis ad perficiendum suppetissent . Quarto , Augu-
 stinum intellexisse verba Apostoli de potestate temporali
 tantum . Quinto , Augustinum seipsum includere in nu-
 mero eorum , quos Apostolus iubet subiectos esse debere
 potestatibus temporalibus : Ex quo sequitur , vt etiam Epi-
 scopi , & Clerici omnes subditi esse debeant iisdem tempo-
 ralibus potestatibus . Sexto , duplex esse officium subdito-
 rum : vnum , vt obediant Regi , quando nihil iubet contra
 Deum : alterum , vt non obediant Regi , quando contra-
 riam iubet Deus .

Respondeo . S. Augustinus verè docet Christianæ Re-
 ligionis professionem non eximere quemquam à tempora-
 lis potestatis subiectione; idq. rectissimè colligit ex verbis
 Apostoli , neque nos contradicimus . Sed ex hoc non se-
 quitur sanctum Petrum , & Apostolos cæteros subiectos
 fuisse de iure temporalibus potestatibus ; neque hoc S. Au-
 gustinus dicit : nam etiamsi non eximebat Apostolos ab
 illa subiectione professio Christianæ Religionis ; eximebat
 tamen Principatus apostolicus , qui sublimior est omni
 Principatu temporali . An autem licuerit Christianis defi-
 cere ab Ethnicis Imperatoribus , infra suo loco tractabi-
 mus : interim hoc solùm dicimus , id non colligi ex ver-
 bis Augustini , vel Apostoli : docet enim sanctus Augu-
 stinus ex Apostolo , Christianos debere obedientiam
 temporalibus Principibus , dum videlicet , cum pote-
 state imperant : non autem si à Principatu excidant .
 Vtrum autem licuerit Christianis imperium ethnicis abro-
 gare , neque Apostolus , neque Augustinus hoc loco definit .
 Illud verò falsum est , S. Augustinum intelligere hunc lo-
 cū Apostoli de temporali potestate tantum : nusquam enim
 habetur apud Augustinum , neque apud Apostolum parti-
 cula , tantum , & nos habemus Sanctum Ioannem Chryso-
 stomum cum Theodoreto , & Theophilacto , qui exponit de
 potestate in genere : & Sanctum Anselmum , qui exponit de
 potestate Ecclesiastica , & temporali , & Sanctum Bernardū
 Epistola 42 . & 183 . qui exponit etiam de vtraque . Quod
 autem Sanctus Augustinus se ipse numeret inter eos , qui
 iubentur obedire temporalibus potestatibus ; non cogit , vt
 indè colligamus , Episcopos , & Clericos non esse exemptos
 à potestate seculari : nam cum dicit , Cum constemus ex
 anima , & corpore , quamdiu in hac vita temporali sumus ,
 etiam rebus temporalibus ad subsidium degendæ huius vi-
 tæ utamur ; oportet , nos ex ea parte , quæ ad hanc vitam
 pertinet subditos esse potestatibus , id est , hominibus res
 huma-

humanae cum aliquo honore administrantibus : ostendit, omnes homines egere legibus, & magistratibus politicis; sine quibus hæc vita tranquillè duci non potest. Quemadmodum etiam Nicolaus Papa, in Epistola ad Michaellem, scribit, ipsos etiam Pontifices uti legibus Imperialibus pro cursu rerum temporalium; omnes enim obseruare debent huiusmodi leges, sed non omnes vi legum ipsarum, sed aliqui vi legum, aliqui vi rationis.

7 Pergit Barclaius, & ait, ¶ Quid indignius, & iniquius dici potest, quam Principes Christi fidè profitentes duriori iugo pressum iri, quam singulos de multitudine? At priuati homines quando in spiritualem Ecclesiæ ditionem cōcedebant, nihil patrimonij, aut iuris temporalis amittebant, exceptis rebus illis, quas spontè obtulerant, ut ex Actis Apostolorum patet: similiter ergo, & Principes, ubi Christo nomen dabant, ius suum temporale, imperium dico, & potestatem politicam, integram, & intactam retinebant.]

Respondeo. Priuati homines cum in Ecclesiam admittuntur, non amittunt quidem patrimonia, aut alia temporalialia iura: possunt tamen per Ecclesiam cogi, ut Parochos suos alant, & ut Apostolus loquitur, seminantibus spiritualia, concedant, ut carnalia metant; ad quæ ante fidem susceptam minimè tenebantur: possunt quoque in poenam variorum criminum, non solum cogi in foro interiore à confessarijs, ut eleemosynis redimant peccata sua: sed etiam ab Episcopis in foro exteriori mulctari poena pecuniaria, vel etiam carceribus mancipari, ut ex Concilio Tridentino sess. 25. cap. 3. perspicuum est. Pari ratione Principes temporales cum ad familiam Christi veniunt, neque Principatum, neque iurisdictionem suam amittunt; sed subiiciuntur ei, quem Christus super familiam suam constituit, ut ab eo regantur, & dirigantur in ea via, quæ ducit ad vitam.

8 ¶ Nec iuuat, addit Barclaius, aduersariorum causam, dicere,

dicere, Apostolos ideò non habuisse temporalem potestatem in sui seculi Principes, quia nondum facti erant Christiani: secundum illud, Quid enim mihi de ijs, qui foris sunt iudicare? 1. Corinth. 5. Papam verò nunc illam potestatem habere, quia facti sunt Christiani, & filij Ecclesie, cuius ipse supremus Princeps, & caput in terris est, atque omnium Christianorum Pater: & rectum naturæ, & rationis ordinem postulare, ut filius Patri, non Pater filio subijciatur. Hæc, inquam, adeò nihili ratio est, ut mirum sit, locum ei aliquem à viris doctis datum esse: nam illa subiectio spiritalis, per quam Principes facti sunt filij Papæ, penitus distincta, & separata est à subiectione temporali, ita ut altera alteram non sequatur. Sed quemadmodum Præses, vel Consul interea dum magistratum gerit, potest se in adoptionem alio dare, atque ita in familiam Patris adoptiui, & patriam potestatem transire, cum tamen per illum actum legitimum nec fasces consulares, nec aliud quicquam iure magistratus sibi competens in adoptantem transferat.]

Respondeo. Mirum est quam facile Barclaius de scriptis hominum doctorum pronunciet: cum optimo iure, in ipsum retorqueri possit, eius responsiones atque similitudines, adeò nihili esse, ut vix credibile sit eas auctori suo satisfacere potuisse. Siquidem illa similitudo de filio adoptiuo, qua tota eius responsio nititur, nihil omnino facit ad rem: potestas enim Patris ad filium adoptiuum, & potestas Præsidis, siue Consulis, non solum distinctæ, & separatae sunt; sed etiam prior posteriore inferior est; & si Pater potestate patria abutatur, potest per Præsidem, siue Consulem, ac multò magis per Regem, & Principem corrigi, & in certis casibus potestate sua priuari: cum è contrario si Præses, aut Consul, aut Princeps potestate sua politica abutatur, non possit à Patre adoptiuo, vel etiam naturali pro imperio corrigi, & multò minus potestate sua priuari. Iam verò potestas summi Pontificis spiritalis, & superna-

turalis,

turalis, & Regia temporali, & terrena potestate sublimior, atque maior non debuit conferri cum potestate humana. Patris adoptiui erga filium Præsidentem, aut Consulem, id est, cum potestate inferiore erga superiorem: sed cum potestate Principis, aut Præsidentis erga potestatem patriam ciuium priuatorum, id est, cum potestate superiore erga inferiorem. Ex quo sequitur, vt quamuis potestas Papæ, & Regis distinctæ sint, & separatae, & non necessario alia aliam sequatur: tamen cum in eodem Ecclesiæ corpore inueniuntur, potestas Papæ ita eminent, vt Regiam potestatem dirigere, & corrigere; non ab illa dirigi, vel corrigi debeat, aut possit. Itaque tota deceptio Barclaij in eo posita est, quòd spiritualem, & super naturalem paternitatem summi Pontificis erga Reges, & Principes Christianos, nihilo sublimiorem esse censuit paternitate humana, & ciuili hominis priuati erga filium adoptiuum; quæ manifesta, & puerilis hallucinatio est.

9 ¶ Huc accedit, inquit Barclaius, quòd florēte plurimū Republica Christiana tum multitudine credentium, tum sanctimonia Pontificum, tum eruditione, & exemplis Doctorum, atque à malis interim Principibus Christianis vexata, atque iactata; nulla de hoc Principatu, & iurisdictione temporali in Principes seculares, non dicam expressa, & manifesta declaratio, sed ne leuissima quidem mentio facta sit.]

Respondeo. quærere possem à Barclaio, vndè factum sit, quod in testamento veteri tot secula transferint; antequam Pontifex Regem deponi, & alium substitui iusserit: quod factum est cum Ioiada Pontifex Athaliam Reginam, non solum deponi, sed & interfici mandauit, & Ioas Regem substituit. 4. Reg. 11. Item cum post diuisionem Regni Salomonis in Regnum Israel, & Regnum Iuda; inter Reges Israel nullus fuerit pius, sed omnes impij, & idololatræ; cur alijs multis toleratis Propheta Domini vnixerit Ie-

hu in Regem, & iusserit, vt Regem Ioram, cui fidelitatem iurauerat, interficeret: quod ille continuò fecit, & laudatus à Deo fuit, vt habemus 4. Regum. 9. & 10. Responderet, opinor, sic placuisse Deo, cuius iudicia inscrutabilia sunt: Eodem igitur modo Ecclesia, quæ spiritu Dei regitur, non semper exerit potestatem suam, sed pro loco, & tempore, vt à spiritu Christi admonetur, & ducitur. Et quidem primis trecentis annis Ecclesia Christiana, non habuit Reges Christianos, nisi paucissimos, vt Lucium in Britannia, & Donaldum in Scotia, qui cum pij essent, non erat causa, cur Ecclesia potestatem suam in illos exerceret. Successerunt postea Reges, aut valdè pij, & religiosi; vt Constantinus magnus, Constans eius filius, Iouianus, Valentinianus, Gratianus, Theodosius, Honorius, & alij: aut valdè impij, & blasphemij, vt Constantius, Iulianus, Valens, Theodoricus, Totila, Gensericus, Hunericus, & alij: Erga priores Ecclesia beneuolentiam ostendere debuit, non seueritatem: erga posteriores, quoniam potentissimi erant, seueritatem ostendere nihil profuisset, ideò patientia potius adhibenda fuit, quam auctoritas. Sed cum temporibus Gregorij secundi Pontificis, Italici populi egrè ferrent Imperium Leonis Isaurici, hæretici, & persecutoris; & prompti essent ad iugum nefarij Principis excutiendum, si Pontifex iuberet, vel annueret, tum demum opportunum visum est Apostolicæ sedi auctoritatem suam exerere; quando videlicet non frustra exereret. Sic etiam non ante Pontifex Zacharias de Childerico Rege deponendo, & Pipino ad Regnum euehendo cogitauit; quam populus, & Proceres Franci id expeterent: neque enim prudens consilium Pontificis fuisset, si inuito populo, & Proceribus, Regem illorum quamuis ineptum, & ignauum exhauthorare tentasset. Quod si Barclaius tanti facit silentium annorum septingentorum, cur non maioris facere debemus nos verba, & exempla annorum nongentorum? nam Pontifices, & Scriptores

Ecclesiæ prioris temporis, vt non affirmarunt, ita etiã non negarunt, esse in Apostolica sede potestatem aliquam disponendi de temporalibus ; in ordine saltẽ ad spiritualia : Pontifices autẽ, & scriptores posterioris temporis, discretẽ pronunciarunt, eam potestatem Ecclesiæ non deesse. Ecclesia certẽ eadem est ; neque aduersus eam portæ inferri vnquam præualebunt ; neque desunt Ecclesiæ temporis posterioris homines doctrina, & sanctitate illustres. Quare non rectẽ de Ecclesia Christi sentit, qui nihil admittit, nisi quod expressẽ in veteri Ecclesia scriptum, aut factum esse legit ; quasi Ecclesia temporis posterioris, aut desierit esse Ecclesia, aut facultatem non habeat explicandi, & declarandi, constituendi etiã, & iubendi, quæ ad fidem, & mores Christianos pertinent.

10 Adducit Barclaius sanctum Gregorium, qui in Epist. 61. lib. 2. vocat se famulum indignum Imperatoris : & dicit, Imperatori cælitus datam esse potestatem super omnes homines : vbi notat illud, omnes, comprehendere etiã Papam, si Papa est homo. & ne quis forte respondeat, sanctum Gregorium ex humilitate ita esse locutum, citat illud ex sancto Augustino serm. 29. de verbis Apostoli, Cùm humilitatis causa mentiris, si non eras peccator antequam mentireris, mentiendo efficeris, quod euitaueras. Denique addit, verba sancti Gregorij, in fine illius epistolæ, Vtrobique ergo quæ debuĩ exolui, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo, quod sensi minimẽ tacui.]

Respondeo. Sanctus Gregorius non solius Imperatoris ; sed omnium fidelium seruum se nominabat, cùm initio Epistolarum suarum adscriberet, Gregorius seruus seruorum Dei. Et Ioannes Diaconus, lib. 4. vitæ sancti Gregorij, cap. 58. testatur, à sancto Gregorio vocari solitos fratres, omnes Sacerdotes ; filios, omnes clericos ; Dominos, omnes laicos ; nec tamen, opinor, Barclaius concedet, sanctum Gregorium omnibus laicis fuisse subiectum. Porro quod scribit

Scribit sanctus Gregorius datam fuisse potestatem Imperatori cælitus, non significat; Imperatoriam potestatem esse immediate à Deo; sed esse à Deo in eo sensu, quo dicit Apostolus, ad Rom. 13. non est potestas nisi à Deo. Omnis enim potestas à Deo est; sed aliqua immediate, vt Mosis; vt sancti Petri; vt sancti Pauli: aliqua mediante consensu hominum, vt potestas Regum, Consulum, Tribunorum: nam, (vt sanctus Thomas docet in 2. 2. q. 10. art. 10. & q. 12. art. 2. dominia, & principatus humani de iure humano sunt, non de iure diuino. Quod addit sanctus Gregorius, super omnes homines, intelligitur super omnes homines Romano Imperio subditos; alioqui potestas Mauritiij Imperatoris fuisset etiam super Antipodas, super Garamantas, & Indos, & tamen non fuit super vicinos Persas, vel Scytas, nec super Germanos, aut Francos, aut Hispanos, aut alios innumerabiles: proinde poterat Barclaius omittere illam consecutionem, ergo super Papam, si homo est. Neque mentitus est ex humilitate Beatus Gregorius, cum seruum, se dixit eorum; quibus subiectus non erat; seruus enim dicitur, qui seruit aliorum vtilitati, siue id faciat obediendo; siue imperando: nam & Apostolus; seruum se fuisse scribit Corinthiorum, super quos tamen potestatem à Christo accepisse se dicit, 2. Corinth. 4. & 13. Denique quod attinet ad obedientiam; quam se exhibuisse scribit sanctus Gregorius Imperatori; dico eam fuisse coactam, & de facto, non de iure præstitam: nam idem sanctus Gregorius in explicatione psalm. 101. de Mauritio Imperatore scribit hæc verba, In tantum autem suæ temeritatis extendit vesaniam, vt caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vindicet, & in Dominam gentium terrenæ ius potestatis vsurpet.

Pergit Barclaius, & exclamat ¶ O diuinum Antistitem, & sententiam nullis non sequentium seculorum Pontificibus inculcandam. Sed proh numen; quo benigna illa

& humilis confessio à nostris seculis exulauit? cui paulatim succreuit hæc minax, & fastuosa aduersus Reges, & Imperatores oratio, Nos in supremo iustitiæ throno collocati, supremum in omnes Reges, & Principes vniuersæ terræ, cunctosq: populos, gentes, & nationes, non humana, sed diuina institutione nobis traditam potestatem obtinentes, declaramus, iubemus, præcipimus, &c. quæ verba falsa, & inania, vel ex eo esse patet, quòd Papa in Principes, & populos infideles, qui multitudine Christianos superant, neque temporalem, neque spiritualem potestatem habeat, vt Bellarminus in libris de Romano Pontifice firmissima ratione ostendit.]

Respondeo. Hanc inanem exclamationem, & humilis confessionis laudationem sanctus ipse Gregorius refellit in eo priuilegio, quod Monasterio sancti Medardi concessit, quodque subscriptum ab ipso Gregorio, multisq: Episcopis legitur, lib. 2 Epistolarum post epistolam tricesimam primam: in eo si quidem priuilegio ita loquitur, Si quis autem Regum, Antistitum, Iudicum, vel quarumcunque secularium personarum, huius Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violauerit, aut contradixerit, vel fratres inquietauerit, vel conturbauerit, aut aliter ordinauerit, cuiuscunque dignitatis, vel sublimitatis sit, honore suo priuetur, & vt Catholicæ fidei deprauator, vel sanctæ Dei Ecclesiæ destructor, à consortio Christianitatis, & corpore, & sanguine Domini nostri Iesu Christi sequestretur. Et supra dixerat, auctoritate diuina, vice B. Petri Apostolorum Principis se statuere. Iisdem verbis utitur sanctus Gregorius in alio simili priuilegio, quod habetur, lib. 11. epist. 10. quæ est ad Senatorem Abbatem. Itaque humilis ille seruus seruorum Dei eminentiam suæ dignitatis non ignorauit, cum diuina auctoritate, vice Principis Apostolorum, omnibus Regibus cuiuscunque dignitatis, & sublimitatis essent, subinterminatione priuationis proprii honoris

his imperare non timuit, ut præceptionis suæ decreta violare non auderent. Quid igitur est in Bullis Pij V. & Sixti V. (has enim bullas notat in margine) quas minaces, & fastuosas appellat Barclaius, quod non sit in priuilegio illo ab humili Gregorio dato? Pius, & Sixtus dicunt, potestatem diuina institutione sibi traditam: & Gregorius dicit, auctoritate diuina se præcipere. Illi dicunt, super omnes Reges se potestatem habere: iste dicit, si quis Regum, vel quarumcunque secularium personarum, &c. Illi dicunt, iubemus, præcipimus: Iste dicit, si quis Regum, &c. huius Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violauerit. At, inquit, verba illa Pij V. & Sixti V. falsa, & inania esse, vel ex eo patet, quod Papa in Principes infideles, neque temporalem, neque spiritualem potestatem habet. Respondeo. Si falsa & inania sunt ista verba, multò magis falsa, & inania erunt verba sancti Gregorij, in epist. 61. lib. 2. à Barclaio supra citata, & laudata, vbi sanctus Gregorius dicit, Mauritio Imperatori, datam esse à Deo super omnes homines potestatem: constat enim Imperatoris Mauritij potestatem non fuisse super omnes homines, cum non fuerit nisi super homines Romano Imperio subditos, quod Imperium eo tempore ne tertiam quidem hominum partem continebat; quemadmodum igitur verba S. Gregorij de potestate Mauritij super omnes homines, intelligi debet de omnibus hominibus, qui Romano Imperio subiecti erant: sic etiam verba Pontificum de potestate super omnes Reges, & populos, intelligi debent de omnibus Regibus, & populis, qui sunt in Ecclesia Catholica, quæ toto terrarum orbe diffusa est: sic enim debere intelligi verba illa, docent verba præcedentia. Pius enim V. initio Bullæ scribit, unicam esse veram Ecclesiam Dei, eamque totam sancto Petro eiusque successoribus esse commissam, atque inde colligit, summum Pontificem potestatem habere super omnes Reges, & populos, qui videlicet ad Eccle-

fiam pertinent, quæ in vniuerso Mundo est. Sixtus vero V. dicit, sibi curam incumbere Ecclesiarum omnium populorum, & gentium; vbi non dicit, se habere potestatem in omnibus populis, & gentes; sed in Ecclesiis, quæ sunt in omnibus populis, & gentibus. Similis locutio inuenitur apud sanctum Bernardum, in lib. 3. de Consid. cap. 1. vbi dicit, totum orbem terrarum ad curam summi Pontificis pertinere; Ita, inquit, tu hæres, & orbis hæreditas. & orbe illi exeundum est, qui fortè voluerit explorare; quæ non ad tuam pertinent curam; & tamen ibidem dicit, Papam non esse dominum orbis; sed orbem totum ad eum pertinere; quia debet fideles pascere, eisque cum potestate præesse, & infidelium conuersioni studium, & diligentiam adhibere, vt Apostoli faciebant: Sanctus quoque Thomas in 2. 2. q. 12. art. 2. dicit, Papam habere potestatem super fideles, & infideles, qui fidem aliquando susceperunt; non autem super eos, qui fidem nunquam susceperunt, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 5. Quid ad me de his qui foris sunt iudicare? quos auctores, & multos alios ego secutus sum in loco quem Barclaius notauit, videlicet lib. 5. de Pontifice cap. 2. Neque his repugnat quod supra docuimus cum S. Thoma, posse à Summo Pontifice priuari quoscunque infideles à dominio quod habent super fideles: nam etiam si absolutè non pertineat ad Pontificem de his qui foris sunt iudicare, neque habeat Pontifex in illos ordinariam potestatem, cum ad gregem sibi commendatum non pertineant, nisi impotentiâ; tamen in ordine ad conseruationem fidelium habet à Deo, auctoritatem priuandi Principes infidelium dominio, quod habent super fideles, vt idem sanctus Thomas docet secunda secundæ quæst. 10. artic. decimo.

Addo postremo, verba Pij V. non esse ita fastuosa, & minacia, vt Barclaius dicit: hæc enim sunt ipsius verba in Bulla excommunicationis Elizabethæ prætenstæ Angliæ Reginae. Regnans in excelsis, cui data est omnis in cælo,

& in

& in terra potestas, vnam sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam, extra quam nulla est salus, vni soli in terris, videlicet Apostolorum Principi Petro, Petriq. successori Romanoq. Pontifici, in potestatis plenitudine tradidit gubernandam. Hunc vnum super omnes gentes, & omnia Regna Principem constituit, qui euellat, destruat, dissipet, disperdat, & plantet, & ædificet, vt fidelem populum mutua charitatis nexu constrictum in vnitae spiritus contineat, saluumq. & incolumen suo exhibeat Saluatori: quo quidem in munere obeundo, nos ad prædictæ Ecclesiæ gubernacula, Dei benignitate vocati, nullum laborem intermittimus, &c. & infra, Illius itaque auctoritate suffulti, qui nos in hoc supremo iustitiæ throno (dicet tanto oneri impares) voluit collocare, de Apostolicæ potestatis plenitudine declaramus, prædictam Elizabetham, hæreticam, & hæreticorum fautricem, eiq. adhærentes in prædicti anathematis sententiam incurrisse, esseq. à Christi corporis vnitae præciosos: quin etiam ipsam prætenso Regni prædicti iure, necnon omni, & quocunq. dominio, dignitate, priuilegioq. priuatam, &c. Porro Bulla Sixti V. ita incipit: Ab immensa æterni Regis potentia, Beato Petro, eiusq. successoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum, & Principum supereminet potestates, stabiliq. in petra consistens, nec vllis aduersitatibus, vel etiam secundis flatibus à recto deflexa inconcussa profert in omnes iudicia. & infra, Itaque in præexcelso hoc solio, & in plenitudine potestatis, quam ipse Rex Regum, & Dominus Dominantium, nobis licet indignis, tribuit, constituti, auctoritate Dei omnipotentis, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, & nostra, ac de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, pronunciamus, & declaramus, &c. Quare sententia quam Barclaius recitat, non habetur ad verbum in Bullis Pij V. vel Sixti V. Sed eam ipse varijs ex locis ita con-

struxit, ut ad inuidiam conflandam aptissimum esse iudicauit. Omitto cetera, quæ sunt in hoc tertio capite: quia non argumenta, vel rationes; sed maledicta sunt, & conuicia aduersus Pontifices: illum enim imitari volumus, qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur. 1. Petri 2.

De falsa causa originis temporalis potestatis Pontificiæ à Barclaiio assignata.

Cap. I I I I.

IN quarto capite differit Barclaius de origine temporalis potestatis pontificiæ: quasi iam exploratum esset, diuino iure sola spiritualia ad Summum Pontificem pertinere. Sed quoniam id neque exploratum, neque verum est, facile potuissem totum hoc caput silentio præterire, ut quod ad rem non faciat, vel certe solido fundamento careat. Videamus tamen quid sit, quod hoc loco adfert Barclaius.

¶ Duas res, inquit, potissimum inuenio, quæ ansam Pontificibus tantam potestatem arrogandi videntur præbuisse. Vna est ingens ille honor, qui ut par erat à Principibus, & populis Christianis summo animarum Pastori deferebatur, & deferri adhuc debet, atque etiam præ iudicata sanctitatis opinio de Sede illa Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli. & infra, Alteram tantæ iurisdictionis temporalis captandæ ansam præbuit gladius excommunicationis.]

Respondeo: Frustra querit Barclaius vnde tanta potestas Summis Pontificibus accesserit, cum ratio sit in promptu, quam & Doctores communi consensu, & ipsa generalia Concilia tradiderunt, summa videlicet spiritualis potestas diuinitus collata Apostolo Petro, eiusq. successoribus

bus super omnem Ecclesiam : ex ea siquidem manifestè sequitur, vt in ordine ad spiritualia, & vitam æternam, possit Summus Pontifex de temporalibus quoque disponere, vt capite superiore explicatum est. Quod autem Barclaius dicit, ex honore maximo, qui Summis Pontificibus deferabatur, & præiudicata sanctitate illius Sedis, captasse, ansam Pontifices arrogandi sibi potestatem temporalem super Reges & Principes; falsum esse constat ex ijs, quæ supra Barclaius ipse scripsit : siquidem honor maximus, & præiudicata sanctitas non defuit primis mille annis; imò tunc maximè viguit : & tamen Barclaius contendit, primum fuisse Gregorium VII. qui sibi potestatem temporalem in Reges, & Principes vsurpauit, post annum millesimum, & septuagesimum ab aduentu Saluatoris. Dicit fortasse, primis illis annis fuisse Pontifices optimos, sed postea factos deteriores ad gloriam temporalis Imperij aspirare cœpisse. At Gregorius VII. vir sanctissimus fuit, nec solum innocentia vitæ, sed etiam miraculis clarus; cuius rei tot sunt testes, quot scriptores illius temporis, exceptis schismaticis, vel hæreticis : quemadmodum etiam Innocentius III. & IIII. qui hac potestate præter cæteros vti esse videntur, Pontifices laudatissimi habiti sunt. Neque verum est Gregorium VII. fuisse primum, qui de temporali Regno disponere cœpit : nam & Gregorius primus, & secundus, & alij Pontifices optimi, & laudatissimi ante Gregorium VII. hanc potestatem habere se testati sunt, vt paulò infra docebimus. Porrò excommunicatio est quidem instrumentum, quo Pontifices plerunque vti solent ad coërcendas huius seculi potestates; sed etiam sine isto instrumento non semel Pontifices Maximi de temporalibus dignitatibus pro Ecclesiæ utilitate, & animarum salute disposuerunt; vt cum Zacharias Childericum Regem Francorum deponi mandauit, & Pipinum inungi, atque in solium exaltari iussit, & populos ab obedientia, & fidelita-

te Childerico præstita liberavit: & cum Hadrianus primus Carolo Magno Regi Francorum dignitatem Patritiatus Romani contulit: & cum Leo III. eundem Carolum Imperatorem Occidentis dixit. Quare verum non est, excommunicationis censuram ansam dedisse Pontificibus, ut potestatem temporalem sibi arrogarent.

Sed placet notare nonnulla, quæ in hoc capite Barclaius non sine magna temeritate effutijt.

1. Primum est illud: ¶ Sed hic Lector monendus est, sententiam illam omnium vocibus celebratam, excommunicationem omnem esse timendam; cum hac exceptione intelligi debere, extra quam si manifestè constet esse iniustam; tunc enim nec curanda, nec timenda est, modo absit ab excommunicato contemptus, & præsumptio.]

Hanc Barclaij doctrinam damnant omnes boni Scriptores, qui distinguunt inter excommunicationem iniustam, & nullam: & iniustam quidem docent cum S. Gregorio esse timendam; nullam autem, non esse timendam, nisi aliquando ob scandalum, quando videlicet nullitas excommunicationis nota non est. Ac ne singulos Doctores afferre necesse sit, audiamus Martinum Nauarrum, qui communem doctrinam hanc esse testatur. In Enchiridio cap. 27. num. 3. sic Nauarrus loquitur; Sententia excommunicationis, quantumvis iniusta, valet regulariter, & ob id Gregorius in cap. 1. 11. q. 3. dixit, timendam esse siue iusta sit, siue iniusta. & infra, Vbi glossa, & vbi que Doctores apertè dicunt valere, & ligare excommunicationem iniustam, & differre ab ea, quæ est nulla.

2. Alterum est in illis verbis: ¶ Cuius generis excommunicationis illa videtur, quæ in subditos profertur, eo quòd Regi, vel Principi suo excommunicato pareant in ijs, quæ temporalis sunt iurisdictionis, & Dei mandatis non repugnant.]

Huius doctrinæ temeritatem, vel ex eo possumus demon-

mon-

monstrare, quòd per eam damnatur sententia Innocentij IV. lata in Lugdunensi Concilio: quæ potest enim inaior esse temeritas, quàm damnare manifestæ iniustitiæ sententiam Summi Pontificis, in generali Concilio latam, & omnium consensu probatam?

3. Tertium est in illis verbis: ¶ Et verò Gregorius VII. partim publicâ offensa Henrici IV. Imperatoris, partim priuata iniuria permotus, id iuris dandi, & auferendi Regna aperte sibi primus omnium asseruit:

At qui falsum omnino est, quod Gregorius VII. primus omnium sibi asseruerit ius dandi, & auferendi Regna: iam enim supra numerauimus sex Pontifices, qui ante Gregorium VII. idem fecerunt, videlicet Gregorium primum, Gregorium secundum, Zachariam, Leonem tertium, Gregorium quartum, & Hadrianum secundum. Nam Gregorius primus in priuilegio supra citato apposuit illa verba, Siquis autem Regum, Antistitum, &c. honore suo priuetur. Gregorius secundus Imperatorem Leonem Isauricum vectigalibus Italiae priuauit, teste Zonara, Cedreno, & alijs: Zacharias Childericum à Regno deposuit, & Pipinum in Regnum exaltauit, testibus Annalibus Francorum antiquissimis, ubi sic legimus: Data auctoritate sua (Zacharias) iussit Pipinum Regem constitui. & infra: Secundum Romani Pontificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est: Idem dicit Aimoinus, Eginarthus, Lambertus, Regino, Sigebertus, Hermannus Contractus, Marianus Scotus, Abbas Urspergensis, Otho Frisingensis, & Albertus Chrantzius, quorum verba infra citabimus. Leo tertius à Græcis ad Francos Imperium Occidentis transtulit, quod testimonijs historicorum, Pontificum, Imperatorum, & ipsorum Principum Electorum probauimus in lib. I. de translatione Imperij. Gregorius IV. decretum Francorum, quo Ludouico Pio Imperium auferebatur, auctoritate sua rescidit, & Imperium Ludo-

uico restituit, vt refert Marianus Scotus lib. 3. Chronici, his verbis, Ludouicus Reginam Aquis obuiam ei venientem iubente Papa Gregorio accepit: siquidem filij Ludouici non solùm Imperium patri abrogauerant, sed etiam Iuditham vxorem ei ademerant; sed vtrumque iubente Gregorio recepit. Et Paulus Aemilius lib. 3. de rebus gestis Francorum: Lugduni, inquit, Concilium Episcoporum, quos Ludouici Imperatoris filij contraxerant habitum, Imperiumq. patri abrogatum, quod decretum mox à Gregorio Pontifice Maximo rescissum est. Denique Hadrianus secundus plus ducentis annis Gregorio septimo antiquior, cum accèpisset, Imperium Ludouici iunioris Imperatoris à Carolo Caluo Rege armis tentari, scripsit ad Carolum minaces literas, teste Aimoino lib. 5. cap. 24. qui sic ait, In epistolis Papæ continebatur, vt Regnum quondam Lotharij, quod Ludouico Imperatori spirituali eius filio, hæreditario ei iure debebatur, & quod ad eum post mortem eiusdem Lotharij redijt, vel homines in eo degentes, mortalium nullus inuaderet, nullus commoueret, nullus ad se conaretur inflectere: quod si quis præsumeret, non solùm per suæ auctoritatis ministerium infirmaretur, verùm etiam vinculis anathematis obligatus nomine Christianitatis priuatus, cum Diabolo omnino locaretur.

¶ Quartum est in verbis sequentibus: ¶ Verùm enim nihil aliud Gregorius eo facto quam cruentas, & furiosas tragœdias excitauit, nec infeliciter destinata, vi, & armis prohibitus perfecit.

Hoc quoque falsum esse notissimum est, quoniam cruentas, & furiosas tragœdias non Gregorij decretum, sed Henrici inobedientia peperit: & quod potissimum optauit Gregorius, vt videlicet inuestituras Episcoporum de manibus laicorum eriperet, partim per se, partim per successores omnino perfecit. Siquidem Gregorij sententiam,

& de-

& decretum confirmarunt omnes eius successores, Victor tertius, Urbanus secundus, Paschalis secundus, Gelasius secundus, & Callistus secundus, cuius tempore Imperatoribus cedentibus pax inter Sacerdotium, & Regnum facta est: sic enim scribit Abbas Urspergensis in Chronico anni millesimi centesimi vicesimisecondi, Ipse, in cuius manu cor Regis est, omnem animositatem Augusti sub Apostolica reuerentiæ obedientiam, causa matris Ecclesiæ etiam ultra spem plurimorum inflexit, &c. vide totum locum.

5 Quintum, & vltimum est in illis verbis, vbi magnificè laudat Hosium Episcopum Cordubensem, quem vocat virum magnum, & nobilissimum Confessorem: atque ex eius sententia constare dicit, Ecclesiam primis temporibus, neque temporalem potestatem in Principes habuisse, neque habere se credidisse; ac ne quidem ob hæresim, quod crimen grauissimum & perniciosissimum est.]

Sed nos Hosium virum magnum aliquando fuisse scimus, sed turpissimè postea lapsum in Arianam hæresim non ignoramus. Id enim tradit Athanasius in epist. ad solitariam vitam agentes; & in Apologia secunda; Hilarius in lib. de Synodis; Epiphanius hæresi 73. Seadius in libro contra Arianos; Sulpicius lib. 2. Sacræ historiæ; Socrates lib. 2. cap. 26. Sozomenus lib. 4. cap. 5. Vigilius Martyr, in lib. 5. aduersus Eutychem: denique Isidorus de Viris illustribus in Gregorio Beticò. Deinde Hosius quantumuis nunquam lapsus fuisset, tamen non tanti faciendus est ab hominibus Catholicis, vt anteponatur Concilijs generalibus, non vni, sed multis, & Doctoribus omnibus initio à nobis citatis, qui communi consensu docent, propter hæresim posse à Summo Pōtifice Principes deponi, ac principatu priuari. Adde postremò verba Hosij nihil omnino aduersus communem sententiam facere. Quid enim ille dixit? non licere Pontifici Imperium gerere, vt neque

Imperatoribus Pontificatum . Sed etiam si Pontifex Imperium non gerat, potest tamen per ipsam pontificalem potestatem Imperatorem hæreticum ab Ecclesia arcere, ac ne Ecclesiæ noceat Imperium illi abrogare . Neque enim Zacharias Rex erat, & potuit tamen Regem deponere : Neque Leo III. Imperator erat, & tamen Imperium ab vna gente ad aliam transferre potuit . Imò si Papa Rex aut Imperator esset, non posset Imperiali, aut Regia potestate Imperatorem aut Regem deponere, quia par in parem non habet imperium : proinde quod facit Papa, facit Apostolica, id est, suprema spiritali potestate, vt Christi Vicarius, non vt Princeps terrenus . Ex his apparet quantum officiat lumini mentis prauus propriæ opinionis affectus : Barclaius enim amore captus opinionis suæ in verbis Hosij perspicuè se id videre existimauit ; cuius nos ne vestigium quidem cernimus .

De Potestate in temporalia, quam indirectè Theologi summo Pontifici tribuunt .

Cap. V.

IN quinto Capite Barclaius explosa (vt ipse dicit) Canonistarum, & Bozij sententia, aggreditur refutare sententiam Theologorum, qui dicunt Papam habere potestatem in temporalia indirectè . Sed antequam ad eius argumenta refellenda accedam, explicabo breuiter quid intelligamus per voces illas directè, & indirectè ; & quis sit auctor earum vocum . Igitur per voces directè, & indirectè, non intelligimus, vt aliqui per iocum dicunt, potestatem spiritualem esse in Pontifice directè, id est, iustè, & legitimè ; temporalem autem indirectè, id est, iniustè, & vsurpatiuè ; sed potestatem Pontificiam per se, & propriè spiritualem esse, & idèò directè respi-

respicere, vt obiectum suum primarium, spiritualia negocia; sed indirectè, id est, per ordinem ad spiritualia, reduciuè, & per necessariam consequentiam, vt sic loquamur, respicere temporalia, vt obiectum secundarium, ad quod non conuertitur hæc spiritualis potestas, nisi in casu, vt loquitur Innocentius tertius, in cap. Per venerabilem, Qui filij sint legitimi; In alijs, inquit, regionibus; certis causis inspectis, temporalem iurisdictionem casualiter exercemus: quomodo etiam loquitur sanctus Bernardus, in lib. 1. de Consideratione, cap. 5. Sed, inquit, aliud est incidenter excurrere in ista (temporalia negocia) causa quidem vrgente; aliud verò vltro incumbere istis, tamquam magnis, dignisq. tali. Porro auctorem harum vocum habemus Innocentium IV. Pontificem doctissimum. Is enim explicans, cap. Nouit, de Iudicijs. §. de feudo, dicit, Pontificem directè non iudicare de feudis, secus autem indirectè, ratione peccati. Eadem distinctione vtitur Ioannes de Turrecremata, Thomas Caietanus, Petrus de Palude, Durandus, Franciscus Victoria, Dominicus à Soto, Martinus Ledesmius, Iacobus Simanca, Antonius Cordubensis, Martinus Nauarrus, Ludouicus Molina, & alij.

Venio nunc ad argumenta Barclaij. Primum adfert argumentum, quo ego fueram vsus aduersus eos, qui potestatem Pontificis, simul pontificiam, & Regiam, spiritualem, & temporalem esse volebant, Reges autem temporales, non tam esse Reges, quam executores pontificiæ potestatis, & voluntatis. Argumentum meum hoc fuit, Potestas Regum terrenorum est à Deo, vt confitentur ipsimet Pontifices; sanctus Leo, epist. 38. ad Martianum; sanctus Gelasius, in epist. ad Anastasium; sanctus Gregorius, lib. 2. epist. 61. Nicolaus, in epistola ad Michaellem: ergo vel potest summus Pontifex tollere executionem administrationis à Regibus, & Imperatoribus tamquam summus ipse Rex, & Imperator, vel non potest; si potest ergo est maior

Rex

Christo ; cum possit auferre, quod Christus dedit ; si non potest , ergo non habet verè potestatem Regiam in ipsos Reges, & Imperatores . Hoc argumentum ita retorquet Barclaius aduersus meam , & Theologorum cæterorum sententiam .

1. Aut potest summus Pontifex aliquo modo, hoc est, directè, vel indirectè auferre Regibus, & Imperatoribus Regna, atque Imperia, alijsque conferre; aut non potest : si potest, ergo est aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit, ipse aufert; minor enim vel par auferre non potest, quod à maiore, vel æquali concessum est ; ac ne Vicarius quidem eius, qui concessit sine expresso Domini mandato : (ne quis nobis reponat, Papam tamquam Christi Vicarium id facere, cum ipse nullum de ea re mandatum neque expressum, neque tacitum accepisse inueniatur) si non potest, ergo falsum est, quod dicunt, eum habere summam potestatem indirectè disponendi de omnibus rebus temporalibus Christianorum, & deponendi de Solio Reges, & Imperatores, aliosq. in eorum locum sufficiendi.] hæc Barclaius .

Respondeo . Cum dicimus ex Pontificum sententia Regum terrenorum potestatem esse à Deo : non intelligimus, esse à Deo immediatè, quomodo est à Deo potestas summi Pontificis ; sed esse à Deo, quia Deus voluit esse in genere humano politicum regimen ; & ideò instinctum quendam naturalem dedit hominibus, vt eligant sibi Magistratus à quibus regantur : & præterea voluit Deus regimen politicum esse distinctum ab Ecclesiastico, vt expressè docuit Nicolaus Papa, in epist. ad Michaellem ; & post eum Innocentius, in cap. Solitæ, de maiorit. & obedien. & ante vtrunque Gelasius, in epist. ad Anastasium . Ex his perspicuum est argumentum meum solidum esse, & argumentum Barclaii omnino infirmum : nam si in summo Pontifice esset potestas spiritalis, & temporalis directè, & esset Pontifex Rex Mundi, vt est Pontifex Ecclesiæ vniuersæ, & Reges

cæteri

exteri essent meri executores temporalis iurisdictionis ;
 certè posset Põtifex pro arbitrio suo priuare quoslibet Re-
 ges administratione, & executione iurisdictionis tempora-
 lis ; & hoc modo posset tollere regimen politicum, vel
 confundere cum Ecclesiastico ; & esset maior Christo, cum
 posset tollere, vel confundere potestates, quas ille voluit
 esse, & esse distinctas. At si in summo Pontifice ponatur
 potestas spiritualis tantum directè, & temporalis indirectè,
 id est, in ordine solum ad spiritualia; non sequitur, posse
 Pontificem tollere, vel confundere politicum regimen ;
 sed solum sequitur, posse Pontificem per spiritualem, atque
 Apostolicam eminentissimam suam potestatem dirigere,
 & corrigere potestatem politicam, eamque, si opus sit, ad
 finem spiritualem, vni Principi adimere ; & alteri confer-
 re. Atque vt respondeamus in forma ad argumentum :
 cum ille dicit, Aut potest Summus Pontifex aliquo modo,
 hoc est, directè, vel indirectè auferre Regibus, & Impera-
 toribus Regna, atque Imperia alijsq. conferre, aut non
 potest. Respondeo, potest ; cum ille colligit, si potest,
 ergo est aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit,
 ipse aufert : nego consecutionem. nam Deus non dedit
 immediatè Regnum huic aut illi; sed dicitur potestas Re-
 gum esse à Deo, quia Deus voluit esse inter homines pote-
 statem politicam, eamq. distinctam ab Ecclesiastica ; pro-
 inde cum Summus Pontifex transfert Regnum ab vno ad
 alium, non tollit quod Deus dedit, sed ordinat, & dirigit :
 & quemadmodum Deus dat Regna hominibus mediante
 consensu, & consilio hominum ; & potest, ac solet ea mu-
 tare & transferre de gente in gentem, mediante consilio
 & consensu eorundem hominum : ita potest maiore ratio-
 ne ea mutare, & transferre propter finem spiritualem per
 Vicarium suum generalem, quem constituit super totam
 familiam suam. At, inquit Barclaius, iste Vicarius non
 habet mandatum Domini, neque expressum, neque taci-

tum . Imò habet expressum , sed in genere : eo siquidem ipso quod factus est Pastor gregis totius, & Præpositus toti familiæ, & caput vice Christi totius corporis Ecclesiæ, intelligitur habere mandatum regendi, & dirigendi, & corrigendi omnes oues totius gregis ; omnes conseruos, qui sunt in familia ; & omnia membra, quæ sunt in corpore : neque excipiuntur Imperatores, & Reges, nisi velint excipi à numero ouium Christi, & seruorum Christi, & membrorum corporis Christi .

2. Adfert deinde Barclaius alterum argumentum, quod ego proposui aduersus eorum sententiam, qui tribuunt Summo Pontifici potestatem temporalem directè in omnia Regna mundi : illudq. retorquere conatur aduersus meam, & aliorum Theologorum sententiam de potestate temporali indirectè, id est, in ordine ad spiritualia . sic autem loquitur :

¶ Sed aliud longè efficacissimum, quod ex eodem Bellarmini libro, & capite supra retulimus, hoc loco ad institutum nostrum optimo iure in hunc modum adaptabimus . Si verum est, Papam habere potestatem indirectè disponendi de rebus temporalibus omnium Christianorum, aut eam habet iure diuino, aut iure humano : si iure diuino, deberet id constare ex Scripturis, aut certè ex Apostolorum traditione : ex Scripturis nihil habemus, nisi datas Pontifici clauis Regni cælorum : de clauibus Regni terrarum nulla mentio fit : traditionem Apostolorum nullam aduersarij proferunt.]

Respondeo : Habet Summus Pontifex iure diuino potestatem disponendi de rebus temporalibus Christianorum in ordine ad finem spirituales . Id verò constat ex Scripturis ; nam in clauibus Regni cælorum Apostolo Petro, pro se, & successoribus traditis, Matth. 16. non intelliguntur quidem clauis Regni terrarum, de quibus nulla mentio facta est in Euangelio, quia non erat necessarium, vt

Sum-

Summus Princeps Ecclesie simul esset Monarcha temporalis huius Mundi: sed intelligitur potestas disponendi de temporalibus, quatenus ea iuuant ad aperiendum fidelibus Regnum cælorum, vel impediunt atque obstant, ne fidelibus aperiatur Regnum cælorum.

3 At, obiicit Barclaius, ¶ Quod si dixerint, neque expresso Dei verbo, neque traditione Apostolorum ad huius potestatis confirmationem opus esse; cum indirectè tantum, & ex quadam sequela Pontifici competat, tamquam inseparabilis quædam accessio, & appendix potestatis illius spiritualis, qua supremus animarum Pastor in omnes Christiani gregis oves præditus est. Nos rursus ab eis petemus aliquod eius accessionis, & coniunctionis testimonium ex Scripturis, vel traditione Apostolorum.]

Respondeo. Iam dixi, potestatem, de qua loquimur, haberi expressè in Scripturis, sed generatim, non in particulari; in illo videlicet cap. 16. Matth. Tibi dabo claves Regni cælorum. & Ioan. 21. Pasce oves meas: atque ex iisdem istis testimonijs diuinis colligi particularem illam accessionem, & coniunctionem potestatis disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia, vt non semel explicatum est. Neque verum est quod Barclaius subiungit, hanc tantam potestatem tum à Christo, tum ab Apostolis eorum successoribus alto silentio in Ecclesia tot seculis fuisse prætermittam. Nam à Christo satis apertè significata est in locis citatis: & ab Apostolo etiam indicata. 1. Corinth. 6. cum ait, Nescitis, quia & Angelos iudicabimus? quanto magis secularia? & à successoribus Apostolorum Petri, & Pauli, Romanis videlicet Pontificibus, re ipsa demonstrata est in depositione Regum, & Imperatorum, iam inde ab anno Domini septingentesimo: nam ante illud tempus, vel defuit necessitas, vel oportunitas.

4 Obiicit rursus Barclaius, ¶ Si vtraque potestas ab altera, spiritualis scilicet à temporali, & è contra, separa-

si possit: locus erit sententiæ, qua quod directè fieri non permittitur, id nec indirectè fieri statuit: ita enim prudentes definierunt, quoties aliquid directè fieri prohibetur, id nec indirectè quidem, siue per consequentiam fieri posse; nisi id quod prohibitum est, sequatur necessario ad aliud iurè permissum, ita vt permissum sine prohibito non possit procedere, & nisi (vt cum Iure consulto dicam l. 5. §. generaliter, de donatione inter vir. & vxor.) vtriusque causa ita commixta sit, vt separari non possit. Vnde eum, qui solus rem alienare non potest, ne cedere quidem posse liti super ea moræ concluditur, iuxta Panorm. in cap. dudum. 54. de elect. & cap. cum pridem, de pact. quòd nimirum obliquè, & indirectè hoc modo rem alienaret. Si igitur Papa, quatenus Papa nullam temporalem iurisdictionem directè habet in Christianos, quod illi concedunt, superiore iuris sententia effici videtur, cum ne indirectè quidem habere possit. Qua propter vt suam hominibus sententiam persuadeant, debent ex Scripturis, aut Apostolorum traditionibus testimonium proferre, vel saltem docere, temporalem potestatem de qua loquuntur ita coniunctam esse cum spirituali, vt ab ea diuelli, & separari, vt, inquam, spiritualis sine ea consistere nullo modo possit: quod quoniam præstare nequiuerunt, nihil nisi opiniones incertas sunt sequuti, & rationes quæ non satis videntur concludere, quod assumunt.]

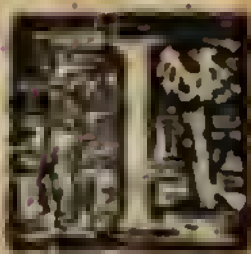
Respondeo. De coniunctione & separatione Ecclesiasticæ potestatis, & politicæ, duplex potest esse quæstio. vna, An possit Ecclesiastica potestas esse sine Politica, ita vt nullus in Ecclesia sit Princeps politicus; & contra, An possit potestas politica inueniri in aliqua gente, vbi nullus sit Prælatus Ecclesiasticus; & hoc modo concedimus posse inueniri has potestates omnino separatas: primis enim temporibus Ecclesiæ fuit in terris Ecclesia sine vllò Principe temporali Christiano, & fuerunt eodem tempore, & sunt

sunt. etiam nunc aliqua Regna infidelium, vbi nulli sunt Prælati Ecclesiastici. Altera quaestio esse potest, An possit dari summa potestas Ecclesiastica, siue spiritualis, quæ non habeat aliquo modo annexam potestatem disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia: & hoc modo negamus posse dari potestatem summam Ecclesiasticam, siue spirituales; quæ non habeat annexam potestatem temporalem aliquo modo, id est, in ordine ad spiritualia. Nam etiam illo tempore, quo nulli erant in Ecclesia Principes temporales, potuit Princeps Ecclesiasticus iubere fidelibus, vt de bonis temporalibus alerent ministros Sacramentorum: item, vt fideles dirimerent inter se lites ciuiles, & non adirent pro his rebus tribunalia infidelium: quorum vtrumque docet Apostolus in priore ad Corinth. cap. 6. & 9. Potuit quoque Ecclesia non tolerare super se Principem infidelem, siis auertere, conaretur fideles à cultu veri Dei, vt S. Thomas docet in 2. 2. q. 10. art. 10. Denique illo tempore deerat vsus potestatis huius in Principes, quia nulli erant; sed potestas ipsa non deerat: aliud enim est potestas, aliud vsus potestatis. Itaque fundamentum Barclaij de separatione harum potestatum omnino corruit, & eoruente ruit totum ædificium argumentorum ipsius. Nam quod addubitat ex iure ciuili, & canonico non facit ad rem; quia non admittimus separari posse omnino potestatem spirituales à temporali; & contrarium pro comperto habemus, idq. ex testimonio Scripturæ, & praxi Ecclesiæ. Barclaius autem assuntit tamquam certa, & concessa, nos destitui testimonio Scripturæ, & potestates illas nullo modo esse coniunctas: quæ nemo nostrum concedit; imo etiam falsa esse contendimus. Accedit præterea, quod quando in Ecclesia sunt Principes temporales, vt post primos ducentos, vel trecentos annos semper fuerunt: tunc potestas Ecclesiastica, & politica coniunctæ sunt adhuc strictiore vinculo; quoniam Princeps politicus subiectus est Prin-

capiti spirituali, vt filius patri, & membrum capiti. Si-
quidem Respublica politica, & spiritualis vnā Ecclesiam
faciunt, non duas: & illius vnus Ecclesiæ caput est Vica-
rius Christi, Petriq. successor. Quare si quid valerent ar-
gumenta Barclaij pro Principibus qui fidem Christi nun-
quam susceperunt, quod tamen non admittimus; certè pro
Principibus Christianis, aut qui Christiani aliquando fue-
runt, nihil prorsus valent. Sed de hac re plura suo loco
dicenda sunt.

*Cur Primis septingentis annis Summi Pontifices
non deposuerunt Reges hæreticos, vel
Apostatas. Cap. VI.*

IN sexto Capite Barclaius producit tamquam
argumentum insolubile, quod neque vsus, neque
exemplum, neque mentio vlla talis Pontificiæ
potestatis annis circiter mille in Ecclesia fuerit:
cùm multi interea Principes Christiani impiè, crudeliter,
peruersè, & magno Ecclesiæ detrimento Regnis, atque
Imperijs abuterentur. Deindè adfert solutionem ad hoc
suum argumentum, quam ante annos viginti ad argumen-
tum simile dedit Franciscus Romulus in Responsione ad
Apologiam, quæ falsò Catholica inscribebatur: & eam
solutionem in toto capite, & sequentibus vsque ad duode-
cimum prolixè admodum, & magnis clamoribus odiosissi-
mè refellere nititur, vt in his sex capitibus non Iure consul-
tum, aut Theologum disputatorem; sed tragicum declama-
torem agere voluerit. Quare adscribam hoc loco respon-
sionem integram Francisci Romuli, vt eam Barclaius re-
fert, deindè respondebo ad singulas partes Barclaiianæ con-
futationis. Sic igitur loquitur Franciscus Romulus in
Apologia cap. 8.

[Iam verò quod quarto loco aduersarius obijcit de maiorum nostrorum consuetudine, qui Principes multos hæreticos passi sunt, vt Constantium, & Valentem, Arianos; Anastasium Euthychianum; Heraclium Monothelitam, & si qui sunt alij, ad rem nihil facit; neque enim Ecclesia temerè, & inconsideratè potestate sua debet abuti. Porro non rarò accidit, vt tanta sit quorundam Regum cum improbitate, ac sæuitia iuncta potentia, vt Ecclesiastica censura, neque ad eos coërcendos quicquam proffit, & Catholicis populis, in quos Principes irritati magis sæuiunt, plurimum obsit. Quid enim quæso profuisset quondam Ecclesiæ, si tentasset, vel Ostrogóthos Reges in Italia, vel in Hispania Vvisegothos, aut Vvandalos in Africa excommunicare, ac de solio deturbare, quamuis id facere optimo iure potuisset? Quod idem de Constantio, Valente, & alijs supra nominatis intelligi debet. Siquidem ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium subeundum Episcopi, quam ad Principes coërcendos parati esse deberent. At vbi vidit Ecclesia suæ potestati locum aliquem aperiri, vel cum ipsorum Principum spirituali vtilitate, vel certè sine detrimento, & pernicie populorum; non sibi defuit, vt exempla paulò ante allata demonstrant. Sic enim Ecclesia Leonem Isauricum Imperij parte, & Henricum quartum toto Imperio, & Childericum Regno Franciæ spoliandos esse iudicauit, vt re ipsa deinceps, & Leo parte Imperij, & Henricus Imperio toto, & Childericus Regno caruerit. Itaque veteres illos Imperatores Constantium, Valentem, & cæteros, non ideò tolerauit Ecclesia (vt aduersarius somniat) quòd legitimè in Imperium successissent; alioqui enim Leonem etiam, & Henricum, & Childericum, qui non minus legitimè successerant, pertulisset; sed quòd illos sine populi detrimento coërcere non poterat, istos poterat.]

Hæc responsio Francisci Romuli à morsibus Barclaij vindicanda est, tum quia ad rem nostram maximè facit, tum

quia est hominis Catholici, & eruditi, cuius librum iam olim vidi, non Romæ excusum, vt Barclaius fingit; sed in Gallijs; qua vrbe non memini. Ergo Barclaius partem illam reprehendendam primo loco sibi desumpsit, vbi dicitur, Ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium subeundum Episcopi, quam ad Principes coercendos parati esse deberent. Quæ verba Barclaius pro sua modestia dicit, falsa esse, & in meris, mirisque mendacijs fundata. Deinde addit, ea indigna sibi videri, quæ ab vilo Catholico, ne dum Theologo in medium adferantur. Denique ita in partem deteriorem ea verba interpretatur, vt exclamet. Quid enim? an nos incidimus in ea tempora, quibus Episcopi milites potius quam martyres esse debeant? aut legem Dei, atque Ecclesiam prælijs, quam prædicationibus defendere? Atque hinc accepta occasione toto illo capite aduersus mores Episcoporum, & Cardinalium maximo furore baccharur. Sed nos conuictijs, & maledictis præteritis, & tota eius canina eloquentia prætermissa, breuiter respondebimus. Primo falsum esse dico, quod initio capitis ipse sumit, annis circiter mille, neque vsum, neque exemplum, neque mentionem vllam talis Pontificiæ potestatis in Ecclesia fuisse: siquidem exempla Gregorij primi, secundi, & quarti, nec non Zachariæ, & Leonis III. supra allata contrarium euidenter ostendunt. Deinde addo, Franciscum Romulum non diuisisse responsionem in partes duas, vt ille fingit; vna est enim, & simplex responsio, videlicet non potuisse Ecclesiam illo tempore vti potestate sua; idè subeundum fuisse martyrium potius, quam fidem abnegandam. Quemadmodum etiam hoc tempore vbi Ethnici prævalent, vt in Insulis Iaponijs; vel hæretici, vt in Britannia, plurimi ad martyrium animantur, & reipsa martyrium fortissimo animo suscipiunt potius, quam ad fidei abnegationem perducere se sinant. Adiungo postremo tempus martyrij proprium illud esse, cum neque fuga, neque iusta defensione,

sed

sed sola passione abnegatio fidei declinari potest. Neque enim Dominus in Euangelio vim vi repellere vnquam prohibuit; fugam autem non modo permisit, sed etiam in certo casu, vt cum Ecclesie necessitas, vel maior utilitas id postulat, imperauit dicens, Cum vos persequentur in vna ciuitate fugite in aliam, Matth. 10. neque in gladios persecutorum irruere, sed mortem pro fidei confessione illata tolerare æquo animo iussit. Et quidem quod attinet ad fugam tam euidentis est mandatum Domini, & testimonia, atque exempla sanctorum Prophetarum, & Apostolorum, quæ copiosè adducit sanctus Athanasius in Apologia pro fuga sua, vt nulla de hac re dubitatio Catholicis relicta sit. quod autem liceat vim vi repellere, & iure belli persecutionem siue gentilium, siue hæreticorum propulsare, si vires adsint; docent bella Machabeorum aduersus Antiochum, qui populum Dei ad idololatriam compellere satagebat. docent bella Catholicorum aduersus hæreticos in Africa tempore sancti Gregorij, de quibus loquitur idem S. Gregorius, lib. 1. epist. 77. ad Gennadium Exarchum, vbi eum laudat, quod magno zelo hæreticos iarmis persequeretur, eumque excitat, & hortatur, vt viriliter pergat. docent bella Catholicorum aduersus hæreticos Albigenes, & Tholosanum Comitem Raymundum patronum ipsorum, vbi diuina adiuuante gratia plus centum millibus vno proelio à Simone Comite Monfortio cum exigua manu cæsi sunt; vt scribit Paulus Aemilius, lib. 6. historiae Francorum: docent nostrò tempore bella Helueticorum Catholicorum aduersus Heluetios hæreticos Zuinglianos. Nam vt scribit Ioannes Cochleus de Actis Lutheri anno 1531. Heluetij pro fide Catholica pugnantes, cum numero, & viribus essent inferiores, & sola iustitia causæ superiores, quinque proelijs hæreticos gloriosè vicerunt. quò tempore autem Catholici à Constantio Ariano Imperatore vexari cœperunt, ad Constantem Principem Orthodoxum, qui in Occi-

dente

dente imperabat sanctus Athanasius alijq. Episcopi Catho-
lici confugiētes literas impetrarunt minaces ad Constan-
tium, vt habetur in historia tripartita, lib. 4. cap. 25. quibus
literis ad tempus repressa persecutio est; sed paulò post
Constate defuncto, & Constantio in toto orbe Romano
Imperium obtinente, cum nemo esset, qui illi resistere au-
deret; tempus illud aduenit, quo Episcopi ad martyrium
parari, non autem de Imperatore excommunicando; vel
deponendo cogitare deberent. Atque hæc est sententia
Francisci Romuli, non ea, quam illi Barclaius affingit, quasi
voluerit olim Episcopos martyres esse debuissē, nunc mili-
tes esse debere.

*Cur Ecclesia Constantium hereticum, & Iulia-
num Apostatam Imperatores non de-
posuit. Cap. V I I.*

In septimo Capite refutare Barclaius aggreditur.
verba illa postrema Francisci Romuli. [Itaque
veteres illos Imperatores Constantium; Valen-
tem, & ceteros; non ideò tolerauit Ecclesia,
quòd legitimè in Imperium successissent: alioqui enim
Leonem etiam, & Henricum, & Childericum; qui non
minus legitimè successerant, pertulisset; sed quod illos si-
nè populi detrimento coercerè non poterat, istos poterat.]
Et miratur, hoc idem scripsisse Bellarminum lib: 5. de Pon-
tifice; cap. 7. Sed vt magis miretur, sciāt hoc idem sensisse
sanctum Thomam in 2. 2. q. 12. art. 2. ad primum, vbi dicit
Ecclesiam tolerasse, vt fideles obedirent Iuliano Apostata,
quia in sui nouitate, nondum habebat vires compescendi
Principes terrenos. Existimat igitur Barclaius; Ecclesiam
facilè potuisse, si voluisset, tum Constantium Arianum,
tum Iulianum Apostatam de solio deturbare; sed id non
fecisse,

fecisse, quòd sciret illos legitimè in Imperium successisse. Argumenta eius hæc sunt. Primum, quia totus orbis tempore Constantij Christianus erat, & eius pars maxima Orthodoxa: ¶ Falsissimum, inquit, esse dico, non potuisse Ecclesiam coërcere illos æquè facilè, atque istos, nè dicam facilius, & sine detrimento populi, siue id armis tentare, sine arte aliqua, & hominis deuoti opera uti voluisset. Iam enim totus orbis sub Constantio Christianus fuit (vt ex epist. Constantini magni ad Ecclesiam, ab Eusebio, & Nicephoro relata constat) & eius pars maxima Orthodoxa: ita vt vires illis ad opprimendum Imperatorem nequaquam defuerint, si fas, aut pium credidissent armis aduersus legitimùm Principem decertare.]

Respondeo. Primum, verum non est, tempore Constantij totum orbem fuisse Christianum; neque hoc dicit in ea epistola Constantinus. Et si hoc esset verum, quo modo Simmachus Præfectus Urbis longa oratione (quæ extat apud sanctum Ambrosium inter Epistolas eius vicesimam nonam, & tricesimam primam) persuadere conatus fuisset Valentiniano Imperatori, vt sacra gentilibus Romanis restitueret? Cur sanctus Ioannes Chrysostomus, in oratione de sancto Babyla, & Theodoretus, in libris de curandis Græcorum affectionibus tam multa disputassent aduersus gentiles sui temporis? Cur sanctus Augustinus, & Paulus Orosius scripsissent contra querelas gentilium, illè libro de Ciuit. Dei: iste historiam cladum, quas Romani antequam Christus aduenisset acceperant? Denique Barbari cum quibus post tempora Constantini ad Orientem, & Septentrionem Romani assiduè decertabant, Parthi, Persæ, Sarmatæ, Gothi, non ne maxima ex parte gentiles erant? Deindè etiam si hoc esset verum; non tamen inde rectè colligi posset, facilè fuisse Ecclesiæ coërcere Constantium, vel Iulianum: nam Imperatores illi potentissimi erant, & multas legiones armatas ducebant, aduersus quas nihil pote-

rat inermis multitudo fidelium; præsertim cum Principem aliquem Christianum non haberet, qui vellet, aut posset eam armare; & armatam ducere aduersus Imperatores. Hoc certè tempore in Imperio Turcarum plurimi sunt Christiani, & fortasse plures numero, quàm ipsi Turcæ sint: tamen quia neque Ducem, neque arma in promptu habet, aduersus Turcarum Regem nihil possunt; quæ causa fuit olim, cur neque Itali Iugum Gothorum, neque Africani Vandalarum, neque Galli Francorum excutere possent. At Leonem Imperatorem Græcum facile fuit Summo Pontifici Gregorio excludere ab Imperio Italiæ; quoniam vires eius in Italia debilitatæ erant, & Proceres Italiæ hoc ipsum maximè expetebant, ut facultas eis à Pontifice daretur deficiendi ab Imperatore impio: pari ratione Childericum Regem Francorum nullo negotio potuit Zacharias Pontifex Regno priuare, cum id ipsum Proceres Franci cuperent, & ipse potestate rerum gerendarum ad Magistrum Palatii translata ocio desidiaq; langueret. Denique Henricum Imperatorem non ante Gregorius Papa deponendum esse decreuit, quàm grauissima eius crimina vocibus populorùm ad eum delata iustitiam postularent; ut Marianus Scotus alijq; eius temporis historici docent.

Adit Barclaius, in temporibus Constantij non defuisse in Aegypto, & Lybia, alijsq; locis per Asiam, & Europam Monachos per multos, in quibus non minor zelus erat quàm in illo, qui Henricum tertium Francorum Regem confodit, qui, si licuisset, facile Constantium de medio tollerere potuissent.

Respondeo: Non pertinet ad Monachos, aut alios Ecclesiasticos viros cædes facere, ut habetur 23. q. 8. Can. 1. & sequentibus; multò autem minus per insidias Reges occidere. Neque Summi Pontifices consueuerunt ista ratione Principes coercere. Ipsorum mos est; primùm paternè corripere, deinde per censuram Ecclesiasticam Sacramen-

torum Communionem priuare, denique subditos eorum à iuramento fidelitatis absoluere, eosq. dignitate, atque auctoritate Regia, si res ita postulat, priuare. Exequutio ad alios pertinet. Quare Innocentius Pontifex cum in Concilio Lugdunensi Friderico II. Imperium abrogasset, dixisse fertur, Ego, quod meum est, feci; faciat, & prosequatur super his Deus, quod voluerit. Id refert Matthæus Paris in Henrico tertio referens acta anni Domini 1245.

Pergit deinde, & probare nititur, facile fuisse Ecclesiam tollere de medio Iulianum Apostatam, & Valentem Ariarium, quia exercitus eorum magna ex parte Catholici erant, & Episcopis obedientes, quod cum non fecerit, sequitur, aut Pontifices illius temporis non esse functos officio suo, aut credidisse non sibi licere Principes, quamuis Apostatas, aut hæreticos deponere.

Respondeo, Iulianum Apostatam difficillimum fuit deponere, quoniam ipse solus Imperium regebat; neque verum est totum eius exercitum fuisse Christianum: scribit enim Ruffinus, lib. 2. cap. 1. totum fuisse pollutum sacrilegijs, sacrificijs videlicet idololatricis; nam, vt scribitur in Historia tripartita, lib. 7. cap. 1. legem tulerat Iulianus, vt omnes milites sacrificarent Idolis, aut de militia eijcerentur. Itaque plenus erat exercitus Paganis, aut ijs, qui à Christo defecerant. Neque his repugnat, quod aduersarius citat ex Ruffino, Socrate, & Theodoro; Iouiano recusante Imperium sumere, quòd ipse Christianus cum esset, Paganis imperare volebat, exercitum vna voce clamasse, & nos Christiani sumus. Siquidem ea vox significabat, plerosq. illorum corde, ac voto Christianos fuisse, non manifesta professione; alioqui Iouianus, non eis obicisset paganismum, neque dixisset, se nolle imperare Paganis. Itaque si qui erant in exercitu Iuliani Christiani, occulti erant, & communicatione sacrilegorum sacrorum maculati, Pagani habebantur. De Valente idem omnino

dici potest : quamuis enim paucos quosdam in exercitū suo Catholicos haberet, tamen multitudo, Principis sequebatur errores . Neque alia causa est , cur Valentinianus Catholicus Imperator fratrem Valentem hæreticum toleraret, nisi quia non facilè erat sine periculoso, & ambiguo bello de Imperatorio folio illum deijcere .

Subiungit postremò Barclaius duo Patrum testimonia , vnum S. Gregorij Nazianzeni, orat. 1. in Iulianum, cuius verba sunt, Coërcitus est Dei clementia, & lacrymis Christianorum, quæ multæ iam, & à multis erant effusæ, cum solùm hoc contra persecutorem haberent remedium . Alterum, sancti Augustini, tract. in Psalm. 124. qui sic loquitur, Iulianus extitit infidelis Imperator, non ne extitit Apostata, iniquus, idololatra ? Milites Christiani seruiuerunt infideli Imperatori : vbi veniebant ad causam Christi, non agnoscebant, nisi illum, qui in celo erat; quando volebat, vt Idola colerent, vt thurificarent, præponebant illi Deum: quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem, statim obtemperabant, distinguebant Dominum æternum à Domino temporali, & tamen subditi erant propter Dominum æternum etiam Domino temporali .

Respondeo . Sanctus Gregorius dicit, nullum aduersus Iuliani persecutionem fuisse remedium præter lacrymas; quoniam non habebat Ecclesia vires, quibus illius tyrannidi resistere posset . Ideò enim lacrymis Dei benignitas imploranda erat; quoniam aliundè auxilium expectari nõ poterat . Neque negauisset sanctus Gregorius, potestatem politicam iure subiectam esse debere spirituali Pontificum potestati, cum hoc ipsum disertis verbis scriptum reliquerit, in Oratione ad populum pertimescentem, & Præsidem iratum : quare hoc loco de facto loquitur non de iure . Sanctus Augustinus rectè dicit, Milites Christianos seruiuisse Iuliano Imperatori infideli, quoniam initio Imperij sui tolerabat Christianos; nec solos milites Christianos esse

esse patiēbatur; sed etiam Episcopos Catholicos, quos Cōstantius Arianus relegauerat, ad sedes suas reuerti permisit; vt refert Ruffinus, lib. 1. cap. 27. postea tamen, vt ex Tripartita citauimus, cogebat omnes, aut idolis sacrificare, aut militia excedere: quo tempore Iouianus, & Valentinianus cingulum militiæ abijcere, quàm idolis sacrificare maluerunt; propter quod Deus, qui reddit centuplum in hac vita, vtrique paulò post, pro cingulo militiæ Regium diadema donauit. Porrò Barclaius perperam interpretatur illa verba, Vbi veniebant ad causam Christi: dicit enim, causam Ecclesiæ esse causam Christi; & ideò si licitum esset Imperatorem Apostatam deponere, debuissent milites Christiani, iubente Ecclesia, in ipsum Iulianum arma conuertere. At sanctus Augustinus verba sua ipse interpretatur, cū ait, Quando volebat Iulianus, vt Idola colerent, præponebant illi Deum. Hanc igitur vocat causam Christi sanctus Augustinus: quamuis autem sit etiam Christi causa, Ecclesiæ causa; tamen non tenebantur milites Christiani in Imperatorem suum, quamuis Apostatam, & persecutorem, arma conuertere, nisi antea hostis iudicatus esset: Ecclesia verò tolerandum potius censuit, quàm irritandum, cū satis virium ad eum deponendum non haberet, vt sanctus Thomas ad hoc ipsum Argumentum respondet, in 2.2. q. 11. art. 2.

*Cur Ecclesia non deposuit Valentinianum
Iuniorem Arianum.*

Cap. V I I I.

N cap. 8. Barclaius probat, non defuisse vires Ecclesiæ, quibus Valentinianum Iuniorem hæreticum ab Imperio deponeret: sed frustra laborat; non enim Franciscus Romulus, cuius dispu-
tatio-

tationem Barclaius refellendam suscepit, de isto Valentiniano vllam mentionem fecit: sciebat enim facile fuisse S. Ambrosio illum deicere, præsertim cum Maximus Princeps Catholicus iam esset in armis, vt Valentinianum hæreticum coërceret, & tota ciuitas Mediolanensis, & ipsi etiam milites ab Ambrosio starent. Cur igitur, inquires, S. Ambrosius Valentinianum hæreticum tolerauit? Causa est in promptu, quia Valentinianus puer erat, & non proprio iudicio, sed matris auctoritatem sequutus Ecclesiam persequi coëpit. Sperabat verò S. Ambrosius facile posse adduci eundem Valentinianum, vt Parentis sui Valentiniani senioris, & fratris Gratiani, necnon collegæ Theodosij Catholicorum Imperatorum fidem, & pietatem sequeretur. Quod etiam breui contigit: resipuit enim Valentinianus, & S. Ambrosium ita colere coëpit, vt nullum haberet, cui magis fideret, neque quem magis obseruaret: denique parentis loco illum deinceps semper habuit: quæ omnia vera esse intelliget, qui orationem eiusdem S. Ambrosij in funere Valentiniani Imperatoris habitam legere voluerit. Ex quo etiam respondetur ad id quod Barclaius obijcit de Theodosio Imperatore, qui Valentinianum ad se confugientem complexus est, eumq. fugato Maximo in Imperium restituit.

¶ Res notatu digna (inquit Barclaius) hæreticus à Catholico fugatur, ad Catholicum auxiliij causa fugit: à quo & reprehensus est propter hæresim, & propter reuerentiam Maiestatis humaniter exceptus, atque in Regnum restitutus: & quia Ecclesia rebellionem, Religionis ergo, aduersus legitimum Principem non laudauit, Maximus neque reformator Imperij dictus est, neque restaurator Ecclesie, sed rebellis, & tyrannus.]

Respondeo: Theodosius optimo iure Valentinianum adiuuandum suscepit aduersus Maximum, tum quia animaduertit, illum à matre seductum facile posse ad Fidem

Catho-

Catholicam reduci, quod (vt diximus) continuè factum est; tum quia Theodosius à Gratiano Valentiniani fratre ad Imperij societatem vocatus fuerat, proinde æquum erat, vt benefactoris sui fratrem, & Imperij collegam in tanto periculo non desereret; tum denique quia Maximus non præcipuè propter Religionem, sed propter dominandi cupiditatem Imperium vsurpauerat, & Gratianum legitimum Principem interfecerat. Itaque Theodosius non aduersus defensorem Catholicæ Fidei, sed aduersus parricidam Imperatoris, & iniustum Imperij vsurpatorem arma suscepit.

His explicatis Barclaius, quasi parta victoria exultans, ait: ¶ Hæc cum ita sint, desinant nunc velim aduersarij commento suo nobis imponere, aut saltem dicant, vnde id hauserint?]

Respondeo. Commentum dici non potest, quod omnes Doctores, & ipsa Concilia generalia tradiderunt. Vnde autem id hauserimus, non semel ostendimus, & paulò post clarius ostendemus.

Subijcit Barclaius: ¶ Constat omnes ea ætate sensisse, nullam vel Episcopo Romano, vel Ecclesiæ vniuersæ temporalem potestatem villo modo, vllave ex causa in eos competere, sed solius Dei iudicio, quantum ad pœnas temporales relinquendos. & paulò post, Huius, inquit, rei testem in primis Tertullianum produco, qui de Imperatoribus loquens in Apolegetico, Sentiunt, inquit, Deum esse solùm, in cuius solius potestate sunt, à quo solo sunt secundi, post quem primi, ante omnes Deos, & super omnes homines. & in libro ad Scapulam, Colimus, inquit, Imperatorem sic, quomodo, & nobis licet, & ipsi expedit, vt hominem à Deo secundum, & quicquid est à Deo consecutum, solo Deo minorem: hoc & ipse volet; sic enim omnibus maior est, dum solo vero Deo minor est.]

Respondeo. Falsum est, constare, omnes Doctores ea

estate sensisse, nullam vel Episcopo Romano, vel Ecclesie
 vniuersæ temporalem potestatem vlllo modo, vllave ex
 causa in Principes Christianos competere: Auctores enim,
 quos Barclaius adducit, & paucissimi sunt, & non dicunt
 quod ipse affirmat. Tertullianus, qui primo loco citatur,
 de Principibus Ethnicis loquitur, qui toti Orbi Romano
 imperabant, & nondum scepra sua Christo subiecerant.
 Itaque secundi à Deo in rerum temporalium administra-
 tione de facto dici poterant. At, inquit Barclaius, lex
 Christi iure suo neminem priuat, proinde Reges, & Impe-
 ratores accedendo ad Ecclesiam, nihil iuris sui tempora-
 lis amittunt. Verum est, nihil amittunt, sed multa lu-
 crantur potius, cum & Reges temporales sint, vt antea
 erant, & Regni cælestis hæredes fiant, quod antea non
 erant. Sed si ad Regnum cæleste adipiscendum, oporteat
 eos Vicario Christi subesse, vt iam non liceat illis tempo-
 rali potestate abuti ad suam, & aliorum perditionem, mo-
 lestè ferre non debent.

Secundo loco Barclaius Ambrosium producit, qui in
 Apologia David sic loquitur: Rex vtique erat (David)
 nullis ipse legibus tenebatur, quia liberi sunt Reges à vin-
 culis delictorum; neque enim vllis ad pœnam vocantur
 legibus, tuti Imperij potestate.]

Respondeo. Liberi sunt Reges à legibus politicis, tum
 suis, tum prædecessorum Regum, quia par in parem non
 habet potestatem: non sunt tamen liberi à legibus Dei, &
 Ecclesie; & hoc videmus etiam commune fuisse, cum
 Regibus testamenti veteris, qualis erat David. Siquidem
 cum Rex Ozias thus adolere vellet in templo Domini,
 quod erat officium summi Sacerdotis, & repulsus à Sacer-
 dotibus non acquiesceret, continuò lepra percussus est, &
 ad iudicium Sacerdotum coactus est habitare seorsim, & à
 Regni administratione cessare; vt dicitur in 2. lib. Paralip.
 cap. 26. Addit Iosephus lib. 9. antiquitatum cap. 11. ab eo

tempo-

tempore Oziam priuatum vixisse, ac longo mœrore consumptum. Simili ferè modo, cùm Principem Christianum lepra hæresis infectum cernit Summus Pontifex, segregat illum à coetu piorum per sententiam excommunicationis, ac ne cæteros inficiat, soluit eius subditos à iuramento fidelitatis, atque si opus sit, iubet etiam sub eadem excommunicationis pœna, ne illum pro Rege habeant, neve illi vt Regi pareant.

Tertio Barclaius Gregorium Turonicum testem adducit, qui in lib. 5. historiæ Francorum, cap. 18. his verbis alloquitur Regem, Si quis de nobis, ò Rex, iustitiæ tramites transcendere voluerit, à te corripi potest: si verò tu excesseris, quis te corripiet? loquimur enim tibi, sed si volueris, audis, si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is, qui se pronunciauit esse iustitiam?

Respondeo. Loquitur Gregorius de potestate, quam habent Reges de facto cogendi homines particulares, & quã non habent homines particulares ad cogendos Reges. accusauerat enim Rex Chilpericus Prætextatum Episcopum Rothomagensem tamquam reum Maiestatis, apud Parisiensem Synodum, in qua cum alijs multis Gregorius Turonicus sedebat: & quoniam Gregorius Prætextatum innocentem esse, & à subornatis falsis testibus grauari intelligebat, condemnationi eius assentiri nullo modo volebat. Itaque sciens Rex vnum Gregorium sibi resistere, dixit illi, O Episcopè iustitiam cunctis largiri debes; & ecce ego iustitiam à te non accipio; sed vt video consentis iniquitati, & impletur in te prouerbiu illud, quod Coruus oculum Corui non eruet. Tùm Gregorius demonstrare volens, fieri non posse, vt aliquis nolit Regi iustitiam facere, cùm Rex possit eum cogere, vt iustitiam faciat; sed è contrariò fieri posse, vt Rex nolit iustitiam facere, cùm nemo possit eum cogere, vt iustitiam faciat: respondit verba superius posita, Siquis de nobis, ò Rex, iustitiæ tramitem transcendere vo-

Iuerit, à te corripì potest : si verò tu excesseris, qui te corripiet ? Atque hanc esse sententiam horum verborum, non solum perspicuum est ex verbis præcedentibus; sed etiam ex euentu illius causæ. nam cum Rex varijs artibus, & dolis conatus esset extorquere à Synodo sententiam damnationis contra Prætextatum, & non obtinuisset; vi adhibita, coniecit eum in carcerem, & cum is elabi voluisset, graui-ter cæsus in exilium missus est, vt eodem loco narrat Gregorius, & etiam Aimoinus, lib. 3. historiæ Francorum, c. 26. Neque hic finis furoris fuit Fredégundis Reginae, in cuius gratiam Rex omnia illa moliebatur. nam cum postea per Guntrannum Regem Prætextatus in suam sedem restitutus fuisset, dolo eiusdem Reginae per sicarium quendam ad altare sacrum Prætextatus occisus fuit; teste eodem Gregorio, lib. 8. cap. 31. qui Prætextatus inter sanctos Martyres haberi cœpit. Hæc igitur est illa potestas, quam Reges in Episcopos habent, vt videlicet vi adhibita contra iustitiam in illos; si velint, animaduertant; & quam non habent Episcopi in Reges, vt eos, quamuis iure damnatos obtemperare cogant, nisi ab alia temporali potestate maiori iuuentur.

Quarto loco adducit Barclaius testimonium S. Gregorij Papæ, qui se famulum Imperatoris appellauit, & Imperatori cælitus datam potestatem super omnes homines falsus est. De quo testimonio satis multa dicta sunt capite tertio, neque opus est illa repetere.

Vltimo loco adducit Othonem Frisingensem in epistola ad Fridericum Aenobarbum, cuius hæc sunt verba, Soli Reges, vtpotè constituti supra leges, diuino examini reseruati, seculi legibus non cohibentur: vnde est illud tam Regis, quàm Prophetæ, Tibi soli peccaui: & mox, Cum enim iuxta Apostolum homini mortali horrendum sit incidere in manus Dei viuentis; Regibus tamen, qui nullum præter ipsum supra se habent, quem metuant, eo erit horribi-

ribilius, quò ipsi possunt cæteris peccare liberius.]
 Respondeo.. Otho Frisingensis apertè loquitur de legibus seculi, quibus sine dubio Reges subiecti non sunt, subiectione coactiua : nam non solum in verbis citatis habetur, seculi legibus non cohibentur ; sed etiam paulò ante sic loquitur Otho, Præterea cum nulla inueniatur persona mundialis, quæ Mundi legibus non subiaceat, subiacendo coërceatur, soli Reges, vt potè constituti supra leges, &c. At Reges ex Othonis sententia nullum habent supra se, quem timeant, nisi Deum ; ergo non solum à legibus seculi ; sed etiam à legibus Ecclesiæ, saltem quo ad temporalem poenam liberi sunt, alioqui haberent supra se Summum Pontificem, quem timerent, & non solum Deum. Præterea ex eiusdem Othonis sententia, Reges diuino solius Dei examini reseruantur ; non igitur iudicio subiiciuntur Papæ, saltem in temporalibus. Respondeo. Otho Episcopus Catholicus, & pius, non voluit dicere, Reges non teneri legibus Pontificijs, vel non habere super se Christi Vicarium, quem timeant, vel non subiacere summi Pontificis examini saltem in rebus spiritualibus ; & quo ad poenas spirituales ; si enim id vellet, hæreticus esset. Ergo cum ait, Reges solius Dei examini reseruari ; & non habere super se, quem timeant, nisi Deum, & solutos esse legibus, vtpotè supra leges constitutos ; necesse est restrictionem addere, vel ex parte legum, vel ex parte poenæ. Barclaius libenter admittet restrictionem ex parte poenæ ; sed nos dicimus restrictionem subintelligendam esse solum ex parte legum. Id probamus, quia in verbis Othonis inuenitur restrictio ex parte legum, cum dicat, eos non subiacere mundi legibus, & rursus, seculi legibus non cohiberi : restrictio ex parte poenæ, temporalis videlicet, in verbis eius, nusquam legitur. Præterea, non ignorabat Otho Childe-ricum Regem à Summo Pontifice fuisse depositum, & postea Henricum Imperatorem à Gregorio Papa VII. exau-

choratum . nam vtriusque rei meminit in Historia sua, lib. 5. cap. 23. lib. 6. cap. 34. 35. 36. neque reprehendit factum : imò videtur probare, cum his verbis laudet Gregorium septimum, lib. 6. cap. 34. Forma, inquit, gregis factus, quod verbo docuit exemplo demonstraui, ac fortis per omnia athleta murum se pro domo Domini ponere non timuit : & cap. 36. Ecclesia, inquit, tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbata dolorem non modicum habuit . Igitur sensus verborum Othonis hic erit ; Reges legibus seculi non teneri, & quantum ad eas leges solius Dei examini reseruari, & quantum ad easdem leges, neminem super se habere, quem metuant, nisi Deum.

Propter hæc testimonia triumphat Barclaius dicens : ¶ Si contrariæ opinionis assertores tot antiquorum Patrum testimonia, imò si vel vnum proferre possint, quo disertè scriptum sit, Ecclesiam, vel eius caput summum Pontificem habere temporalem illam potestatem in Reges, & Principes seculares, & posse eos temporalibus pœnis quoquo modo, directè scilicet, vel indirectè coercere, aut Regno, Regniue parte mulctare, non equidem recusabo, quo minus lis tota secundum ipsos sine prouocatione iudicetur.]

Respondeo : Auctores à Barclaio producti, non disertè scripserunt, Reges, & Principes Christianos non posse ab Ecclesia, vel eius capite Summo Pontifice pœnis temporalibus directè, vel indirectè coerceri, aut Regno, Regniue parte mulctari : & si hoc disertè scripsissent, possemus nos Tertulliano ab ipso allato sanctum Cyprianum opponere, qui lib. 1. Epist. 3. iubet cum hæreticis nulla commercia copulari : quod antea sanctus Irenæus Tertulliano antiquior docuerat, lib. 3. cap. 3. aduersus hæreses, dicens : Tantum Apostoli, & horum discipuli timorem habuerunt, vt neque verbo tenus communicarent alicui eorum, qui adulterauerant veritatem ; quemadmodum, &

Paulus ait, Hæreticum hominem post vnam correptionem deuita : in quam sententiam omnium Patrum testimonia possent adduci. Ex quibus apertè colligitur, hæreticum Regem, si id fieri possit, non esse ab Ecclesia tolerandum, sed excommunicandum; & fidelem populum ab eius obedientia remouendum, ne cogatur ei seruire, quem vitare iubetur, neque cum eo commercia copulare, cum quo ne colloquium quidem miscere deberet. Sancto Ambrosio, sanctum Gregorium Nazianzenū opponeremus eius æqualem, qui in oratione ad populum timore perculsum, & Præsidentem irascentem, comparauit spiritualem potestatem animæ, temporalem carni, ac docuit, ita subiectam esse debere potestatem temporalem spirituali, vt caro subiecta est animæ. Atque hoc ipsum est fundamentum sententiæ nostræ. Sancto Gregorio Turonico opponeremus, sanctū Gregorium Romanum ætatis eiusdem, qui, vt supra diximus, in duobus priuilegijs illa verba apposuit; Siquis autem Regum, Antistitum, aut Iudicum, aut quarumcunque secularium personarum huius Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violauerit, honore suo priuetur. Denique Othoni Frisingensi opponeremus Gregorium VII. centum ferè annis antiquiorem, qui disertè scribit, posse Regem seculi à Sede Apostolica certis de causis Regno priuari. vide Epistolam eius ad Episcopum Metensem. Opponeremus etiam sanctum Bernardum, & Hugonem de sancto Victore, qui Othonis tempore floruerunt, quorum testimonia in præfatione produximus. Opponeremus præterea sanctum Thomam, & sanctum Bonauenturam, qui Othone Frisingensi, non multum ætate inferiores; sed doctrina, & sanctitate longè superiores, disertissimè docent, quod Barclaius requirit. vide testimonia ipsorum supra allata. Præterea, quinque testimonijs veterum Scripturum opponeremus plusquam septuaginta testimonia Scripturum variarum ætatum. Denique quinque hominibus à

Barclaiio in testes adductis opponeremus decem concilia quorum duo generalia fuisse non dubium est. Neque ideo concilijs, præsertim generalibus minus credendum est, quia posteriora fuerunt: nam eadem est Ecclesia, & Conciliorum eadem est auctoritas, siue priora sint, siue posteriora: & quemadmodum in Concilio Niceno post annos trecentos ab aduentu Domini licitum fuit Ecclesiæ scripturas de filij Dei consubstantialitate declarare, ac illam præcipuè, Ego & Pater vnum sumus; sic etiam licitum fuit post annos septingentos eidem Ecclesiæ scripturas de potestate Summi Pontificis explicare, qualis illa est, Quicquid ligaueris super terram, erit ligatum, & in cælis, & quicquid solueris super terram, erit solutum; & in cælis: Quare si Barclaius pollicitationi suæ stare vellet, lis tota sine pro- uocatione finita esset.

*An potuerint posteriores Principes sine detri-
mento populi per Ecclesiæ auctoritatem Prin-
cipatu priuari: & simul, iusta ne, an
iniusta fuerit Gregorij VII. sen-
tentia in Henricum Impera-
torem. Cap. IX.*

IN capite nono Barclaius aggreditur demonstra- re falsam esse illam alteram partem sententiæ Francisci Romuli, quòd videlicet Ecclesia sine detrimento populi potuerit Regno, vel parte Regni priuare Childericum, Leonem, & Henricum: pro- bat autem id esse falsum, quia Henricum quartum Impé- ratorem Gregorius VII. Papa non sine magno populi de- trimento deposuit, cum, Othone Frisingensi auctore, in- de nata sint bella, schismata, & alia id genus multa. Sed Franciscus Romulus non de vno Henrico loquutus est, sed

sed de Leone quoque & Childerico . Constat autem Leonem Isauricum Imperatorem parte Imperij mulctatum sine vlllo populi detrimento: quod idem manifestissimè constat de Childerici Regis depositione, & Pipini exaltatione, ad quæ duó exempla Barclaius nihil habuit quod responderet ; ideò silentio illa inuoluens, in solo Henrico demoratus est . Quid si addamus etiam translationem Imperij à Græcis ad Francos sine populi detrimento à Leone III. Pontifice factam, completus erit numerus ternarius exemplorum, quæ Franciscus Romulus adferre voluit . Quia tamen Barclai placuit de solius Henrici depositione Franciscum Romulum reprehendere , quasi vel historias ignorauerit , vel alia de causa mentiri voluerit . Respondeo , detrimenta aliqua populum Christianum accepisse ex Henrici excommunicatione & depositione, sed emolumenta maiora detrimentis fuisse , vt non immeritò dici possit, sine detrimento populi rem illam esse peractam ; neque enim detrimentum pati dici potest, qui iacturam facit frumenti, quod seminando spargit in sulcos , si tempore messis multiplicatum cum exultatione reportet . Vidit Gregorius Pontifex sanctus , & sapiens plenas esse prouincias concubinarijs , & simoniacis ; animaduertit Imperatores contra Canones sacros, ac præcipuè Octauæ Synodi generalis , inuestituras Episcopatum , & Monasteriorum sibi vendicasse . Adiecit animum ad Ecclesiam repurgandam, & liberandam , & quamuis per multas molestias , & pericula , partim per se, partim per successores, quod voluit ad felicem exitum perduxit . nam & Sacerdotibus abstulit concubinas, & beneficia ecclesiastica , vt gratis darentur & acciperentur , effecit , & , quod erat omnium difficillimum, inuestituras Ecclesiarum Henrico V. Henrici IV. filio, Calixto II. Pontifici liberè renunciante, recuperauit . Id quod sine manifestis signis , & prodigijs caelestibus factum non fuisse, testatur Abbas Urspergensis in Chronico.

Sed

Sed libet iam per partes discutere, quæ Barclaius aduersus Gregorium VII. ex Othone Frisingensi, alijsq. auctoribus annotauit. Primum igitur adfert illa verba Othonis Frisingensis lib. 6. cap. 35. Legō & relego Romanorum Regum & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio quemquam eorum ante hunc (Henricum quartum) à Romano Pontifice excommunicatum, vel Regno priuatum; nisi fortè quis pro anathemate habendum ducit; quod Philippus ad breue tempus à Romano Episcopo inter poenitentes collocatus, & Theodosius à B. Ambrosio propter cruentam cædem à liminibus Ecclesiæ sequestratus sit.]

Respondeo. Fuit quidem Otho Frisingensis doctrina, moribus, & nobilitate insignis: sed tamen legendo, & relegendō non inuenit omnia. nam Archadium Imperatorem ab Innocentio primo Pontifice propter eiectionem S. Ioannis Chrysofomi, excommunicatum fuisse testatur Nicephorus lib. 13. cap. 34. qui & sententiam ipsam excommunicationis ad verbum recitat: eiusdem excommunicationis meminit Gregorius VII. in epistola ad Episcopum Metensem: Leonem quoque Isauricum Imperatorem à Gregorio secundo, & rursus à Gregorio tertio excommunicatum propter hæresim Iconomachorum, & uectigalibus Italiæ priuatum testantur historici Græci, & Latini, vt supra demonstrauius.

Deinde Barclaius ex eodem Othone commemorat mala, quæ ob excommunicationem Henrici IV. Imperatoris Ecclesiæ acciderunt, bella videlicet, schismata, exilium Papæ, cædem Rudolphi Imperatoris à Gregorio electi, & alia id genus: & ijs connumeratis exclamat: ¶ Hocine est Principem sine detrimento populi coërcere?]

Respondeo. Quando Euangelium Christi prædicari cepit ab Apostolis in Hierusalem, coorta est persecutio magna in Ecclesiam, Stephanus lapidatus, Iacobus capite cæsus, Petrus coniectus in carcerem, fideles dispersi per

varias

varias regiones : quando verò prædicari cæpit idem euangeli-um inter gentes , commotum est Imperium Romanum vniuersum , persecutiones exorta grauissimæ, direpta bona, incensæ Ecclesiæ , strages Sanctorum toto orbe terrarum incredibiles factæ : quæro igitur an Euangelium cum detrimento , an cum salute populorum prædicatum sit ? si carnis oculis res consideretur , videbitur Euangelium non salutem , sed perniciem populis attulisse : sed si mentis oculo fidei lumine repurgato res eadem spectetur, perspicuè apparebit idololatriam fuisse de Mundo pulsam, Ecclesiam propagatam, Martyres coronatos, denique bona omnia per Euangelium ad nos venisse . Tale aliquid (vt paulò ante diximus) accidit Ecclesiæ , cùm Papa Gregorius Henricum Imperatorem excommunicatione coercuit .

Pergit Barclaius , & factum Gregorij his verbis reprehendit : ¶ Fieri potest , vt bono id animo fecerit Gregorius (Deus de intentione iudicet) at fieri non potest , vt rectè, prudenter, & ex officio fecerit ; & quin largiter errauerit more, & consilio humano ; cùm id sibi tribueret, quod suum sanè non erat; deponendi scilicet, & abdicandi Imperatoris munus , inq. eius locum alterius substituendi potestatem . & infra : Culpa igitur Gregorij Papæ per magna mihi in hoc negotio videtur.]

Respondeo . Satis audacter Barclaius in Christum Domini, & suum, atque omnium Christianorum Iudicem sententiam tulit : nec saltem dubitando vel suspicando, vel opinando locutus est ; sed præcisè, & absolutè quasi de re explorata, & certa pronunciauit, fieri non posse , vt Gregorius in hac re iustè, prudenterq. se gesserit . At ego sententiam Barclaij falsam , & temerariam , ne dicam sacrilegam , & blasphemam his argumentis fuisse demonstro .

Primum, constat sententiam Gregorij ab omnibus Episcopis, qui in Concilio Romano cum illo sederunt , fuisse

pro-

probatam. At quis credat, Pontificem cum vniuerso Concilio tam iniustam, & imprudentem sententiam tulisse, vt Barclaius dicit?

Deinde, iudicium Gregorij VII. confirmarunt omnes eius successores, Victor tertius, Urbanus secundus, Paschalis secundus, Gelasius secundus, & Callistus secundus, cuius tempore pax facta est inter Sacerdotium & Regnum: & tamen omnes isti viderunt bella & schismata exorta occasione sententiæ Papæ Gregorij: quod argumentum certissimum est, iustam, & prudentem fuisse sententiam, quam Gregorius tulit, cum tot prudentissimi, iustissimiq. Pontifices concilij Episcoporum cooperantibus, & spreta persecutione schismaticorum, defendendam, confirmandamq. susceperint.

De Victore tertio, qui proximè post Gregorium sedit, testis est Leo Ostiensis in Chronico Cassinensi lib. 3. cap. 71. ab eo celebratum fuisse Concilium Beneuentanum, atque in eo confirmatam sententiam Gregorij septimi de investituris cum illa clausula, Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Principum, Comitum, vel cuiusvis potestatis secularis Episcopatum, vel quamuis aliam ecclesiasticam dignitatem dare præsumpserit, eiusdem sententiæ vinculo se adstrictum nouerit.

De Urbano secundo, Victoris tertij proximo successore, Bertoldus Constantiensis eius temporis historicus scribit, in Synodo Beneuentana anno Domini 1091. confirmatam ab Urbano sententiam excommunicationis in Guiberto Antipapam, & omnes eius complices, quorum præcipuus erat Henricus Imperator. Item anno 1095. eandem sententiam confirmatam ab eodem Urbano in Synodo Placentina, coram innumerabili multitudine, & anno eodem rursus confirmatam in Concilio generali Claramontano.

De Paschali secundo, Urbani secundi proximo successore, testatur Abbas Urspergensis anno 1102. in Concilio Ro-

mano generali à Paschali confirmatam fuisse sententiam, Gregorij VII. & excommunicatum Henricum, & omnes illi adhærentes. Addit quoque idem Abbas, se præsentem Romæ fuisse, & audiuisse feria quinta in Cœna Domini ab ore ipsius Pontificis, cùm Henricus excommunicatus denunciaretur.

De Gelasio secundo, Paschalis secundi proximo successore, testatur idem Abbas Urspergensis anno 1118. ab eo per Cononem Episcopum Card. Prænestinum, Legatum suum in Concilio Coloniensi, & altero Fritslarensi, confirmatum decretum Paschalis de excommunicatione Imperatoris Henrici.

De Callisto secundo, Gelasij proximo successore, testatur Abbas Urspergensis, in Chronico, necnon Sugerius Abbas in vita Ludouici Regis Francorum, necnon Rogerius in annalibus Anglicanis, à Callisto in Concilio Remensi Patrum quadringentorum iterum confirmata decreta synodalia prædecessorum, Gregorij videlicet, Victoris, Urbani, Paschalis, & Gelasij.

Tertio, iudicium Gregorij septimi approbatum fuit ab omnibus bonis, qui tunc viuebant, quiq. longè melius scire poterant iustitiam, vel iniustitiam illius causæ, quam Barclaius, qui plus quingentis annis posterior est. Marianus Scotus, qui tempore Gregorij vixit, in Chronico anni 1075. Gregorius, inquit, querimonijs & clamoribus Catholicorum iustis, aduersus Henricum, & scelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accensus iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maximè propter simoniam: quod factum Catholicis viris beneplacuit; Simoniacis verò, & fautoribus Regis nimium displicuit: hæc ille, qui non de vno, aut altero loquitur, sed in commune de multitudine Catholicorum factum Pontificis approbante.

Lambertus Schaphnaburgensis, qui eodem tempore vixit,

vixit, in historia rerum Germanicarum, Hildebrandi, inquit, constantia, & inuictus aduersus auaritiam animus omnia excludebat argumenta humanæ fallaciæ. & infra: Signa, & prodigia, quæ per orationes Gregorij Papæ frequentius fiebant, & zelus eius feruentissimus pro Deo, & Ecclesiasticis legibus, eum contra venenatas detractorum linguas communiebant. hæc ille, qui non solum detractores sui temporis, sed etiam Barclaium detractorem confundit: neque enim Gregorius tam charus Deo fuisset, neque per eum tot miracula Deus patrasset, si sententiam tulisset tam iniustam, & tam imprudentem, & tot malorum causa extitisset, vt Barclaius dicit. Idem Lambertus refert ibidem horribilem mortem Gulielmi Episcopi Traiectensis, qui Gregorio detrahebat, vt Barclaius postea detraxit: Repente, inquit, grauissima ægitudine correptus, miserabili eiulatu coram omnibus vociferabatur, iusto Dei iudicio se & præsentem vitam amisisse, & æternam: quod Regi ad omnia quæ perperam intendisset, operam suam summo annisu præbuisset, atque in spem gratiæ eius Romano Pontifici sanctissimo, & Apostolicarum virtutum viro graues contumelias sciens, & prudens innocenti irrogasset. S. Anselmus Cantuariensis, qui eodem tempore vixit, initio libri de fermentato & azymo ad Vvaleramum: Scienti, inquit, breuiter loquor. Si certus essem prudentiam vestram non fauere successori Iulij Cæsaris, & Neronis, & Iuliani, contra successorem, & Vicarium Petri Apostoli, libentissimè vos vt amicissimum, & reuerendum Episcopum salutarem. hæc ille, qui Henricum Imperatorem comparat cum Iulio Cæsare oppressore Reip. cum Nerone persecutore Ecclesiæ, & cum Iuliano Apostata, & persecutore: & Vvaleramum Episcopum, quem fauere existimabat Henrico contra Gregorium, ne salutare quidem audebat: quod certè non faceret, si Gregorij sententiam aduersus Imperatorem iniustam esse crederet. Idè

Anselmus, in epist. 8. ad Gulielmum, sententiam Gregorij defendit, & apertè iustam esse pronunciat: Sanctus Anselmus Episcopus Lucensis eiusdem temporis auctor vir Sanctissimus, & miraculis clarus scripsit Epistolam ad Guibertum Antipapam, quem Henricus Imperator Gregorio Papæ opposuerat; in qua Epistola Gregorium mirificè laudat. Scripsit quoque Apologeticum Pro Gregorio aduersus eundem Guibertum, vbi inter cætera refellit argumentum, quo vtitur hoc tempore Barclaius, & quo tunc vtebantur Antipapa, & eius complices; quod videlicet fuerit Gregorius causa turbarum, & sanguinis effusi, præsertim in Saxonia, quem sanguinem clamare dicebat aduersus Gregorium, & eius sectatores, quorum vnum erat hic sanctus Anselmus: sic autem loquitur, lib. i. Apologetici, Non aduersus nos clamat sanguis Saxonum; sed contra vos cum vniuerso Mundo, qui sceleris vestri tabe inhorruit, clamat cælum, clamat terra, clamat omnis Ecclesia iustorum, & quæ adhuc peregrinatur, & quæ iam cum Christo regnat; clamat Christus, clamat Pater pro sponsa filij sui, clamat Spiritus sanctus, qui quotidie postulat pro ea genitibus inenarrabilibus, &c. Vbi rectissimè dicit, turbas illas, & bella non esse tribuenda Gregorio, qui, pro officio suo pastorali arceri conatus est Lupos à grege; sed inobedientiæ, & obstinationi eorum, qui in Pastorem, & gregem ipsum tanto ferocius sæuierunt, quanto humiliter Deo eiusq. Vicario obedire salubriter admonentibus, & consulentibus debuerunt.

Nam quam horrenda, & non toleranda fuerint Henrici scelera ex sequenti testimonio intelligitur. Sanctus Gebhardus Archiepiscopus Salsburgensis, qui obiit tribus annis post mortem Gregorij VII. id est, anno 1088. disputans cum Vvecilone Archiepiscopo Maguntino, apertè pronunciauit, Imperatorem non iniusto iudicio tam Regno, quam **communione, Apostolica sententia, priuatum**: cuius sen-
 tentia

sententia ita probata est à Concilio quodam, vt contraria sententia Vvecilonis hæresis sit appellata . : vide Abbatem Urspergensem in Chronico anni 1085. Stephanus Halberstatensis eiusdem temporis auctor in Epistola ad Vualramū, quam refert Dodechinus continuator Mariani Scoti ad annum Domini 1090. Dominus, inquit, Henricus, quem Regem dicunt, Episcopatus, & Abbacias vendit: etenim Constantiensem; Bambergensem, Maguntinensem, & plures alios pro pecunia; Ratisponensem, Augustensem, Stratsburgensem, pro gladio; Abbatiam Fuldensem pro adulterio; Monasteriensem Episcopatum (quod dicere, & audire nefas est) pro sodomitica immunditia vendidit, & infra: Pro quibus nefandis malis ab Apostolica Sede excommunicatus, nec Regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia Catholici sumus, poterit obtinere. Leo Hostiensis Episcopus, eiusdem temporis auctor, in Chronico Cassinensi multa scribit de Gregorij VII. iustitia, sapientia, zelo alijsq. virtutibus. Sed lib. 3. cap. 53. refert etiam cælestem visionem, qua Deus ipse testatus est placere sibi facta Gregorij, quæ nunc Barclaius cum veteribus schismaticis vituperare ausus est. Vidit igitur, quidam candidissimam columbam super Gregorium sacrum Missæ mysterium celebrantem: quod visum cum is, qui vidit patefacere cunctaretur, his verbis aperire diuinitus iussus est: Vade celeriter, & hoc ipsum auribus Papæ intimato, vt constanter vigore sancti Spiritus, quod cœpit exequatur. Bartholdus eiusdem temporis auctor, presbyter Constantiensis in Chronico suo plurima scribit pro iustitia causæ Gregorij VII. sed inter cætera de Imbricone Episcopo Augustano hæc refert: Imbrico Augustensis Episcopus, qui in præterito pascha Rudolpho Regi fidelitatem iuravit, nil de periurio curans, Henrico aduenienti adhæsit, & apud illum quadam die Missam faciens, hanc sibi conditionem miser imposuit, vt sacra oblationis perceptio in iudicium ei proueniret; si Dominus

eius

eius Henricus Regnum sibi iniuste vsurparet. Post hanc temerariam perceptionem, paruo quod superuixit tempore, vsque ad mortem nunquam se sanum de lecto leuauit: nam circa Kal. Iulij absque Ecclesiastica communiōe defunctus est. Isti sunt auctores septem, qui ipso tempore Gregorij vixerunt, quibus addam quatuor alios, qui non diu postea floruerunt. Gulielmus Episcopus Tyrensis in lib. i. de bello sacro cap. 13. de Henrici Imperatoris peruersis moribus loquens: Quod, inquit, Dominus Papa contra omnem fieri honestatem considerans, & iura in eo facta conculcari Ecclesiastica perpendens; semel; secundo; ac tertio eundem Imperatorem cominonuit, vt à tam detestabili desisteret præsumptione: quem præceptis salutari- bus commonitum; cum reuocare non posset, vinculo anathematis innodauit. Otho Frisingensis, vt supra notauimus, Gregorium septimum virum sanctissimum fuisse confessus est, lib. 6. cap. 34. & 36. & lib. 7. cap. 1. neque fieri potest vt vir tam sanctus iniustam sententiam publicè ferret, neque eam vnquam retractaret; sicut reuera non retractauit, vt perspicuum est ex verbis illis; quæ eodem Othone teste lib. 6. cap. 36. moriens Gregorius pronunciauit, Dilexi iustitiam, & odi iniquitatem; propterea morior in exilio. Dodouinus Mariani Scoti continuator in chronico anni 1106. Henricum, inquit, hominem peruersum; & iusto iudicio ab Ecclesia eiectum constat manifestè. Vendidit enim omnia spiritualia. & ad annum 1090. & 1093. tam multa, & tam horribilia scelera Henrici refert, vt mirum sit, si vllus audeat eum iniuste damnatum affirmare; quod tamen Barclaius audacter affirmat. Abbas Urspergensis in chronico anni 1166. Inarrat obitum Henrici repentinum, & tam miserabilem ipsi, quàm lætum omnibus alijs; Miserabile, inquit, dictu est, tanti nominis, tantæ dignitatis, tantiq. animi virum, sub professione Christiana mundum tanto tempore lucratum, nec in illa

star cuiuslibet pauperis defuncti, pium, vel compassiuum luctum, à quauis inter tot Christianos persona promeruisse: sed potius vniuersorum tam ibidem, quam vbiuis verè Christianorum corda simul & ora infinito nimis tripudio, sui oblitos, rumore repleffe. Non altius concinebat Israël Domino, Pharaone demerso, nec Augustiori ipsi Octauiano, siue vllò Augustorum applaudebat Roma triumpho. Frænum enim quod erât in maxillis populorùm, versum est illis in canticum, sicut vox sanctificatæ solennitatis. hæc ille, qui certè sufficere deberet, vt os Barclaij iniqua loquentis opprimeret. Quo modo enim Henricus iniusta Gregorij sententia oppressus est; & nullus in toto orbe Christiano inuentus est, qui mortem eius defleret, imò qui non vehementissimè gauderet, vt olim Israël Pharaone demerso, vel Romanus populus Principe triumphante. nullus ne in toto orbe repertus est, qui iustitiam Henrici perspexerit? nullus qui Gregorij iniustitiam viderit? Sed audiamus quid paulò infra idem scriptor dicat: Hic, inquit, finis, hic interitus; hæc fors vltima Henrici sub vocabulo quarti Romanorum Imperatoris à suis appellati; à Catholicis verò, id est, cunctis B. Petro, suisq. successoribus fidem, & obedientiam lege Christiana conseruantibus, Archipirata simul, & hæresiarum, necnon & apostata, persecutorq. plus animarum, quam corporum competenter dicebatur, vt potè qui nec naturalibus, nec consuetudinarijs contentus sceleribus, noua, & à seculis inaudita, ideoq. nonnulla incredibilia excogitasse, & exercuisse infamabatur. Ac de his satis: nam si vellem auctores posteriores adducere pro iustitia, & sanctitate Gregorij, nullus esset finis. Videat Lector, quæ scripsimus lib. 4. de Pontifice cap. 13.

Pergit Barclaius, & probare nititur, non debuisse à Gregorio Henricum excommunicari, cum in societatem sceleris Henrici tantus hominum numerus coierit: addu-

cit autem ad hoc probandum sententiam S. Augustini ex lib. 3. contra epistolam Parmeniani cap. 2. quæ relata est in decretum Gratiani 23. q. 4. can. Non potest. Verba S. Augustini hæc sunt: Non potest esse salubris à multis correptio, nisi cum ille corripitur, qui non habet sociam multitudinem: cum verò idem morbus plurimos occupauerit, nihil aliud bonis restat, quam dolor, & gemitus, ut per illud signum quod Ezechieli sancto reuelatur illæsi euadere ab eorum vastatione mereantur. Ne cum voluerint colligere zizania eradicent simul & triticum: nec per diligentiam segetem Domini purgent, sed per temeritatem, ipsi potius inter purgamenta numerentur. Ideoq. idem Apostolus cum iam multos comperisset & immundos luxuria, & fornicationibus inquinatos, ad eosdem Corinthios in secunda epistola scribens, non itidem præcepit, ut cum talibus nec cibum sumerent: multi enim erant, nec dici de eis poterat, si quis frater nominatur fornicator, aut idolis seruiens, aut auarus, aut aliquid tale, cum eiusmodi nec cibum quidem sumere: sed ait, ne iterum cum venero ad vos humiliet me Deus, & lugeam multos ex ijs, qui ante peccauerunt, & non egerunt poenitentiam super immunditia, & luxuria, & fornicatione, quam gesserunt: per luctum suum potius eos diuino flagello coercendos minas, quam per illam correptionem, ut ceteri ab eorum coniunctione abstineant. & paulò post: Reuera si contagio peccandi multitudinem inuaserit, diuinæ disciplinæ seuera misericordia necessaria est: nam consilia separationis (hoc est excommunicationis) & inania sunt, & perniciofa, atque sacrilega, quia & impia, & superba fiunt, & plus perturbant infirmos bonos, quam corrigant animos malos.

Hæc cum ita sint, inquit Barclaius, nemo, ut arbitror, ex collatione doctrinæ S. Augustini, quæ & Ecclesiæ est, cum gestis à Gregorio in Henricum, non perspicuè cernet, Papam magnopere errasse, &c.]

Respondeo? Barclaij temeritas vndecunque se prodit, cum ob vnum S. Augustini locum non bene intellectum, synodalem sententiam Pontificis Maximi, à multis alijs Pontificibus, & Concilijs confirmatam ita damnare audeat, vt dicat, Papam magnopere errasse. Sed ostendamus non Papam in iudicando, sed Barclaium in intelligendo vehementer errasse.

Primum, sanctus Augustinus loquitur de correptione, siue excommunicatione illius, qui multos habet socios in eodem crimine; vt perspicuum est ex illis verbis, Cum verò idem morbus plurimos occupauerit, &c. & ex illis, Ideò Apostolus cum iam multos comperisset, & immundos luxuria, & fornicationibus inquinatos, &c. At Gregorius vnum Henricum excommunicauit propter crimina illi vni propria, quòd videlicet venderet Episcopatus, & Abbacias, & admonitus resipiscere nollet; non ergo facit ad rem locus ex Augustino, vel ex Gratiano citatus.

Deinde loquitur S. Augustinus aduersus Parmenianum, aliosq. Donatistas, qui separauerant se ab Ecclesia vniuersa, & se solos esse dicebant Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam. Ideòq. docet S. Augustinus propter multitudinem peccatorum non esse faciendam separationem, cum semper futuri sint mali cum bonis. vsque ad Mundi consummationem. Tunc enim (vt dicitur Matth. 13.) exhibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum: atque hæc est causa, cur S. Augustinus dixerit, consilia eiusmodi separationis non solum esse inania, & periculosa, sed etiam sacrilega, & superba; quoniam qui ita separantur, assumunt sibi officium Dei, qui solus potest separare omnes bonos ab omnibus malis, quod fiet in nouissimo die: atque interim oportet pisces bonos esse in eodem rete cum piscibus malis, & triticum cum paleis in eadem area, & zizania cum frumento in eodem agro. Porro Gregorius nihil tale sibi desumpsit, sed solum Ecclesiastica

cenfura coërcere voluit hominem, qui publicè multorum,
& intolerabilium criminum reus erat.

Tertio, quod Dominus ait Matth. 13. Sinite vtraque
crescere vsque ad messem; non sic intelligitur, quasi pro-
hibitum fit, purgare agrum à zizanijs, excommunicando
incorrigibiles, necando maleficos, comburendo hæreti-
cos, perfequendo latrones, aliasq. Ecclesiæ, vel Reipub.
pestes: alioqui grauer peccasset David, qui in Psal. 100.
dicit, Interficiebam omnes peccatores terræ: peccarent
Principes omnes, qui quotidie suspendunt fures, & latro-
nes, ac viarum grassatores, & quo plures esse cognouerint,
eo maiori diligentia, grauioribusq. supplicijs delere, at-
que extirpare conantur: peccasset Innocentius tertius Pon-
tifex cum Lateranensi Concilio excommunicans: omnes
hæreticos, quamuis plurimos esse non ignoraret: peccas-
sent Principes Catholici, qui hæreticos Albigenfes; penè
innumerabiles armis domuerunt, & vsque ad internecio-
nem deleuerunt. Igitur cum Dominus ait; Sinite vtraque
crescere vsque ad messem, potest fieri, vt Dominus noster
non tam imperando quam prædicendo, quod futurum erat,
loquutus sit. Significauit enim semper fore malos cum
bonis, neque vlla diligentia effecturos homines, vt omnes
mali ab omnibus bonis separentur, qualis est etiam illa
loquutio Isaïæ 6. Audite audientes, & nolite intelligere,
videte visionem, & nolite cognoscere: excæca cor populi
huius, & aures eius aggraua; quod explicat Dominus
Matth. 13. Auditu audietis, & non intelligetis, & videntes
videbitis, & non videbitis: incrassatum enim est cor populi
huius, &c. Et Apostolus Act. 28. citans eundem locum
Isaïæ: Aure, iuquit, audietis, & non intelligetis, & vi-
dentes videbitis, & non perspicietis: incrassatum enim
est cor populi huius, &c. Itaque verba Isaïæ, Audite &
nolite intelligere; hoc significant, audietis, & non intel-
ligetis: & illud, excæca cor populi huius; significat, ex-

excabitur cor populi huius, siue, vt explicat S. Ioan. cap. 12. Excæcatum est cor populi huius. Hoc modo S. Augustinus in Psalmorum explicatione omnes imprecationes malas, quæ exprimentur per modum imperandi, vt, Effunde iram tuam in gentes, & alias similes, docet esse prædictiones, non imprecationes. Tales etiam loquutiones inueniuntur in Euangelijs, vt Ioan. 2. Soluite templum hoc, id est, soluetis, vel permittam vt soluatis. Matth. 23. Implete mensuram patrum vestrorum, id est, implebitis, vel, sinam, vt impleatis. Ioan. 13. Quod facis, fac citius, id est, quod mente agitas vt me tradas, citius implebis quam putas; idq. me permittente. Sic igitur, Sinite vtraque crescere vsque ad messem, hoc videtur significare, Sinetis, siue permittetis, velitis nolitis, vtraque crescere vsque ad messem: nam omni vestra diligentia nunquam perficietis, vt mali permixti cum bonis permixti non sint vsque ad diem iudicij: tunc enim ego mittam Angelos meos, qui separabunt malos de medio iustorum.

Quarto dico, approbare me sententiam eorum, qui dicunt prohiberi in hac parabola, separationem malorum, siue hæreticorum, siue aliorum iniquorum, non absolutè; sed quando periculum est, ne cum zizanijs eradicetur triticum, id est, ne cum impijs inuoluantur pij; alioquin licitum esse, zizania euellere, quando non est periculum, vt eradicetur triticum, & contra periculum est, ne ex commixtione zizaniarum triticum corrumpatur. Sed hoc iudicium non pertinet ad quoscunque; sed ad Patrem familias, siue ad illum, quem Christus constituit super familiam suam. Quare ad Barclaium non pertinebat iudicare, an Gregorius VII. rectè fecisset, cum excommunicando Henricum, partem zizaniarum euellendam curauit; sed ad Pontificem maximum pertineret, si Barclaius adhuc esset in viuis, eius temeritatem castigare.

Addit vltimo loco Barclaius argumentum ex historia

Sige-

Sigeberti, vt probet, Gregorium Papam valdè errasse in ijs, quæ egit aduersus Henricum Imperatorem. Hildebrandus Papa (inquit Sigebertus in Chronico anni 1085.) qui & Gregorius VII. apud Salernum exulans moritur; de hoc ita scriptum reperi. Volumus vos scire, qui Ecclesiasticæ curæ solliciti estis, quod Dominus Apostolicus Hildebrandus, qui & Gregorius, nunc in extremis positus ad se vocauit vnum de duodecim Cardinalibus, quem multum diligebat præ cæteris, & confessus est Deo, & sancto Petro, & toti Ecclesiæ, se valdè peccasse in Pastoralis cura, quæ ei ad regendum commissa erat, & suadente Diabolo contra humanum genus iram, & odium concitasse. Tunc demum misit prædictum confessorem ad Imperatorem, & ad totam Ecclesiam, vt optaret illi indulgentiam, quia finem vitæ suæ aspiciebat, & tam citò induebat se angelica veste: & dimisit, ac dissoluit vincula omnium bannorum suorum Imperatori, & omni populo Christiano, viuis, & defunctis, clericis, & laicis, & iussit suos abire de domo Deodorici, & amicos Imperatoris ascendere.]

Respondeo. Sigebertus, teste Trithemio in Catalogo Scriptorum, vnus fuit ex sectatoribus Henrici Imperatoris, propterea nullam fidem meretur, & sine dubio falsum est, quod hoc loco scribit, cum certum auctorem non habeat, aut indicare non audeat. Nos autem habemus auctorem certum fideq. dignissimum, qui scribit, Gregorium paulò ante mortem dixisse, Dilexi iustitiam, & odiui iniquitatem, propterea morior in exilio; quæ sunt omnino contraria ijs, quæ scribit Sigebertus; nam in his iuste se egisse, in illis grauitè se peccasse, dicit; Habentur autem verba supradieta apud Othonem Frisingensem, lib. 6. cap. 36. Bertoldus in Chronico ad annum 1085. & Leo Hostiensis in Chronico Cassinensi, lib. 3. cap. 64. describunt mortem Gregorij, ac docent eum in eadem constantia permansisse vsque ad vltimum spiritum; & miraculis ma-

gnis, viuum, & mortuum claruisse. Præterea confirmatio sententiæ Gregorij in Henricum, quam supra demonstrauimus factam à quinque successoribus eius Victore III. Urbano II. Paschali II. Gelasio II. & Callisto II. apertissimè docet, fabulam esse, quam Sigebertus scripsit de poenitentia eiusdem Gregorij. Denique ipsa sibi narratio Sigeberti contradicit, ac repugnat. Nam si Gregorius grauius peccasse se agnoscebat in pastorali cura, & suadente Diabolo se fecisse, quæ fecerat: quo modo tam audacter ibidem affirmabat, se mox veste angelica induendum? certè ob peccatum tam graue non vestem Angelicam; sed gehennæ, aut purgatorij graues poenas expectare debuisset.

Discutitur sententia Othonis Frisingensis de iudicio Gregorij septimi Pontificis.

Cap. X.

N decimo capite actum agit Barclaius. Redit enim ad probandum auctoritate Othonis Frisingensis, non licuisse Gregorio Pontifici Imperatorem Henricum communionem, vel Regno priuare. Ac primum repetit, quæ supra citauerat ex Othone, lib. 6. cap. 35. Lego, & relego Romanorum Regum, & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio quemquam eorum ante hunc à Romano Pontifice excommunicatum; vel Regno priuatum. Deindè addit ex lib. 1. de gestis Friderici Imperatoris, cap. 1. nouum esse visum Othoni Frisingensi, quòd Henricus Imperator à Pontifice Romano, anathematis gladio percussus fuerit. Sed ad hæc respondimus capite superiore: atque ista non esse noua luculenter ostendimus.

Addit, ex eo posse intelligi sententiam Gregorij fuisse iniustam, quòd Otho Frisingensis eodem loco, id est, lib. 6.

cap.

cap: 37. scribit; ex decreto Gregorij inter alia mala illud consecutum esse, vt Papa super Papam, & Rex super Regem poneretur: ¶ Quibus verbis, inquit, Barclatus, ostendit Otho, vtrunque pari iure, seu potius pari iniuria factum esse, vt sicut iniuste Papa super Papam ab Imperatore; ita etiam iniuste Rex super Regem à Papa positus sit.]

Respondeo. Scribit quidem Otho, occasione decreti Gregorij factum esse, vt Papa super Papam, & Rex super Regem poneretur; sed vtrunque pari iure, vel iniustitia pari, factum esse Otho non dicit, neque dicere potuit. Nam Regem super Regem posuit auctoritas legitima capitis Ecclesie; Papam super Papam posuit inobedientia schismatici Regis: quod enim iure possit Imperator Papam deponere, & alium super ponere, nescio an si vel vnum Barclaius inueniet virum Catholicum, qui dixerit, aut scripserit: quod autem possit Papa Imperatorem excommunicare, & deponere iustis de causis, scripserunt auctores Catholici plurimi, & idipsū censuerunt concilia multa generalia, quorum testimonia retulimus in prolegomenis huius libri, & nonnulla attigimus capite superiore. Itaque Otho enumerat mala, quæ nata sunt ex Henrici excommunicatione, & eiusdem inobedientia; sed non determinat, an ea iusta fuerint, vel iniusta: possunt enim aliqua esse mala, & iusta, qualia sunt mala pænæ; & talis fuit depositio Henrici: possunt quoque alia esse mala, & iniusta, qualia sunt mala culpæ; & talis fuit creatio Antipapæ Guiberti ab Imperatore procurata, vel facta.

Pergit Barclaius, & ponderat illa verba eiusdem Othonis Frisingensis ex eodem lib. 6. cap. 36. Quia ergo in Principe suo Regnum ab Ecclesia præcisum grauitè percussum fuit, Ecclesia quoque tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbata dolorem non modicum habuit. ¶ Id, inquit Barclaius, quid aliud sonat, quam propter violatum in

Prin-

Principe Imperium, violatam fuisse in Pontifice Ecclesiam; siue propter percussum Regnum in persona Principis, percussam fuisse Ecclesiam in persona Pontificis; inter quæ cum nullum iuris, aut iniuriæ discrimen faciat, nec possit vtrunque iustè fieri, consequens est vtrunq; iniustè factum esse existimet.]

Respondeo. Non intellexit Barclaius verba Othonis: non enim loquitur Otho, de depositione Gregorij à Pontificatu; quemadmodum loquitur de depositione Henrici ab Imperio. Sed dicit, percussum fuisse Imperium in persona Principis; quia Princeps excommunicatus, & depositus fuit: percussam autem fuisse Ecclesiam in persona Pontificis; quia per mortem subtractus ab hominibus dolorem magnum Ecclesiæ reliquit. Quare non benè colligit Barclaius, tam in persona Imperij in persona Principis, quàm in percussione Ecclesiæ in persona Pontificis iniustitiam interuenisse. Nam Henricus quidem per sententiam Ecclesiæ depositus fuit ab Imperio; in qua sententia iustitia, & iniustitia locum habere potuit, & satis constat, sententiam illam fuisse iustissimam: Gregorius autem naturali morbo extinctus est, vbi si locum habet iniustitia, Deus iniustus dicendus erit, quæ est ingens blasphemia: non enim Gregorius occisus fuit ab Henrico, quemadmodum Henricus depositus fuit à Gregorio; sed, vt diximus, naturali morbo, piè, & religiosè obiit: mors autem naturalis post originale peccatum à Deo est: ipse enim sententiam illam, & quidem iustissimam tulit, Pulvis es, & in puluerem reuerteris Gen. 2. & de Deo dicitur, Dominus mortificat, & viuificat. 1. Reg. 2. & Sap. 16. Tu es Domine; qui vitæ, & mortis habes potestatem: & Ecclesiastici 11. vita, & mors à Deo est. Neque dici potest, Gregorium Papam, ex sententia Othonis, occisum fuisse à Deo in pœnam peccati commissi in depositione Imperatoris: nam ipse idem Otho fatetur, Gregorium fuisse hominem præcipui zeli; sed etiã
si Gre-

si Gregorius in pœnam peccati occisus fuisset à Deo, non tamen iniusta mors eius dici posset, nisi Deo iniustitia tribueretur.

Pergit Barclaius, & ex lib. 1. de gestis Friderici, cap. 6. Othonis Frisingensis, probare nititur, iniustam fuisse depositionem Imperatoris per Gregorium factam, quia Otho defectionem Rudolphi Ducis Sueviæ ab Imperatore rebellionem appellat: rebellio autem dicitur, cum inferior deficit à superiore; sed Imperator superior non fuisset, si iure depositus fuisset, igitur non iure depositus erat ex Othonis sententia. Idem probat ex lib. 7. historiæ cap. 8. ubi Otho Frisingensis Henricum quartum, Imperatorem vocat, etiam post depositionem.

Respondeo. Rebellare dicitur non is solum, qui à Principe legitimo deficit; sed etiam qui deficit à Principe regnante de facto, quamvis non de iure: quemadmodum etiam Rex dicitur non solum, qui iure regnat; sed etiam qui de facto regnat: non enim ubique Scriptores proprietatem illam vocabulorum obseruant, ut neminem dicant Regem, nisi qui regnat legitimè, neque rebellare vllum dicant, nisi qui à legitimo Principe deficit. lib. 4. Reg. cap. 18. ponitur in laudibus Ezechia Regis optimi, quod rebellauerit contra Regem Assyriorum. ubi rebellio dicitur defectio à Rege non legitimo, eodem lib. 4. Reg. cap. 9. Iehu iussu Dei Rex factus, viuente adhuc Ioram Rege, dicitur coniurasse contra dominum suum, eumq. occidisse cum omni progenie. ubi coniuratio, quæ aliquid amplius est, quam simplex rebellio, in bonam partem accipitur: coniuravit enim contra Regem à Deo abdicatum, & damnatum. Quare dixit ad Iehu Dominus 4. Reg. 10. Quia studiosè egisti, quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo fecisti contra domum Achab, filij tui vsque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel. Habemus igitur non esse mirum,

rum, si Otho Frisingensis, rebellionem appellat defectionem à Rege iam abdicato, cum eundem ipsum loquendi modum habeamus in diuinis literis. Idem dicere possumus de nomine Regis: nam lib. 2. Reg. cap. 15. cum Absalon filius David eiecto Patre regnare coepisset in Hierusalem, neque Rex legitimus, sed Tyrannus reuera esset; tamen David ipse Regem ipsum appellabat, cum diceret ad Ethai Gethæum, cur venis nobiscum? reuertere, & habita cum Rege: sic etiam lib. 3. Regum cap. 16. Zambri, occiso Rege legitimo Regnum sibi iniustissime usurpauit: & tamen scriptura dicit: Irruens ergo Zambri percussit, & occidit eum (Regem Ela) & regnauit pro eo: cumq. regnasset, & sedisset super solium eius percussit omnem domum Baasa, &c. Ac ne magnum videatur Barclaius, quod Otho Frisingensis vocet Imperatorem Henricum, etiam post excommunicationem, & depositionem: sciat idem nomen inueniri apud Abbatem Urspergensis, aliosq. Scriptores, imò & apud ipsum Leonem Ostiensem, qui addictissimus erat Gregorio VII. Nam lib. 3. Chronici Cassinensis cap. 49. plus quam decies Henricus Imperator dicitur à Leone Ostiense, & Leone referente, sapissime Desiderius Abbas, qui Gregorio in Pontificatu successit, eundem Henricum post abdicationem, Imperatorem appellat, non alia de causa, nisi quia re ipsa, quamuis non iure imperabat.

Pergit Barclaius, & ait: ¶ Est & alius eiusdem auctoris locus lib. 1. de gestis Friderici cap. 8. in quo id ipsum manifestius declarat, Papam scilicet per illam excommunicationem, & abdicationem nihil iuris Regni Henrico ademisse. Nam postquam narrauit, Bertolfum Rudolphi generum (quem, vt dictum est, Papa Regem creauerat) perempto socero, Ducatum Sueuiæ, tamquam sibi à socero concessum usurpasse; & ex altera parte Henricum, Papæ iudicio depositum, concessisse eundem Ducatum nobili cuidam Sueuiæ, cui Friderico nomen: qui Bertolfum ad pacis conditiones,

& ad

& ad ex festucationem Ducatus adegit, addit. Bertolfus iste quamuis, in hoc negocio Imperio simul, & iustitiæ cesserit; tamen strenuissimus, & fortissimus fuisse traditur. En vt nihil circuitione vsus affirmat, Imperium, & iustitiam ab Henrico stare, in quem Pontifex sententiam depositionis multò ante tulerat.]

Respondeo. Testem hoc loco Barclaius suspectum adducit; nam ab isto Friderico Fridericus primus Imperator descendit: cuius Imperatoris patruus fuit Otho Frisingensis; nec solùm patruus Friderici Imperatoris; sed etiam Ne-
pos Henrici quarti. Itaque Otho, ne Auum maternum, Henricum quartum Imperatorem, & filium fratris vterini Fridericum primum Imperatorem læderet, scripsit, Bertolfum Imperio, iustitiæq. celsisse in negocio Ducatus Sueuiæ. Quæ etiam causa fuit, cur idem Otho in historia sua mediani viam elegerit. Nam Gregorium VII. eximie laudat lib. 6. cap. 34. neque enim poterat salua conscientia, reprehendere hominem notissimæ sanctitatis; Henricum autem, non vt cæteri historici; turpissimorum plurimorumq. criminum reum facit; sed modestissime excessum eius vitamq. lasciuam notat, lib. 7. cap. 11. Quod autem hoc loco dicit, Bertolfum Imperio, iustitiæq. celsisse; non cogit, vt existimemus, sensisse Othonem, iniuste Henricum à Gregorio fuisse depositum; nam, vt idem Otho narrat, post longam disceptationem cœgit Fridericus ab Imperatore adiutus Bertolfum ad condiciones pacis, quæ erant, vt Bertolfus retineret Turegum nobilissimum Sueuiæ oppidum, reliquam Sueuiam Friderico cederet: Celsit ergo Bertolfus Imperio, tamquam potentiori, cui par esse non poterat; celsit etiam iustitiæ, quoniam in re dubia iustum esse censuit, retento nomine Ducis, & oppido nobilissimo, reliqua cedere fortiori. Nam si Bertolfus existimasset iniuste à se possessam fuisse Sueuiam, debuisset totum dimittere, & neque partem præcipuam, neque Ducis nomen sibi, retinere;

vt eodem teste Othone retinuit, ad posterosq. transmiserit. Quod si Barclaius velit, Othionem sensisse, Henricum à Gregorio iniuste fuisse damnatum, repugnabit eidem Othoni, qui lib. 6. historię, cap. 34. dicit, Gregorium fuisse fortem per omnia athletam, murumq. se pro domo Domini opponere non timuisse. & cap. 36. dicit, gladio anathematis Imperatorem feriri decuisse: & ibidem refert Gregorium in morte dixisse: Dilexi iustitiam, & odi iniquitatem: & Ecclesiam in obitu tanti Pastoris, qui inter omnes Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, non modicum dolorem habuisse. & lib. 7. cap. 1. ait, Defuncto apud Salernum Beatę memorię Gregorio Summo Pontifice, &c. Ista enim nullo modo cohærent cum opinione grauissimę iniustitię, qualis fuisset, depositio Imperatoris, si cum iuste Gregorius deponere non potuisset: hæc enim sola iniustitia omnes Gregorij laudes sine dubio corrupisset.

Postremò Barclaius cum non haberet aliud, quod ex Othone adferret, nec tamen quiescere posset, repetit quod supra dixerat, Reges ex Othonis sententia non habere ullum, præter Deum, super se, quem timeant. Repetit quoque quod supra verbosissime deplorauerat, multa mala occasione excommunicationis Henrici Imperatoris in orbem terrarum, ac præcipuè in Ecclesiam irruisse: Ad quę omnia iam ante respondimus, neque libet eadem frustra repetere.

In extremo capite producit in medium verba Gregorij VII. quibus cum Henricum deponeret, precatus est Apostolos Petrum, & Paulum, vt sententiam suam ex eorum auctoritate prolatam confirmarent: & iudicium cito in Henricum eiusmodi exercerent, vt omnes intelligerent, iniquitatis filium non fortuito, sed ipsorum opera ex Imperio cecidisse. Hanc precationem dicit Barclaius non fuisse ab Apostolis auditam; cum nihil non infaustum Pontifici,

tifici, pontificiæ parti auctoribus, & fautoribus accide-
rit, triumphante interim, & Imperium tenente Hen-
rico.]

Respondeo: Precationem Gregorij omnino exauditam
fuisse, testantur ærumnæ maximæ, quæ Henricum diuini-
tus oppresserunt. Primum enim à magna parte Germaniæ
destitutus ad Pontificis pedes abiectus misericordiam de-
mississimis precibus implorare compulsus est. Deinde,
cùm duobus æmulis, Rudolpho, & Hermanno diu ambi-
guo Marte certauit. Postea à proprio filio carceri manci-
patus, coronam, sceptrum, & reliqua Imperatorum insi-
gnia resignare coactus est. Inde elapsus Laodiam se re-
cepit, vnde miseriam suam incredibilem proprijs literis,
quæ apud Urspergensem Abbatem extant, testatus est. De-
nique repentina morte sublatus neminem inuenit, qui eius
mortem defleret: cùm è contrario Mundus totus ob eius
infelicem exitum summo gaudio exultaret, vt supra ex
Abbate Urspergensi retulimus. Hic videlicet est trium-
phus Henrici, quem fingit Barclaius. Porro pontificiam
partem semper in melius profecisse, cooperante Domino
signis, & prodigijs, & tandem omnino præualuisse, con-
stat ex ijs, quæ de Callisto secundo, & Henrico quinto
omnes historici narrant, ac præsertim Abbas Urspergensis
in Chronico annis 120. & sequentibus.

De comparatione Iulij II. & Clementis VIII.

Caput X. I.

N. capite vndecimo Barclaius multa repetit ex
ijs, quæ antea dixerat: neque aliquid addit, quod
mihi refellendum nona responsione esse videatur,
nisi cùm Clementem octauum Pontificem veris
laudibus effert, non tam vt eum laudet, quam vt ex eius

com-

comparatione Iulium secundum carpat. ¶ Quis, inquit, non paternam Clementis VIII. pietatem, cum summa prudentia coniunctam, qua Reges, & Principes Christianos ad concordiam reducere, & in concordia retinere an nititur, infinitis partibus Ecclesiæ utiliore iudicet, quam Iulij secundi loricati furores martios, quibus Italiam, Galliam, Germaniam, Hispaniam, cæterasq. gentes Christianas hostilibus animis inter se committere, impiè, & inhumaniter connitebatur? *Judicet, inquit, quæ utilior sit, & quæ utilior sit.*

Ad hæc ego ut respondeam, admonitos Lectores esse volo; Romanos Pontifices, qui simul etiam Principes sunt temporales non contemnendi Imperij, non minus ex officio obligari ad ea conseruanda, quæ Sedis Apostolicæ, siue Ecclesiæ Romanæ sunt, quam Principes cæteros. Quare quemadmodum Reges, & Principes supremi cæteri pro defensione Regnorum suorum, siue ditionum aliarum bella gerere possunt, & debent; & si ad ea defendenda confederatione cum alijs Principibus opus habent, iure possunt cum socijs Principibus foedus iure; & coniunctis viribus hostem propulsare; quando iustam belli gerendi causam habent: sic etiam Romani Pontifices, qui Principes supremi sunt, omni iure possunt, & debent populos sibi creditos armis protegere, & si res ita postulet, aduersus hostes bella gerere, necnon ad auxilium, vel belli societatem Principes alios euocare. Neque primus fuit Iulius secundus, qui pro recuperandis Ecclesiæ Romanæ prouincijs bella gessit, vel cum magnis Principibus foedus percussit. Nam Pius secundus multo antea exercitum armatum habuit, & bella cum hostibus cum laude gessit, ut Nauclerus, & Platina referunt; & ante Pij secundi tempora Innocentius sextus, vir prudentia, & vitæ innocentia clarus per Legatum suum Albernotium Cardinalem, Ecclesiasticam ditionem à Tyrannis diuersis occupatam, felicissimè armis recuperavit, ut scribunt ijdem Nauclerus,

rus,

rus, & Platina, multiq. alij historici. Clemens IV. qui Innocentium VI. multis annis præcessit, & Pontifex sanctus est habitus, Carolum Andegauensem Ducem, sancti Ludouici Regis Francorum fratrem, è Gallijs euocauit, vt Manfredum tyrannum è Regno Neapolitano, quod est Ecclesiæ Romanæ feudum, armis expelleret, ipsumq. Carolum Regem instituit, imposita quadraginta millia numerum aureorum pensione quot annis soluenda in recognitionem feudi: testes sunt auctores ijdem & alij, quos ipsi citant. Sed ante hæc tempora Leo IX. Pontifex, non solum vitæ probitate, sed etiam diuinis miraculis clarus, atque adeo in Sanctorum numerum relatus, aduersus Northmannos pro Beneuentana ciuitate recuperanda præfens ipse in exercitu armis decertauit, vt Hermannus Contractus in Chronico, & Leo Ostiensis in historia Cassinensi lib. 2. cap. 88. testes sunt. Vbi illud memorabile accidit, quod cum Pontifex à Northmannis victus, & captus fuisset, ea submissione, & reuerentia victores erga victum vsi sunt, vt Pontifex victus, & captus victoribus imperare, ac dominari videretur. Porrò Leo quartus Pontifex plus ducentis annis Leone IX. antiquior, vir sanctissimus, & miraculis clarus, teste Anastasio in eius vita, exercitum duxit aduersus Saracenos, qui ad Ostia Tyberina cum ingenti classe appulsi Romanam urbem capere, & spoliare cupiebant; & oratione præmissa ad Deum, & exercitu Apostolica benedictione munito, memorabilem victoriam reportauit. Omitto confederationem Zachariæ, Stephani secundi, Adriani, Leonis tertij, aliorumq. Pontificum cum Regibus Francorum, pro recuperatione, & defensione prouinciarum, & ciuitatum, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinebant aduersus Longobardos, & Græcos. Omitto etiam fortissimos Machabæos, qui & Summi Sacerdotes, & Principes erant, & pro patriæ defensione grauissima bella gesserunt. Omitto denique Mosis Pontificis, & Principis sa-

pietissimi, qui aduersus Amorrhæos, aliosq. populi sui perturbatores armis decertare non dubitauit. Hos igitur clarissimos, sacrosq. viros Iulius secundus imitatus, eorumq. virtutem, & diligentiam æmulatus partim armis proprijs, partim auxilio fœderatorum Regum Ecclesiasticam ditionem, ferè totam amissam, magno labore recuperauit. Quod factum qui reprehendere voluerit, oportebit etiam, vt industriam, & virtutem sanctorum Pontificum, addo etiam Machabæorum, & ipsius Mosis, virtutem bellicam reprehendat. Neque ab hoc numero Clemens octauus eximendus est, qui quemadmodum pacem inter Christianos Principes reformare studuit, vt Barclaius dicit; sic etiã exercitum comparare non neglexit cùm ei Ferraria recuperanda esset: & ad bellum pro Ecclesiastica ditione faciendum, occasio defuit illi, non animus. Placuit enim Deo, in cuius manu sunt corda Principum, vt nobilissima Ciuitas ante ad Ecclesiam rediret, quàm militum gladij nudarentur. Hanc verò Clementis octaui laudem Barclaius non ignorauit, sed dissimulare voluit, vt liberius Iulium reprehenderet.

*Diluuntur argumenta aduersus Theologorum
sententiam de Potestate Pontificis Ma-
ximi in temporalibus.*

Cap. XII.

N capite duodecimo conatur Barclaius ex proposito affirmare, ac demonstrare, nullam habere Pontificem Maximum potestatem in temporalibus super Reges, aliosq. Principes Christianos.

Primum argumentum eius est, quia tota antiquitas Christiana semper censuit, Reges solo Deo minores esse.
Quod

Quod argumentum iam ante proposuerat in cap. 8. vbi & nos illi copiosè respondimus . Id enim habet veluti proprium hic auctor, vt eadem argumenta sæpius repetat, & inculcet, nescio an vt librum grandiozem faciat, an vt importunitate obtineat assensum, quem vi rationum extorquere non potest . Hoc igitur primo argumento prætermisso, secundum audiamus .

2 ¶ Quid, inquit, quod ipsi Pontifices fatentur, Reges non habere superiores in temporalibus ? cap. Per venerab. Qui filij sint legitimi . Habent, & non habent, simul vera esse nequeunt. Falsum est ergo Reges non habere superiorem in temporalibus, si alius possit iure ijs temporalia auferre, alteriq. conferre.]

Respondeo . Sententia Pontificis in eo capite est, Reges supremos esse Principes temporales, & ideo nullum habere supra se Principem temporalem, quemadmodum Duces, alijq. Principes inferiores in eodem Regno superiorem in temporalibus Regem habent: sic enim loquitur Ecclesiastes cap. 5. Excelso excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alij, & insuper vniuersæ terræ Rex imperat seruienti. & S. Petrus in priorè epist. cap. 2. Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue Regi quasi præcellenti, siue Ducibus, tamquam ab eo missis . Idem igitur est, Regem non habere superiorem in temporalibus, & Regem non habere supra se alium Regem, siue Principem alium temporalem, alioqui non esset Rex supremus in ordine principatus temporalis, siue politici . Et ea fortè ratio est, cur idem Innocentius in eodem cap. Per venerabilem, paulò ante dixerit, nonnullos Principes nullum inter homines, excepto Romano Pontifice, superiorem agnoscere : addidit enim illam exceptionem, vt cum postea dixit, Regem Francorum nullum in temporalibus superiorem agnoscere, intelligamus, sermonem fuisse de superioribus temporalibus : non enim Rex

agnoscit vllum supra se Principem temporalem, sed agnoscit Romanum Pontificem, Principem spiritualem, qui de temporalibus quoque in ordine ad spiritualia iudicare potest. At, inquit Barclaius, habent, & non habent simul vera esse nequeunt. Respondeo. Habent, & non habent de re eadem, simul vera esse nequeunt: de re diuersa, nihil impedit quominus vera esse possint. Habet coccineum pallium, & non habet coccineum pallium, simul vera esse nequeunt: sed habet coccineum pallium, & non habet nigrum pallium, vera simul esse queunt. sic igitur. Habet Rex in temporalibus superiorem temporalem, & non habet in temporalibus superiorem temporalem, vera esse nequeunt. Sed, habet Rex in temporalibus superiorem spiritualem, & non habet in temporalibus superiorem temporalem, verissima simul esse queunt, & sunt.

3 Sed instat Barclaius. ¶ Quod, inquit, in verbis directè, & indirectè discrimen statuunt, id non ad facultatem iudicandi, & effectum iudicij, sed solum ad modum, & rationem acquirendi tantam potestatem pertinet. Canonistæ enim dicunt Papam directè dominium temporale totius orbis à Christo accepisse. Hi verò negant eum accepisse tale dominium directè, quasi dicas per se, simpliciter & sine alterius rei consideratione, sed tantum indirectè, hoc est, per consequentiam, ratione illius potestatis spiritualis, quàm directè à Domino accepit. Hæc igitur ex verbis istis differentia ad initium, & modum acquirendi temporalem potestatem, non autem ad eius vim & effectum referri debet.] Hæc ille, qui vult, Pontificem ex sententia Theologorum habere potestatem temporalem super Reges indirectè acquisitam; esseq. eorum Iudicem in temporalibus: quod repugnare videtur Innocentio, in capite citato, vbi dicit Innocentius, Reges non habere superiorem in temporalibus.

Respondeo. Distinctione opus est, vt planè intelligatur

tur verène, an falso Barclaius colligat, Pontificem habere potestatem temporalem super Reges, esseq. eorum Iudicem temporalem. Nam si per potestatem temporalem, intelligatur potestas disponendi de temporalibus, siue ipsa potestas in se sit spiritalis, siue temporalis, verè colligit, Pontificem habere potestatem temporalem in Reges: si verò per temporalem potestatem intelligatur potestas quæ sit in se temporalis, vt est potestas Regum, & aliorum Principum politicorum, falsò colligit, Pontificem habere potestatem temporalem in Reges ex Theologorum sententia. Theologi enim tribuunt Summo Pontifici temporalem, & spiritualem potestatem in Ecclesiastica ditione tantum, quam potestatem plenam in patrimonio S. Petri appellat Innocentius, in cap. Per venerabilem: in reliquas Prouincias Christianas, & Principes Christianos, tribuunt Pontifici potestatem solum spiritualem, quæ per se, & propriè respicit spiritalia; temporalia verò respicit, vt subordinantur spiritalibus. Et ideò quando propriè loquimur, dicimus Pontificem habere potestatem in temporalibus, non autem habere potestatem temporalem, quæ Pontifex est. Ex quò sequitur, vt discrimen vocum, directè & indirectè, non referatur propriè loquendo, ad modum acquirendi potestatem, vt Barclaius falsò dicit; sed ad explicandum obiectum secundarium, & consecutaneum supremæ spiritalis potestatis, quæ vt supra diximus, primario, & directè respicit spiritalia, secundario & indirectè, id est, in ordine ad spiritalia, respicit temporalia: quæ sententia Theologorum nullo modo repugnat verbis Innocentij in cap. Per venerabilem, vt ex dictis perspicuum est.

4 Addit præterea Barclaius hoc argumentum. ¶ Quod si aduersariorum sententiæ locus sit, Reges, & Principes Christiani, non erunt solùm Vasalli, & Clientes Papæ in temporalibus; sed (quod vilius est) quasi precario Regna,

& Principatus ab eo possidebunt . Id facile ex ipsis aduer-
 sariorum principijs, sic ostendo : Summus Pontifex potest
 alicui Regnum auferre, & alteri conferre, si id necessarium
 sit ad animarum salutem ; Atqui iudicare, & decernere,
 an sit necessarium, pertinet ad eundem Pontificem, de cuius
 iudicio, æquum ne sit, an iniquum nemo potest iudicare :
 ergo ubi libitum ei erit, poterit quemlibet Regno priuare,
 & illud alteri conferre .]

Respondeo . Reges Christiani, alijq. Principes, ijs ex-
 ceptis, qui feudatarij sunt Ecclesiæ, neque Vasalli, neque
 clientes Pontificis Maximi dici debent, quamuis ita eos ad
 conflandam Ecclesiæ inuidiam, Barclaius appellare libuerit :
 multò minus precario Regna, & Principatus ab eo possidēt :
 sed sunt veri Reges, veri q. Principes, tantoq. Ethnicis Re-
 gibus, & Principibus nobiliores, & feliciores ; quanto non
 solum in terris ad tempus regnant ; sed etiam post hanc vi-
 tam, si iuste, pieq. regnauerint, ad Regnum cæleste, & sem-
 piternum transferuntur . Argumentum verò Barclaij ab
 omni parte vitiosum est : illa enim propositio, Summus
 Pontifex potest alicui Regnum auferre, & alteri conferre,
 si id necessarium sit ad animarum salutem : explicatio
 indiget ; nam & bene, & secus intelligi, & vera, & falsa
 esse potest . Potest quidem Pontifex, si necessarium ad sa-
 lutem animarum sit, alicui Regnum auferre ; sed si antea
 admonuerit, si spacium resipiscendi dederit, si perniciosum,
 & incorrigibilem esse perspexerit . Potest quoque alteri
 Regnum conferre, non pro arbitrio tamen cui libuerit ; sic
 enim verè precario Reges regnarent ; sed cui iure debetur,
 siue successio, siue electio locum habeat . Et si fortè nemi-
 ni debeat ; cui ratio dictauerit, esse tribuendum . Sic enim
 Innocentius quartus in Concilio Lugdunensi cum Frideri-
 cum Imperatorem deposuisset, electionem successoris Ele-
 ctoribus, quibus iure competit, liberam reliquit : sic etiam
 Gregorius VII. post depositionem Henrici, Rudolphum
 à Prin-

à Principibus electum confirmavit. Sic etiam Zacharias Regnum Francorum Pipino adiudicavit, quoniam ille re ipsa Regnum administrabat, & Proceres eundem expe-
tebant. Leo quoque tertius Imperium Occidentale à Græcis ad Francos transtulit, quoniam ipsi in Occidente potentissimi erant, & soli poterant eam dignitatem sustinere, & eosdem Romanus populus maximè cupiebat. Sic etiam in testamento veteri Ioiada Pontifex postea quam Athaliam Reginam, quæ Regnum inuaserat, interficere iussit, Regnum contulit Regis demortui filio, cui iure hæreditario debebatur: 4. Reg. 11. & Azarias Pontifex Rege Ozia ob lepram diuinitus immisam ab hominum commercio segregato, Regni administrationem non cui voluit; sed cui debebatur, id est, Regis filio dereliquit. 2. Paralip. 26. illa igitur propositio Barclaij, aut malè intellecta falsa est, aut rectè explicata non efficit, vt Reges precario regnent. Iam verò assumptio illa, Atqui iudicare, & decernere an sit necessarium, pertinet ad eundem Pontificem, de cuius iudicio æquum ne sit, an iniquum nemo potest iudicare: similis est propositioni: nam perperam intellecta, falsa est; rectè explicata, vera quidem est; sed non inde concluditur, precario Regna à Summo Pontifice data possideri, quæ est Barclaij conclusio. Pertinet quidem ad Pontificem iudicare an sit necessarium ad salutem animarum, Regem aliquem Regno priuare; sed non pertinet ad eundem necessitates pro libito fingere, vel sub colore necessitatis cupiditati seruire. Et quoniam res hæc grauissima est, & necessitas manifesta, & explorata esse debet, idcirco Pontifices ordinariè in Synodis Episcoporum, vel Consistorijs S.R.E. Cardinalium, expositis rationibus, & consentientibus Patribus, ista gesserunt, vt supra ostendimus.

5. Pergit Barclaius, & postea quam rationem superiorem multis verbis more suo amplificauit, & repetiuit, subiungit hæc verba: ¶ Sed & omnis potestas, omneq. domi-

nium, & iurisdictio, aut iure diuino acquiritur, aut iure humano: & qui aliquid possidet, seu tenet, si neutro horum possideat, iniuste possidet, vt præclare in Donatistas ratiocinatur Augustinus, tract. 6. ad caput primum Ioannis, Can. Quo iure. dist. 8. Fieri igitur non potest, vt Papa Imperium aliquod temporale in Reges, & Principes seculares iuste exerceat, nisi constet id ei iure diuino, vel humano esse tributum.]

Respondeo. Iure diuino potestas in Reges, & Principes Christianos, non proprie temporalis, sed quæ se ad temporalia extendat, Summo Pontifici Christi Vicario attributa est. Vnde enim Barclaius ipse deducit, potestatem spiritualem amplissimam iure diuino Romano Pontifici in omnes Reges, Principesq. competere: inde nos colligimus, eodem diuino iure Pontifici Romano competere potestatem, quæ ad temporalia pertingat; quoniam id requirit ordo potestatis superioris ad inferiorem, spiritualis ad temporalem. At, inquit aduersarius, nullus neque in diuinis, neque in humanis legibus locus reperitur, qui talem illi potestatem conferat. Respondeo. Imò locus inuenitur in diuina lege, qui potestatem illi conferat, & locus inuenitur in humana lege, qui locum diuinæ legis exponat. Quod enim scriptum est Matth. 16. Tibi dabo clauis Regni cælorum, &c. & Io. 21. Pasce oues meas; explicatum inuenimus in multis Concilijs, ac potissimum in Romano sub Gregorio VII. In Lateranensi sub Innocentio III. & in Lugdunensi sub Innocentio IV. in eum sensum, vt potestas ligandi, atque soluendi, nec non pascendi, atque regendi Ecclesiam vniuersam, non ad sola spiritualia; sed etiam ad temporalia ratione spiritualium porrigatur: quod idem communis Doctorum Catholicorum sententia, & ipsa praxis, atque experientia confirmat.

6 At, inquit, Regum dominatio, & auctoritas multis sacrarum literarum testimonijs aperte commendatur, &

pro-

probatur, vt cum dicitur, Per me Reges regnant. Data est à Domino potestas vobis. Reges gentium dominantur eorum. Cor Regis in manu Dei. Dabo illis Regem in furore meo. Time Dominum fili mi, & Regem. Regem honorificate, & passim id genus similia.]

Respondeo. Primus locus non demonstrat potestatem datam à Deo Regibus; sed sapientiam Regibus esse necessariam, vt regnent, sicut oportet. Verba enim illa sapientiae sunt, quae Reges hortatur ad ipsius sapientiae studium, si volunt verè regnare, & leges ferendo iusta decernere. Secundus locus dicit, quidem potestatem Regiam esse à Domino; sed hoc dicit, vt Reges non superbiant; sed intelligant habere supra se Dominum, à quo grauius puniuntur, si potestate abutantur. Tertius locus, non potestatem tribuit; sed abusum potestatis reprehendit. Reges enim gentium, qui vera Dei cognitione carent, non contenti administratione Regia, plerunque dominari populis, quasi mancipijs affectant, & politicum Imperium in despoticum transmutant, ac de Regibus Tyranni fiunt: quem abusum Græca vox *κατακρηδισιν*, quae violentam dominationem significat, magis apertè demonstrat. Quartus locus potestatem Dei in Reges, non potestatem datam à Deo Regibus ostendit: ea enim est omnipotentia Dei, vt non solum corpora Regum; sed etiam corda in potestate habeat, eaq. vertat, & conuertat, vt sibi libuerit. Quintus locus non potestatem Regiam commendat; sed minatur se permisurum, vt populus ob sua peccata in Regem iniquum, & crudelem incidat, à quo non tam regatur, quam deuoretur. Sextus, & septimus locus, timorem populi erga Regem; non potestatem Regis erga populum docet. Sed quicquid de his locis sit, vt non negamus Regiam potestatem esse à Deo; sic etiam negari non debet, Apostolicam potestatem esse à Deo; imò omnem potestatem esse à Deo, iuxta illud Apostoli Rom. 13. Non est potestas nisi à Deo. Quod autem

nium, & iurisdictio, aut iure diuino acquiritur, aut iure humano: & qui aliquid possidet, seu tenet, si neutro horum possideat, iniuste possidet, vt præclare in Donatistas ratiocinatur Augustinus, tract. 6. ad caput primum Ioannis, Can. Quo iure. dist. 8. Fieri igitur non potest, vt Papa Imperium aliquod temporale in Reges, & Principes seculares iuste exerceat, nisi constet id ei iure diuino, vel humano esse tributum.]

Respondeo. Iure diuino potestas in Reges, & Principes Christianos, non proprie temporalis, sed quæ se ad temporalia extendat, Summo Pontifici Christi Vicario attributa est. Vnde enim Barclaius ipse deducit, potestatem spiritualem amplissimam iure diuino Romano Pontifici in omnes Reges, Principesq. competere: inde nos colligimus, eodem diuino iure Pontifici Romano competere potestatem, quæ ad temporalia pertingat; quoniam id requirit ordo potestatis superioris ad inferiorem, spiritualis ad temporalem. At, inquit aduersarius, nullus neque in diuinis, neque in humanis legibus locus reperitur, qui talem illi potestatem conferat. Respondeo. Imò locus inuenitur in diuina lege, qui potestatem illi conferat, & locus inuenitur in humana lege, qui locum diuinæ legis exponat. Quod enim scriptum est Matth. 16. Tibi dabo claues Regni cœlorum, &c. & Io. 21. Pasce oves meas; explicatum inuenimus in multis Concilijs, ac potissimum in Romano sub Gregorio VII. In Lateranensi sub Innocentio III. & in Lugdunensi sub Innocentio IV. in eum sensum, vt potestas ligandi, atque soluendi, nec non pascendi, atque regendi Ecclesiam vniuersam, non ad sola spiritualia; sed etiam ad temporalia ratione spiritualium porrigatur: quod idem communis Doctorum Catholicorum sententia, & ipsa praxis, atque experientia confirmat.

6 At, inquit, Regum dominatio, & auctoritas multis sacrarum literarum testimonijs aperte commendatur, &

pro-

probat, ut cum dicitur, Per me Reges regnant. Data est à Domino potestas vobis. Reges gentium dominantur eorum. Cor Regis in manu Dei. Dabo illis Regem in furore meo. Time Dominum fili mi, & Regem. Regem honorificate, & passim id genus similia.]

Respondeo. Primus locus non demonstrat potestatem datam à Deo Regibus; sed sapientiam Regibus esse necessariam, ut regnent, sicut oportet. Verba enim illa sapientiae sunt, quae Reges hortatur ad ipsius sapientiae studium, si volunt verè regnare, & leges ferendo iusta decernere. Secundus locus dicit, quidem potestatem Regiam esse à Domino; sed hoc dicit, ut Reges non superbiant; sed intelligant habere supra se Dominum, à quo grauius puniuntur, si potestate abutantur. Tertius locus, non potestatem tribuit; sed abusum potestatis reprehendit. Reges enim gentium, qui vera Dei cognitione carent, non contenti administratione Regia, plerunque dominari populis, quasi mancipijs affectant, & politicum Imperium in despoticum transmutant, ac de Regibus Tyranni fiunt: quem abusum Græca vox *κατακρηδών*, quae violentam dominationem significat, magis apertè demonstrat. Quartus locus potestatem Dei in Reges, non potestatem datam à Deo Regibus ostendit: ea enim est omnipotentia Dei, ut non solum corpora Regum; sed etiam corda in potestate habeat, eaque vertat, & conuertat, ut sibi libuerit. Quintus locus non potestatem Regiam commendat; sed minatur se permisurum, ut populus ob sua peccata in Regem iniquum, & crudelem incidat, à quo non tam regatur, quam deuoretur. Sextus, & septimus locus, timorem populi erga Regem; non potestatem Regis erga populum docet. Sed quicquid de his locis sit, ut non negamus Regiam potestatem esse à Deo; sic etiam negari non debet, Apostolicam potestatem esse à Deo; imò omnem potestatem esse à Deo, iuxta illud Apostoli Rom. 13. Non est potestas nisi à Deo. Quod autem

autem potestas Regia subiecta non sit Apostolicæ potestati, vel quod subiecta sit in spiritualibus tantum, non etiam in temporalibus; in his locis, neque aperte, neque obscure habetur, atque hoc est quod quaeritur.

7 Postremò adducit Barclaius argumentum, quod etiam supra non semel adduxit. ¶ Postremò, inquit, quandoquidem potestas, & iurisdictio ista temporalis Papæ, de qua nobis sermo, neque expresso Dei Verbo in scripturis comprehensa, neque ex traditione Apostolorum, quasi per manus recepta, neque usu, & consuetudine in Ecclesia per totos mille annos; & amplius obseruata, aut ab vlllo Pontifice occupata, neque ab antiquis Ecclesiæ Patribus laudata, & probata, imò ne memorata quidem inuenitur: quæ nos obsecro credendi necessitas cogit eam admittere? aut qua nobis eam auctoritate persuadeant?

Respondeo. Multa sunt quæ ex verbo Dei per Ecclesiã explicata credimus, quamuis in verbo Dei expressè non habeantur. Filium Dei esse Patri consubstantialem, expressè in scripturis non legimus; credimus tamen; quia sic docet Ecclesiã intelligenda esse verba Domini Ioan. 10. Ego & Pater vnum sumus. Spiritum à Filio procedere expressè in scripturis non legimus; credimus tamen quia sic docet Ecclesiã intelligenda esse verba Domini Ioan. 16. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis: omnia quæ habet Pater mea sunt, ideò dixi vobis, quia de meo accipiet. Baptismum paruulorum expressè in scripturis non legimus; credimus tamen, quia sic docet Ecclesiã intelligenda esse verba illa Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, &c. & Matth. 19. Sinite paruulos venire ad me. Sic ergo potestatem Summi Pontificis extendere se ad temporalia, ac præsertim ad Regna, & Imperia expressè in scripturis non legimus; credimus tamen, quia Ecclesiã in concilijs generalibus, sic docet intelligenda esse illa verba Domini Matth. 16. Tibi dabo cla-

ues, &c. Falsum verò est, potestatem istam non fuisse in usu apud Ecclesiam per totos mille annos, & amplius. Iam enim supra docuimus, in usu fuisse post annum septingentesimum tempore Gregorij secundi, & Zachariæ Pontificum. Item post annum octingentesimum tempore Leonis tertij, & Gregorij quarti. Falsum quoque est ab antiquis Patribus non fuisse laudatam, vel commemoratam; cum à Gregorio Nazianzeno paulò obscurius; sed à Gregorio Romano aperte commemorata, ac deindè posterioribus seculis ab omnibus scriptoribus, quorum non nulli in albū sanctorum relati sunt, apertissimè commendata, & celebrata fuerit. Quod in extremo capite Barclaius dicit, rationes nostras non esse demonstrationes, sed dialecticos syllogismos: proindè eas non certam fidem facere; id quale sit, & quantum ponderis, & momenti habeat, in sequenti capite explicabimus.

Defenditur prima ratio Bellarmini pro potestate Pontificis in temporalibus. Cap. XIII.

IN capite tertiodecimo aggreditur Barclaius refutare eas rationes, quas ego in lib. 5. de Pontif. cap. 7. adduxi ad probandam Pontificis Maximi potestatem in temporalibus. Et quoniam ille præfatur, neminem Bellarmino diligentius rationes pro hac potestate collegisse, vel argutius proposuisse, vel brevius, & subtilius conclusisse; ut videlicet lectoribus persuadeat Bellarmino superato, rem totam esse confectam: ego quoque præfari debeo, me non admittere, quæ Barclaius de mea diligentia, argutia, & subtilitate dicit. Scio enim multos esse me longè doctiores, & diligentiores, ac subtiliores, qui in eodem argumento ante me versati sunt, & quorum ego diligentiam, & studium pro ingenij mei tenuitate æmulari studui: proindè non in me superando stat summa victoriæ, ut Barclaius persuadere lectoribus nititur.

Admo-

Admonendum quoque lectorem esse duxi, me in hac re comprobanda rationes tantum, & exempla, non Scripturas, Concilia, & Patres adduxisse: quoniam ista in libris superioribus copiosissimè persecutus fueram in confirmando primatu spirituali Summi Pontificis; quo confirmato, & firmiter stabilito facillimum esse censui, ex eo tamquam ex fonte deducere riuulos rationum ad potestatem in temporalibus comprobendam.

Prima igitur ratio mea, quam Barclaius ad verbum refert, hæc fuit.

Potestas civilis subiecta est potestati spirituali, quando utraque pars est eiusdem Reipub. Christianæ: ergo potest Princeps spiritualis imperare Principibus temporalibus, & disponere de temporalibus rebus in ordine ad bonum spirituale: omnis enim superior imperare potest inferiori suo.

Quod autem potestas politica, non solum, ut Christiana; sed etiam ut politica, sit subiecta Ecclesiasticæ, ut talis est: Primo demonstratur ex finibus utriusque. Nam finis temporalis subordinatur fini spirituali, ut patet, quia felicitas temporalis, non est absolutè vltimus finis; & ideò referri debet in felicitatem æternam. Constat autem ex Aristotele lib. 1. Ethic. cap. 1. ita sub ordinari facultates, ut subordinantur fines.

Secundo, Reges, & Pontifices, Clerici, & Laici non faciunt duas Respublicas, sed vnã, id est, vnã Ecclesiã. Sumus enim omnes vnũ corpus Rom. 12. & 1. Corinth. 12. At in omni corpore membra sunt connexa, & dependentia vnũ ab alio: non autem rectè asseritur, spiritualia pendere à temporalibus: ergo temporalia à spiritualibus pendent, illisq. subijciuntur.

Tertio, si temporalis administratio impedit spirituale bonum, omnium iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum administrandi, etiam cum detrimento temporalis boni: ergo signum est, subiectam esse temporalem

ralem potestatem: spirituali. Hæc est mea ratio prima factis fideliter à Barclaiio relata.

Huic rationi respondet ipse, falsum esse, quod ego assumpsi, ciuilem potestatem subiectam esse spirituali, quando vtraque pars est eiusdem Reip. Christianæ. Id autem falsum esse probare conatur his verbis:

¶ Siquidem hæ duæ potestates ita sunt partes Reipub. Christianæ, vt neutri in alteram imperium sit, vtpotè cum liberè & sui iuris essent, mutuò amore coierunt. Vtraque ergo alteram in suo ordine, & munere recognoscit, & veneratur, & suam vtraque functionem arbitrato suo exercet; tantum inter eas conspirans quidam consensus, & societas est, ad Christianam Remp. conseruandam.]

Respondeo. In his verbis affirmari video, non probari, politicam, & Ecclesiasticam potestates in eadem Ecclesia Christiana coniunctas esse vinculo beneuolentiæ, non autè subiectione vnius ad alteram. Sed hoc rectè diceretur, si politica, & Ecclesiastica potestas eiuſdem ordinis essent, & quasi duas fæderatas Respublicas facerent, vt sunt pagi Heluetiorum. At ex scripturis diuinis Pontifices, & Reges, clerici, & laici in Christo regenerati vnã Rempubli- cam, imò vnã ciuitatem, imò vnã domum, imò vnũ corpus efficiunt. Neque potestas spiritualis, & temporalis in Ecclesia conueniunt, vt duæ Respublicæ in vnã confæderationem, sed vt spiritus, & caro in vnũ hominem, vt Gregorius Nazianzenus præclarè docuit in oratione ad populum timore perculsum: certum autem est, spiritum in carnem imperium habere debere, non contra: neque sunt in Ecclesia Christi Pontifices, & Reges, vt principales Arietes in Ouili, sed vt Pastores, & oues: neque in dubium reuocari potest, an Pastores ouibus, vel oues Pastoribus cum imperio præſint.

Subiungit Barclaius: ¶ Vtraque potestate, siue vt Genebrardi verbis vtar, vtroque magistratu Ecclesia continetur,

muni-

munitur, & viget: ad quam protegendam, & sartam tectam
conseruandam alterius sic

Altera poscit opem res, & coniurat amice.
vt quamdiu societatem retinent, Respublica Christiana,
innumeris concordia, & pacis commodis efflorescat. At
vbi coitam dissoluunt, spiritualis quidem potestas, licet di-
uina virtute praestans, imbecillior tamen in oculis homi-
num; & corporalibus auxilijs destituta plerunque contem-
nitur: temporalis vero, quantumuis potens, atque fortis in
suam ipsius perniciem per omne scelus, & insaniam prope-
rat, nimirum caelesti gratia destituta, qua per spiritualis po-
testatis coitionem fruebatur.]

Respondeo. Haec omnia contra suum auctorem, non
contra Bellarminum pugnant. Fatetur enim Bellarminus,
optimum esse, vt duae istae potestates concordēs sint; & val-
de perniciosum si inter se pugnent; sed non inde sequitur
vnam alteri non esse iure subiectam. Nam & in homine
optimum est, vt spiritus, & caro concordēs sint, & perni-
ciosum si dissideant, vt saepe carne reluctante imperio spi-
ritus, & spiritu carnem in seruitutem redigere conante,
discordant: nec tamen vllus sapiens ex hac discordia col-
liget, non debere esse spiritui in carnem suam imperium;
cum contrarium apertissime inde colligatur. Igitur eodem
modo ex eo quod ex discordia duarum potestatum, spiri-
tualis, & politicae in eadem Christiana Republica tam
multa incommoda sequuntur, & vtrique valde necessaria
concordia est: colligi debet, pertinuisse ad sapientiam
Christi Christianae Reipublicae Conditoris, vt vnam pote-
statem alteri subijceret, quod facilius pacem, & concordiam
inter se retinerent, & colerent.

Addit Barclaius testimonium Hosij Cordubensis, & S.
Bernardi: sed quoniam ad testimonium Hosij non semel
supra respondimus; audiamus verba S. Bernardi lib. 1. de
Consideratione cap. 5. Habent, inquit, haec infima, & terre-

na Iudices suos, Reges, & Principes terræ. quid fines alienos inuaditis? quid falcem vestram in alienam messem extenditis?]

Respondeo. S. Bernardus ipse se declarat, cum in eodem loco subiungit; Non quia indigni vos, sed quia indignum vobis talibus insistere, quippe potioribus occupatis; denique ubi necessitas exigit, audi quid censeat, non ego, sed Apostolus, Si enim in vobis iudicabitur hic mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis? Sed aliud est incidenter incurrere in ista, causa quidem urgente, aliud verò incumbere istis, tamquam magnis, dignisq. tali, & talium intentione rebus.] Vbi demonstrat Pontifices maximos, vt plurimum debere in rebus maioribus occupari, & infima ista, ac terrena relinquere Iudicibus minoribus, Regibus videlicet, & Principibus terræ. Quemadmodum Apostolus 1. Cor. 6. dixit, Iudicia secularia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, hos constituite ad iudicandum. Itaque S. Bernardus eo loco fines alienos, & messem alienam, iudicia terrena vocauit, non quod non possit Pontifex, sed quod vt plurimum non debeat, dimissis rebus grauioribus, istis terrenis, & vilibus implicari. Et Barclaius non satis prudenter, ne dicam fraudulenter, verba citat, quæ secum adferunt explicationem, si locus integer adferatur.

Pari astutia Ioannem Driedonem allegat ex lib. 2. de libertate Christiana cap. 2. cuius hæc sunt verba: ¶ Christus vtriusque potestatis officia discreuit; vt vna diuinis, & spiritualibus rebus, atque personis, altera profanis, atque mundanis præsideret, & mox; En planè vides Christum discreuisse vtriusque potestatis officia. distinctio igitur Ecclesiasticæ potestatis Papalis à potestate seculari, ac Imperiali est de iure diuino facta.]

Respondeo. Scribit Ioannes Driedo, potestates illas duas distinctas esse; sed vnã alteri subiectam esse, tēpora-

poralem videlicet spirituali hoc loco non negat . & paulò infra in eodem capite disertis verbis affirmat , dicens : Vnde Papa , & Imperator sunt in Ecclesia , non tamquam duo Rectores summi inter se diuisi , quorum neuter alterum cognoscit , & veneratur , tamquam superiorem : quia Regnum sic contra se desolabitur . hæc ille : nec valet glossa Barclaij , quod Imperator in spiritualibus Papam , Papa in temporalibus Imperatorem cognoscere debeat , & venerari tamquam superiorem . Nam Ioan. Driedo explicuit sententiam suam lib. 1. eiusdem operis , cap. 9. vbi docuit , in ordine ad finem supernaturalem , subiectam esse potestatem temporalem potestati spirituali . & cap. 14. docuit , Papam habere plenitudinem potestatis super omnes Reges , & Principes Christianos , & posse eos Regnis priuare , & in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab eorum obedientia , & subiectione : & nusquam docuit , potestatem spirituales subiectam esse temporali , aut posse à Regibus priuari Pontificem Papatu , aut ab eius obedientia , & subiectione populos liberari . Allegat Barclaius antiquam glossam in can. Hadrianus , dist. 63. sic dicentem , Quemadmodum ille huic in spiritualibus : ita hic illi in temporalibus pater est . Sed ego istam glossam neque in nouis , neque in antiquis editionibus inuenire potui . Fortasse tamquam delira Anus antiquata est , aut præ nimio senio iam dudum excessit è viuis .

Postremò addit Barclaius testimonium Bellarmini , vt Bellarminum cum Bellarmino committat , eumq. proprio gladio vulneratum prosternat . Nota , inquit Bellarminus lib. 5. de Pontifice cap. 3. quemadmodum non est idem sydus Sol , & Luna , & sicut Lunam non instituit Sol , sed Deus : ita quoque non esse idem Pontificatum & Imperium , neque vnum ab aliò absolutè pendere . His verbis recitatis , subiungit Barclaius . ¶ Sunt quidem Sol , & Luna duo luminaria magna , quæ Pontifex Innocentius , cap. solitæ ,

solitæ, de maiorit. & obed. per allegoriam interpretatur duas dignitates, quæ sunt Pontificalis auctoritas, & Regalis potestas, & illam Soli, hanc Lunæ comparat: Unde hoc modo disputo. Quemadmodum Luna non minus Luna est, nec minus per se consistit, tunc cum à Sole recedit, & mutuatum ab eò lumen errans amittit, quàm cum eius radijs pleno orbe, atque aspectu illustratur, & neutro casu hæc ab illo, aut illè ab hac dependet; sed ambo institutionis suæ ordinem, & modum tenentes Deo, Mundoq. deseruiunt: sic etiam potestas Regalis, siue politica, proprijs subnixa viribus per se semper consistit: & licet magnum quidem lumen ad benè, beateq. viuendum à Pontificali, spiritualiq. potestate accipiat: tamen eius, neque accessu, neque recessu vlla ex parte in sua essentia, siue essentia mutatur, minuitur, vel augetur, multoq. minus aduenienti subijcitur.]

Respondeo. Similitudines non in omnibus locum habent, sed in ea tantum re, ad quam explicandam adhibentur. Ideò frustra queritur accommodatio in omnibus. Christus agnus Dei dictus est: propter mansuetudinem, & leo propter fortitudinem, & petra propter firmitatem, & vitis propter fecunditatem: nec tamen licet Christo tribuere stoliditatem ouis, aut saeuiciam leonis, aut duritiem lapidis, aut fragilitatem vitis. Rectè igitur comparauit Innocentius tertius potestatem Pontificiam Soli, & potestatem Regiam Lunæ; quòd illa præsit spiritualibus, ista temporalibus, illa sit maior, ista minor. Nec male ego notauit, Pontificatum, & Imperium instar Solis, & Lunæ esse distincta, & à Deo; & Imperium absolute non pendere à Pontificatu: quia videlicet Imperium Romanum fuit ante Pontificatum Christianum, ad per hoc institutum non fuit à Pontifice: neque Pontifex Imperium sustulit unquam, sed solum transtulit ab uno homine ad alium, vel ab una gente ad aliam. Concedimus autem Barclaiò pote-

States Pontificiam, & Regiam instar Solis & Lunæ non pendere ab inuicem quoad essentiam. Sed non concedimus; quod Barclaius in fine addidit, Lunam Soli non subijci. Subijcitur enim Luna Soli, cum ab eo lumen recipiat, & non subijcitur Lunæ Sol, qui nihil recipit à Luna. Nec solùm Luna, sed omnes etiam stellæ subijciuntur Soli, quoniam ab illo lumen recipiunt: & rectè Marcus Tullius in Somnio Scipionis de Sole dicit, Dux est & Princeps, & moderator luminum reliquorum. Itaque quemadmodum Soli subijcitur Luna, & Lunæ non subijcitur Sol: ita quoque Pontifici subijcitur Rex, & Regi non subijcitur Pontifex.

Defenditur confirmatio primæ rationis Bellarmini. Cap. XIV.

IN capite quartodecimo Barclaius examinat tria illa argumenta, quibus ego probaui assumptionem primæ rationis, siue antecedens primi enthymematis, ut Scholarum verbis utamur. Primum argumentum illud fuit: Finis temporalis subordinatur fini spirituali; sed facultates subordinantur, ut subordinantur fines; igitur facultas, siue potestas temporalis, subordinatur facultati, siue potestati spirituali. Ad hoc argumentum respondet Barclaius his verbis:

¶ Nego constanter talem ordinationem, vel subordinationem, finium harum potestatum esse; quatenus ipsæ tales potestates sunt. Nam finis politicæ, seu ciuilibis potestatis, quatenus politica est, nihil aliud absolutè completitur, quàm felicitatem temporalem; commune scilicet bonum, & vitæ degendæ ordinatam tranquillitatem, ut ipsemet alibi Bellarminus fatetur. Politica potestas, inquit, habet suos Principes, leges, iudicia, &c. & similiter Eccle-

siastica

fiastica suos Episcopos, Canones, iudicia. Illa habet pro fine temporalem pacem, ista salutem æternam. Hæc Barclaius, qui postea rem eandem confirmat ex Apostolo 1. ad Timoth. 2. qui iubet nos orare pro Regibus, ut tranquillam vitam agamus in omni pietate, & castitate. Item ex Nauarro, qui in cap. Nouit, de Iudic. num. 90. dicit; finem potestatis laicæ esse vitam bonam, beatam, & quietam temporalem mortalium; quæ & finis est legum ab ipsa emanantium: potestatis verò Ecclesiasticæ, finem esse vitam æternam supernaturalem; eundemq. esse finem legum ab ipsa emanantium.]

Respondeo. Negat Barclaius rem certissimam omnium consensione Doctorum; nec potest aliter paradoxa sua defendere, nisi audacter omnia negando, quæ illi obijciuntur. Quid enim apud Theologos, & Philosophos notius; quam inter causas tum efficientes, tum finales ordinem esse, & inferiores superioribus subordinari? Certè Deus est prima causa efficiens omnium rerum, eiq. subordinantur causæ secundæ, siue vniuersales, quales sunt cæli, siue particulares, quales sunt res istæ inferiores, quarum vnaquæque producit effectus sibi similes, non absque actione cælorum, & coopératione Dei, primæ videlicet, atque altissimæ causæ. Eodem igitur modo finis vltimus absolutè Deus est, atque ad eum ordinem quodam referuntur, & subordinantur omnes alij fines. Finis quidem immediatus potestatis Politicæ, est pax Reip. temporalis, sed hæc pax subordinatur paci supernaturali hominis cum Deo; ista verò paci beatæ, quæ est in superna Hierusalem: quæ tandem subordinatur gloriæ Dei Conditoris, qui est primum principium, & vltimus finis omnium rerum. Atque hoc ipsum docent auctores, quos hic Barclaius citat. Bellarminus enim, quem primo loco nominat, lib. 5. de Pontif. cap. 6. vbi scripsit, finem politicæ potestatis esse pacem temporalem, & finem potestatis Ecclesiasticæ esse salutem

æternam ; paulò post addidit hæc verba : Quando istæ po-
 testates sunt coniunctæ, vñum corpus efficiunt, ideoq. de-
 bent esse connexæ, & inferior superiori subiecta, & subor-
 dinata ; cuius rei rationem reddit cap. 7. quia finis tempo-
 ralis potestatis subordinatur fini potestatis spiritualis. San-
 ctus quoque Apostolus h. ad Timoth. cap. 2. quem Bar-
 claius secundo loco citauit, cum iussit iorari pro Regibus,
 vt tranquillam vitam agamus, adiunxit, in omni pietate,
 & castitate ; vt ostenderet tranquillitatem vitæ, quæ est fi-
 nis politicæ potestatis, subordinari pietati, & castitati, quæ
 finis est potestatis spiritualis, per quem ad finem vltimum
 peruenitur, qui est felicitas sempiterna. Denique Nauar-
 rus, quem tertio loco Barclaius attulit, in cap. Nouit, de
 Iudic. num. 90. scribit, finem potestatis temporalis esse vi-
 tam bonam, & beatam mortalium temporalem, finem spi-
 ritualis potestatis esse vitam æternam in cælis. Sed idem
 auctor eodem loco, num. 97. demonstrat, finem temporä-
 lis potestatis subordinari fini potestati spiritualis, cum do-
 cet ex S. Thoma lib. 3. de Regimine Principum cap. 12.
 Christi dominium ordinari ad salutem animæ & spiritua-
 lia bona, licet à temporalibus nõ excludatur, eo modo quo
 ad spiritualia ordinantur : Expende, inquit Nauarrus, illa
 verba, eo modo, quo ad spiritualia ordinantur ; nam illo
 & non alio modo suprema hæc Papæ Patriæ Patris pote-
 stas extenditur ad illa, id est, ad temporalia. Ibidem Na-
 uarrus adducit alium locum S. Thomæ ex 2. 2. q. 46. art. 2.
 ad tertium. Omnis persona, inquit S. Thomas, vel ars, vel
 virtus, ad quam pertinet finis, habet disponere de his,
 quæ sunt ad finem ; bella autem carnalia in populo fideli
 sunt referenda ad spirituale bonum diuinum, cui Clerici
 deputantur ; & ideo ad Clericos pertinet disponere, & in-
 ducere alios ad bellandum bella iusta. Vbi S. Thomas do-
 cet, bella carnalia ordinari ad bonum spirituale, vt ad fi-
 nem non immediatum, sed mediatum ; finis enim belli

carnalis immediatus est: victoria; & pax temporalis: sed quia hæc ordinatur ad bonum spirituale, ut alia omnia temporalia; ideò dicitur bellum carnale ordinari ut ad finem, mediatum, videlicet; ad bonum spirituale: & ea de causa disponere de bellis iustis agendis pertinet aliquo modo ad Clericos; id est; ad Ecclesiasticam potestatem, cuius finis immediatus est bonum spirituale. Multa similia habet idem S. Thomás; de subordinatione finium in 1. 2. q. 1. art. 4. & lib. 3. contra gentes cap. 17. 18. & sequentibus.

Aggreditur deinde Barclaius secundum argumentum meum, quod erat huiusmodi: Reges, & Pontifices, Clerici & laici non faciunt duas Respublicas, sed vnam, id est, vnam Ecclesiam: sumus enim vnum corpus Rom. 12. & 1. Cor. 1. 2. At in omni corpore membra sunt connexa, & dependentia vnum ab alio: non autem rectè asseritur spiritualia pendere à temporalibus; ergo temporalia à spiritualibus pendent, illisq; subijciuntur.

De hoc secundo argumento ita loquitur Barclaius: Secundum verò argumentum vsque adeò friuolum est, & fallax, ut nihil inscitius dici, aut vitiosius colligi possit, quàm quod eo concluditur: ecquàm enim Anus tam excors est, ut nesciat non valere hanc consecutionem; sunt membra vnius corporis, ergo vnum ab alio pendet: nam neque pes à pede, neque brachium à brachio; neque humerus ab humero pendet, sed ab vno tertio.

Respondeo. Oblitus erat Barclaius, cum hæc scriberet, eorum, quæ paulò ante dixerat, neminem Bellarmino argutius argumenta proponere, neminem breuius, subtiliusq; concludere. ista siquidem non benè coherent: argumenta proposita argutissimè, subtilissimèq; conclusa à qualibet ex corde Anu posse nullo labore dissolui. Sed omitto Barclaij inconstantiam, qui Bellarminum nunc laudibus euehit in cælum, nunc conuicijs deprimat in abyssum: parum enim

Bellarmino est, ut à Barclaiio iudicetur, aut ab alijs ei simili-
 libus, qui iudices eius legitimi non sunt: omnes enim sta-
 bimus ante tribunal Christi, & ab illo iuste verèque, ac si-
 ne omni animi perturbatione iudicabimur. Quòd ergo di-
 xi, membra eiusdem corporis esse connèxa, & vnum pen-
 dere ab alio; de membris diuersi generis intellexi, qualia
 sunt digitus, manus, brachium, humerus, & caput: non de
 membris eiusdem generis, qualia sunt duæ manus, duo pe-
 des, duo oculi, duæ aures: potestas enim politica, & Eccle-
 siastica, de quibus loquebamur diuersi generis sunt, vt no-
 tum est: & secundùm subiectam materiam verba intelli-
 genda sunt; alioqui nulla esset tam certa demonstratio;
 quæ calumniam pati non posset. Itaque potestas Regia,
 quæ in suo genere principalis est, si cum potestate Pontifi-
 cia, quæ etiam in suo genere principalis est, in vnum cor-
 pus coalescat, necessario debet, aut subesse, aut præesse,
 ne sint in vno corpore duo capita: & cum satis constet
 Pontificem esse caput Ecclesiæ vice Christi, apertè sequi-
 tur, vt debeat Rex, aut non esse membrum huius corporis,
 aut Pontifici sub esse; & eodem modo potestas politica,
 quæ præcipuè residet in Rege, aut debet subiecta esse spiri-
 tuali, quæ præcipuè residet in Pontifice, aut extra Ecclesiã
 remanere: quemadmodum nõ potest esse digitus in corpo-
 re, qui non pendeat à manu; neque manus, quæ non pen-
 deat à brachio; neque brachium, quod non pendeat ab hu-
 mero; neque humerus, qui non pendeat à capite. Quod
 autem Barclaius dicit paulò post, potestatem spirituales,
 & politicam, esse veluti duos humeros in corpore, quorum
 neuter alteri subijcitur; sed vterq. subijcitur vni capitũ
 Christo: non solùm est falsum, quia potestates illæ non sunt
 eiusdem generis, vt duobus humeris comparari possint, quo-
 modo rectè compararentur duobus humeris duæ Regiæ po-
 testates: sed etiam ad hæresim pertinet, quæ hoc tempore
 maximè viget: quid enim hæretici huius temporis maiori
 conatu

conatu populis persuadere conantur, quam non esse Sum-
 mum Pontificem caput visibile corporis Ecclesie, cui om-
 nes Christiani, quantumvis magni necessario subijci de-
 beant; si salui esse velint? Atqui hoc illis ultro concedit
 Barclaius, qui tamen in toto libro Catholicum se facit.
 Itaque potestas spiritualis, & politica non recte compa-
 rantur duobus humeris; sed vel spiritui, & carni compara-
 ri debent, vt facit sanctus Gregorius Nazianzenus in ora-
 tione saepe citata ad populum timore perculsum, & Praesi-
 dem irascentem: vel brachio, & capiti; membris videlicet
 principalibus, quorum tamen vnum, quamuis in se valde
 potens, & robustum ab altero superiore dirigi debeat, &
 gubernari.

Sed instat Barclaius, atque obijcit mihi mea ipsius scri-
 pta, lib. 3. de Pontifice cap. 19. vbi admitto Reges terræ
 non habere in terris iudicem, quantum ad res politi-
 cas pertinet: & contendit, me contraria loqui, cum vno
 in loco doceo, Reges non habere iudicem in terris, quo
 ad res politicas: in alio loco admitto, Pontificem Iudi-
 cem esse Regum, vt etiam eos per sententiam Regno pri-
 uare possit.

Respondeo. Innocentius tertius, in cap. Per venerabi-
 lem, Qui filij sint legit. scribit Reges in temporalibus, non
 habere superiorem: & tamen ipse idem Othonem quartum
 Imperatorem deposuit. Audeat ergo Barclaius Innocen-
 tium, tamquam secum ipsum pugnantem arguere: & ego
 cum tanto Pontifice reprehendi non molestè feram. Sed
 defensio in promptu est: Reges enim non habent Iudicem
 in terris, quo ad res politicas, siue in temporalibus, dum
 eorum regimen ita intra res politicas, & temporalia se
 continet, vt spiritualibus non officiat. Præterea dicuntur
 Reges non habere Iudicem in politicis, & temporalibus,
 quia non habent super se Iudicem politicum, siue tempo-
 ralem, quamuis habeant Iudicem spiritualem, à quo diri-

gi, & iudicari possunt etiam in temporalibus per ordinem ad spiritualia.

Quod verò Barclaius addit, discrimen vocum directè, & indirectè ad formam, & modum pertinere, non ad vim, & effectum iudicij: iam supra refutatum est in capite duodecimo, vbi de his vocibus ex proposito disputauimus.

Restat argumentum meum tertium, quod tale erat: Si temporalis administratio impedit spirituale bonum, omnium iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum administrationis, etiam cum detrimento temporalis boni, ergo signum est, subiectam esse temporalem potestatem spirituali.

Huic argumento duobus modis Barclaius occurrit: primum enim notat quod cum rem demonstrandam susceperim, signum tantum protulerim: deinde negat consecutionem argumenti: nam ex eo quod tenetur Princeps temporalis mutare formam regiminis, si per eam bonum spirituale impediatur: dicit Barclaius sequi, spiritualia esse digniora temporalibus, non autem potestatem temporalem spirituali esse subiectam.

Respondeo. Non est nouum, neque insolitum post demonstrationes adferre quoque argumenta à signo. Quod autem attinet ad consecutionem fallitur Barclaius: Nam ex illo antecedente, Tenetur Princeps Politicus mutare administrationem suam, si obsit bono spirituali; non sequitur absolutè, ergo bonum spirituale est nobilius, ac dignius temporali: sed sequitur, ergo ad bonum spirituale ordinatur, vt ad suum finem bonum temporale, ac per hoc potestas temporalis subiecta est potestati spirituali: necessitas enim mutandi administrationem in eo casu non oritur ex dignitate, vel nobilitate boni spiritualis præcisè; sed ex subordinatione vnius ad alterum: quod perspicuè ostendi in meo lib. 5. de Pontifice cap. 7. in explicatione huius argumenti tertij, ad quæ Barclaius nihil respondit.

Refutatur digressio Barclaj.

Cap. XV.

N capite quintodecimo Barclaius non contentus ijs; quæ dixerat in responsione ad primam rationem meam: antequam transeat ad secundam examinandam, & refellendam, iterum repetit sententiam suam de potestate Ecclesiastica, ac politica, quod videlicet, Principes temporales subiecti esse debeant Episcopis, quoad spiritualia, & contra Episcopi subiecti esse debeant Principibus, quoad temporalia: & quemadmodum Episcopi cogere possunt spiritualibus poenis Principes temporales ad obediendum in ijs; quæ ad animam pertinent: sic possint Principes temporales cogere Episcopos corporalibus poenis ad obediendum in ijs, quæ pertinent ad temporalia, modo fidei Catholicæ, & bonis moribus non sint contraria. Excipit tamen summum Pontificem, quem dicit non esse subiectum vlli Principi temporali, quoniam ipse quoque est Princeps supremus temporalis in prouincijs ditionis Ecclesiasticæ. In summa tollit Barclaius de medio omnem exemptionem Ecclesiasticorum à potestate Principum secularium: Ac primum ad hanc sententiam stabiliendam producit testimonium Francisci Romuli in responsione ad certa capita Apologiæ, &c. qui disertis verbis affirmat, Episcopos Regibus in temporalibus rebus, & Reges Episcopis in rebus spiritualibus debere esse subiectos. Sed facilis est responsio: Loquitur enim Franciscus Romulus eo loco de subiectione, quam habent Episcopi, & reliqui Clerici ad obseruandas leges politicas, & non perturbandum ordinem politicum à Regibus constitutum; vt etiam docent Gelasius, & Nicolaus Pontifex, ille in Epist. ad Anastasium Imperatorem, hic in Epistola

ad

ad Imperatorem Michaellem, quos eo loco Franciscus Romulus allegauit. Sed hinc non sequitur, posse cogi Episcopum à Rege ad obediendum, vel puniri, si non obediat, cum Rex nullam habeat in Episcopos, vel Clericos potestatem, quòd apertissime legitur in Concilio Constantiensi, Sess: 31.

Secundo producit testimonium ipsius Bellarmini, ex lib. de Clericis, cap. 28. ubi docet, Clericos, vt ciues, esse partes, & membra Reipub. politicæ, ac per hoc obligari ad leges politicas obseruandas. Sed quoniam idem Bellarminus in eodem loco, excipit potestatem coactiuam à qua liberos esse dicit Clericos: Barclaius reclamatur, ac dicit, Verius est Clericos ad obsequium legum, ubi causa postulat, à temporali Iudice cogi posse, vt nec in ea re exemptionis suæ beneficio gaudeant, quod ab Imperatorum, & Principum legibus, eos accepisse satis constat. Frustra enim legum auxilium inuocat, qui contra eas committit.

At hic Barclaius more suo contra sententiam Catholicorum omnium loquitur: quamuis enim disputent Theologi, & Canonistæ de iure exemptionis, tamen esse Clericos aliquo iure exemptos, & non posse cogi à laica potestate omnes docent. Vtrum autem verius sit existimandum, quod vnus, an quod vniuersitas docet, alijs iudicandum relinquo; sed de hac re inferius plura dicemus, & multa etiam in lib. de Clericis diximus.

Tertio Barclaius producit testimonium sancti Gregorij; in epist. 15. lib. 4. ubi sanctus Gregorius ad Mauritium scribens, sic loquitur: Sacerdotibus non ex terrena potestate Dominus noster citius indignetur; sed excellenti consideratione propter eum, cuius serui sunt; eis ita dominetur, vt etiam debitam reuerentiam impendat.

¶ Dominetur nimirum, addit Barclaius, quatenus ciues sunt, & partes Reipub. reuerentiam impendat, qua Dei Sacer;

cerdotes, & Patres spirituales, quibus ipse Imperator, vt Ecclesiæ filius subijcitur.]

Respondeo . . Possent verba sancti Gregorij in eum sensum exponi, vt significare voluerit, Imperatorem dominari posse Sacerdotibus constituendo leges politicas, quas ipsi quoque vi rationis, sed non vi legis obseruare tenentur; sed eis reuerentiam illam impendere debere, vt non eos ipse puniat, si leges non seruent, sed Prælati ipsorum puniendos relinquat. Sed quoniam ex ipso Gregorio in Cōmentario Psalm. 101. didicimus, Mauritium Tyrannicè imperasse in vltimis Imperij sui annis, ac potissimum in Sacerdotes sæuire cæpisse: mirum non est, si sanctus Gregorius ita loquatur, vt iugum Tyrannicum si auferre non poterat, mitigare saltem, & moderari niteretur.

Quarto producit testimonium Scripturæ, lib. 3. Reg. c. 2. Vbi Salomon Rex sacerdotem Abiatharem reum mortis pronunciauit, quòd coniuranti Adoniæ consensisset: & eiecit eum, ne sacerdotio fungeretur.]

Responsio . Non est improbabile in testamento veteri Regem absolutè maiorem fuisse Pontifice, tum quòd ita doceat sanctus Thomas in lib. 1. de Regimine Principum, cap. 14. tum quòd in testamento veteri promissiones essent temporales, & sacrificia carnalia; sed quoniam probabilius est, in ipso etiam testamento veteri, maiorem fuisse Pontificem Rege, vt ostendimus, lib. 2. de Pontif. cap. 29. ideò persistimus in ea responsione, quam in eo loco scripsimus, Salomonem non vt Regem; sed vt Prophetam diuino instinctu iudicasse Abiatharem mortis reum, & ei sacerdotium abrogasse, aliumq. ei substituisse. Nam quod in scriptura 3. Reg. 2. legimus, Vt impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo: ratio est, cur Salomon hoc fecerit. At, inquit Barclaius, illud, Vt impleretur sermo Domini, nihil aliud significat, nisi tunc impletum fuisse, quod Dominus prædixerat futurum: quemadmodum

Matth.

Matth. 27. cum dicitur, impios milites diuisisse inter se vestimenta Christi, vt impleretur illud Psalmi, Diuiserunt sibi vestimenta mea.

Respondeo. Illud, vt impleretur verbum Domini, aliquando significat solum, illud fuisse predictum, & postea impletum; vt in loco allegato ab Aduersario. Aliquando significat id factum esse, eo animo, eaq. intentione, vt obedientia prestaretur Deo, qui voluit per eum id fieri, vt lib. 4. Reg. cap. 9. Iehu iussit, Ioram Regem occisum proijci de curru in agrum Iezrael, vt impleretur verbum Domini, quod locutus fuerat per Eliam Prophetam. Tolle, inquit, eum, & proijce de curru in terram, iuxta verbum Domini. Quod autem locus allatus ex lib. 3. Reg. cap. 2. debeat intelligi hoc secundo modo, probari potest ex voce hebraica: nam vbi nos habemus in textu latino, Eiecit ergo Salomon Abiathar, vt non esset Sacerdos Domini; vt impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo: in hebræo est verbum actiuæ significationis אֵלֶּיךָ adimplendum, siue vt ipse impleret sermonem Domini. Quare verba textus latini debent sic intelligi, vt impleretur, supple, ab ipso Salomone sermo Domini; &c. Adde, quod ex sententia Barclaij, Rex non potest punire Sacerdotem poena spirituali, neque miscere se in negotijs spiritualibus, sed solum in temporalibus: Salomon autem priuauit Abiathar munere sacerdotali, & alium eius loco substituit; ergo vel excessit modum potestatis suæ, vel hoc fecit non vt Rex, sed vt Propheta, ex peculiari instinctu Dei, vt nos supra diximus. Denique si hæc Lectori non satisfaciunt; dicere possumus, in Scriptura sacra narrari factum Salomonis, sed non definiri, iure ne, an iniuria id fecerit: quemadmodum etiam in eo loco narratur cædes Adonix fratris Salomonis, insu eiusdem Salomonis patrata, ob id quod Adonias petierit sibi dari in vxorem Abisag Sunamitidem: quod recte ne, an secus factum fuerit; di-

spūtarī potest. Itaque non benē colligeret, qui diceret, Rex Salomon priuauit sacerdotem functionē suā, & occidit fratrem suum, quia petierat in vxorem illam puellam, quæ fuerat ancilla patris sui: ergo possunt Reges priuare functione sua Sacerdotes, aliosq. in eorū locum substituere: & possunt fratres suos interficere, si speciosam aliquam puellam, quam Rex ipse fortasse amat, sibi dari postulent in vxorem. Iste, inquam, non benē colligeret, quia Reges multa sæpē faciunt ex potestate, non ex iustitia: & videndum est non tam quid possint, quam quid debeant, siue quid iure possint: non enim verū est, quod Imperatori Antonino Caracallæ dictū fuit, Regibus quodlibet licet.

– Addit Barclaius: ¶ Aequē fallitur vir idem doctissimus, cum ait eodem lib. 2. de Summo Pontif. cap. 29. non mirari esse, si in Testamento veteri summa potestas fuisset temporalis, in nouo spiritualis, quia in veteri Testamento promissiones tantū temporales fuerunt, & in nouo spirituales, & æternæ.]

– Respondeo. Eam ego sententiam vt probabilem posui, propter auctoritatem S. Thomæ in lib. 1. de Regimine Principum, siue auctoris illius libri, quicumque fuerit, & propter non contemnendam rationem ab eodem auctore allatam. Barclaius autem dicit quidem in vtroque testamento potestatem Regiam fuisse solū temporalem; potestatem pontificiam; solū spirituales, sed nulla vel auctoritate; vel ratione probat. Quare nemo mirari debet, si veterem auctorem cum ratione loquentem anteponamus Barclaiō, auctori recenti, & sine ratione veteres carpenti.

– His expeditis percenset, ac numerat Barclaius ordine priuilegia exemptionum, quæ data sunt à Regibus, vel Imperatoribus ordini Ecclesiasticos, ex quibus colligit, Ecclesiasticos ex se subiectos esse in temporalibus politicæ potestati:

testati: nisi enim subiecti essent, non egerent priuilegijs, neque illa vel quæsiuissent, vel etiam oblata accepissent.

Ad hæc breuiter respondeo; nos hoc loco non suscepisse disputationem de potestate Regum in Ecclesiasticos, sed de potestate Summi Pontificis in temporalibus: neque æquum est de vna disputatione ad aliam transire. Quare Lectorem remittimus ad ea quæ in Controversijs de exemptione Ecclesiasticorum disputauimus, præsertim in editionibus post annum Domini 1598. in quibus paulò planius & plenius sententiam nostram explicuimus, quam in editionibus prioribus. Accedit etiam, quod Barclaius infra iterum de hac re, & fusius tractat, capite videlicet tricesimo secundo, & tricesimo tertio, vbi se in materia exemptionis nouam doctrinam contra Scriptores omnes inuenisse gloriatur.

Refellitur alia digressio Barclaij.

Cap. XV. I.

In capite sextodecimo Barclaius intermissa responsione ad rationes meas, pro potestate Pontificis in temporalibus, iterum digreditur ad potestatem Regum in Pontifices. Et quoniam ego in lib. 2. de Pontif. cap. 29. dixeram, discrimen esse agnoscendum inter Reges Ethnicos & Christianos, quod illi non subiecissent se per Baptismum Summo Pontifici; vt Christi Vicario, isti autem subiecissent: & ideò probabiliter dici potuisse, Summos Pontifices olim subiectos fuisse Imperatoribus Ethnicis quoad temporalia; Imperatoribus autem Christianis, nunquam fuisse de iure subiectos: aggreditur hoc discrimen impugnare, seq. demonstraturum pollicetur, Pontifices Summos non minus subiectos esse de iure Regibus Christianis, quàm Ethnicis quod attinet ad temporalia. Excipit tamen eos Pontifices,

qui

qui post adeptam temporalem conditionem in certis prouincijs ceperunt esse supremi Principes politici, vt sunt Reges alijq. Principes absoluti. Vtitur autem hac ratiocinatione: Principes temporales per baptismum subiecerunt se potestati spirituali Summi Pontificis, vt Christi Vicarij: ex hac autem subiectione non sequitur Summum Pontificem, non esse subiectum potestati temporali Principum Christianorum; ergo Bellarminus vitiosè argumentatur.

Respondeo. Quod dixeram in loco citato de subiectione temporali Summorum Pontificum ad Ethnicos Imperatores, in Recognitione operum meorum ante duos annos edita mutauit: iecutus enim fueram auctoritatem Alberti Pighij; sed animaduerti postea, rationem eius sententiæ, non esse satis firmam. Sed nihil ad Barclaium: siue enim Pontifices subiecti fuerint temporali potestati Imperatorum Ethnicorum, siue non fuerint, Barclaij ratiocinatio vitiosa est, & Bellarmini argumentum vitio caret. Per hoc enim quod Reges per Baptismum potestati spirituali Pontificis se subiecerunt, censentur etiam eidem potestati spirituali Regna sua subiecisse, & politicam potestatem; vt videlicet à Pontifice dirigi, & corrigi vellent, si quo modo circa temporalia à via salutis deflecterent. Vana sunt autem omnia, quæ Barclaius subiungit de Constantino Imperatore, Clodoueo, & Donaldò Regibus, qui per baptismum Imperij, & Regnis non exciderunt. Nam neque nos dicimus, Reges per baptismum Regnis excidere, aut quicquam sui iuris amittere; sed contra potius affirmamus, Reges post baptismum felicius, veriusq. regnare. Neque enim Christi Vicarius Regna filiorum suorum spiritualium affectat, aut iurisdictionem illorum temporalem imminuere, aut perturbare cupit, vt apertè scripsit Innocentius tertius in capite sæpè citato, Per venerabilem, Qui filij sint legitimi; sed prouidere nititur, vt ita regnent in terris, vt Regnum celeste non amittant, & vt Regna terrena Regno caelesti famu-

famulentur, vt præclare scribit Sanctus Gregorius in lib. 2. epist. 61.

Subiungit postea Barclaius similitudinem, qua explicari aptissimè, & confirmari efficacissimè sententiam suam censet. hæc est autem similitudo. ¶ Si quis filius familias patre suo adhuc superstite magistratum publicum gerat: debebit patri parere in ijs, quæ ad res domesticas pertinent, & poterit si malè se gesserit erga patrem, à patre puniri per exhæredationem, aliasq. pœnas ad quæ patria potestas se extendit: non tamen parere tenebitur in ijs, quæ ad publicam administrationem pertinent, neque poterit à patre priuari Magistratus, alijsve pœnis coerceri, quæ à publico Magistratu infligi solent. Contra verò pater tenebitur filio Magistratum gerente assurgere, eiq. parere in rebus publicis, & politicis; non autem in domesticis: & poterit in patrem animaduertere, atque in eum lege agere, vt in alios homines priuatos, si contra publicas leges aliquid fortè peccauerit. Sic igitur Pontifex, qui pater est omnium Christianorum, etiam Regum, & Principum, poterit Regibus imperare in ijs, quæ ad res domesticas, id est, Ecclesiasticas pertinent, eosq. punire pœna grauissima exhæredationis, id est, excommunicationis: sed non poterit aliquid eis iubere circa regimen politicum, neque eos Regnis priuare: contra, Reges poterunt Pontifici imperare in ijs, quæ spectant ad regimen politicum, non autem in rebus Ecclesiasticis & spiritualibus.

Respondeo. Iam supra admonui, Barclaium eadem sapius repetendo librum suum augere, vt ex paruo libello, liber iustæ staturæ efficiatur. Hanc enim similitudinem iam antea proposuerat capite tertio, eo excepto, quod eo loco Patri adoptiuo Pontificem comparauerat, hoc loco Patri simpliciter comparat: sed quod attinet ad rem præsentem, eadem similitudo est. Atque, vt capite tertio admonuimus, similitudo illa tam est inepta, & puerilis, vt

mirum

mirum sit, Barclaium ipsum non animaduertisse vitia similitudinis à se allatæ. Nam potestas publici Magistratus maior est potestate patriæ ciuium priuatorum, & potest eam dirigere, & corrigere, & si iustitia postulet, potest Patrem patriæ potestate priuare: contra verò, Pater, cum ciuis priuatus sit, non potest Magistratum publicum dirigere, vel corrigere, multò minus illum potestate priuare. Potestas autem Summi Pontificis, patriæ quidem potestas est; sed haud similis potestati patriæ ciuium priuatorum; sed potestati Dei, cuius Pontifex vices gerit in terris; proindè potestas est supernaturalis, spiritualis, publica, & omni potestate politica, atque humana longè sublimior. Itaque duo sunt in hac similitudine peccata Barclaij: vnum quòd potestatem politicam magistratus, & potestatem ciuium priuatorum pares facit; cum tamen priori, vt superiori, posterior vt inferior subijciatur: alterum, quòd potestatem Pontificiam similem fecerit potestati patriæ humanæ, & priuatæ; cum sit potestas publica, & diuina, quæ neque maior, neque par in terris inueniri potest. Vide quæ diximus de hac re capite tertio.

Addit postremo Barclaius testimonium Nicolai Cardinalis de Cusa, qui in lib. 3. de Concordia Catholica cap. 3. scribit, fuisse in antiqua quadam glossa ad Canonem Hadrianus. dist. 63. Papam esse Patrem Patricij in spiritualibus, & Patricium esse Patrem Papæ in temporalibus. & cap. 4. scribit, non esse in manu Romani Pontificis dare cuicunque prouinciæ per Mundum Regem, vel Imperatorem, ipsa non consentiente.

Ad primum testimonium iam supra respondi, glossam illam antiquam meritò fuisse antiquatam, & explosam. Ad secundum, respondeo, Pontificem Romanum posse præsertim in casu hæresis, Imperatores, ac Reges excommunicare, atque deponere, eorumq. subditos ab obedientia liberare: quis autem in locum ipsorum succedere de-

beat, liberum relinquere illis ad quos de iure pertinet. Itaque non obtrudit Imperatores, aut Reges pro arbitrio populis inuitis, neque iura hæreditariæ successionis, aut electionis tollit; atque hoc est solùm, quod Cardinalis ille requirit.

Defenditur secunda ratio pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

Cap. XV I I.

IN capite septimodecimo Barclaius digressionibus expeditis, redit ad examinandas, & refellendas Bellarmini rationes: & quoniam de prima ratione satis multa dicta sunt in capite quattodecimo, aggreditur nunc secundam, quam fideliter transcripsit in hæc verba.

Secunda ratio, inquit, est: Respublica Ecclesiastica debet esse perfecta, & sibi sufficiens in ordine ad finem suum: tales enim sunt omnes Respublicæ benè institutæ: ergo debet habere omnem potestatem necessariam ad finem suum consequendum: sed necessaria est ad finem spirituale potestas vtendi, & disponendi de temporalibus rebus; quia alioqui possent mali Principes impunè fouere hæreticos, euertere Religionem; igitur, & hanc potestatem habet. Item potest quælibet Respub. quia perfecta, & sibi sufficiens esse debet, imperare alteri Reipub. non sibi subiectæ, & eam cogere ad mutandam administrationem, imò etiam deponere eius Principem, & alium instituere, quando non potest aliter se defendere ab eius iniurijs: ergo multò magis poterit spiritualis Respub. imperare temporali Reipub. sibi subiectæ, & cogere ad mutandam administrationem, & deponere Principes, atque alios instituere, quando aliter non potest bonum suum spirituale tueri.

Hanc

Hanc rationem satis fideliter allatam ex duplici capite Barclaius reprehendit. Primum enim negat duas esse Respublicas in Ecclesia, vnā Ecclesiasticorum, alteram laicorum, siue, vnā spirituales, alteram temporales; vnā sacram, alteram politicam: & probat ex prima mea ratione, in qua dixi, potestatem politicā, & spirituales esse partes eiusdem Reipub. Christianæ, & Clericos, & laicos non facere in Ecclesia duas Resp. sed vnā.

Deindē negat, potestatem disponendi de rebus temporalibus necessariam esse ad finem spirituales: quod ex eo probat, quod Apostolus Petrus indicat Act. 5. se non habuisse potestatem disponendi de bonis temporalibus Ananix, cui dixit, Non ne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua potestate?]

Ad primum caput facillima responsio est. Respublica enim spiritualis, siue Ecclesiastica, & Respublica temporalis, siue politica, & duæ sunt, & vnā; duæ partiales, vnā totalis: quemadmodum spiritus, & caro simul iuncta, vnum hominem faciunt, imò vnus homo sunt, vt sanctus Athanasius in Symbolo fidei loquitur; & colligitur, ex 2. cap. Geneseos, vbi legimus, Formauit Deus hominem de limo terræ, & inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viuentem: & tamen ita distinctæ sunt potentijs, & legibus, & motibus, vt Apostolus ad Rom. 7. dicat, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ: & ad Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spiritum; spiritus autem aduersus carnem; & quod magis est admirandum. 2. Corinth. 4. vocatur spiritus, homo interior, & caro homo exterior, cum dicitur, Licet is, qui foris est noster homo corrumpitur, tamen is, qui intus est, renouatur de die in diem. & Rom. 7. Condelector legi Dei secundum interiorem hominem. Itaque spiritus, & caro sunt vnus homo, & duo homines: neque Spiritus sanctus, qui vtrunque dicit, sibi ipse contradicit: quare nec Bellar-

minus secum pugnat, cum Rempublicam Ecclesiasticam, & politicam in Ecclesia nunc considerat, ut partes vnius Reipublicæ Christianæ, nunc ut duas Respublicas inter se distinctas: nam simillimam esse Rempublicam Ecclesiasticam spiritui, & politicam carni, non Bellarminus solus, aut primus docuit; sed ante eum Thomas Valdēsis, & ante Valdēsem S. Thomas, & ante S. Thomam, Alexander Alensīsis, & ante Alensē, Hugo de S. Victore, & ante Hugonem Sanctus Gregorius Nazianzenus, ut supra non semel adinuimus.

Ad secundum caput Respondeo, Verba S. Petri ad Ananiam, non significare, non fuisse in Apostolorum Principe potestatem disponendi de rebus temporalibus Ananiæ, si ea necessaria fuissent ad finem spirituales: sed indicare, solum, non usum fuisse sanctum Petrum ea potestate, neque uti voluisse, cum necessitas nulla esset: & certè si argumentum Barclaij aliquid valeret, efficeret etiam, nullum Regē posse disponere de bonis temporalibus subditorum suorum, in casu quo necessaria essent ad Rempublicam conseruandam. Omnis enim Rex dicere potest subditis suis, Ager tuus nonne tibi manebat, & venundatus in tua erat potestate? quis te illum Reipub. donare coëgit? & si donasse integrum profiteris, cur parte retenta integrum te donasse mentiris? Itaque quemadmodum ius, quod habent Reges disponendi de rebus temporalibus ciuium, non est, ut pro arbitrio spolient ciues dominio rerum suarum; sed ut possint ciues cogere ad bona sua exponenda pro communi bono conseruando: sic etiam potestas Apostoli Petri in bona temporalia Christianorum, non erat (ut Barclaius dicere nos fingit) ut posset Apostolus sine vlla causa priuare dominio rerum suarum omnes Christianos, neque eis aliquid proprium relinquere: sed tantum ut posset prouidere, ne Christiani bonis temporalibus abuterentur contra legem Dei; & contra, ut eis rectè vterentur ad vitam

æternam consequendam. Habuisse autem Apostolos potestatem aliquam disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia, vel ex eo constat, quòd statuerunt, vt populi Christiani Prædicatores Euangelij ex facultatibus suis alerent, idq. iuxta ordinationem Domini; vt patet ex Apostolo in priore ad Corinth. c. 9.

At, inquit Barclaius, primis trecentis annis non fuit in Ecclesia potestas disponendi de rebus temporalibus Christianorum, inuitis Dominis; ergo vel Respublica Christiana tunc fuit imperfecta, vel non est necessaria ista potestas ad finem spirituale consequendum.] Atque hic multa verba Barclaius frustra profundit, vt ostendat, ad prouidentiam Dei pertinuisse, vt Ecclesia illa prima instructa esset omnibus ijs rebus, quæ ad eius conseruationem necessaria essent.

Respondeo. Ecclesia illa prima instructa fuit omni potestate, atque omnibus præfidijs, quæ ad perfectam Remp. constituendam necessaria erant: primis autem trecentis annis non fuerunt in Ecclesia multi Principes politici: fuerunt tamen aliqui, vt Philippus Imperator, & Rex Lucius, ac Rex Donaldus. Sed fingamus, nullos fuisse: non ideò defuit Ecclesiæ potestas disponendi de bonis temporalibus Principum, & dirigendi potestatem eorum politicam, quãdo illi Ecclesiæ membra, vel filij effici vellent. Præterea, vt paulò ante dixi, in ipso principio Ecclesiæ, quamquam nulli fuerint Principes Christiani, Apostolis ipsis Ecclesiam regentibus; fuerunt tamen multi homines diuites, de quorum diuitijs Apostoli disposuerunt, statuentes, vt ex ijs ministros Euangelij sustentarent.

Adducit postea Barclaius verba sancti Bernardi, ex lib. 4. de Consider. cap. 3. Petrus hic est, qui nescitur processisse aliquando vel gemmis ornatus, vel fericis; non tectus auro, non vectus equo albo, nec stipatus milite, nec circumscriptibus septus ministris: absque his tamen credidit satis

posse impleri salutare mandatum ; si amas me , pasce oves
meas : in his successisti non Petro ; sed Constantino . hæc
Bernardus : quibus subiungit Barclaius . Quamuis itaque
potestas temporalis , de qua nobis sermo , hominibus videri
potuerit Ecclesie necessaria ; Deo tamen neque necessaria ,
neque utilis visa est .]

Respondeo . Posset hoc loco Barclaius dici , quod in li-
bro Iob cap. 38. Deus ipse dicit , Quis est iste inuolvens
sententias sermonibus imperitis ? Sanctus Bernardus scri-
bit , Apostolum Petrum pauperem fuisse diuitiarum huius
Mundi , & potuisse sine auro , & argento proprio , sine
equo albo , & sine satellitibus implere salutare mandatum
pascendi oves : non tamen sanctus Bernardus dicit , non
fuisse in Apostolo Petro potestatem disponendi de tempo-
ralibus bonis Christianorum , & de ipsis Regnis , & Impe-
rijs , si necessitas spiritualis id requireret ; imò contrarium
dicit , cum Pontifici , quia Pontifex est , & Christi Vicarius ,
ac Petri successor , applicat illa verba Hierem. i. Ecce con-
stitui te super gentes , & super Regna , vt euellas , & disper-
das , & dissipes , & ædifices , & plantes : non enim pugnat
paupertas propria cum potestate disponendi de diuitijs ,
& iudicandi Reges , & Principes terræ . Sic enim Prælati
ordinum religiosorum , cum sint ipsi voto paupertatis ob-
stricti , potestatem habent de opibus amplissimis sui ordinis
disponendi . Et apud veteres Romanos . multi ciues ino-
pes , vt Fabricius , Curius , Cincinnatus , & alij Consules ;
vel Dictatores effecti , disponebant de Regnis , & Regum
opibus , cum ipsi tamen in pristina sua egestate remane-
rent . Ergo non debuit Barclaius diuitias cum potestate
confundere ; quasi non possit idem homo & pauper esse
pecunijs , & diues potestate . Deinde sanctus Bernardus
dicit , Pontificem in diuitijs , & temporali principatu non
successisse Petro , sed Constantino : quid inde colligit Bar-
claius ? potuisse Pontificem sine temporali principatu fun-
gi

gi munere Apostolico? Quid tūc? non enim quæstio nostra est de principatu temporali Summi Pontificis, sed de potestate spirituali, & Apostolica, quam nos dicimus extendi ad disponendum de rebus temporalibus, & de ipsis Regnis, & Imperijs in ordine ad finem spiritualem. Barclaius autem vt hoc refellat, disputationem transfert ad principatum temporalem, quo Apostolus actu caruit, vt omnia confundendo, & permiscendo aliquid dixisse videatur. Denique Barclaius, quasi raptus ad tertium cælum, in consilio Dei fuerit, absolutè pronunciat, Deo neque necessariam, neque vtilem Ecclesiæ visam esse potestatem temporalem, de qua nobis sermo. Ego verò à Barclaiō quæro, de qua potestate temporali loqueris? Nam si de potestate illa loqueris, quæ in se spiritualis cū sit, extenditur ad temporalia, non obscure Deo falsum imponis. Illam enim potestatem Deus Ecclesiastico Principi necessariam esse duxit, ideoq. eam illi tribuit, cū ait, Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis. Sic enim ista verba intelligi debere docuerunt Concilia generalia, quæ supra citauimus; quæq. verissimè dicere poterant, Visum est Spiritui sancto, & nobis. Sin autem loqueris de potestate temporalis principatus, quem Ecclesia nunc possidet, & ante annos octingentos possedit: omnino temerè affirmas hanc potestatem Ecclesiæ, neque necessariam, neque vtilem Deo esse visam. Nam (vt alia nunc omitam) si Deo visum esset, non esse vtilem Ecclesiæ hunc Principatum, certè Summi Pontifices Zacharias, Adrianus, Nicolaus primus, & secundus, Leo tertius, & quartus, & nonus, & alij, qui communi omnium Scriptorum sententia optimi, & sanctissimi, & Deo gratissimi fuerunt, eum principatum non retinissent, & multò minus pro eo conseruando decertassent. Vtrum autem de iudicio diuino magis credendum sit tot sanctis Pontifi-

cibus; quàm vni Barclaio, in dubium certè reuocari non potest.

At rursus instat Barclaius, & argumentum in nos retorquet his verbis: ¶ Omitto quòd si ratio illorum bona esset, sequeretur è contrario, Rempub. temporalem habere potestatem disponendi de rebus spiritualibus, & deponendi supremum Reipublicæ Ecclesiasticæ Principem, quia debet esse perfecta; & sibi sufficiens in ordine ad finem suum, & habere omnem potestatem necessariam ad finem consequendum. Sed necessaria est ad finem temporalem potestas disponendi de rebus spiritualibus, & deponendi Principem Ecclesiasticum, quia alioqui possent mali Principes Ecclesiastici turbare statum, & quietem Reip. temporalis, & impedire finem ciuilis gubernationis, vt de facto aliquando nonnulli Summi Pontifices perturbarunt: Igitur hanc potestatem habet Respublica temporalis. Consequens planè falsum est, & absurdum (nam Princeps temporalis quatenus talis est, nullam habet potestatem spiritualem) proinde, & illud quoque falsum est, cui hoc est consequens.]

Respondeo. Tantum interest inter argumentum quod nos fecimus, & illud quod nunc Barclaius retorquendo facit, quantum distat verum à falso, & bonum à malo: illa enim propositio nostra, Necessaria est ad finem spiritualem potestas disponendi de rebus temporalibus, verissima est, quoniam temporalia ordinantur ad spiritualia, & bona est consecutio, ergo Respub. spiritualis potest disponere de temporalibus in ordine ad spiritualia, quoniam qui potest consequi finem, potest etiam ordinare media ad illum finem. At propositio Barclaij, Necessaria est ad finem temporalem potestas disponendi de spiritualibus; falsa est, quoniam spiritualia non ordinantur ad temporalia, & potestas ordinandi spiritualia ad temporalia non est vera potestas, sed abusus potestatis, & peruersio ordi-

nis:

nis: fieri autem non potest, ut alicui Reipub. sit necessaria abusus potestatis, vel ordinis peruersio: & cum necessaria non sit ad finem temporalem consequendum, potestas disponendi de rebus spiritualibus; non potest bona esse consecutio, ergo Respub. temporalis potest disponere de spiritualibus in ordine ad temporalia. Hoc totum facile potest intelligi ex similitudine iam sæpius repetita, spiritus, & carnis in homine: potest enim spiritus disponere de sensibus, & membris corporis in ordine ad vitam æternam, indicendo illis continentiam, abstinentiam, flagella, ieiunia, vigiliis, labores; & quod maximum est, iubendo carni, ut mortem patiatur pro confessione Fidei: non tamen potest caro disponere de intelligentia, & voluntate, neque prohibere actiones orandi, & laudandi Deum, & multò minus potest spiritui iubere, ut mortem spirituales, atque æternam patiatur, pro quocumque temporali bono: quod si fortè spiritus indiscretis laboribus mentis, ut nimis orando, vel meditando lædat corporis sanitatem, peccabit quidem spiritus, sed non ideò poterit caro in spiritum imperium sumere; sed gemendo, & fatiscendo faciet, ut spiritus remittat aliquid de nimio feruore suo. Sic etiam si fortè Princeps spiritualis abutatur potestate sua iniuste excommunicando temporalem Principem, vel eius subditos sine iusta causa ab obedientia eius absoluendo, & eo modo perturbet statum Reip. temporalis: peccabit Princeps spiritualis; sed non poterit tamen Princeps temporalis iudicium sibi sumere de spiritualibus rebus, aut spirituales Principem iudicare, & multo minus de Sede sua spirituali deponere. Animaduertit Barclaius infirmitatem argumenti sui; propterea reuertitur ad priorem solutionem, dicens:

¶ Sed, ut dici solet, dare absurdum non est soluere argumentum. Respondeo igitur aliter ad priorem partem huius secundæ rationis. non esse scilicet hic duas Resp. ut ille

Alle retur, sed vnam tantum, in qua sunt duæ potestates, siue duo magistratus, Ecclesiasticus, & Politicus, quorum vterque habet ea, quibus necessario indiget ad suum finem obtinendum, alter nempe spirituales, alter temporales iurisdictionem: & neque hanc iurisdictionem illi potestati, neque illam huic esse necessariam, alioqui fatendum esset, vtranque potestatem medijs necessarijs fuisse destitutam tunc, cum separata, vt olim fuerunt.]

• Respondeo. Hæc non est alia solutio, sed prior repetita; quam solutionem refutaui paulò ante, cum ostendi, Rempub. Ecclesiasticam, & Politicam, posse dici duas, & vnam; quoniam distinctæ sunt, & separata inueniri possunt; tamen cum in vnum corpus Ecclesiæ conueniunt, ita vna subordinatur alteri, vt sint duæ partiales, & vna totalis: Neque sequitur; vt quo tempore separata erant initio nascentis Ecclesiæ, medijs necessarijs fuerint destitutæ: nam Resp. politica non poterat aliquid detrimenti timere à potestate spirituali, cum non esset capax censurarum Ecclesiasticarum, quæ in solos Christianos vim habent: & Resp. spiritualis habebat potestatem disponendi actu de rebus temporalibus eorum, qui ad ipsam accesserant, & in potentia eorum, qui accessuri erant. Denique non est verum, potestatem spirituales, & politicas esse similes duobus Magistratibus; quorum neuter indiget iurisdictione alterius. Nam duo Magistratus pendent à Rege, cuius potestas supereminet vtrique Magistratui, & potest operam dare, vt neuter alterum impediatur: at spiritualis, & politica potestas, non habent vnam tertiam potestatem in Ecclesia, cui subordinentur, & quæ vtranque in officio contineat. Quare necesse est, vt vna subordinetur alteri, inferior videlicet superiori, temporalis spirituali. Atque ex hac responsione soluta manent omnia, quæ vsque ad finem capituli Barclaius disputat de officio Cancellarij & Comestabuli amplissimorum Magistratum,

qui-

quibus Rex solus imperat. Quod autem Barclaius addit, Principem spiritualem, & Politicum vni Deo subesse, quemadmodum Cancellarius, & Comestabulus subsunt Regi: salua fide Catholica admitti non potest. Ecclesia siquidem, quæ Regnum Christi est, non solum Christum pro Domino, & Rege suo agnoscit, sed etiam ex Scripturis sanctis, & traditione Apostolica, & declaratione generalium Conciliorum, & communi Patrum, & Doctorum consensu nouit, vnicum esse in terris Christi Vicarium generalem, qui caput sit visibile visibilis Ecclesiæ. Hunc autem Christi Vicarium, Romanum esse Pontificem in toto suo libro Barclaius admittit: proinde (si Catholicus dici velit) admittere etiam debet, Pontificem, & Regem, non esse duos Magistratus immediatè sub Christo: sed Regem Christo & Pontifici, Pontificem soli Christo subiectum esse debere.

Defenditur secunda pars rationis secundæ pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XVIII.

IN capite decimooctauo Barclaius refutare nititur secundam partem secundæ rationis, quæ initio capitis superioris proposita fuit. Argumenti summa hæc est, Potest vna Respublica, si ab alia Respublica iniuriam accipiat, & per eius malam administrationem perturbetur, ac vexetur; armis cogere Rempub. illam, quamuis alias non sibi subiectam, vt mutet formam administrationis suæ; & si opus sit, potest eius Principem deponere: igitur maiori ratione poterit Respublica spiritualis, si à temporali iniuriam accipiat, atque ab ea perturbetur, & vexetur, imperare Reipublicæ temporali sibi subiectæ, vt mutet formam administrationis, & si

& si opus sit, poterit etiam Principem temporalem deponere.

Ad hoc argumentum Barclaius respondet, quod iam ante responderat, non esse duas Respublicas, spirituales, & temporales, sed vnam cum duabus potestatibus, quarum neutra pendet ab altera. Sed quoniam hanc solutionem videbat non esse solidam: admittit cœtum Ecclesiasticorum, quorum Princeps est Papa, & cœtum laicorum, quorum Princeps est Rex, posse dici duas Respublicas intra eiusdem Ecclesiæ sinum constitutas: & hoc admissio respondet, priorem Rempublicam, id est, Ecclesiasticorum, non habere arma nisi spiritualia; posteriorem, id est, laicorum, non habere arma nisi corporalia, & ideò non esse similes duabus Rebus publicis, quæ armis corporalibus se defendunt, & vna alteram cogit, & subijcit.

Sed hæc solutio non est priore solidior, quamuis enim arma Reipublicæ spiritualis, quibus ipsa per se utitur, sint spiritualia; tamen arma corporalia sunt etiam in eius potestate, quia gladius est sub gladio; & potest Ecclesia inuocare brachium seculare, & per illud uti gladio corporali. Sed præterea arma ipsa spiritualia possunt cogere Remp. temporalem, & eius Principem, quia potest Princeps spiritualis excommunicare Principem temporalem, & eius subditos à subiectione liberare, & ipsis sub excommunicationis pœna mandare, ut Principem excommunicatum pro Principe non agnoscant, sed alium sibi eligant, vel legitimo successorum adhæreant.

Addit postremo Barclaius; ¶ Quid multis? licet illis suam comparationem, conclusionemq. concedamus, nihil inde effici potest, nisi Papam habere talem potestatem disponendi de rebus temporalibus Christianorum, & eorum Principes deponendi, qualem vel Rex Franciæ in Anglos, Hispanos, aliosve populos vicinos sibi iniurios, vel horum singuli, in res, Regesq. Francorum ipsis infestos habere

bere dignoscuntur: quæ qualis, quantaq. sit, ferro tantum cerni potest.]

Respondeo. Comparatio, & ratiocinatio, qua nos vsi sumus in comprobanda Pontificis potestate, non procedit à simili, sed à maiori. nōc enim est quod diximus, si potest ratione solius iniuriæ unâ Respublica, aliam nō sibi subiectam cogere, & eius Principem deponere: quanto magis poterit Respublica spiritualis cogere temporalem sibi subiectam, eiusq. Principem deponere, si ab illa tale detrimentum accipiat, vt non possit alia ratione sibi prospicere, nisi Principem illum remouendo, atque alium substituendo? Itaque non est similis potestas, quam habet Resp. spiritualis in temporalem, potestati Francorum in Anglos, vel Anglorum in Francos: sed potestati, quam habet spiritus in carnem sibi coniunctam, vel caput in membra sibi adhærentia.

*De sententia S. Bernardi circa potestatem
Pontificis Maximi in temporalibus.
Cap. X I X.*

N capite decimo nono Barclaius respondere nititur ad testimonium S. Bernardi ex lib. 4. de Confid. cap. 4. quod testimonium ad confirmandam rationem meam secundam ego adduxeram. Et quoniam S. Bernardus loco notato scribit, gladium materiale exerendum esse manu militis, ad iussum Imperatoris, sed ad nutum Summi Sacerdotis: Barclaius affirmat, per nutum non debere intelligi imperium, vel potestatem, sed assensum: felicius enim bella geruntur, cum ad potestatem Regum accedit assensus Sacerdotum, quorum est iudicare, an bellum sit iustum, vel iniustum. Probat autem per nutum non intelligi potestatem; quoniam si
si fortè

si fortè Imperator Pontifice dissentiente bellum gerere velit, S. Bernardus non tribuit Pontifici potestatem vllam in Imperatorem, imò apertè docet, nullam ei potestatem cōpetere, cūm dicat materialem gladium ab Ecclesia exerceri non posse, sed tantūm manu militis, & iussu Imperatoris: & confirmat hanc sententiam suam testimonio Gratiani. 23.q.8. in principio, qui scribit, Pontificibus interdictum esse gladium materialem, & solūm spiritualem esse concessum.

Respondeo. Vox illa, nutus, significare potest assensum, præsertim quando alicui petenti aliquid, annuendo respondemus: sed quando nutus præcedit alias causas, imperium significare solet, vel potius imperium ita potens, & efficax, vt sine alio expresso mandato solus nutus ad rem efficiendam sit satis: sic accipitur Gen. 42, vbi dicitur: Et Ioseph erat Princeps in terra Aegypti, & ad nutum eius frumenta populis vendebantur. & clarius lib. 2. Reg. c. 17. Domini nutu dissipatum est consilium Achitophel vtile. vbi ridiculum esset, per nutum intelligere assensum; cūm Scriptura loquatur de nutu Dei, qui solus potest corda Regum vertere quocunque voluerit. & 2. Machab. 8. eadem Scriptura de Deo dicit, Potest vniuersum Mundum vno nutu delere. & Iob. 26. Columnæ cæli contremiscunt, & pauent ad nutum eius: cui simile est illud Poëtæ,

Annuit & totum nutu tremefecit Olympum.

Quod autē hoc loco per nutum intelligat S. Bernardus imperium, & non simplicē assensum, perspicuū est ex eo quòd primo loco inter causas efficientes ponit nutum Pontificis, deindè iussum Imperatoris, vltimo executionē militis: proindè quemadmodum miles ex sententia S. Bernardi exequitur iussum Imperatoris, ita Imperator mouetur ad iubendū militi ex nutu, id est, iussu Pontificis. Deindè si nutus ille Pontificis esset simplex assensus, non diceret S. Bernardus vtrunque gladium esse Pontificis; sed vnum esse Pontificis,

alte-

alterum Imperatoris . Cùm ergo dicit , Vterque tuus est ; sed non vterque tua manu exerendus ; manifestè docet vtrunque esse in potestate Pontificis ; sed vnum ab ipso immediatè , alterum mediatè , id est , per alium ; sed nutu siue iussu ipsius exerendum .

¶ Sed quid si Imperator (inquit Barclaius) nolit ad nutum sacerdotis gladium stringere ? imò quid si planè contra nutum Sacerdotis strinxerit ? nunquid aliquam sanctus Bernardus hoc casu potestatem temporalem sacerdoti tribuit in Imperatorem ?]

Respondeo . Si nolit Imperator ad nutum sacerdotis gladium stringere , vel si contra nutum eius strinxerit , & res sit ad bonum spirituale necessaria , coget illum Pontifex gladio spirituali , id est , censuris Ecclesiasticis , gladium materiale stringere , aut in vaginam recondere : & si censuris non mouebitur , & Ecclesiæ necessitas id requirat , liberabit subditos eius ab obedientia , eiq. Imperium abrogabit . Ita ostendet gladium esse sub gladio , & vtrunque gladium ad potestatem Ecclesiæ pertinere , quamuis non eodem modo .

At , inquit Barclaius , sanctus Bernardus nullam temporalem potestatem Pontifici competere posse docet , cùm dicat , materiale gladium (quo verbo summa potestas temporalis significatur) ab Ecclesiæ exerceri non posse ; sed tantum manu militis , & iussu Imperatoris : quod idem apertius tradit Gratianus Bernardi ferè coætaneus , 23 . q . 8 . in principio .

Respondeo . S . Bernardus solùm docet , gladium materiale non esse exerendum manu Sacerdotali , quod nos libenter fatemur ; sed non negat , imò potius affirmat , gladium materiale subesse gladio spirituali , & nutu Pontificis exerendum , vel in vaginam esse condendum . Gratianus quoque nihil aliud docet , nisi non licere clericis materiali gladio vti , & homines interficere , quod multis canonibus

Pontificum, & conciliorum confirmat, quæ vera sunt; sed non potest inde colligi, non habere Pontificem potestatem ullam in temporalibus.

Adducit postea Barclaius verba sancti Ambrosij ex lib. 10. Commentariorum in Lucam, ubi hæc leguntur: Lex ferire non vetat: & ideò fortasse Petro duos gladios offerenti, fat est, dicit Christus, quasi licuerit usque ad Evangelium, ut sit in lege æquitatis eruditio, in Evangelio bonitatis perfectio. Ex quo loco colligit Barclaius, materiale gladium Sacerdotibus, usque ad Evangelium fuisse concessum.

Respondeo. Non negamus, ut paulò ante diximus, Sacerdotibus post Evangelium, non licere propria manu gladium materiale stringere: nisi fortè in defensionem propriam, aut ob aliam causam dispensante Pontifice: usus enim ordinarius materialis gladij militum est, non sacerdotum. Nec tamen eo loco S. Ambrosius de solis Sacerdotibus; sed de Christianis omnibus loquitur: & ideò Erasmus hoc loco abusus est ad probandum prohibitum esse bellum Christianis. Cæterum sanctus Ambrosius, neque Erasmo, neque Barclaio fauet: docet enim in lege fuisse licitam non solùm defensionem, sed etiam vindictam; in Evangelio defensionem licitam esse, non vindictam: hæc enim sunt eius verba: O Domine cur emere me iubes gladium, qui ferire me prohibes? nisi fortè ut sit parata defensio, non ultio necessaria, & videar potuisse vindicari; sed noluisse. Lex tamen referire (sic enim legendum est, non ferire, ut Barclaius falsò citavit) non vetat; & ideò fortasse Petro duos gladios offerenti, fat est, dicit, quasi licuerit usque ad Evangelium, ut sit in lege æquitatis eruditio, in Evangelio bonitatis perfectio. hæc ille, qui non defensionem in Evangelio prohiberi dicit, sed vindictam: & referire, non ferire vetitum. Cùm autem sanctus Ambrosius dicit, Lex referire non vetat, respicere videtur ad illa

verba

Verba Domini Matth. 5. Audistis quia dictum est antiquis; oculum pro oculo, dentem pro dente; ego autem dico vobis non resistere malo, &c. Vbi non significatur, licitam fuisse vindictam antiquis auctoritate propria; sed auctoritate Magistratus publici, eamque non vindictæ cupiditate; sed amore iustitiæ: quod idem Christianis licet. Sed Magister bonus hortatur suos ad vitæ perfectionem, vt Ambrosius dicit; quæ perfectio in eo consistit, vt radices contentionum extirpent, & supportantes inuicem in charitate non dent occasiones grauioribus malis, vt vulneribus, & cædibus, ob quæ necesse sit, vt publici Magistratus vindictam de malefactoribus sumant.

Addit rursus Barclaius, verba Euangelij de duobus gladijs in sensu literali non significare duas potestates, Ecclesiasticam, & politicam: sed ideò nos non facimus argumentum ex verbis Euangelij; sed ex verbis sancti Bernardi, & Bonifacij VIII. qui mysticè Euangelij verba exponentes per duos gladios duas potestates intelligi docuerunt. Sanctus enim Bernardus, quem Bonifacius secutus est, duo loca Euangelij simul iunxit, vnum ex cap. 18. Ioannis, Mitte gladium tuum in vaginam: alterum ex cap. 22. Lucæ, Ecce duo gladij hic: & quidem prior locus ad literam significat, noluisse Christum à Petro defendi gladio materiali, & impediri passionem suam: ideò enim subiunxit, Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illum? posterior locus dependet à verbis superioribus, vbi Dominus dixerat, Qui non habet, vendat tunicam, & emat gladium: existimantes enim Discipuli, Dominum per ea verba iussisse gladios parari, dixerunt, Ecce duo gladij hic. Dominus autem ait, satis est; vel ironicè: vt exponit Theophylactus, quasi diceret, Quid sunt duo gladij aduersus cohortem militum armatam? vel vt alij volunt, videns eos non intellexisse, imposuit eis silentium dicens, Satis est, satis loquuti estis, tacete de hac re. Verè enim cum dixit, Qui

non habet gladium, vendat tunicam, & emat eum, non iussit, vt emerent gladios; sed significauit ad eas angustias eos esse venturos, in qua sunt, qui existimant, bonum esse vendere tunicam, & emere gladium. Denique cum Apostoli non emerint gladios venditis tunicis, signum est, hoc non fuisse illis à Christo mandatum. Sed quidquid sit de expositione huius obscurissimi loci; Sanctus Bernardus, & Pontifex Bonifacius mysticè; sed appositè, & eleganter, quæ dicuntur de duobus gladijs ad duas potestates, Ecclesiasticam, & politicam transtulerunt.

Rursus Barclaius obijcit, admissa hac mystica expositione, non potest colligi gladium esse sub gladio, vel vtrunque in manu Pontificis esse. Sanctus enim Bernardus hoc non dicit, Nec potuit sine calumnia dicere.

Respondeo. Gladium esse sub gladio, Bonifacius aperte dicit: Sanctus autem Bernardus idem dicit; Sed alijs verbis: nam cum affirmat vtrunque gladium ad Pontificem pertinere, imò vtrunque ipsius esse, & vnum manu eius, alterum nutu eius euaginandum, satis ostendit, vnum esse sub alio, materiale videlicet sub spiritali, & vtrunque esse in manu, id est, in potestate Pontificis.

Ad extremum Barclaius gloriatur se subtiliter aliquid in verbis S. Bernardi notasse, quod nescit an vllus alius antea animaduertit; cur videlicet S. Bernardus dixerit, Tuo forsitan nutu; & si non tua manu euaginandus: ac paulò post eadem repetens omiserit illud, forsitan. Scribit ergo Barclaius, distinguendum esse inter Pontificem; vt Pontifex est, & vt talis homo est. Pontifex enim, vt Pontifex, non absolutè; sed forsitan anhuat, vt gladius euaginetur, id est, tunc solum, cum id Ecclesiae vtile est, cum sano, & sobrio consilio id iudicauerit expedire: Pontifex autem, vt talis homo est, inimicitias cum alio gerens, vel ambitiosam dominandi cupiditatem explere cupiens, absolutè gladium euaginari mandat.

Sed istam subtilitatem demonstravit Barclaius non acumen ingenij, neque studium scripturarum; sed odium in Pontifices. certè ea subtilitas S. Bernardo nunquam venisset in mentem: neque enim, forsitan, opponitur, absolutè; neque accipi potest pro, aliquando, vel pro, quando verè expedit; nisi apud eum, qui peruersus ipse cum sit, vocabula quoque ipsa peruertit. Cur ergo initio dixit, forsitan; postea repetens omisit? responsio est in promptu: quia initio non posuerat nisi duo quædam, videlicet nutum, & executionem: & quoniam dubitauit, an deceret Pontificem annuere militi, vt gladium vibraret: ideò dixit, Tuò forsitan nutu, non tua manu euaginandus: postea verò tria posuit nutum Pontificis, iussum Imperatoris, & executionem militis; & quia dubium esse non poterat, an deceret Pontificem annuere Imperatori, vt eius iussu miles gladio vteretur, omisit, forsitan, & substituit, sanè: ac de sententia S. Bernardi satis multa dicta sunt.

Defenditur tertia ratio Bellarmini.

Cap. XX.

IN capite vicesimo aggreditur Barclaius tertiam rationem principalem Bellarmini, pro confirmanda potestate summi Pontificis in temporalibus, excutere, atque refellere. Ratio hæc erat, Non licet Christianis tolerare Regem infidelem, aut hæreticum; si ille conetur pertrahere subditos ad suam hæresim, vel infidelitatem: at iudicare, an Rex pertrahat ad hæresim, nec ne, pertinet ad Pontificem, cui est commissa cura Religionis: ergo Pontificis est iudicare, Regem esse deponendum, vel non deponendum. Huius rationis propositionem tribus argumentis confirmaui; sed Barclaius eandem refellit his verbis.

Quod non liceat Christianis tolerare Regem hæreticū,

non habet gladium, vendat tunicam, & emat eum, non iussit, vt emerent gladios; sed significauit ad eas angustias eos esse venturos, in qua sunt, qui existimant, bonum esse vendere tunicam, & emere gladium. Denique cum Apostoli non emerint gladios venditis tunicis, signum est, hoc non fuisse illis à Christo mandatum. Sed quidquid sit de expositione huius obscurissimi loci; Sanctus Bernardus, & Pontifex Bonifacius mysticè; sed appositè, & eleganter, quæ dicuntur de duobus gladijs ad duas potestates, Ecclesiasticam, & politicam transtulerunt.

Rursus Barclaius obijcit, admissa hac mystica expositione, non potest colligi gladium esse sub gladio, vel vtrunque in manu Pontificis esse. Sanctus enim Bernardus hoc non dicit, Nec potuit sine calumnia dicere.

Respondeo. Gladium esse sub gladio, Bonifacius aperte dicit: Sanctus autem Bernardus idem dicit; Sed alijs verbis: nam cum affirmat vtrunque gladium ad Pontificem pertinere, imò vtrunque ipsius esse, & vnum manu eius, alterum nutu eius euaginandum, satis ostendit, vnum esse sub alio, materiale videlicet sub spiritali, & vtrunque esse in manu, id est, in potestate Pontificis.

Ad extremum Barclaius gloriatur se subtiliter aliquid in verbis S. Bernardi notasse, quod nescit an vllus alius antea animaduertit; cur videlicet S. Bernardus dixerit, Tuo forsitan nutu, & si non tua manu euaginandus: ac paulò post eadem repetens omiserit illud, forsitan. Scribit ergo Barclaius; distinguendum esse inter Pontificem, vt Pontifex est, & vt talis homo est. Pontifex enim, vt Pontifex, non absolutè, sed forsitan anhuic, vt gladius euaginetur, id est, tunc solum, cum id Ecclesie utile est, cum sano, & sobrio consilio id iudicauerit expedire: Pontifex autem, vt talis homo est, inimicitias cum alio gerens, vel ambitionem dominandi cupiditatem explere cupiens, absolutè gladium euaginari mandat.

Sed istam subtilitatem demonstravit Barclaius non acumen ingenij, neque studium scripturarum; sed odium in Pontifices. certè ea subtilitas S. Bernardo nunquam venisset in mentem: neque enim, forsitan, opponitur, absolute; neque accipi potest pro, aliquando, vel pro, quando verè expedit; nisi apud eum, qui peruersus ipse cum sit, vocabula quoque ipsa peruertit. Cur ergo initio dixit, forsitan; postea repetens omisit? responsio est in promptu: quia initio non posuerat nisi duo quædam, videlicet nutum, & executionem: & quoniam dubitauit, an deceret Pontificem annuere militi, vt gladium vibraret: ideò dixit, Tuò forsitan nutu, non tua manu euaginandus: postea verò tria posuit nutum Pontificis, iussum Imperatoris, & executionem militis; & quia dubium esse non poterat, an deceret Pontificem annuere Imperatori, vt eius iussu miles gladio vteretur, omisit, forsitan; & substituit, sanè: ac de sententia S. Bernardi satis multa dicta sunt.

Defenditur tertia ratio Bellarmini.

Cap. XX.

N capite vicesimo aggreditur Barclaius tertiam rationem principalem Bellarmini, pro confirmanda potestate summi Pontificis in temporalibus, excutere, atque refellere. Ratio hæc erat, Non licet Christianis tolerare Regem infidelem, aut hæreticum; si ille conetur pertrahere subditos ad suam hæresim, vel infidelitatem: at iudicare, an Rex pertrahat ad hæresim, nec ne, pertinet ad Pontificem, cui est commissa cura Religionis: ergo Pontificis est iudicare, Regem esse deponendum, vel non deponendum. Huius rationis propositionem tribus argumentis confirmaui; sed Barclaius eandem refellit his verbis.

¶ Quod non liceat Christianis tolerare Regem hæreticū,

vel infidelem, id adeò falsum est, quàm quòd falsissimum: alioqui damnanda tota antiquitas, quæ Reges hæreticos, & infideles Ecclesiam Dei destruere conantes submissè pertulit, non solùm propter iram; sed etiam propter conscientiam; hoc est, non quòd deficerentur viribus ad impios Principes exigendos; sed quod id sibi per Dei legem non licerè iudicarent.]

Respondeo. Vbi veritas quæritur inter cordatos, & serios disputatores, non vincit ille, qui maiore exaggeratione sententiam suam affirmat; sed qui fortioribus argumentis eam confirmat. Barclaius dicit quidem, Propositionem argumenti mei, tam esse falsam, quàm id quod falsissimum est; sed quod dicit non probat, nisi ex eo quòd antiquitas tota Reges hæreticos, vel infideles Ecclesiam destruere conantes pertulit, non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam. At hoc ipsum probare debuisset, videlicet Reges hæreticos, vel infideles Ecclesiam destruere conantes non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam toleratos ab Antiquitate fuisse. Nos enim contra dicimus, eos fuisse toleratos propterea, quòd ad eos deijciendos vires Ecclesiæ non suppetebant: potuisse autem Ecclesiam, si vires adfuissent, imò etiam debuisse Regibus illis imperium super fideles abrogare, nisi causa aliqua esset, cur hæc abrogatio in tempus commodius differenda videretur: probamus hoc argumento, quod est prima confirmatio propositionis meæ. Prohibiti sunt Iudæi constituere super se Regem non Iudæum Deuteron. 17. & quia lex illa moralis est, eodem iure prohibentur Christiani constituere super se Regem non Christianum, ne ab illo pertrahantur ad infidelitatem: at eiusdem periculi, & damni est tolerare super se Regem hæreticum, vel infidelem conantem auertere populum à fide: ergo, si vires adsint, tenentur eum non tolerare, sed deponere.

Ad hoc argumentum ita respondet Barclaius, vt admissa
pro-

propositione, & assumptione, quas negare non potuit, solā neget consecutionem : dicit enim non rectè colligi ex paritate periculi, & damni ita ius esse populo Regem deijcere, quemadmodum ius illi fuit eum non admittere. Id autem non rectè colligi probat tribus argumentis ductis à simili : nam qui plagas accipit, aut fortunis spoliatur ; idem periculum, & damnum accipit, siue id à Latrone per vim, siue à Iudice per iniquam sententiam patiatur : & tamen Latroni armis resistere potest, Iudici non potest. Rursus, eiusdem periculi, & damni est in nauim cogitato conscendere, cuius carinam scis esse quassatam, & illud intrare, quod putas esse bonum, cum reuera rimosum, ac dissolutū sit : & tamen non est eiusdem peccati ex industria, & ex ignoratione periculo naufragij se committere. Denique eiusdem periculi, & damni est, vxorem ducere valdè morosam, & rixosam, siue id consultò propter fortunas, aut formam ; siue ex errore, & imprudentia fiat : & tamen neque par peccatum est, eiusmodi matrimonio studiosè, vel ignoranter implicari : neque licitum est vxorem repudiare, etiam si licitum fuit eam initio non ducere.]

Ad hæc argumenta respondeo, ea non à simili, sed à dissimili duci, ac per hoc non impedire, quo minus consecutio rationis meæ optima sit. Primum argumentum non ducitur à simili ; quoniam populus ad quem pertinet Regem eligere, non solum potest, sed debet Regem eligere de fratribus suis, vt lex iubet, id est, Christianum, atque Catholicum, & grauissimè peccat, si secus fecerit : qui autem incidit in latrones potest, si velit, vim vi repellere ; sed potest etiam iniuriam illam æquo animo tolerare, & magis apud Deum meretur, si malit iniuste à latrone occidi, quam iuste se defendendo latronem occidere.

Alterum exemplum de ascendente nauim rimosam, cum periculo naufragij faciendi, nullam habet cum re, de qua nos agimus, similitudinem : non enim ignoramus non esse

idem peccatum, si quis ex industria, vel ex imprudentia, eidem periculo se exponat : sed quod dicimus est, idem esse peccatum consulto eligere Regem hæreticum, & consulto tolerare Regem hæreticum, si is conetur populum à veritate Fidei auocare, & ad eum remouendum vires non desint : nam sicut nunquam licet adire periculum salutis æternæ amittendæ, ita nunquam licet perseuerare in simili periculo, modo possit illud vitari : qui enim amat periculum, in illo peribit, Eccles. 3. Tertium exemplum de vxore rixosa, non est etiam multum ad rem, tum quia vt modo diximus, disputamus de eo, qui studiosè adit periculum, & studiosè in periculo perseuerat : Aduersarius autem ponit exemplum de eo, qui per ignorantiam, aut imprudentiam ducit vxorem rixosam, & de altero, qui sciens, & prudens id facit. Deinde qui ducit vxorem more Christiano, siue prudens, siue imprudens id faciat, non potest post matrimonium consummatum vlla ratione ab eo vinculo solui : quod enim Deus coniunxit, non potest homo separare : populus autem, qui Regem eligit, potest per Pontificiam auctoritatem ab eius obedientia, & iuramento fidelitatis liberari. Itaque si exemplum aptum, & simile per omnia Barclains à Matrimonio ducere velit, accipiat matrimonium fidelis cum infideli : quemadmodum enim non licet fideli vxorem ducere infidelem, quoniam periculum est, ne illum à fide auertat : sic etiam non licet cum vxore infideli perseuerare, non solum quia matrimonium illud non est legitimum, sed quia idem est periculum vxorem infidelem ducere, & cum infideli perseuerare. Nam etiam si matrimonium legitimum esset, vt est matrimonium infidelis cum infideli : tamen si alter coniugum conuertatur ad fidem, & altera nolit sine iniuria Creatoris viro cohabitare, potest matrimonium ritè contractum ritè dissolui, ex Apostolo in priore ad Cor. cap. 7. & vsus Ecclesiæ nunc habet, vt propter ingens periculum Fidei, non solum

solùm liceat eiusmodi coniugium solui, sed etiam non
liceat viro ad Fidem conuerso cum infideli coniuge co-
habitare.

Defenditur confirmatio rationis tertiæ prin-
cipalis. Cap. X. X. I.

IN capite vicésimo primo Barclaius magno stu-
dio; nec minore dicendi vi refutare conatur al-
teram confirmationem rationis meæ tertiæ prin-
cipalis. Confirmatio hæc erat; Quod si Chri-
stiani olim non deposuerunt Neronem, & Diocletianum;
& Iulianum apostatam, ac Valentem Arianum, & similes:
id fuit; quia deerant vires temporales Christianis; nam
quod alioquin iure potuissent id facere; patet ex Apostolo
1. Cor. 6. vbi iubet constitui nouos Iudices Christianis tem-
poralium causarum; ne cogerebuntur Christiani causam di-
cere coram Iudice Christi persecutore. Sicut enim noui
Iudices constitui potuerunt, ita, & noui Principes & Re-
ges, propter eandem causam; si vires adfuissent.
Hanc confirmationem multis modis reprehendi posse
Barclaius dicit: ac primum reprehendit, quod dixerim de-
fectionem virium in causa fuisse; cur Christiani olim non
deposuerint Neronem, Diocletianum, Iulianum, & Valen-
tem; ad Lectorem remittit ad ea, quæ supra scripsit de hac
re, cap. 6. 7. & 8. Nos quoque Lectorem remittimus ad ea; quæ scripsi-
mus. cap. 6. 7. & 8. id solùm hoc loco admoneo; quod ego
hoc loco dixi, dictum antea fuisse à S. Thomâ in 2. 2. q. 121.
art. 2. ad primùm. Itaque non me solùm, sed sanctum
quoque Thomam Barclaius reprehendit: sed qui legere
voluerit loca paulò ante notata; facile iudicabit, à qua
parte stet veritas.

Deinde refellere nititur quod dixi, Apostolum iussisse

ut Christiani constituerent sibi Iudices Christianos ciuili-
 um controuersiarum; ex quo deduxi, potuisse eodem
 modo iubere, ut Principes Christianos sibi Christiani po-
 puli eligerent, infidelibus & persecutoribus abrogatis, si
 vires ad id efficiendum praesto fuissent. Dicit autem Bar-
 claius, Iudices illos de quibus Apostolus loquitur, fuisse
 meros Arbitros, siue iudices voluntarios, sine imperio; ex
 quorum constitutione nihil iurisdictionis defrahebatur
 Principibus Ethnicis, sub quibus tunc Christiani vivebant.
 Atque ad hunc sensum confirmandum allegat S. Thomam
 & Nicolaum Liranum in commentario ad hunc locum
 Apostoli:

: Ego verò fateor quidem, non habuisse iudices illos Chri-
 stianos iussu Apostoli constitutos vim coactiuam in foro
 exteriori, & si Christiani vocati fuissent, siue ab Ethnicis,
 siue à Christianis ad tribunalia Iudicum Ethnicorum, de-
 buisse omnino parere: & hoc est solum quod S. Thomas,
 & Liranus docent: tamen nego, eos fuisse meros Arbitros,
 siue Iudices voluntarios. Arbitri enim eliguntur à perso-
 nis litigantibus, neque aliam habent iudicandi potestatem,
 nisi eam, quam litigantes ex pacto inter se inuito illis attri-
 buunt. Isti verò constituiebantur auctoritate publica mul-
 titudinis; & obligabantur, qui causas ciuiles habebant, ad
 istos adire, & prohibebantur ad tribunalia Gentilium ac-
 cedere. Id ex verbis Apostoli facile probari potest: Au-
 det, inquit, aliquis vestrum negocium habens aduersus al-
 terum iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos? Vbi
 ostendit, non esse bonum adire tribunalia Iudicum Genti-
 lium, quos iniquos vocat: & sicut loquitur de vero iudi-
 cio, non de solo arbitrio, cum prohibet iudicari apud ini-
 quos; ita loquitur de vero iudicio, cum iubet iudicari apud
 sanctos, id est, Christianos. Addit Apostolus, An nesci-
 tis quia sancti de hoc mundo iudicabunt? & si in vobis iu-
 dicabitur Mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis?

nesci-

nescitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis secularia? Vbi demonstrat auctoritatem Ecclesie, quæ iure suo potest de secularibus rebus iudicare, cum sit iudicatura cum Christo totum Mundum, & ipsos Angelos apostatas in die ultimi iudicij: & certè Christus, & Ecclesia non iudicabunt vt arbitri, sine imperio, & iurisdictione Mundum. Sequitur: Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum. Vbi concludit ex dictis; vt quoniam malum est iudicari apud iniquos Gentiles, & Ecclesia auctoritatem habet iudicandi, communi consensu constituent aliquos de Ecclesia, qui sint Iudices eiusmodi secularium controuersiarum. & non dicit, vnusquisque eligat sibi arbitros: sed vos congregati in vnum constituite Iudices. Monet (inquit Card. Caietanus in hunc locum) vt sapiens aliquis constituatur Iudex multitudinis fratrum. adiungit, Ad verecundiam vestram dico, sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum, sed frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles. Vbi declarat, quod dixerat, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum; se non dixisse, vt re vera sapientibus relictis, insipientes constituerent ad iudicandum: sed vt eos confunderet, qui sic adibant tribunalia infidelium, quasi nullus esset in Ecclesia vir sapiens, qui Iudex constitui posset; cum contra deberent contemptibiles; id est, infimi Christiani aptiores esse ad iudicandum, quàm supremi & sapientissimi infideles. Iam verò ex hoc principio, quod videlicet Apostolo teste, habeat Ecclesia ius, & auctoritatem constituendi sibi Iudices; rectè colligunt Theologi, atque in primis S. Thomas in 2.2. q. 10. art. 10. habere eandem Ecclesiam auctoritatem abrogandi Principibus infidelibus imperium super fideles. Neque obstat, quod S. Ioannes Chrysostomus hunc locum exponens, mentionem faciat Arbitri. Nam neque ipse, neque

neque alius interpretis, quod sciam, dicit Apostolum hic loqui de Arbitris electis à partibus: sed solum Chryso-
 stomus dicit, non esse necessariam magnam sapientiam arbi-
 tro controuersiae inter fratres. Vbi vocat Iudicem, arbi-
 trum controuersiae, quamuis publicam haberet iudicandi
 potestatem. Quomodo Iustinus initio historiae scribit, ar-
 bitria Principum pro legibus erant: quamuis enim Prin-
 cipes veri Iudices essent, tamen eorum iudicia vocata
 sunt arbitria; quia non iudicabant ex praescripto legum,
 sed ex naturali suo iudicio: sic etiam Iudices ab Ecclesia
 constituti in causis ciuilibus Christianorum, veri Iudices
 erant, sed non tenebantur legum ciuiliu apices sequi,
 ideo à Chrysostomo Arbitri dicti sunt.

Sed contradicit Barclaius, atque ait, ¶ Nihil iubet
 Apostolus eo loco, quod iudicum infidelium iurisdic-
 tionem, & imperium in Christianos aut tollat, aut minuat,
 aut ei aliquo modo prauidicet. Imò verò nihil contra
 eiusmodi subiectionem iuste iubere potuit, cum sit iuris na-
 turalis, Dei auctoritate confirmati, ut teste S. Ambrosio, ip-
 semet Apostolus docet ad Rom. 13.]

Respondeo: Non prauidicat Apostolus per illam Iu-
 dicum Christianorum constitutionem iurisdictioni, & Im-
 perio Principum infidelium; quoniam non iubet Christia-
 nis, ut non compareant coram Iudice infideli, si vocentur:
 sed tantum praecipit, ut sponte non accedant. Sed quod
 non potuerit Apostolus eximere Christianos à subiectione
 Principum infidelium, si id utile, vel necessarium censuis-
 set, & vires ad perficiendum habuisset: id sine graui er-
 rore dici non posse arbitror: & ratio, quam pro sua sen-
 tentia Barclaius profert, omnino infirma est. Nam iuris
 naturalis à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati est,
 ut omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: sed
 non est iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apostolo
 declarati, ut non possit sublimior potestas per aliam sub-
 limio-

limiorem tolli de medio, & per hoc fieri, vt ei subiectio, & obedientia non amplius debeatur. Siquidem Magistratum quoque inferiorum potestati iure diuino parendum est non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam; & tamen potest Magistratus inferior per Principem tolli, aut mutari, & tunc personæ illi, cui Magistratus abrogatus est, nemo iam subiectionem, aut obedientiam debet. Sic etiam cum Rex, vel à spirituali suprema potestate in casu hæresis, vel ab alio Rege in casu victoriæ de solio deponitur, non amplius ad illum pertinet quod Apostolus ait, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Idem dici potest de patria, & despotica potestate: nam iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati ad Ephes. 6. est, vt filij obediant parentibus, & serui Dominis; & tamen filij emancipari, & serui libertate donari possunt, & per hoc fieri potest, vt nec illi parentibus, nec isti Dominis suis obedire teneantur. Itaque nisi Barclaius naturalis iuris, à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati esse demonstraret, vt Principes seculares, siue fideles, siue infideles in certis casibus, per Ecclesiasticam auctoritatem deponi, non possint, nihil quod ad rem faciat, adhuc dixit, quantumuis multis verbis sæpè, ac sæpius repetitis sententiam suam in hoc capite persuadere conatus sit.

Addit postea Barclaius aliam solutionem nihilo priore solidiorem. Præterea, inquit, si quis locum illum Apostoli non limis oculis percurrerit, animaduertet eum id sibi negocij dare, vt ad Euangelicam perfectionem, quæ consilij magis, quàm præcepti est, Christianos animos erudiat, cum eos hortetur, vt potius iniuriam ferant, & fraudem patiantur, quàm vt iudicia inter se habeant, &c.]

Respondeo. Cum Apostolus hortatur vt Christiani iudicia inter se non habeant, sed mansuetudine, & patientia

tia occasiones iudiciorum præueniant, consilium perfectionis, non præceptum iustitiæ docet: sed cum iubet, ut si iudicia inter se habuerint, ad Iudices Christianos, non ad infideles causas suas deferant; tum verò non consilium, sed præceptum dare se luculenter ostendit; cum ait, Audet aliquis vestrum negocium habens aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos? & Contemptibiles, qui sunt in Ecclesia; hos constituite ad iudicandum.

— Pergit Barclaius, & omisso Bellarmino sanctum Thomam aggreditur, dicens: ¶ Quoniam autem singula persequimur, admonere oportet D. Thomam in 2. 2. q. 10. art. 10. in ea opinione esse, ut existimet ius dominij, & prælationis Ethnicorum Principum iustè illis auferri posse per sententiam; vel ordinationem Ecclesiæ auctoritatem Dei habentis, ut ille ait. D. Thomæ magna apud me auctoritas est, sed non tanta ut omnes eius disputationes pro canonicis scripturis habeam, vel ut rationem vincat, aut legem. Eius ergo manes veneror, & suspicio: sed non est tamen, cur illa eius opinione aliquis moueatur: tum quia nullam suæ sententiæ, vel rationem idoneam & efficacem, vel auctoritatem profert: tum etiam quia in explicatione Epistolæ Pauli ad Corinthi. contrarium planè sentit: tum denique quia neminem secum antiquorum Patrum consentientem habet, & rationes multæ, auctoritatesq. in contrarium suppetunt. Ratio autem quam adfert, est, quia infideles meritò suæ infidelitatis merentur potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei. Mala ratio, & tanto viro indigna: quasi verò si quis meretur priuari officio, beneficio, dignitate, auctoritate, aliove iure, quod possidet, idcirco statim spoliari possit ab alio, quam ab eo à quo id accepit, retinetque, vel ab alio expressum mandatum, & potestatem ab ipso habente.]

— Respondeo. Admiranda est huius Aristarchi importunitas,

nitas, qui tam liberè Principem Theologorum reprehendit, ut dicat, Mala ratio, & tanto virò indigna; cum ipse Iureconsultum se profiteatur; & sacrae Theologiae adyta, ne à limine quidem salutauerit. Illud autem non miror; quod manes sancti Thomae se venerari dicat: nam liber eius vocabulis improprijs plenissimus est: neque enim spiritus huius sanctissimi Doctoris cum Dijs manibus apud inferos, sed cum Angelis apud superos a quo sempiterno fruitur. Quod verò Barclaius dicit S. Thomae sententiam nulla efficaci ratione esse munitam, falsum est; quamvis sit verum; vim rationis sancti Thomae ab ingenio Barclaij penetrari minimè potuisse. Quod autem addit, eundem sanctum Thomam in Commentario Epistolae ad Corinth. contraria scripsisse; manifestae ignorantiae Barclaium arguit. Siquidem in eo Commentario scribit quidem S. Thomas, esse contra ius diuinum prohibere, quod iudicio Principis infidelis non stetur, & subiectionem deberi Principibus etiam in fidelibus: quae verissima sunt; sed ex ijs non sequitur, non esse in Ecclesia auctoritatem priuandi Principes infideles dominio, quod habent super fideles: proinde ista non sunt contraria, Debetur subiectio Principi infideli, dum Princeps est: & Potest Princeps infidelis priuari dominio, quod habet super fideles per auctoritatem Ecclesiae: Et Barclaius, qui ea contraria esse iudicat, vel dialecticam non didicit, vel eius regulas obliuioni tradidit: quemadmodum etiam paulò infra cum idem Barclaius dicit.

¶ Et verò sanctus Thomas in expositione Epistolae Pauli superius hoc capite relata, satis apertè indicat, Ecclesiam non habere eam auctoritatem, qua possit Ethnicos deponere: ait enim esse contra ius diuinum prohibere, ne Principum infidelium iudicio stetur à subditis.] Manifestè hallucinatur, & fallitur: tametsi enim contra ius diuinum est, negare Principi obedientiam, dum Princeps est; non

tamen

tamen est contra ius diuinum, quod Ecclesia potestatem habeat Principem deponendi: nam est etiam contra ius diuinum prohibere filios ne parentibus obediant; dum sub patria potestate sunt; nec tamen est contra ius diuinum, quod aliquando filij eximantur à patria potestate, ut re ipsa eximitur filius familias cum ad Episcopale fastigium euehitur. Porrò illa sancti Thomæ ratio, Infideles merentur ratione suæ infidelitatis potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei: ergo potest Ecclesia priuare Principes infideles dominio, quod habent super fideles: non est adeò debilis ratio, ut Barclaius dicit: sed verè debile argumentum est, quò sancti Thomæ rationem Barclaius oppugnat: hoc est enim argumentum Barclaij, Merentur infideles amittere potestatem super fideles; sed nõ potest eos potestate priuare, nisi qui dedit eam potestatem, aut qui mandatum expressum ab illo habeat, At Principes à Deo potestatem habent, & solo Deo sunt minores: ergo à solo Deo priuari potestatem possunt: non autem; ab Ecclesia, quæ neque dedit potestatem infidelibus, neque habet expressum mandatum Dei, quo illam auferre debeat, aut possit.]

Hoc, inquam, argumentum nullas vires habet: nam falsum est, Principes politicos à solo Deo potestatem habere: habent enim illam à Deo, quatenus Deus instinctum naturalem in animis hominum iniecit, ut ab aliquo gubernari velint. Ut autem gubernentur homines à Regibus, vel à consulibus; ab vno, vel à multis; à magistratu perpetuo, vel temporario, ab hominum voluntate dependet: quemadmodum etiam quod iste sit Rex potius, quam ille, non Dei specialis iussio, sed hominum voluntas fecit: quare idem sanctus Thomas loco citato; 2. 2. q. 10. art. 10. & quest. 12. art. 2. tanquam rem certam, & exploratam ponit; dominia; & Principatus politicos, non esse de iure diuino; sed de iure humano: cui nemo doctus contradi-

tit, neque Barclaius contradiceret; si rationem non passionem in consilium adhiberet.

Præterea etiam si concederemus, Regem esse immediatè constitutum à Deo, & ab illo solo potestatem habere, quod tamen non concedimus, adhuc argumentum Barclaii nihil efficeret aduersus rationem sancti Thomæ: responderet enim sanctus Thomas, Ecclesiam habere auctoritatè à Deo per suum Rectorem, & Pastorem auferendi potestatem, in certis casibus, illis, quibus Deus eam dedit: Summus enim Pontifex Vicarius Dei est, ac per hoc potestatem, habet à Deo dispensandi, & mutandi in multis, secundum voluntatem Dei, cuius ipse interpretes est: hoc enim modo dispensat Pontifex in votis, & iuramentis, quæ Deus ipse iussit reddi, & quorum solutio de iure diuino est: dispensat autem non quod sit ipse super ius diuinum; sed quia interpretatur Deo placere, vt in tali, vel tali casu, iuramentum, aut votum relaxetur: quemadmodum & Apostolus ait in posteriore ad Corinth. cap. 2. Nam & ego quod donavi, si quid donavi propter vos in persona Christi. Vbi dicit se in persona Christi condonasse Corinthio incestuoso poenam, quam diuino iure, vel in hac vita; vel in Purgatorio luere debuisset: atque hoc est, quod sanctus Thomas in loco notato dicit, Ecclesiam habere auctoritatè Dei, qua Principes infideles priuare possit dominio, quod habent super fideles.

Deindè Barclaius, vt nihil intactum relinquat: carpit etiam illud, quod sanctus Thomas in eodem art. 10. quæst. 10. in 2.2. dicit, Ecclesiam non semper vt iure suo in deponendis Principibus infidelibus, ad vitandum scandalum: quemadmodum Dominus soluit didrachma, ad quod non tenebatur, ne scandalizaret eos, qui censum illum colligebant; & Apostolus admonet seruos obedire Dominis carnalibus, ne doctrina Domini blasphemetur.

¶ Non solùm, inquit Barclaius, propter scandalum abstinuit,

stinuit, vt putat Thomās eo loco, sed propter defectum potestatis, quia non erat Iudex infidelium, secundū illud Apostoli. 1. Cor. 5. Quid mihi de ijs, qui foris sunt iudicare? & quia Principes à Deo constituti solū Deum supra se Iudicem habent, à quo solo deponi possunt. Nec ad rem pertinet, quod Paulus dum iubet seruos Christianos Dominis suis infidelibus omnem honorem exhibere, illud solū addit, ne nomen Domini, & doctrina blasphemetur.]

Respondeo. Intolerabilis est huius morosi censoris carpendi, & vellicandi libido: Sanctus enim Thomas cum ait Ecclesiam non vti suo iure propter scandalum: non addit particulam, solū: quare si sint etiam aliæ causæ, non ideò reprehendi debet sanctus Doctor, qui vnā causam, eamq. verissimam attigit, & illam ipsam, quam in simili causa Christus ipse, & eius Apostolus attigerunt: nam neque Dominus dixit propter solū scandalum à se solutum fuisse didrachma, neque Apostolus iussit honorandos esse Dominos à seruis, ea solū de causa, ne nomen Domini, & doctrina blasphemetur. Quod autem addit Barclaius, Ecclesiam non habuisse potestatem vllam in Principes infideles, quia scribit Apostolus, quid ad me de his, qui foris sunt iudicare? non est contra S. Thomam, qui in 2. 2. quæst. 12. art. 2. declarat hunc locum Apostoli intelligi de infidelibus, qui nunquam fidem receperunt, quatenus infideles sunt, non quatenus dominantur fidelibus: ob solam enim infidelitatē Ecclesia non potest infideles iudicare; quia ad eius regimē non pertinent: Sed quando dominantur fidelibus, & præsertim quando subditos fideles auertere conantur à fide: tunc Ecclesia ius habet illos priuandi dominio, quod habent super fideles. Sed non semper vtitur iure suo, vel quia vires non adsunt, vel ob scandalum euitandum. Quod verò dicit, Principes à Deo esse constitutos, & nullum præter Deum super se iudicem habere, antiqua est cantilena

Barclaij, vsque ad nauseam repetita, & in ipso capite, atque in superioribus refutata.

In extremo capite Barclaius S. Thoma dimisso reuertitur ad Bellarminum, quem ex proprijs scriptis conuincere se posse dicit; producit autem verba quædam ex lib. 2. cap. 29. de Summo Pontifice, vbi cum Alberto Pighio admittit, Apostolos subiectos fuisse de iure, & de facto Principibus infidelibus in ciuilibus omnibus causis: & Principes infideles non fuisse Apostolis subiectos, neque de iure, neque de facto. Ex quo loco deducit Barclaius, Bellarminum sensisse, non habuisse illis temporibus Ecclesiam ius vllum ad deponendos Principes infideles.

Respondeo. Iam in recognitione scriptorum meorum admonui, improbabilem esse sententiam Pighij, quam ego quoque olim sequutus fueram, & cum melioribus Doctõribus sentiendum esse, Apostolos de iure exemptos fuisse ab omni subiectione Principum terrenorum. Sed quamuis etiam vera esset sententia Pighij, non tamen sequeretur, non habuisse tunc Ecclesiam ius priuandi Principes infideles dominio quod habebant super fideles. Diceret enim Pighius Ecclesiam, & ipsos Apostolos subiectos fuisse Principibus infidelibus, quamdiu Principes erant: sed si ab Ecclesia auctoritatem Dei habente, priuati fuissent, tunc demum non fuisse amplius de iure subiectos. Nam & populus subiectus est Regi, quamdiu regnat, sed si ab alio Rege victus in prælio, regnare desierit, non amplius illi subiectus erit.

Adducit postremò Barclaius aliud Bellarmini dictum in eodem lib. 2. de Pontif. cap. 29. Quod videlicet, iudicare, punire, deponere ad superiorem tantum pertinet. Quod quidem dictum verissimum est; sed tamen ex eo Barclaius secundum dialecticam suam hunc syllogismum texit.

¶ Subiecti non possunt iure iudicare, punire, deponere superiorem: At qui omnes Christiani erant subiecti Ne-

roni, Diocletiano, & cæteris Imperatoribus, & Regibus Ethnicis: ergo non poterant eiusmodi Imperatores & Reges deponere. Propositio concessa est, itemq. subsumptio, & certissima veritate nituntur: conclusio autem ex antecedentibus consecutione pendet, atque ex diametro opponitur ei, quod dixit Bellarminus, Christianos olim iure potuisse deponere Neronem, Diocletianum, &c. sed quia viribus temporalibus deficiebantur, eo consilio abstinuisse: Falsum igitur illud est, & reprehensione dignum: siquidem aientia, & negantia simul vera esse nequeunt. Hinc etiam patet falsitas opinionis D. Thomæ, quam supra hoc capite refutauimus.]

Respondeo: Magnus omnino Magister in arte Dialectica Barclaius est, qui vnico syllogismo, non solum Bellarminum prostravit, sed S. Thomam etiam, cui Doctoris Angelici cognomento ob eximium sapientiæ splendorem meritò celebratur. Ad syllogismum eius in forma sic respondeo: Propositio illa, Subiecti non possunt iure deponere superiores; vera est, sed deberet esse vniuersalis, vt syllogismus legitimus esset: & præterea intelligi debet formaliter, id est, subiectus, vt subiectus, siue quamdiu subiectus est, non potest deponere superiorem, vt superiorem, siue quamdiu superior est. Assumptio autem illa, omnes Christiani erant subiecti Neroni, Diocletiano, &c. falsa est, quoniam Apostoli, eorumq. successores, qui Principes erant spirituales, non erant iure subiecti Regibus terrenis. Deinde populus Christianus, etiam si alioqui subiectus esset Regibus, & Imperatoribus infidelibus, tamen in casu periculi amittendæ Fidei diuinæ, poterat iure iustæ defensionis excutere iugum Principis infidelis: præsertim si Ecclesia per Summos Pontifices, ita faciendum esse censuisset. Ex his sequitur conclusionem Barclaij esse manifestè falsam, & doctrinam S. Thomæ, ac Bellarmini, qui S. Thomam sequutus est, esse verissimam.

Defen-

*Defenditur altera confirmatio rationis tertiæ
principalis. Cap. XXII.*

No capite vicesimo secundo Barclaius oppugnat confirmationem secundam rationis tertiæ principalis; quam in meo libro posui ad probandam Summi Pontificis potestatem in temporalibus: Hæc autem erat confirmatio. Tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad suam sectam, est exponere Religionem evidentissimo periculo. At non tenentur Christiani, imò nec debent cum evidenti periculo Religionis Regem infidelem tolerare: nam quando ius diuinum & humanum pugnant, debet seruari ius diuinum omisso humano: de iure autem diuino est seruare veram fidem, & Religionem, quæ vna tantum est, non multæ: de iure autem humano est, quod hunc, aut illum habeamus Regem.]

Ad hanc confirmationem respondet primo Barclaius, argumentum non esse in forma syllogismi. sed hoc cauillari est: nam neque ego volui, nec cogitavi redigere argumentum ad formam syllogismi, quod vel ex eo potest intelligi, quòd non expressè posui conclusionem, & multa inferui ex Scriptura sacra, ex prophætanis auctoribus, & ex experimentis veteribus & nouis, quæ Barclaius omisit. Deinde omissa cauillatione de forma syllogismi, vim ipsam argumenti retundere conatur, dicens:

¶ Demus eum optima forma ratiocinationem confecisse, & ad vim argumenti respondeamus. Dico igitur propositionem eius falsam esse, dico, inquam, non verum esse, quod tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad sectam suam, est exponere Religionem evidentissimo periculo, sed est tantum pati

Religionem versari in periculo, in quod incidit vitio Regis hæretici, aut infidelis, & cui iam sine culpa populi exposita est: cum nullum eius liberandæ iustum, & legitimum remedium, præter constantiam, & tolerantiam, populo superfit.]

Respondeo: Quando non suppetunt vires Ecclesiæ excutiendi iugum infidelium Tyrannorum, ut verè temporibus Neronis, Diocletiani, Constantij, Iuliani, & Valentis non suppetebant: tum verum est, tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere populum ad sectam suam, non esse Religionem exponere periculo, sed pati eam in periculo versari: sed quando vires suppetunt, & potest Ecclesia, si velit, per auctoritatem Vicarij Christi priuare Regem hæreticum, vel infidelem dominio, quod habet super fideles: tum si non faciat, verè, proprièq. exponit Religionem euidentissimo periculo, cum nolit adhibere remedium, quod in promptu habet, nisi fortè ratio suadeat, hoc remedium ad tempus differre, & alia leniora interim experiri.

Quod autem hic subiungit Barclaius, facillimum fuisse Christianis olim deponere Iulianum, Constantium, & Valentem; iam supra copiosè refutatum est cap. 6. 7. & 8. neque libet Barclaium imitari in iisdem rebus sæpius repetendis.

Pergit Barclaius, & ait, ¶ Iam verò ad illud, quod deducit ex pugna iuris diuini, & humani, respondeo breuiter, illum valde falli in eo, quod putet esse ibi concursum, & conflictum diuini iuris, & humani: non sunt enim pugnantia, seruare veram fidem, & Religionem; & tolerare Regem hæreticum, vel infidelem: neque alterum de iure diuino est, alterum de iure humano, ut ille putat; sed sunt duo præcepta iuris diuini, colere Deum vera Religione, & seruire, atque obedire Regi, quæ simul seruari, & expleri possunt, ut ipsimet Iesuitæ docent.]

in Respondeo. Non ignorabam, seruire, & obedire Regi esse iuris diuini; & ideo non hoc negavi in meo libro: sed dixi, iuris humani esse; ut hunc, aut illum habeamus Reges; iuris autem diuini seruare veram fidem, ac Religionem: quamuis enim iure diuino teneamur Regi parere, dum Rex est; non tamen iure diuino cauetur, ut Regi nullis de causis Regnum abrogari possit: alioqui quotquot ab exordio Mundi Regnis exuti sunt, omnes per iniuriam exuti fuissent: neque vlla esset Respublica, aut penè nulla iure instituta: Respublicæ siquidem ut plurimum exactis Regibus constituuntur. Hoc est igitur quod dicimus, ut ius diuinum seruetur de conseruanda vera Religione, fas esse aliquando mutari ius humanum, & transferri Regnum ab infideli ad fidelem, quando vel non possit, aut vix possit alia ratione vera conseruari Religio.

At rursus excipit Barclaius: ¶ Id quidem, inquit, totum verum est, iure videlicet humano fieri, ut hic aut ille sit Rex: Sed caue lector, ne capiaris. Omisit Bellarminus, quod est præcipuum: addere enim debuit, At vbi hunc aut illum Regem semel habemus, de iure diuino est, ut illi in ciuilibus causis cum omni honore, & reuerentia pareamus; Hac adiectione, quam nemo Catholicus negare potest, illud eius argumentum prorsus eliditur.

Respondeo: Iam ante docui, Vbi hunc, vel illum Regem semel habemus, iure diuino illi parendum esse, dum in solio præsidet. Sed non esse de iure diuino, ut semper, dum viuit, in solio regali præsideat: nam fieri potest, ut vel ipse se abdicet potestate, vel ab alio Rege superatus cadat à Regno, vel hæresis causa deponatur, & quocunque modo Rex esse desinat, obedientia quoque ei deberi desinit.

At, inquit Barclaius: ¶ Ex Bellarmini sententia, lib. 2. de Pontif. cap. 29. non licet Concilio iudicare, punire, vel deponere Papam nitentem turbare, & deltruere Ecclesiam Dei; sed tantum ei resistere non faciendo, quod iubet, & im-

pediendō ne exequatur voluntatem suam. Cur non simili-
liter, & potiore etiam ratione idem de Regibus etiam cen-
seamus? cū & ipsi sint populi; (teste eodem auctore lib.
1. de Pontif. cap. 9. & lib. 3. cap. 19.) superiores, & Iudicem
in terris nullum habeant? cūq; præterea nonnullis ma-
gni nominis Theologis visum sit, Concilium Oecumenicum
maiore supra Papam auctoritate præditum esse; quàm ha-
beat populus in Principem?

Respondeo. Si Pontifex Maximus hæreticus fieret, &
Ecclesiam destruere, abducendo eam à fide Catholica, nite-
retur; sine dubio deponi, iaut certe depositus declarari à
Concilio posset; vt colligitur ex Can. Si Papa; dist. 40. &
hoc neque Bellarminus, neque vllus Catholicus negat;
quare ex hoc ipso potuisset Barclaius intelligere, non esse
mirum, si Reges propter hæresim deponi possint; quamuis
non habeant in temporalibus superiores; cū Papa pro-
pter similem causam deponi possit; qui neque in tempora-
libus; neque in spiritualibus superiorem habet in terris.
Quod autem scripsi in lib. 2. cap. 29. Pontificem non posse
iudicari, aut deponi à Concilio; intelligitur extra causam
hæresis, si vita solū, & moribus Ecclesiam perturbare,
atque destruere, velle videretur. Est autem discrimen in-
ter Pontificem, & Regem; quod Pontifex nullum omnino
in terris superiorem habet, cū sit ille seruus principalis
quem posuit Dominus super omnem familiam tuam Luc. 12.
de quo idem Dominus eodem loco dicit, quod si ser-
uus ille malè se gesserit, & coeperit percutere seruos, & au-
cillas manducare, & bibere cum ebriosis: Veniet Dominus
in die, qua non sperat, eumq; seuerissimè puniet: proinde
non vult Dominus, vt à familia; vel à quo de familia
puniatur; sed ipse Dominus iudicium de seruo illo sibi re-
seruat. Rex autem, qui non immediatè à Deo Regnum
accepit; sed populus in eum potestatem suam transtulit; &
præterea si Christianus est, aut fuit, Pontifici; vt ouis Pa-
stori,

tori, subiectus est, & quamuis non habeat in temporalibus superiorem aliquem temporalem; habet tamen superiorem spirituales, cuius potestas ad temporalia etiam se extendit: ideò deponi à Summo Pontifice, vt Christi Vicario potest: Quod si aliqui viri docti senserunt, Concilium esse supra Papam, magis quam Regnum supra Regem: non multum de eorum sententia laboramus, cum ex scripturis, & conciliorum etiam generalium decretis contrarium colligatur: de qua re satis multa scripsimus in secundo libro de concilijs.

Sed fortè quæret aliquis, si Papa nullum omnino superiorem habet in terris: quo iure deponi potest à concilio, vel Ecclesia propter hæresim? Responso est in promptu, quoniam cum propter alia crimina exiciantur homines per excommunicationem ab Ecclesia, hæretici per se exeunt, & recedunt, & ipsi se quodam modo excommunicant; vt sanctus Hieronimus notauit explicans illa verba Apostoli ad Titum cap. 3. hæreticum esse proprio iudicio condemnatum. Itaque si Pontifex, quod fieri non posse arbitror, hæreticus, vel infidelis, vel Apostata fieret, non tam deponendus, quam declarandus depositus à concilio esset.

Defenditur tertia confirmatio tertie rationis principalis.

Cap. XXIII.

IN capite vicesimotertio Barclaius refellere nititur confirmationem tertiam rationis meæ tertie principalis: hæc autem est confirmatio: Denique cur non potest liberari populus fidelis à iugo Regis infidelis, & pertrahentis ad infidelitatem; si coniux fidelis liber est ab obligatione manendi cum coniuge infideli, quando ille non vult manere cum coniuge Chri-

Riana, sine iniuria fidei, vt apertè deducit ex Paulo. i. Cor. 7. Innocentius III. in cap. Gaudemus, extra de diuortijs: non enim minor est potestas coniugis in coniugem, quam Regis in subditos, sed aliquanto etiam maior.

Ad hanc confirmationem Barclaius ita respondet, vt videatur de industria intelligere noluisse, in quo vis rationis consistat: idq. ea de causa facit, vt occasionem habeat, multa scribendo, vel doctrinam suam ostètandi, vel librum suum locupletandi. Sed prudens lector facilè animaduertet eum extra rem vagari. Initio enim fingit me loqui de coniugio inter fideles contracto, quorum alter postea in hæresim labitur: quod matrimonium omnino insolubile est; & non rectè comparari potest cum vinculo, quod est inter Regem, & populum.

Sed mihi nunquam venit in mētē de matrimonio eiusmodi loqui. Igitur locutus sum de matrimonio contracto inter infideles, quorum alter cum ad fidem conuertitur, liber est à cohabitatione, & à iugo coniugis infidelis. Quod autem de hoc matrimonio locutus sim, planum est ex Apostolo, & Innocentio, quos citauī: non enim Apostolus, aut Innocentius liberum pronunciant à coniugio eum, qui contraxit post baptismum cum fidei, sed eum qui contraxerat ante baptismum cum infideli, & postea conuersus est ad fidem coniuge in infidelitate permanente.

At, inquit Barclaius, tu non dixisti, coniugem fidelem liberum esse à iugo, aut vinculo, sed ab obligatione manendi cum coniuge infideli.

Respondeo, Me dixisse, quod Apostolus dixit, & intellexisse, quod Apostolus intellexit. Apostoli verba hæc sunt: Si quis frater habet vxorem infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam: & si qua mulier habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum: quod si infidelis discedit, discedat: non enim seruituti subiectus est frater, aut soror in huius-

modi. Vbi loquitur de obligatione cohabitandi; quemadmodum, & ego loquutus sum; sed non intellexit Apostolus per libertatem ab obligatione cohabitandi, solam libertatem ab obligatione cohabitandi, manente vinculo, & iugo coniugij; sed plenam libertatem cum potestate ineundi aliud coniugium, soluto vinculo; & iugo coniugij prioris: & hoc eodem modo verba mea intelligi volui, quo modo verba Apostoli intelligunt omnes Theologi. Itaque poterat Barclaius omittere plus quam partem dimidiam huius capituli xxij.

Accedit deinde propius ad rem, sed vt argumentum soluat, implicat se grauissimo errori; sic enim loquitur.

¶ Quod si de posterioribus coniugibus argumentum intelligat, in promptu responsio est ex eadem Innocentij Epistola decretali: nimirum inter tales coniuges, non esse ratum matrimonium, quantum ad indissolubile coniunctionis vinculum attinet: & ideò eiusmodi coniuges plenam dissoluendi matrimonij libertatem habent, vt vel mutuo consensu, & bona gratia, vel cum ira sui animi, & offensa discedant: & alter inuito altero, vbi ei libitum sit, nexum illum coniugij per repudium, & diuortium dissoluat. & infra: Non mirum ergo si coniux ad fidem perductus à coniugis in infidelitate permanentis consortio, & potestate liber sit: cum etiam si ambo in infidelitate mansissent, æquè liberum alterutri eorum fuisset ab altero recedere, & matrimonium repudio dissoluere; quia nullum initio inter eos ratum, & firmum obligationis vinculum intercessit. & infra: Cum itaque nullum inter istos ratum coniugium existat: & subiectio politica, & regalis dominatio inter omnes gentes, & in omni lege, tam iure diuino, quam humano rata, & probata sit: quid absurdius, aut ineptius dici potest, quàm illa inter se componere, & argumentum aliud quod ab infidelium coniugum societate, & iugo, quod excuti pro arbitrio potest, ad Regalis imperij iugum repellendum.

dum deducere, & idem de utroque, quasi de planè simili-
 bus iudicare?]
 Respondeo. Mirum est, cur tantus Iureconsultus ex vno
 verbo Innocentij malè intellecto in tantum errorem se-
 precipitauerit: nam, quod ait Innocentius in cap. Quanto,
 de diuort. matrimonium infidelium non esse ratum, non si-
 gnificat, esse solubile ad libitum; sed non esse insolubile
 omnino, vt matrimonium fidelium: solum enim solubile
 est in casu Apostoli, ipso Apostolo declarante in ea re
 voluntatem Dei. Quod autem matrimonium infidelium
 legitime contractum sit firmum, & insolubile, excepto illo
 casu, perspicuum est, primo ex ipso Innocentio in cap.
 Quanto, iam citato: Vbi dicit, Matrimonium infidelium
 esse verum: matrimonium autem verum definitur, Coniun-
 ctio viri, & feminae indiuiduam vitæ consuetudinem reti-
 nens, cap. Illud, de præsumptionibus. Vbi Canonistæ cõ-
 munitè eam definitionem approbant, vt etiam Theologi
 apud Magistrum in 4. sent. dist. 27. Secundo idè Innocentius,
 in cap. Gaudemus, de diuort. expressè docet, repudium
 etiam apud infideles non esse licitum: quod idè habetur in
 Can. Si quis iudaicæ 28. q. 1. Vbi dicitur apud infideles va-
 lere repudium lege fori, non lege poli. Tertio Concilium
 Tridentinum sess. 24. in principio: Matrimonij, inquit, per-
 petuum, insolubilemque nexum primus humani generis pa-
 tens diuini spiritus instinctu pronunciauit, cum dixit, Hoc
 nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: quam ob-
 rem relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit vxo-
 ri suæ, & erunt duo in carne vna. Et certè Adam non de
 matrimonio tantum Christianorum, sed de matrimonio in
 genere locutus est: proinde omne verum matrimonium
 perpetuum insolubilemque nexum habet. Accedit quarto,
 communis Doctorum sententia: siquidem Magister senten-
 tiarum lib. 4. dist. 33. Et cum eo sanctus Bonaventura, Ri-
 chardus, Dominicus à Soto, & alij plurimi docent, repudiū
 per-

permissum fuisse Iudæis à Deo per Moſem, vt minus malū, ſed nunquam fuiſſe licitum neque apud Iudæos, neque apud Gentiles. Alij verò non pauci, vt ſanctus Thomas, Scotus, Durandus, Paludanus, docent quidem cum Iudæis ita diſpensatum fuiſſe circa repudium ad duritiam cordis eorum, vt licitum eis eſſet repudium: ſed tamen à Chriſto ſublata fuiſſe eam diſpensationem, vt poſtea non fuerit amplius, neque Iudæis, neque gentibus licitum: ſunt enim Chriſti verba ſatis aperta, Marci. 5. Qui diſmiſſam duxerit mæchatur. & cap. 10. Quicumque diſmiſerit vxorem ſuam, & aliam duxerit, adulterium commiſit ſuper eam: & ſi vxor diſmiſerit virum, & alij nupſerit, mæchatur. Itaque excuſari non poteſt Barclaius, qui Turcarum errorem ſequutus, voluit licitum eſſe infidelibus pro arbitrio matrimonia ſeparare. Tamenſi enim Turcæ id faciunt, tamen cum errore manifefto faciunt. Ex quibus argumentum noſtrum, quòd fruſtra Barclaius ſoluere tentauit, omnino inſolubile demonſtratur. Nam ſi licet coniugi fideli propter fidem, & religionem diſrumpere vinculum, alioqui inſolubile, quo alligatus erat coniugi infideli ante conuerſionem ſuam ad fidem: quanto magis licebit populo fideli diſrumpere vinculum propter fidem, & religionem, quo alligatus erat Principi infideli, præſertim ſi is populum fidelem peruertere fatagat? Debilius enim eſſe vinculum quo adſtringitur populus Principi ſuo, quàm ſit illud, quo adſtringitur vxor viro ſuo, perſpicuum eſt, cum vinculum populi ad principem multis de cauſis ſolui potuerit, & adhuc poſſit: vinculum autem vxoris ad virum, apud Chriſtianos in nullo caſu ſolui poſſit, ſi ratum, & conſummatum fuerit: apud infideles autem iurè ſolui non poſſit, niſi per conuerſionem alterius eorum ad fidem, altero perſeuerante in infidelitate.

*Defenditur ratio quarta Bellarmini pro potestate
Pontificis in temporalibus.*

Cap. XXIV.

IN capite vicesimo quarto proponit Barclaius rationem quartam, qua ego vsus fueram ad stabiliendam potestatem Summi Pontificis in temporalibus vsque ad ipsos Principes in certis casibus abdicandos. Hæc est autem ratio. Quando Reges, & Principes ad Ecclesiam veniunt, vt Christiani fiant, recipiuntur cum pacto expresso, vel tacito, vt scepra sua subijciant Christo, & polliceantur, se Christi fidem seruäturos, & defensuros etiam sub poena Regni perdendi: ergo quando fiunt hæretici, aut Religioni obsunt, possunt ab Ecclesia iudicari, & etiam deponi à Principatu; nec vlla fiet eis iniuria si deponantur. Huouisque recitat Barclaius, quamuis in meo libro plura addantur ad confirmationem huius rationis.

Respondet autem admittendo antecedens, & negando consequentiam. ¶ Nam, inquit, licet verum sit Principes ad Ecclesiam venientes se scepraq. sua Christo subijcere, & vel vltro ea promissa seu tacite, seu expresse facere; quæ Bellarminus commemorat: non tamen verum est, nec inde sequitur, eos iudicari, & deponi posse ab Ecclesia, vel Summo Pontifice, si fidem fallant, & pactum, ac iusiurandum negligant: quia suprema illa Christi iurisdictio, & potestas temporalis in Reges omnes, & Mundum vniuersum, quam habet, vt Dei filius, non competit Ecclesie, vel Pontifici, sed tantum illa potestas, quam Christus sibi assumpsit, dum inter homines humano more versaretur: at Christus nullum temporale dominium, & potestatem vsurpauit, dum in terris, vt homo inter homines ageret, ac proinde

neque Ecclesia, ut Ecclesia, neque Papa, ut caput Ecclesie,
& Vicarius Christi ullam temporalem potestatem, ut plu-
ribus explicat, & probat idem vir doctissimus lib. 2. de
Pontif. cap. 4.]

.. Respondeo . Argumentum Barclaij, quo mei argumen-
ti consequentia oppugnatur, malam habet consequentiam,
& falsum antecedens ; quare sine viribus ullis solo strepi-
tu verborum pugnat . Consequentia, inquam , eius argu-
menti mala est, quoniam etiamsi Ecclesia, vel Papa non
haberet ex se potestatem Principes hæreticos deponendi,
haberet tamen ex ipsa promissione iurata, & ex pacto ini-
to cum ipsis Principibus , quando ad Ecclesiam Christia-
nam admissi sunt: id quod exemplo illustrari potest. quan-
do enim Reges cum Romano Imperio societatem inibant,
& fidelitatem illi iurabant ; si postea Rex socius ad hostes
Romanorum deficiebat, non existimabant Romani iniuriã
se illi Regi facturos , si eum Regno priuarent : quoniam
tametsi ante initam societatem , nullam haberent Romani
potestatem in eum Regem : tamen fides data, & iuramen-
to firmata potestatem illis dabat . Deinde falsum est an-
tecedens argumenti Barclaiiani , ut hucusque satis osten-
dimus disputatione tam proluxa , & ex ijs , quæ Barclaius
hoc loco admittit , nullo negotio demonstrari potest . ad-
mittit enim habere Summum Pontificem, ut Christi Vica-
rium , eam potestatem, quam Christus habuit, dum ut ho-
mo inter homines vixit . Christus autem, quamuis nolue-
rit vllum temporale Regnum eripere ijs , qui ea posside-
bant, idq. vel sibi assumere, vel alijs tradere ; tamen qui
negat potuisse Christum id facere , Euangelium ipsum ne-
gat : quid enim est quod idem Christus dicit Ioan. 13. De-
dit ei omnia Pater in manus ? Si habuit omnia in manus,
certè super omnia potestatem habuit : si super omnia po-
testatem habuit, cur nõ potuit de temporalibus rebus om-
nium hominum disponere ? Item Ioan. 17. Idem Dominus

ait

ait Patri, Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis. Vbi per omnem carnem omnes homines intelliguntur. Habuit igitur Christus homo in terris potestatem super omnes homines, ac per hoc super Imperatores etiam, & Reges, potuitque eos, si voluisset, iudicare, punire, Regnis, Imperijsque priuare; cuius potestatis exemplum aliquod ostendit, cum demonibus concessit, vt in ingentem porcorum multitudinem irruerent, eosque omnes in mare suffocandos precipitarent; neque timuit ne forte iniuria afficeret eos, qui ex interitu tam numerosi gregis, qui ad duo millia ascendebat, teste S. Marco, cap. 5. non leuem iacturam patiebantur. Iudicauit enim Dominus expedire ad gloriam Dei, vt de re illa temporali disponderet etiam cum detrimento Dominorum, vt sciretur quanta multitudo spirituum immundorum hominem obsedisset, & quanta facilitate ipse tantum numerum demonum solo imperio eiecisset.

Quod addit Barclaius, me docuisse, Ecclesiam, vt Ecclesiam, vel Pontificem, vt caput Ecclesie, & Christi Vicarium, nullam temporalem potestatem habere posse: mera impostura est. Ego enim solum docui, Pontificis potestatem directe spirituales esse, sed indirecte extendi ad temporalia, atque ad ipsam etiam Principum terrenorum depositionem. Et cur, obsecro, tantum laborat Barclaius in examinandis, & refellendis Bellarmini rationibus pro confirmanda Pontificia potestate in temporalibus, si Bellarminus cum Barclaius conuenit in abiieganda Pontificia potestate in temporalibus? Sed libri saepius recusati extant, & facile poterit Lector iudicare, vtrum ego in eodem libro mecum ipse pugnem, an potius Barclaius impostorem agat, ea sententia nobilis Poeta fretus,

Dolus, an virtus, quis in hoste requirat?

Addit postea Barclaius aliam responsionem, quoniam non erat tam stupidus, vt non videret priorem solutionem

nullas

nullas vires habere : ait igitur : ¶ Quæ omnia promittunt quidem Principes Christo , acceptante promissionem Ecclesia , tamquam eius Sponsa , in cuius sinu regenerantur , aut ipso Pontifice, non vt homine, sed vt Christi Dei ministro vicariam operam præbente ; ac proinde ipsi Christo per Ecclesiam , vel Papam obligatio principaliter acquiritur . & infra : Si pactum conuentum postea neglexerint , aut prorsus contempserint , ab eo solo puniri possunt , in cuius verba iurarunt , quiq. omnium rerum temporalium Dominus est, & quem supra se Iudicem in temporalibus solùm habent ; non autem ab eo cui rerum tantummodo spiritualium , & recipiendæ promissionis cura commissa est.]

Respondeo . Promissio, qua Principes infideles cum ad Ecclesiam veniunt, pollicentur se fideles futuros, & Ecclesiam defensuros , neque ab ea vnquam recessuros, aut eam oppugnaturos , sub poenâ priuationis Regni ; promissio, inquam, eiusmodi principaliter quidem ad Christum dirigitur : sed tamen transgressores non solus Christus immediate , & per se punire potest ; sed potest etiam Christi Vicarius , qui auctoritate à Christo accepta Ecclesiam regit , transgressores pacti , & iuramenti punire : quemadmodum quotidie videmus , eos qui absentî Regi coram Prorege fidelitatem iurant: si fortè defectionem inoliantur ab ipso Prorege continuo puniri ; & Clericos, qui absentî Episcopo, coram eius Vicario generali obedientiam spondent, si fortè contumaces efficiantur , ab eodem Vicario carceribus mancipari, & plecti .

At, inquit Barclaius . ¶ Rarò Rex ipse fidelitatis iurandum acceptat , sed vt plurimum per Cancellarium id opus exequitur . Cancellarius itaque cum Magnates in verba Regis iurantes ad feuda , & dignitates admittit , eas in ciuili administratione , & iurisdictione temporali sub Rege partes obit, quas Pontifex sub Christo in spirituali guber-

gubernatione Ecclesiæ, cum Principes ad eam venientes interposito fidelitatis, & pietatis erga Deum sacramento, recipit. Et ut ille quidem clienti semel recepto (licet postea fidem frangat, crimenq. committat, quod feloniam vocant) ex nulla causa feudum auferre potest, quod solius Regis sit, minimèq. Cancellario concessum. Ita neque hic receptos in Ecclesiam Principes, quantumuis grauitè postea delinquant, fideiq. desertores fiant, Regnis, & dignitatibus priuare, aut alio modo temporaliter punire potest.]

Respondeo. Hæc est tota ratio deceptionis Barclaij, quòd Summum Pontificem Cancellario similem esse ducit, in quo nulla est iurisdictione. Quæ similitudo longissimè abest à veritate: siquidem Scripturæ diuinæ veram potestatem, & iurisdictionem, eamq. amplissimam, & supremam Pontifici tribuunt: nam quod dicitur Matth. 16. Quodcunque ligaueris, & quodcunque solueris, non officium Cancellarij, sed officium Præsidis iurisdictionem habentis sonat. Et illud, Pasce oues meas, Ioan. vlt. non officium Cancellarij in Regno, sed potestatem illam Pontifici tribuit in Christianos, quam habet Pastor in oues, qui eas utique regere, & ligare, & baculo ferire, & ad omnem obedientiam cogere potest. Illud etiã quod Apostolus in Actis cap. 20. dicit, Attendite vobis, & vniuerso gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei: non officium Cancellarij, sed officium Rectoris, & Præpositi significat. Denique illud Matth. 24. Quis putas est fidelis seruus, quem constituit Dominus super familiam suam? non officium Cancellarij nobis ostendit, sed officium Magistri domus, qui toti familiæ cum potestate præest. Quare Summus Pontifex non Cancellario, sed Proregi in Regno, vel Vicario in Episcopatu, vel Rectori in ciuitate, vel Præposito in familia, vel capiti in corpore comparari debuit: & hæc quidem à nobis dicta sunt,

sunt, si admittenda esset sententia illa Barclaij, quod Principes cum ad Ecclesiam veniunt, soli Christo fidelitatem, & obedientiam spondeant: sed ea sententia falsa est, neque eam admittere vlla ratione possumus. spondent enim Principes obedientiam, & fidelitatem expressè vel tacitè, non Christo solùm, sed etiam ijs, qui Christi locum in terris gerunt. Atque huc pertinet illa confirmatio argumenti, quam ego rationi meæ quartæ subieci, & quam Barclaius in extremo capite vicesimoquarto refert, & quorsum pertineat ignorare se dicit, aut fingit.

Quod autè, inquit, huic quartæ rationi subiicit: (nam non est idoneus Sacramento Baptismi, qui non est paratus Christo seruire, & propter ipsum amittere quicquid habet: ait enim Dominus Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem, & uxorem, adhuc autem, & animam suam; non potest meus esse discipulus.) id quorsum spectet, non video: nemo certè hoc negat. sed quid inde talis ratio non magis ad institutum pertinet, quàm quod remotissimum est: vt nec illud, quod ibidem sequitur. (Præterea Ecclesia grauitè erraret, si admitteret aliquem Regem, qui vellet impunè fouere quamlibet sectam, & defendere hæreticos, & euertere Religionem.) est hoc verissimum, sed, vt dixi, nihil ad institutum pertinet: non enim de ea re hinc quæstio est, sed de potestate temporali Ecclesiæ, siue Summi Pontificis.

Respondeo. Quorsum ista pertineant, & quod ad rem propositam maximè faciant, ita ostendo. Fingamus Regem aliquem infidelem ad Ecclesiam venire, & à Barclaiio institutum ita loqui, Ego ciuis Sanctorum per Baptismum effici cupio: & sanctè promitto, sceptrum meum Christo velle subijcere, Ecclesiam eius pro viribus defendere, & nunquam à sancto proposito deficere: protestor tamen, quod si fortè fidem frægero, si hæreticus, si apostata, si paganus euasero, si Religionem Catholicam persequi, &

funditus euertere conatus fuero: nolo ab Ecclesia, vel eius Præside, sed à solo Christo poena temporali puniri: & si fortè Præsides Ecclesiarum per sententiam excommunicationis me de cœtu piorum expulerit; volo vt nihilominus fideles Ecclesiarum filij mihi, vt Regi seruire, & obedire teneantur, neque ab huius obediētiae vinculo absolui vlllo modo possint. Quæro nunc à Barclaiio, an eiusmodi Rex ab Ecclesia, vt idoneus, ad Baptismum possit admitti? affirmabit opinor; sed à prudentibus irridebitur. Nam si quis ciuitate terrena donari vellet, & protestaretur, si proditor ciuitatis fieret, nolle se à Præside ciuitatis, sed à solo Rege in longinqua regione manente, immediatè posse puniri: quis non rideret? Certè qui paratus esse debet, iuxta Euangelium vitam propriam exponere pro Christi Fide, nonne magis paratus esse debet Regnum terrenum amittere? ridiculum autem est, dicere, paratus sum Regno priuari, si Fidem fregero; sed nolo priuari per sententiam hominum, volo per Angelos de cælo sententiam pronunciari. Certè etiam Ecclesia valdè esset imprudens, si in gremium suum admitteret eum, qui vellet impunè grassari in Ecclesiarum membra, & nollet fidelem populum, posse per vllam hominum mortalium auctoritatem à sua tyrannide liberari.

Defenditur quinta ratio Bellarmini pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

Cap. X X V.

IN capite vicesimoquinto Barclaius excutit rationem meam quintam, ac primum eam refert his verbis; Quinta & postrema ratio est ex cura, & officio pastoralis. Cùm Petro dictum est, inquit, Pasce oues meas, Ioan. vlt. Data est illi facultas
omnis.

omnis, quæ est Pastori necessaria ad gregem tuendum : at Pastori necessaria est potestas triplex, vna circa lupos, vt eos arceat omni ratione, quæ poterit : altera circa arietes, vt si quando cornubus lædant gregem, possit eos recludere : tertia circa oues reliquas, vt singulis tribuat convenientia pabula ; ergo hanc triplicem potestatem habet Summus Pontifex.]

His recitatis subiungit Barclaius : ¶ Ex hoc principio, & fundamento tria, vt illi videtur, argumenta vrgentia deducuntur. Sed ne longius abeat, respondeo in primis ad istud ipsum fundamentum, totum verum esse, ac pro me stare, atque inde contrarium eius, quod ipse asserit bellissimè colligi.] hæc ille, qui post multa inaniâ verba texit hunc syllogismum : Christus commendando suas oues Petro dedit omnem potestatem necessariam ad tuendum gregem. Atqui non dedit ei potestatem temporalem : Ergo potestas temporalis, non est necessaria ad tuendum gregem.]

Respondeo. Si per potestatem temporalem intelligi velit Barclaius potestatem ; quæ sit in se propriè, & formaliter temporalis ; admitti potest argumentum : sed negò inde sequi, non esse necessariam Summo Pontifici potestatem, quæ licet sit in se spiritualis, tamen extendi possit ad temporalia, prout ad spiritualia referuntur, eisq. subordinantur. Sin autem per potestatem temporalem intelligat potestatem disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia : tum dico, falsam esse assumptionem ; & addo syllogismum Barclaij eo vitio laborare, quo nullum est in arte differendi notius : id enim assumit, & sibi concedi petit, quod vertitur in quæstionem. Assumit enim S. Petro non fuisse datam temporalem potestatem, quasi hoc ipsum non esset quod in toto libro suo probare contendit. Et certè si isto modo disputare liceret, possem ego quoque ita ratiocinari : Christus Petro dedit eam solùm.

potestatem, quæ necessaria est ad tuendum, & pascendum gregem: Atqui dedit potestatem spirituales, quæ extenditur ad temporalia, ut ad spiritualia referuntur; ergo eiusmodi potestas necessaria est ad gregem tuendum, atque pascendum. Sed audiamus alium syllogismum Barclaij, priori non dissimilem.

¶ Deinde, inquit, progredimur hoc modo; Absurdum est Summum Pontificem, quatenus successor est B. Petri, habere plus potestatis, quam habuit Petrus. At Petrus nullam habuit potestatem temporalem in Christianos: ergo nec Summus nunc Pontifex, quatenus successor eius est.]

Ac ne hic quoque obijciatur, eum assumere, quod erat probandum: probat assumptionem ex Bellarmino lib. 5. de Pontif. cap. 6. Vbi dicit, potestatem spirituales, & temporalem esse similes spiritui, & carni: & quemadmodum spiritus, & caro possunt esse coniuncta, ut in homine: & separata, ut in Angelis, & Bestijs: sic etiam potestas spiritualis, & temporalis possunt esse coniunctæ, ut nunc sunt inter Christianos; & separata, ut erant tempore Apostolorum, quando nullus erat in Ecclesia Princeps politicus. Ex his ita colligit Barclaius.

¶ Si separata erant hæ potestates tempore Apostolorum, ut erant revera de iure, & de facto: consequitur necessariò, Diuum Petrum nullam habuisse temporalem potestatem: alioqui falsum esset eas fuisse separatas.]

Hoc argumentum tanti facit Barclaius, ut paulò infra dicat.

¶ Et verò hæ rationes apertiores sunt, quam quibus aliquis sine fraude reniti, & repugnare possit; ut mirum sit homines eruditos, cæterosq. pios, ita zelo quodam inconsiderato occæcari, ut dubia pro certis, pro perspicuis obscura, pro rectis contorta, pro expeditis denique inuoluta, & implicata multis controuersijs, & contradictionibus amplecti,

plecti, & sequi non dubitent:] hęc ille, qui vsque ad finem capitis pergīt reuerentiam suam erga sedem Apostolicam prædicare, nostram cæcitatem redarguere, & multæ ex ijs, quæ antea dixerat, more suo repetere.

Respondeo. Verissimè dictum est à Bellarmino simillimam esse potestatem spiritualem, siue Ecclesiasticam spiritui, & temporalem, siue politicam carni: quam similitudinem ante Bellarminum ad hanc rem explicandam adhibuerunt sanctus Gregorius Nazianzenus, Hugo de sancto Victore, sanctus Thomas, Alexander Aletensis, Thomas Vvaldensis, & alij. Nec minus verè dictum est, eas potestates tempore Apostolorum fuisse separatas, quo modo spiritus Angelicus separatus est à carne: & caro brutorum separata est à spiritu: nunc autem coniunctas esse, quo modo spiritus, & caro coniunguntur in homine. Ex his autem rectè colligitur, sanctum Petrum habuisse potestatem Apostolicam, id est, spiritualem, & Ecclesiasticam, supremam, & amplissimam, & non habuisse potestatem Regiam, siue Imperatoriam, aliamvè merè temporalem, atque politicam: sed non rectè colligitur, potestatem spiritualem sancti Petri non se potuisse extendere ad omnia temporalia, & ad ipsa Regna, & Imperia dirigenda, & corrigenda, si Reges, & Imperatores Christiani fierent. Itaque discrimen inter tempus Apostolicum, & nostrum, non est circa potestatem, quæ semper eadem fuit in sancto Petro, & in successoribus; sed circa materiam subiectam, siue circa vsum potestatis: tunc enim potestas Apostolica non exercebatur in Regibus dirigendis, quia nulli erant Reges in Ecclesia Christiana, cuius Ecclesiæ Pastor, & Rector est Christi Vicarius: nunc autem eadem illa potestas exercetur in Regibus dirigendis, & corrigendis, quoniam non desunt in Ecclesia Reges, & Principes politici.

Ac vt exemplis rem illustremus, certè spiritus humani à corporibus separati, iidem sunt, qui antea erant cum cor-

pora animarent, & eandem ipsam potestatem habent, quam antea habebant: & tamen nunc separati non regunt corpora, vt antea regebant, & iterum post resurrectionem regēt. sic etiam spiritus Angelici siue boni, siue mali, dum corpora nulla assumunt, non exercent potestatem in membra corporis: cū autem vel corpora aërea sibi adiungunt, vel in corpora humana ingrediuntur, corpora illa nutū mouent, eisq. imperant, & moderantur: nec tamen vllus erit tam imprudens, qui existimet Angelos acquirere potestatem nouam, cū corpora assumunt. pari ratione cū in corpore humano membrum aliquod abscinditur, & à reliquo corpore separatur; non potest spiritus membrum illud mouere, eiq. dominari; non quod potestas spiritui desit, sed quia deest membrum, in quo mouendo spiritus exerceatur. Denique initio Ecclesiæ Christianæ antequam Apostoli Diaconos ordinarent, non poterant Apostoli Diaconis vti, eisq. imperare: posteaquam autem ordinati sunt, ijs Apostoli utebantur, eisq. imperabant. Num igitur concedemus, defuisse Apostolis aliquam potestatem Ecclesiasticam antequam Diaconi esse cœpissent in Ecclesia, concedemus omnino, si cum Barclaiō desipiamus, qui ex defectu materiæ defectum colligit potestatis. Ex his apparet, quam leuia sint argumenta Barclaij, quæ ipsius iudicio demonstrationes indissolubiles videbantur.

Defenditur prima pars rationis quintæ pro potestate summi Pontificis in temporalibus.

Cap. X X V I.

N capite vicesimosexto aggreditur Barclaius refutare primam partem rationis meæ quintæ: erat autem hæc ratiocinatio. Pastori necessaria est potestas circa lupos, vt eos arceat omni ratione

tionē qua poterit ab ouili : lupi autem, qui Ecclesiam vastant, sunt hæretici : Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete lupo fiat, id est, ex Christiano fiat hæreticus, poterit Pastor Ecclesie eum arcere per excommunicationem, & simul iubere populo ne eum sequatur, ac proinde priuare dominio, quod habet in subditos.

Ad hanc ratiocinationem Barclaius respondens admittit omnia, excepta illa extrema parte conclusionis ; qua diximus, Posse Pastorem iubere populo, vt non sequatur amplius Regem suum : distinguit enim hanc partem, ac dicit, Posse quidem Pastorem iubere fidelibus, vt non sequantur Regem hæreticum in hæresibus, sed non posse iubere, vt non sequantur eum in rebus politicis.

Addit autem posse quidem Regem hæreticum priuari communionē fidelium in rebus sacris, sed neque hoc esse faciendū, si periculum sit schismatis, & scandali, & grauiorum malorum, ex Augustino lib. 3. cap. 2. contra Epistolam Parmeniani : de qua re diximus, cap. 9. Vbi hæc eadem Barclaius fusius tractauit : iam enim admonui, Barclaium in repetitione rerum eandem magnam partem libri sui consumere voluisse.

His igitur omissis, tota ratio, ob quam negat Barclaius posse à summo Pastore prohiberi fidelibus, vt Regi hæretico obedientiam etiam in rebus politicis præstent, ea est, quoniam iure diuino debetur Regibus obedientia : & non potest vllus homo, ac ne ipse quidem Summus Pontifex dispensare in iure diuino ; & ad hoc probandum adducit rescriptum Innocentij III. qui cap. Cū ad monasterium, de statu Monach. dicit, Non posse dispensari cum Monacho, vt vxorem ducat, vel rerum proprietatem habeat : & hoc loco multa disputat de iure diuino, & humano, & de matrimonio Constantie Rogerij Regis filie, quæ cum esset, sanctimonialis ex dispensatione Clementis III. Pontificis nupsisse dicitur Henrico VI. Imperatori.

At nos supra, rationem Barclaij nullius roboris esse demonstrauimus: quoniam de iure diuino est, vt inferior obediat superiori, quamdiu superior est; sed si desierit esse superior, desinet etiam praeceptum de obedientia illi exhibenda. Id quod ostendimus ex multis similibus: siquidem iuris diuini est, non solum; vt populus obediat Regi; sed etiam vt filij obediant Patri, serui Domino, vxores Maritis: & tamen si filius emancipetur, & seruus libertate donetur, & vxor per diuortium, aut repudium à marito separetur, non amplius tenentur lege illa diuina: quemadmodum etiam promissio iurata iure diuino seruanda est, & tamen si is, cui promissio facta est, eam relaxet, non tenebitur eam implere qui promisit. Restitutio iure diuino sancita est, & tamen si creditor debitum remittat, restitutionis obligatio nulla restat: atque exempla similia plurima possent adduci: Sic igitur, iure diuino tenetur populus Regi seruire, dum Rex est: sed si Rex desinat esse, quod multis modis fieri potest; nulla remanet obligatio seruitutis, aut obedientiae: non est autem de iure diuino, vt Rex iustis de causis deponi non possit: multoq. minus iuris diuini est, vt Summus Pontifex declarare non possit, Regem haereticum non esse legitimum Regem, nullamq. ei deberi à fideli populo obedientiam.

Quod autem attinet ad cap. Cum ad monasterium, de statu monachorum, res facilis est: id enim solum Innocentius docet, non posse consistere matrimonium, & proprietatem rerum cum statu Monachorum; cum ad essentiam vitae monasticae pertineant continentia, & paupertas. Itaque non poterit Summus Pontifex facere, vt idem Monachus sit, & coniugatus: idem Monachus, & diues opum in particulari. Aliud autem est, vtrum possit Summus Pontifex dispensare cum Monacho, vt transeat à vita monastica ad vitam secularem, & secularis effectus matrimonium inire possit, & opes proprias retinere, de hoc enim

variè sentiunt Doctores: De Constantia verò Rogerij Regis filia fabulam esse existimamus, quòd sanctimonialis, & vetula cum esset, dispensatione Clementis III. nupsit Henrico sexto. Nam Gotesfridus Viterbiensis, qui Henricum VI. in literis, & moribus instituebat, scribit, nuptias Henrici cum Constantia celebratas Mediolani anno salutis 1186. sedente in Apostolica Sede Urbano tertio, & ipsa Constantia annum tricesimum agente. Ex quò sequitur, vt falsum sit dispensasse cum ea in votis monasticis Clementem tertium, vel, vt alij dicunt, Celestinum tertium, vel, vt alij, Alexandrum tertium: nam hic iam obierat, illi nondum sedere coeperant: falsum quoque sit, eam nupsisse cum esset vetula annorum supra quinquaginta: falsum denique fuisse antea sanctimonialem, cum id nullus scribat ex ijs, qui eo tempore vixerunt. Vide Card. Baronium tomò 12. Annalium ad annum 1186.

Utrum votum, an iuramentum magis obliget.

Cap. X X V. I. I.

IN capite vicesimo septimo Barclaius, vt causæ suæ vndique adiumenta conquirat, confert votum Monachorum cum iuramento illo, quò populi Regibus fidelitatem, & obedientiam pollicentur. Ac dicit, Pontificem ex aliquorum Doctorum sententiâ dispensare posse in votis Monachorum, sed etiam si hoc detur, non esse admittendum, vt dispensare possit in iuramento, quo populi ad Regis obedientiam se adstringunt. Videtur igitur sentire Barclaius minus vinculum iuramenti esse, quàm voti, cuius tamen contrarium discretè docet S. Thomas in 2.2. quæst. 89. art. 8. & omnis ferè ichola Theologorum in 3. Sent. dist. 39. Votum enim est promissio facta Deo; iuramentum est confirmatio promissionis homini factæ: magis autem tenetur homo implere promissionem factam Deo, quàm homini. deinde qui vo-

tum

tum violat, infidelis est Deo; qui iuramentum frangit, crimen irreuerentiæ in Deum committit; grauius autem crimen infidelitatis est, quàm irreuerentiæ; cùm infidelitas omnis erga superiorem irreuerentiam coniunctam habeat, non omnis irreuerentia infidelitatem. Igitur grauius peccat votifragus, quàm iuramenti violator; proinde magis obligat votum, quàm iuramentum. Denique votum res est absolutè bona; iuramentum bonum est necessitate cogente: alioqui Dominus Matth. 5. dicit, Ego autem dico vobis non iurare omnino. Et Iacobus in epistola sua cap. 5. Ante omnia, inquit, fratres mei nolite iurare: nusquam autem legimus, nolite vouere; sed contra, Rex & Propheta David hortatur, dicens in Psal. 75. Vouete, & reddite Domino Deo vestro. Igitur votum nobilius iuramento est, ac per hoc grauius peccat qui votum frangit, quàm qui iuramentum violat; proinde magis obligat votum, quàm iuramentum: quare si Summus Pontifex dispensare potest in votis, multò magis poterit in iuramento.

Sed Barclaius resistit hac ratione: ¶ Totus ordo monachalis, alijq. in Ecclesia, vt quidam volunt, ab humanis constitutionibus, & iure positiuo profecti sunt, in quos idcirco plena, & omnimoda potestas Pontifici est, vti superius paulò diximus: at submissio, & obedientia Regibus, ac Principibus, atque omnibus omnino Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & diuini vtroque testamento confirmata. Nam licet de humano iure sit, vt hac, aut illa Reip. forma vtamur, vel hunc, aut illum Principem habeamus; tamen vt eum, quem semel accepimus, reueremur, eiq. in omnibus, quæ Dei mandatis non repugnant, submissè pareamus, non humanæ solùm, sed naturalis, & diuinæ est ordinationis.]

Respondeo. Hoc argumentum ab omni parte nutat: nihil enim solidi, nihil firmi habet. Nam quod totus ordo monachalis ab humanis constitutionibus, & iure positi-

uo profectus sit, non modo falsum, sed etiam hæreticum
 est. siquidem consilia Euangelica, in quibus ordo monasti-
 cus fundatur, non ex humana constitutione, sed ex ipso ore
 Domini, ac Dei nostri Iesu Christi profecta sunt: de qua
 re fusè tractavi in lib. de Monachis, neque id vllus Catho-
 licus negat. Deinde vota ipsa monastica, in quibus essen-
 tia Monasticæ vitæ consistit, iuris esse diuini, non modo
 Catholici omnes docent, sed & ipse Barclaius paulò ante
 confessus est. Vnde ergo nunc totum ordinem Monasti-
 cum ab humanis constitutionibus, & iure positiuo profe-
 ctum esse dicit? Præterea si, vt ipse in hoc suo argumen-
 to assumit, submissio Regibus, ac Principibus, atque om-
 nibus Præpositis, & superioribus debita; est iuris natura-
 lis, & diuini in vtroque testamêto confirmata; ergo submis-
 sio Monachorum suis Præpositis, & superioribus debita, est
 iuris naturalis, & diuini, in vtroq. testamento confirmata.
 Vnde igitur Barclaius colligit, posse Pontificè dispensare in
 obedientia, & submissione Monachorum erga suos Præpo-
 sitos, & superiores; & non posse in obedientia, & submis-
 sione populorum erga Reges, & Principes, cum vtraque
 sit iuris naturalis, & diuini in vtroque testamento confir-
 mata? quin etiam cum obedientia Monachorum habeat
 votum, idq. solemne adiunctum; & obedientia populo-
 rum simplici iuramento confirmata sit: videtur omnino
 facilius posse dispensari per Summum Pontificem, in obe-
 dientia populorum, quàm Monachorum, cum voti vincu-
 lum maius sit, quàm iuramenti, vt Theologi docent. De-
 nique quemadmodum Barclaiò teste iuris humani est, qua
 formâ Reip. vtamur, & hunc aut illum Principem habe-
 mus; sed postea quam aliquem accepimus in Principem
 vt ei pareamus, iuris diuini est: sic etiam iuris humani est
 quo ritu, & forma viuendi Monachi vtantur, & hunc aut
 illum Præpositum habeant; & tamen vt ei, quem in Præ-
 positum semel susceperunt, submissè pareant, iuris diuini
 est.

est . Ergo omnia paria sunt, neque vlla est ratio cur possit Summus Pontifex in vno dispensare, & non in altero, id est, cur possit Monachos à vinculo obedientiæ Præposito suo promissæ absoluere, & non possit absoluere subditum à vinculo obedientiæ Regi suo promissæ .

Pergit Barclaius, & aliud argumentum texit ex natura voti, & iuramenti : quod argumentum, quia non multum ad rem facit, & tamen verbosissimè ab ipso proponitur, ego in pauca contraham, vt vis argumenti quanta sit appareat : sic igitur ille ratiocinatur, Votum est promissio facta Deo, & Ecclesiæ, proindè creditor principalis est Deus : potest autem Pontifex, qui Vicarius Dei est, & caput Ecclesiæ loco Christi, declarare non displicere Deo, & Ecclesiæ, vt promissio illa ob iustam aliquam causam, & magis Deo gratam, quàm sit promissionis illius ad impletio, remittatur, & condonetur ei, qui vouerat . At iuramentum quo pactum aliquod, vel sponsio ob signatur, non facit Deum propriè creditorem, sed hominem, cum quo pactum initum, & cui promissio iurata facta est : quod ex eo perspicuum est, quòd homo creditor potest etiam sine vlla causa liberare debitorem, & iuramento soluere ; si illi promissionem sibi factam liberè remittere velit : neque hic habet locum interpretatio, aut declaratio summi Pontificis, cum homo ipse creditor per se loquatur . Ergo non potest summus Pontifex homines à iuramento soluere, quoniam priuaret creditorem inuitum obligatione sibi optimo iure quæsita, & omni iure diuino, & humano licita .]

Respondeo . Quando summus Pontifex soluit homines iuramento, non tollit ius quæsitum ex iusta, & licita obligatione : sed vel declarat obligationem, & promissionem fuisse, vel factam esse illicitam, vt cum absoluit populos à iuramento fidelitatis præstito Principi hæretico, vel qui postea in hæresim lapsus est : aut tollit vinculum iuramenti, relicta promissione in suo vigore, ad eum finem tantum,

vt

ut possit, qui promiserat, sine periculo sacrilegij prosequi ius suum coram legitimis Iudicibus.

Sed hæc Barclaius non erant incognita, ut qui iuris prudentiam præcipuè profiteretur: ideò subiungit: ¶ Sed esto auferre ex causa possit, & promissionem iurisiurandi vinculo liberare (ne de hac re amplius cum Canonistis hic contendam) auferat igitur; quid ei deinde facto consequens in nostro hoc negotio videtur? liberum fore populum, dices, ab Imperio, & subiectione Principis, statim atque iurisiurandi nexu solutus est. Ita ne verò? an non perspicis, iurandum hoc non esse nisi accessionem tantum confirmatricem illius obligationis, qua fides, & obedientia Principi promissa est? an ignoras accessiones tolli, & liberari posse sine interitu principalis obligationis? Manet ergo adhuc obligatio, cui iurandum accesserat: quæ quoniã iuris naturalis, & diuini est, non minus tenet hominum mentes, & conscientias apud Deum; quàm si esset iuramento sustentata.]

Respondeo. Potest quidem, ut supra dixi, tolli vinculum iuramenti, etiamsi non tollatur promissionis obligatio. Sed quando summus Pontifex propter hæresim, aut aliam iustam causam, soluit populos à iuramento fidelitatis, simul etiam soluere solet à vinculo promissionis; ac iubere, ut populi non amplius obediant ei, cui promissionem obedientiæ fecerant: posse autem id Pontificem, ut Christi Vicarium, præstare, nos supra ex Doctõribus, & concilijs, & ex ipsis etiam diuinis literis ostendimus, & ante multos annos id ipsum quinque rationibus Theologicis ostendimus: neque Barclaius omnibus suis argumentis, & cauillationibus eas rationes refellere potuit. Nam quod hoc loco iterum repetit, & inculcat, obligationem parendi Regibus esse iuris naturalis, & diuini: non semel à nobis explicatum est, id esse intelligendum de obligatione parendi Regibus; dum Reges sunt: non esse autem iuris

naturalis, & diuini, vt Rex non possit Regno priuari, si hæreticus efficiatur, & ratio manifesta, & vsus frequens apertissimè demonstrauit.

At, inquit Barclaius ¶ hoc axioma Bellarminus præcipuè nititur, dum vult ostendere, Papam non posse subijcere se ipsum sententiæ coactiue conciliorum: quoniam (inquit lib. 2. de Concilijs; cap. 18.) Papæ potestas super omnes est de iure diuino: non autem potest Papa dispensare in iure diuino.]

Respondeo. Si Papa se ipse subijceret sententiæ coactiue Conciliorum, aut Principum quoruncunque, verè subijceret superiorem inferioribus, ac per hoc cum diuino, & naturali iure pugnaret: nam iure diuino Papa est Pastor, & Pater, & Præpositus omnium Christianorum, ac per hoc superior omnibus, qui oues, & filij, & subditi ipsius sunt: & iure etiam diuino superior ab inferiore iudicari non potest iudicio saltem coactiuo. At verò cum Papa iudicat Regem, vel etiam deponit, nihil agit contra ius diuinum, quoniam superior inferiorem iudicat, Pastor ouem, Pater filium, Præpositus subditum, quod est iuri diuino, & naturali rationi maximè consentaneum. Quamuis enim Reges in temporalibus non agnoscant superiorem temporale, vel etiam nullum agnoscant directè nisi Deum: tamen agnoscere debent superiorem spirituale, cuius potestas ad temporalia se extendit, quatenus ea spiritualibus subordinantur, vt supra non semel dictum est.

Ad extremum sic loquitur Barclaius. ¶ Ne qua erremus, tenendum est, Apostolicæ potestatis plenitudinem eam tantum potestatem complecti, quam Dominus Iesus Dei filius, cum in hoc Mundo versaretur, vt homo inter homines habere voluit: & eatenus Papam nobis Christum referre, & eius esse Vicarium; non autem potestatem illam, quam vt Dei filius, Deus ipse Patri æqualis ab æterno habuit, & diuinitatis suæ omnipotentia reseruauit, de qua

ait,

ait, Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra.]

Respondeo: Non admitto solum, quod Barclaius hic postulat, plenitudinem Apostolicæ potestatis, non esse parem omnipotentia diuinitatis Christi; sed addo etiam, non esse omnino æqualem illi potestati, quam in terris habere voluit, & habuit Christus, vt homo. Christus enim etiam dum mortalis cum mortalibus versaretur, habuit potestatem, quam Theologi vocant excellentiæ, per quam sacramenta instituere poterat, & sine sacramentis peccata remittere, & alia id genus, ad quæ plenitudo potestatis Pontificiæ non pertingit. Itaque non sum de numero eorum de quibus, ais, Io. de Turrecremata scripsisse, in Can. Coniunctiones 35. q. 2. Mirum est, quod summi Pontifices loquantur moderatè de potestate eis data, & quidam Doctorculi sine aliquo vero fundamento volunt adulando eos quasi æquiparare Deo. Nihilominus tamen securus affirmo, potuisse Dominum nostrum Iesum Christum tempore mortalitatis suæ, disponere de temporalibus omnibus, & Reges, ac Principes Regnis dominijsq. priuare; & hanc potestatem Vicario suo sine dubio concessisse, vt ea vtatur, quando necessarium iudicauerit ad animarum salutem, quæ illi præcipuè curæ esse debet.

Digressio circa sententiam cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi.

Cap. XXVIII.

IN capite vicesimo octauo inuehitur Barclaius in Canonistas, quos dicit potestatem omnem diuinam, & humanam Pontifici attribuere, ex ignorantia veræ sententiæ verborum Innocentij III. Pontificis, quæ habentur cap. inter corporalia, de translatione Episcopi. Ibi enim Innocentius dicit, fortius esse

vincu-

Vinculum coniugij spiritualis, quod est inter Episcopum, & Ecclesiam, quàm sit vinculum coniugij carnalis inter virum, & mulierem. Et quoniam vinculum coniugij carnalis homo soluere non potest, iuxta illud Matth. 19. Quos Deus coniunxit, homo non separet: vinculum autem coniugij spiritualis non rarò Papa dissoluit: videtur sequi, vt, aut falsum scripserit Innocentius, aut Papam Deo æquare voluerit.

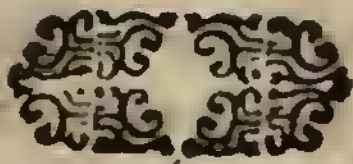
Sed quoniam hæc disputatio ad institutum nostrum non pertinet, & Barclaius, ideò solùm hanc digressionem libro suo inseruit, vt occasionem haberet Canonistas carpendi: nam, & in hoc capite audacter scribit, nihil esse meris Canonistis imperitius; & in capite sequenti non veretur dicere, Innocentium quartum, & Ioannem Andrea Canonistarum facile Principes ineptissimè hunc locum Innocentij III. explicauisse: propterea non ero in hoc capite confutando prolixior. Nam neque Canonistæ, inter quos multi viri doctissimi inueniuntur, defensione mea indigent; neque ego scientiam Canonum ita calleo, vt audeam me patronum Canonistarum profiteri. Illud vnum annotare placuit, Barclaium calumniatorem videri, dum dicit Canonistas summo Pontifici diuinam auctoritatem ex verbis Innocentij perperam intellectis, tribuere. Id enim tantum abest à vero, vt contra potius nonnulli eorum propter istum canonein Pontifici detrahere, aut illum corrigere, non vereantur. Glossa certè, vbi Innocentius dicit, Fortius esse vinculum spirituale, corrigit, dicens, dignius, non fortius: & Ostiensis in Summa, de Elect. num. 21. vt ipse hoc loco Barclaius refert, Illa, inquit, ratio non est sufficiens, salua auctoritate, & reuerentia reddentis. Denique neque Innocentius quartus, neque Io. Andreas, neque Abbas Panormitanus, neque Ancharanus, neque vllus alius ex jis quos videre potui, ex verbis Innocentij tertij, diuinam potestatem summo Pontifici tribuunt, vt Barclaius calumniatur.

De vero sensu cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi. Cap. XXI.

IN capite vicesimonono Barclaius reiectis aliorum explicationibus, profert sententiam suam de vero sensu cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi: & in summa dicit, verba huius capituli pugnare cum mente legislatoris, ut aliud Pontifex senserit, aliud scripserit. Hoc autem, quid aliud est, nisi Pontificem facere vel ignorantem, qui nescierit mentem suam explicare, vel malignum, qui voluerit mentiendo Lectores decipere? At fuit Innocentius omnium consensu Pontifex optimus, & sapientissimus; ut procul ab eo abfuerit tum ignorantia, tum malignitas. Dicam igitur quid mihi videatur Pontifex in hoc obscuro capitulo docere voluisse; & nisi fallor, ostendam, verba capituli non tantum in se esse verissima, sed etiam ad mentem Pontificis explicandam aptissima. Fortius esse dicit Pontifex vinculum coniugij spiritualis, quam carnalis. Id esse verum probatur hac ratione, quoniam vinculum coniugij spiritualis non potest in totum solui; ne per mortem quidem, semper enim manet impressus character Episcopalis, qui nulla vi deleri potest: vinculum autem coniugij carnalis per mortem ita soluitur, ut si maritus defunctus ad vitam rediret, non posset uxorem repetere, quam viuens duxerat. doctrina est Apostoli ad Rom. 7. Deinde vinculum coniugij spiritualis à solo Pontifice Maximo solui potest, non quidem omnino, ut diximus, sed in ordine ad Ecclesiam particularem cui iunctus erat. Solus enim Christi Vicarius Episcopos transferendo, vel deponendo, vel facultatem renunciandi tribuendo, soluit à vinculo, quo Ecclesie suae tenebantur obstricti: vinculum autem coniu-

gij carnalis non solus Papa, sed ipsi etiam contrahentes
 aliquando licitè, liberèq. dissoluunt. Siquidem matrimo-
 nium ratum, non consummatum potest alter coniugum
 iure soluere, si ordinem religiosum profiteri velit, ex
 Concilio Trid. sess. 24. can. 7. neque in hac re vllam à Sum-
 mo Pontifice facultatem petere debet. Item matrimonium
 inter infideles contractum, & consummatum, quod vtrique
 verum matrimonium est, potest dissolvere alter coniugum,
 si ad Fidem Christianam conuertatur altero coniuge in-
 infidelitate remanente, ex Apostolo 1. Cor. 7. Item in
 testamento veteri, matrimonia etiam consummata passim
 ipsi coniuges per libellum repudij dissoluebant, neque
 Pontificis auctoritatem expectabant, ex Deuteronom. cap.
 24. Denique matrimonia rata, & consummata fidelium
 solui possunt quoad thorum, & cohabitationem certis de
 causis ab Episcopis particularibus: matrimonium spiritua-
 le, ne quo ad cohabitationem quidem ab alio, quam à
 Summo Pontifice solui potest. Ex his igitur manifestè
 colligitur vinculum spiritualis coniugij, quod à solo Pon-
 tifice solui potest, firmitus ac fortius esse, quàm vinculum
 coniugij carnalis, quod ab ipsis coniugibus, vel ab
 inferioribus Sacerdotibus soluitur. Atque huc
 respexisse videtur Innocentius Pontifex,
 cuius propositum in eo capitulo erat
 docere, translationes Episco-
 porum sine Pontificis
 Maximi consensu
 fieri non
 posse.

Respondetur ad obiectiones contra primam partem rationis quintæ pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

Cap. XXX.

In capite tricesimo Barclaius post longas digressiones reuertitur ad primam partem rationis quintæ Bellârmini, quam in capite vicesimoquinto sibi refutandam susceperat. Ait igitur.

¶ Admittimus quidem eius propositionem, Pastori scilicet necessariam esse potestatem circa lupos, vt eos arceat omni ratione qua potest. Admittimus & assumptionem, lupos videlicet, qui Ecclesiam Dei vastant, esse hæreticos. Ex quibus concludit hoc modo, Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupo, id est, ex Christiano fiat hæreticus, poterit Pastor Ecclesiæ eum arcere per excommunicationem, & simul iubere populo ne eum sequatur, ac proinde priuare eum dominio in subditos. Vitiosa collectio, cuius loco in bona dialectica reponendum est, Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupo, poterit Princeps Ecclesiæ eum arcere omni ratione qua potest.]

Respondeo. Nullum hic est vitium, sed compendio dictum est, quod longiori circuitu dici potuisset: nam ratio, qua potest, & solet Pastor Ecclesiæ hæreticos, quasi lupos ab ouili suo arcere illa est, vt per sententiam excommunicationis eos remoueat à commercio Catholicorum, & per absolutionem à vinculo subiectionis efficiat, ne populus Catholicus Principem hæreticum deinceps sequatur. Neque propositum mihi fuit in libris scribendis, syllogismos propriè formare secundùm figuras & modos, vt in scholis faciunt, qui de proposita quæstione, exercendi

ingenij gratia disputant : sed vim rationum explicare ,
atque ostendere , vt alij faciunt , qui libros theologicos
scribunt .

At, inquit Barclaius , ¶ Potest quidem Pastor Ecclesie
iure suo excommunicare Regem hæreticum: sed absolue-
re populum à iuramento fidelitatis, aut iubere ne populus
Catholicus Regem hæreticum in rebus politicis sequa-
tur, iure non potest ; cum hoc iuri diuino , & naturali re-
pugnet .]

Ac ne illi fortasse obijciamus , quod non seruauerit for-
mam argumentandi, format hunc syllogismum .

¶ Summus Pontifex nihil præcipere, vel dispensare po-
test contra ius naturale, & diuinum : Atqui subiectio, &
obedientia Principibus , & superioribus debita, est de iu-
re naturali, & diuino : Ergo Summus Pontifex nihil con-
tra eam præcipere , vel dispensare potest : & per conse-
quens non potest præcipere subditis , ne Principi suo tem-
porali obediant in eo, in quo Princeps est, & superior : &
si de facto præceperit , licebit subditis , tanquam extra
territorium ius dicenti , impunè non parere . Vtrunque
propositum est certo certius , ex quibus conclusio neces-
saria consecutione inducitur . Qui huius argumenti vim
eneruauerit, is magnam mecum gratiam inibit . Ego me-
hercle, vt ingenij mei tenuitatem ingenuè fatear, non satis
perspicio, qua possit solida ratione elidi .]

Respondeo . Hæc sunt omnia refutata in capite vicefi-
mosexto , neque aliquid noui Barclaius attulit hoc loco ,
sed alijs , & alijs verbis more suo eadem repetiuit . Sed
ne queratur nihil nos ad insolubilem eius demonstratio-
nem in forma respondisse , distinguo assumptionem ; nam
cum assumit , Atqui subiectio , & obedientia Principibus,
& superioribus debita est de iure naturali, & diuino ; si in-
telligat de Principibus , & superioribus, pro tempore quo
Principes , & superiores legitimi sunt ; verum assumit, sed
nihil

nihil inde concludere potest : nam Principes hæretici post sententiam Summi Pontificis declarantis illos excommunicatos, & depositos, non sunt amplius legitimi Principes, vel superiores ; sin autem intelligat de Principibus, & superioribus, pro quocumque tempore, etiam post abrogatum illis imperium ; falsum assumit, neque de hac re vllum esse dubium potest. Nam iure diuino tenentur subditi non solum obedire Regi tamquam præcellenti, sed etiam Ducibus, tamquam ab eo missis, vt scribit S. Petrus in priore epist. cap. 2. & tamen posteaquam Rex abrogauit Duci potestatem, non tenentur amplius illi obedire, quemadmodum neque ipsi Regi obedire tenentur, quando iure à Regni folio deiectus est. Quare Barclaius si aliquid solidi adferre voluisset, debuisset probare, Principes terræ cum semel Principatum adepti sunt, iure diuino in Principatu ita stabilitos esse, vt nulla vi, nulloq. iure deijci possint à Principatu, hoc autem, in quo totius veritur cardo, quæstionis, nunquam probare potuit.

Sed dicet, esto Principes deponi possint, non tamen deponi possunt, nisi à superiore.

Respondeo. Papam omnino superiorem esse cum sit Vicarius Iesu Christi, non puri hominis, sed Dei & hominis, ac per hoc sit vice Christi Pastor, & Pater, & Rector, & Caput omnium Christianorum, etiam Principum, Regum, & Imperatorum, vt sæpè dictum est, & ex ipsis diuinis litteris manifestè deducitur.

At, inquit Barclaius, Papa quidem superior est, sed non in eadem specie superioritatis : superior enim est Regibus, & Principibus in rebus diuinis, & spiritualibus ; in temporalibus autem fatentur ipsi Pontifices, se Regibus superiores non esse, vt notum est ex cap. Per Venerabilem, Qui filij sint legitimi, Vbi Pontifex dicit, Regem non habere superiorem in temporalibus.]

Respondeo. Iam hæc omnia supra esse tractata, & discussa: ostendimus enim, Pontificem superiorem esse Regibus etiam in temporalibus, quando propter spiritualia necesse est disponere de temporalibus, quæ spiritualibus subordinata esse debent: idq. ostendimus ex communi sententia Doctorum, allatis testimonijs supra septuaginta; item ex concilijs Ecclesiæ generalibus non paucis, denique ex ratione in diuinis literis fundata: aduersus quæ nihil attulit Barclaius, nisi clamores tragicos, & verba turgida, sed inania. Quod autem Innocentius scribit, Reges non habere superiorem in temporalibus, verissimum est in eo sensu, in quo id Innocentius dicit, quod videlicet sint Reges, supremi Principes temporales, neque habeant super se alios Reges, vel Imperatores, excepto Deo, qui est Rex Regum, & Dominus Dominantium: sed hoc non prohibet, quo minus habeant Reges superiorem spiritualem tantum præditum potestate, vt possit temporalia dirigere ad spiritualia; cum ordinis ratio postulet, vt potestas temporalis subiecta sit spirituali, quando in vnum conueniunt, & vnam Ecclesiam faciunt, quomodo corpus in homine subiicitur spiritui, & ab eo regitur, & vbi opus est, corrigitur, & castigatur.

Subiungit postea Barclaius longissimam apostrophem populorum ad Pontificem, in qua quod ipse millies repetiuit, iterum repetendo tribuit populis; quæ imperitos, & leues permouere forsitan possint: sed homines cordati, & prudentes facile intelligent, hæc esse refugia miserorum; qui quod viribus obtinere non valent, ea gemitibus, & importunitate extorquere conantur. Verumtamen, ne lector existimet, nos laborem respondendi subterfugere velle, aut quæ Barclaius in persona populi dicit, maiora esse, quam re vera sint, instituiam responsionem per modum dialogi, & populum verbis Barclaii loquentem, & Pontificem verbis meis respondentem inducam.

Dialogismus inter Populum nimis addictum Regi terreno ; & Pontificem Populo salubriter consulentem. Cap. XXXI.

Pop. **P**ater sancte, nequaquam es Rege nostro in temporalibus superior : eòq. non potes obsequium temporale, quod illi præstamus, impedire.

Pont. Quando salus tua æterna in periculum adducitur propter obsequium temporale, quod Regi præstas; tunc omnino superior sum Rege tuo etiam in temporalibus : nam & illum, & te ad vitam æternam dirigere debeo; & omnia impedimenta de medio tollere, quæ hoc iter impediunt.

Pop. Cur nos facere prohibes, quod Deus nos facere imperat?

Pont. Absit; non hoc prohibeo, sed contra potius impero, ne facias, quod Deus te facere prohibet. Ego pastor sum à Christo, qui Dominus gregis est, constitutus. Vos populi, ouiculæ estis, Reges vestri arietes sunt. Itaque dum Reges vestri arietes esse perseuerant, sino vt vos regant, & ducant : sed si vertantur in lupos; æquum ne erit, vt patiar duci oues Domini mei à lupis? Itaque iure veto, ne illos sequamini : nam & hoc Dominus vetat, quoniam cum nimis grandi periculo ouiculæ reguntur à lupis.

Pop. An quia tuum est, voluntatem Dei in lege diuina, & scripturis comprehensam interpretari?

Pont. Tu dixisti.

Pop. At non est tamen illa interpretatio adhibenda, quæ legem penitus euacuet, & mandatum omnino destruat, ac dissoluat.

Pont. Quam legem Dei interpretando destruximus, aut dis-

soluimus vnquam, vel prædecessores mei, vel ego?

Pop. Si quid dubij, aut obscuri est in lege diuina, ad sedem Petri, id est, ad sedem, quam tu nunc tenes, interpretationis veritatem accepturi confugimus: quod autem per se clarum est, & perspicuum, id nulla interpretationis luce indiget.

Pont. Quid tum?

Pop. Cùm Dominus, & Saluator noster iubeat, nos reddere Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei Deo: & deindè per Apostolum Principibus, & potestatibus subditos esse; & dicto obedire: tuum est nobis declarare, quæ sunt Cæsaris, id est, quæ à nobis Regi nostro debentur, & quæ sunt Dei, vt sua vtrique reddamus: & in ea distinctione vocem tuam libenter audiemus. At cùm dicis, nolite quidquam Cæsari, siue Principi vestro reddere, contradicis Christo, ac proindè vocem tuam non audimus.

Pont. Quando Dominus dixit, Reddite qua sunt Cæsaris Cæsari, iussit censum dari ei, qui tunc imperabat, neque Iudæos ad idololatriam cogebat; neque adhuc erat ab vlla legitima potestate depositus: quod idem iussit multò antea per Hieremiam Prophetam Deus fieri erga Nabuchodonosor Regem Babylonis propter eandem causam. sed cùm tempore Machabæorum Antiochus Rex populum auertebat à fide, & Religione diuina, non iussit Deus, vt eum pro Rege habere pergerent, sed inspirauit Matathiæ, & filijs eius, viris fortissimis, & religiosissimis, vt exercitu congregato bellum cum Antiocho tamquam cum hoste gererent, & populum in libertatem vindicarent. Sic igitur & tu popule Christiane Regi legitimo, & qui à lege Dei, & Catholica Religione non auertit, quique propterea à me Christi Vicario amatur, vt filius: reddes obedientiam debitam, in ijs, quæ contra legem Dei, & fidem Catholicam non iubebit.

bit . Regem autem, qui te siue minis, siue blanditijs, siue alio modo à via, quæ ducit ad vitam, reuocare conatur, & per sententiam meam à coetu piorum eiectus, & Regno priuatus est, pro Rege non habebis; sed obedientiam ciuilem Regi debitam alteri exhibebis, qui in eius locum legitimè successerit . Porrò Deo, quæ Dei sunt reddes, quando fide, spe, & charitate Deum coles, neque ullius hominis timore, vel amore à Dei timore, vel amore separari te fines . Itaque nunquam ex me audies, nolite quidquam Cæsari, aut Principi vestro reddere; sed hoc audies, nolite seduci, vt etiam pro Cæsare, aut Principe vestro habeatis, qui re vera Cæsar, & Princeps esse desijt .

Pop. Fatemur quidem, & profitemur sanctitatis tuæ expositioni atque interpretationi in legis diuinæ obseruatione locum esse : sed eam non admitti asserimus, quæ facit vt ius naturale, & diuinum sit ludibrio, & penitus contemnatur, veluti ne à re, qua de agitur, aberremus : iubemur Principibus, & potestatibus obedire : tuas in huius mandati obseruatione explicationes, & restrictiones, quæ modo mandatum ipsum non extinguunt, tamquam filij obedientes libenter amplectimur : veluti cum nullam inde obligationem parendi, Regibus oriri dicas, nisi in ijs, quæ ad temporalem ipsorum iurisdictionem pertinent : spiritualia omnia Vicario Christi, atque Ecclesiæ reseruanda esse . Item cum admones non esse Regi obediendum in eo, quod contra ius diuinum, vel naturale imperat, aut quod alioqui bonis moribus aduersatur . At quando simpliciter, & absolutè præcipis, ne Principi nostro legitimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus vilo modo obediamus : præcepto tuo parere non possumus, quia hoc non est mandata Dei interpretari, quod sanctitati tuæ conceditur : sed penitus antiquare, & abrogare, quod nullo modo potes .

Pont.

Pont. In multiloquio non deerit peccatum: videris enim ex Barclaij alicuius schola prodijsse, dum tot verba sine ratione multiplicas: grauius autem peccas dum Doctorem tuum docere, & legislatori legem dare præsumis: sed grauissimè delinquis, & erras, dum Christi Vicario imponis, quod faciat ius naturale, & diuinum ludibrio haberi, quodq. mandatùm Dei de obedientia Principibus debita antiquare, & abrogare velit. nusquam enim ego, aut prædecessores mei simpliciter, & absolutè (vt tu loqueris) præcepimus, ne Principi legitimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus vllò modo obediatur. Ista calumnia, & impostura sunt Doctoris tui Barclaij: quod enim dicimus, & docemus hoc est, vt Principi ab Ecclesia, publica auctoritate excommunicato, & deposito, qui proindè legitimus Princeps esse desijt, nulla deinceps obedientia debeat. Id verò cum nullo diuino mandato pugnat: diuinum enim mandatùm non hoc habet, vt ei, qui Princeps legitimus esse desijt, obedientia defertur. Tu verò diligenter attende, & expende, vtrum maiorem fidem habere debeas Patri tuo, Christi Vicario, & Matri tuæ, Ecclesiæ; an vni falso fratri, qui te seducit, ac facit, vt contra mandatùm Dei, Patri, & Matri non obedias, dum obedientiæ Regiæ zelum sine scientia, vis habere.

Pop. Christus cum clauis Regni cælestis Petro tradidit, non dedit ei potestatem faciendi de peccato non peccatum.

Pont. Nescis quid loquaris: siquidem in bono sensu dedit Christus Petro potestatem faciendi de peccato non peccatum, & de non peccato peccatum. peccatum est ini-re matrimonium in gradu prohibito, non ieiunare in quadragesima, die festo laborare seruiliter: & tamen hæc omnia, & alia id genus plurima, dispensante Petro auctoritate clauium sibi datarum peccata esse desinunt. contra verò potest Petrus addere nouum gradum consan-

guini-

guinitatis, & affinitatis, addere nouum diem ieiunij, addere nouum diem festum, & hinc fient peccata, si quis in gradu illo addito coniugium contrahat, aut diebus additis non ieiunet, aut ab opere seruili non se abstinat, quæ tamen antea peccata non fuissent. Sic igitur peccatum fuisset Regi tali, vel tali non obedire, & tamen si per clauas Petri ille talis Rex, hæreticus declaretur, excommunicetur, & deponatur, iam non erit peccatum illi non obedire. Verum est tamen clauas Petri ad id nõ se extendere, vt possit summus Pontifex declarare, non esse peccatum, quod est peccatum, aut esse peccatum, quod peccatum non est: id enim esset dicere malum bonum, & bonum malum: quod longissimè abest, & semper abfuit, & aberit à doctrina illius, qui Ecclesiæ præest, quæ est columna, & firmamentum veritatis.

Pop. Nos igitur communem Canonistarum doctrinam in hac parte sequemur, qui tradunt, mandato Papæ non esse parendum, si vel iniustum sit, vel ex eo multa mala, seu scandalum verisimiliter est futurum, aut turbatio status Ecclesiæ, & Reipub. Christianæ oritura: & ideò si Papa mandaret Religiosis aliquid, quod esset contra substantiam ordinis, id est, quod repugnaret regulæ ab ijs professæ, vt interpretatur Felinus, in cap. Accepimus, de fid. instrum. & cap. Si quando, de rescrip. non tenentur ei obedire; vt idem Innocentius docet in cap. Ne Dei, de Simonia, quem refert, & sequitur Martinus de Corazijs, in tract. de Principibus quæst. 408. & Felinus dicto cap. Si quando, & dicto cap. Accepimus: quanto igitur minus debent Regum subditi Pontificem, eos ab obedientia iure diuino, & naturali Regi suo debita, & arctissimo iurisiurandi foedere sancita, retrahere conantem audire?

Pont. Quæ sit communis sententia non solum Canonistarum, sed etiam Theologorum, & iuris ciuilibis peritorum,

imò & ipsorum sacrorum Conciliorum discere poteris ex prolegomenis huius libri, ubi communi consensu affirmatur, iure posse à summo Pontifice iustis de causis Regem excommunicari, & deponi, & subditos ab omni obedientia, & fidelitatis vinculo liberari: Non est autem credibile, Canonistas omnes secum ipsos pugnare. Cum ergo dicunt aliqui Canonistarum non esse obediendum Pontifici, quando mandatū ipsius iniustum est, aut scandalorum, & perturbationis causa; primum, non loquuntur de Pontifice ex Cathedra docente Ecclesiam uniuersam: deinde non loquuntur absolutè; sed conditionaliter, id est, si id fieret, si fortè contingeret, ut Pontifex alicui parculari homini mandaret aliquid contra legem Dei: tunc enim nota est sancti Petri doctrina, Act. 5. Obediendum est Deo magis, quam hominibus. Sed quando Pontifices prædecessores mei, ut Gregorius VII. Innocentius IV: & alij Principes magnos excommunicare, ac deponere, & subditos eorum ab obedientia liberare voluerunt: id fecerunt ex Cathedra, in Concilio, publica cerimonia, ex auctoritate Dei, & Sanctorū Apostolorum Petri, & Pauli sibi diuinitus communicata: proindè, qui dicit, non esse obediendum Vicario Christi, ita præcipienti, is uniuersam condemnat Ecclesiam, & non tam Canonista, quam Canonum deprauator dici debet. & quamquam non existimamus vllum bonum Canonistam in hunc errorem incidisse: tamen si quis esset, securè posset fidelis Christianus, & prudens vni, vel alteri Canonistæ conditores Canonum antepone-
 nere. quod autem dicis, iure diuino, & naturali deberi obedientiam Regibus; verum est de Regibus legitimis, & nondum per sententiam Iudicis depositis: & quoniam ab horū, non ab illorū obedientia te retrahimus; propterea vel falsū nobis imponis, vel frustra de nobis quereris.
 Pop. Si ob eam causam nos iubes Regis nostri iugum abij-
 cere,

cere, quòd per obedientiam illi exhibitam, spirituale bonum impediatur: respondemus, id quicquid est mali, ex quodam accidente euenire, siue per accidens fieri: malum enim ex bono, aut bonum ex malo per se oriri non potest: accidens autem illud dolenter ferimus, sed impedire non possumus. Nos officium Regi debitum Dei iussu persoluimus, & secundum patientiam boni operis gloriam, honorem, & incorruptionem quærimus. ille si debito sibi obsequio, & tantò Dei beneficio abutatur, Deum supra se Iudicem, & vindicem acerrimum sentiet: nobis non licet officium deserere, & Dei mandatum præterire, vt bonum inde, quantumuis magnum consequatur, ne eam, quam Apostolus nunciat, damnationem nobis ipsis acquiramus.

Pont. Videtur tibi satis aptè conuenire, quòd Spiritus sanctus per os Dauid Propheta, & Regis, ait, Noluit intelligere, vt benè ageret: siquidem detrimentum spirituale, id est, periculum subuersionis animarum, quòd est annexum obedientiæ ad Regem hæreticum, præsertim quando is Rex fidem Catholicam molitur euertere, sufficiens causa est Vicario Christi, qui super totam Christi familiam constitutus est, vt Regem illum excommunicationis sententia feriat, & dominio illo priuet, quòd super fideles habebat. Vbi verò Rex, alioqui legitimus, ob detrimentum spirituale Regno priuatus est, per sententiam eius, qui Ecclesiam vniuersam regit, non solum non tenetur populus illi parere, sed tenetur non parere; ac per hoc cum illi iure deposito obedientiam præbet, non per accidens, sed per se causa est mali, & inobedientiæ peccatum incurrit, vt inobedientiæ peccatum euitet. Neque officium Regi debitum Dei iussu persoluit; sed officium Regi indebitum Deo prohibente persoluit. qui verò Regi, vt dictum est, iure deposito obedientiam denegat, non facit malum, vt bonum inde
 sequa-

sequatur : sed facit bonum, vt malum grauissimum euitetur: neque damnationem sibi ipse acquirit, sed à damnatione, quam alioqui incurreret liberatur. Quod si hæc non intelligis popule stulte, & insipiens; cur non audis me Pastorem tuum? cur iudicio tuo fidis? cur seduceris ab alieno? Oues certè Pastorem proprium sequuntur, quia sciunt vocem eius: alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia non nouerunt vocem alienorum, inquit Veritas, Ioan. 10.

Pop. Qui iubet nos Regibus obedire, & reddere Cæsari quæ sunt Cæsaris, nullam bonos inter & malos Principes distinctionem facit, ac per hoc nec nos distinguere debemus.

Pont. Addo etiam cum Apostolo Petro, obediendum esse non tantum bonis, & modestis, sed etiam dyscolis. 1. Petr. 2. Itaque non distinguimus inter bonos & malos, dum superiores sunt: sed quæstio nostra est, An sit obediendum Regi per sententiam reiecto, ac deposito; huic enim obedientiam exhiberi Christus non iubet, & Vicarius Christi prohibet, vel potius per Vicarium suum Christus ipse prohibet: proinde qui obedientiam illi exhibet, Christo non obsequitur, & Vicarium Christi lædit.

Pop. Si, vt docet B. Augustinus, is qui continentiam Deo vouerit, nullo modo debet ista compensatione peccare, vt ideò credat, vxorem sibi esse ducendam, quia promisit quæ nuptias eius appetit, futuram se esse Christianam: atque ita acquirat Christo animam in morte infidelitatis positæ feminae, quæ parata est, si huic nupserit, fieri Christiana: qua nos apud Deum excusatione vtémur, si vt speratum aliquod bonum eueniat, iurisiurandi religionem, & fidem violemus Deo, Regi. nostro datam? nihil enim anima preciosius, pro qua Dominus, & Saluator mori dignatus est: si ergo vt eam

Chri-

Christo lucremur, peccare non liceret, eccuius rei causa peccandum?

Pont. Non sunt facienda mala, vt veniant bona. hæc doctrina Apostolica est, ac per hoc & nostra: hinc non licet votum castitatis violare, vt animas Christo lucremur: neque licet contra iurisiurandi religionem aliquid facere, vt Mundum vniuersum saluum faciamus: sed non ideò non licet mihi, cui Christus dixit in persona S. Petri, Quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis, & in votis dispensare, & à iuramenti vinculo soluere, qui autem Apostolica auctoritate, vel voto, vel iuramento solutus est, iam non peccat contra votum, vel iuramentum, si ea faciat; quæ antea ligatus voto, vel iuramento facere non poterat: quemadmodum enim inter homines, qui debet alteri pecunias, peccat, si non restituat: sed si creditor soluerit debitorem obligatione reddendi, iam non peccabit etiam si nunquam restituat: sic etiam dum votum, aut iuramentum viget, & ligat; peccat qui illa non seruat; sed si Vicarius Dei, accepta à Deo auctoritate, & ipsius Dei nomine relaxat obligationem voti, vel iuramenti, iam non peccat qui ea non seruat. stulta igitur est illa interrogatio tua, eccuius gratia peccandum? quasi hoc à populo Sacerdos discere opus habeat.

Pop. Quod autem præterea dicis, te nos ab huius officij vinculo absoluere, atque absolutos declarare: id non omnem conscientijs nostris scrupulum adimit; sed animo pendere, ac dubitare magis de tua potestate facit; quòd sciamus præceptum, cuius tu nobis gratiam te facturum promittis, Dei & naturæ lege esse sancitum: sanctitatem verò tuam non posse, ne quidem de plenitudine potestatis, legis naturalis, & diuinæ gratiam cuiquam facere.

Pont. Iam indocilem omnino te præbes, cum ad eadem

lem-

semper reuolueris . Non ego tibi gratiam facio præcepti naturalis , vel diuini , cùm ab obedientiæ vinculo te absoluo . non enim permitto vt Regi non pareas , quod esset contra ius diuinum ; sed facio , vt ille qui tibi Rex erat , non sit tibi deinceps Rex : quemadmodum , qui donat seruum libertate , non concedit , vt seruus non teneatur obedire Domino , quod esset etiam contra ius diuinum : sed facit vt Dominum non habeat , cui obediat . & qui filium emancipando eximit à potestate patria , non docet liberum esse filijs , parentibus non obedire , sed facit vt ille , qui filius erat , iam non censeatur filius . Et qui votum , aut iuramentum relaxat , non dat facultatem violandi vota , vel iuramenta , sed facit , vt non habeat votum , vel iuramentum .

Pop. Tibi igitur in spiritualibus , Regi in temporalibus obsequemur ; vtrunque Deus iubet , vtrunque præstabimus .

Pont. Si (vt paulò ante dicebas) pendebas animi , & dubitabas ; cur in re dubia te ipse Iudicem constituisti , & tam audacter conclusisti ? Deus certè in Deuter. cap. 17. in rebus dubijs , & obscuris remittit homines ad Sacerdotem , nec vult vt vnusquisque sit iudex . Et tu ipse paulò ante dixisti , in rebus dubijs ad Sedem Petri esse confugiendum ; cur igitur in dubitatione tam graui , ad locum quem elegit Dominus , id est , ad Sedem Petri non confugisti ? Ac vt intelligas te tua conclusione nihil effecisse : attende primùm , Deum quidem iubere , vt Pontifici obedias in spiritualibus , sed non iubere vt in spiritualibus tantùm ; imò iubere , vt consequenter etiam obedias in temporalibus , sed Regi qui legitimè regnat , non Regi , qui ob hæresim , vel alia iusta de causa Regno priuatus est : nam & ipsi Pontifici obedire non deberes in spiritualibus , si fortè (quod fieri non posse piè credimus) in hæresim lapsus ab Ecclesia Pontificatu priua-

Cuius est denunciarere. Attende postremo, dubitationem
 de potestate Papæ, an ad temporalia se extendat non esse
 dubitationem de re temporalis, sed de re spirituali, & super-
 naturali, quæq. non ab arbitrio, vel iudicio hominum, sed
 ab intelligentia Scripturarum, & interpretatione volun-
 tatis diuinæ dependet: quare non tuo iudicio, sed Ec-
 clesie in tam graui dubitatione stare debuisti. Ecclesia
 vero, & per caput suum Christi Vicarium, & per Con-
 cilia, id est, per principalia membra sua, & per Docto-
 res Theologos, & Canonistas, id est, per linguas suas,
 non obscure docuit, Potestati spirituali subiectam esse
 potestatem temporalem, vt corpus animæ, & ideò
 potestatem temporalem etiam Regiam, à potestate spi-
 rituali, quæ plenissimè reperitur in Papâ, dirigi, & corri-
 gi, iudicari, & mutari posse, cum deuiat
 Pop. Minas denique, quas mandato inseris miramur qui-
 dem, & ex parte metuimus: sed non ita sumus meticu-
 losi tamen, vt plus eas, quàm oportet timeamus; aut ijs
 ita terreamur, vt metu iniustæ excommunicationis, iu-
 stum, ac iure debitum obsequium Regi nostro denege-
 mus. Licet enim vulgo iactetur, omnem excommuni-
 cationem esse timendam: scire tamen oportet iniustam
 excommunicationem, non lædere eum in quem fertur,
 sed eum potius à quo fertur: si ideò nos anathematis
 mucrone ferias, quia nolumus mandatum Dei, te iuben-
 te, prætergredi, & malum facere: maledictio vertetur in
 benedictionem, vt quamuis ligati exterius videamur, in-
 terius soluti, atque innocentes maneamus.

Pont. Hoc nimirum est quod Sapiens dicit, Impius cum
 in profundum venerit, contemnit. In hanc te foueam
 precipitem egit superbia, quia te ipse Iudicem rerum
 diuinarum, & cælestium constituisti: & in huius foueæ
 profundum demersus iudicium non solum Vicarij Chri-
 sti, sed ipsius etiam Christi contemnis. Nam etiam si

timere te dicas minas censurarum: Ecclesie Amen
 cum audacter pronuncias, eis te non pariturum non
 solum timorem excludis, sed addis manifeste contem-
 ptum: qui enim verè timet, saltem ex timore mandatum
 obtemperat. Quod autem dicis, iniustam sententiam non
 lædere eum, in quem fertur: verum est quando is, in
 quem fertur, eam humiliter tolerat, & observat, donec
 iniustitia, vel potius nullitas eius manifestè se prodat.
 Sed cum is, in quem fertur, eam superbe contemnit, &
 audacter mandata transgreditur, si non lædit eum ex-
 communicatio iniusta, vel nulla, lædit tamen superbia,
 & tumor, quo Pastoris mandata contemnit. Sed hæc
 dicenda essent, si censura, & mandata, de quibus nunc
 loquimur, aliquam iniustitiæ, vel nullitatis speciem
 præferrent. At cum Vicarius Christi sub excommu-
 nicationis poena populis iubet, vt Regi hæretico, vel
 alias iustè excommunicato, atque deposito, non obe-
 diant: quæ suspicio iniustitiæ suboriri potest? non
 enim vt tu falsò affirmas, Pontifex anathematis mucro-
 ne te ferit, quia non vis mandatum Dei, ipso iubente
 prætergredi, & malum facere: sed contra potius, quia
 mandatum Dei, Pontifice prohibente, vis transgredi, &
 malum inobedientiæ facere. Nusquam enim mandavit
 Deus, vt Regi hæretico, & excommunicato, ac deposi-
 to, populus obsequium præstet: sed mandavit, vt hære-
 ticos vitet, & ne Ave quidem illis dicat, vt Pastori suo
 obediat, & vocem eius audiat.

Atque hæc sunt, quæ Barclaius in persona populi di-
 cere placuit; ad quæ non sine stomacho respondi, cum
 valdè me pigeat eadem toties replicando tempus, & ope-
 ram perdere: & tamen hac puerili apostrophe tandem
 finita, iactat Barclaius firmissimis demonstrationibus, &
 ineluctabilibus argumentis rem totam esse conclusam.

*Refutantur falsa quædam pronuntiata Barclaij,
qua digrediendò effutijs.*

Cap. XXXII.

IN capite tricesimoprimo Barclaius multa re-
petit, quæ supra dixerat de maioribus nostris,
qui Principes infideles, cum facile possent eos
opprimere, patienter tolerarunt; item de tur-
bis excitatis in Ecclesia occasione Gregorij VII. & Boni-
facij VIII. qui Principes Christianos, vel re ipsa deposue-
runt, vel deponere tentarunt. Addit verò reprehensio-
nem Clementis Septimi, & Pauli Tertij in hæc verba.

¶ De postremis duobus Pontificibus ausim affirmare
(est enim orbi notissimum) in causa eos fuisse perdendæ
Religionis in Anglia, quòd istam tam inuidiosam, & la-
tè patentem potestatem in Regni illius Principem, & po-
pulum sibi assumere, & exercere conati sint.]

Hæc verò falsitas & calumnia tam est manifesta, & no-
toria; vt mirum sit ab homine, qui se in historijs versatum
profitetur, proficisci potuisse. Sed odium in Pontifices,
& maledicendi libido, non solùm mentem excæcat, sed
etiam memoriam perdit. Quis enim ignorat Clementem
Septimum optasse modis omnibus Henrico VIII. Angliæ
Regi sibi amicissimo gratificari; modo iustitia, & Reli-
gio id paterentur? At Henricum anathemate ferijt; & ex-
tat sententia Clementis in Henricum apud Nicolaum San-
derum lib. 1. de Schismate Anglicano. Verum est, sed co-
actus fuit, & causa anathematis adeò iusta fuit, vt ne
Barclaius quidem eam reprehendere possit, quamvis ma-
ximè vellet: nimirum Henricus contra omnia iura, cum
maximo totius orbis terræ scandalo, lite pendente ad tri-
bunal Summi Pontificis, & ipso Summo Pontifice palam

prohibente, & censuras Ecclesiæ comminante, Cathari-
nam legitimam coniugem à se abdicauit, & Annam Bole-
nam sibi multis modis affinem matrimonio iunxit; ita se-
parauit quod Deus coniunxit, & coniunxit quæ Deus sepa-
rari mandauit. Quæro igitur à Barclaiò an potuerit Clemès
Pontifex, salua pietate, aliud agere quam quod egit? certè
peccare non licet vllius boni acquirendi gratiã: quomodo
autem Pontifex non peccasset, si matrimonium Regis cum
Catharina iure contractum diremisset: & matrimonium
eiusdem Regis cum Anna, quæ ipsius Regis soror & filia ex
affinitate erat, approbasset? id enim ita se habere, ex confes-
sione ipsius Regis, Nicolaus Sanderus demonstrat lib. 1. de
schismate Anglicano. Ergo causa perditionis Angliæ, non
Pontificis iustitia, sed Regis impotēs libido fuit. Paulus ve-
rò tertius seueriorem quidem sententiam in Henricū pro-
tulit, sed quando iã Rex à Catholica Fide defecerat, seq. per
nouã & inauditã hæresim caput Ecclesiæ constituerat, &
Regnum suū à communionem corporis Christi mystici sepa-
rauerat. Quare non potuit esse causa Paulus Pontifex per-
ditionis Angliæ, quæ iam perierat: neque aliud propositum
fuit Pontifici, nisi vt gregem, & Regem perditū, si quo mo-
do posset, inueniret, atque ad viam veritatis errantem redu-
ceret, & mortuū in peccatis ad vitam gratiæ reuocaret; vt
de eo dicere posset, Filius meus mortuus erat, & reuixit, pe-
rierat, & inuentus est. Vide apud Sanderum loco citato, de-
fectionem Regis, & Regni anno 1534. & sententiã Ponti-
ficis Pauli III. anno 1535. quam etiam sententiam idem
Pontifex ob spem aliquam conuersionis Regis ostensam, vt
in eodem loco Sanderus notat, executioni mandari noluit.

Subiungit postea falsitatem aliam, non in historia,
sed quod grauius est, in Fide, & Religione Catholica: ¶ Re-
ges, inquit, non in eadem causa sunt, sed supra omnes leges
humanas, omneq. ius positium, soli Deo administratio-
nem reddituri, & quanto tardius, tanto seuerius punien-
di.

di. Aduersus priuatos executio parata est, quam nequeunt nisi ex indulgentia Principis euitare. Aduersus Principes quæ potest fieri executio, cum nullis humanarum legum sanctionibus teneantur, nullisq. ad poenam vocentur legibus, tuti imperij potestate. Nam quod in iure expressum est, Principem legibus esse solutum, cum de omnibus legibus, tum maxime de poenarijs intelligunt, ut ijs Princeps, etiam si delinquat, non coëctetur.

Hæc verò Barclaij sententiâ primùm secum ipsa pugnât: nam si legibus omnibus humanis Reges soluti sunt, certè non delinquant, cum secundum eas non operantur. Vbi enim non est lex, nec præuaticatio, inquit Apostolus ad Rom. 4. quo modo ergo Barclaius in vltimis verbis dixit, Principes non puniri, etiam si delinquant? admittit enim eos delinquere, cum leges humanas non seruant, & tamen affirmat eos legibus non teneri: qui autem legibus non tenentur, utique non delinquant, si eas non seruent. Respondebit fortasse, Principes non teneri legibus, quantum ad coactionem, teneri autem quantum ad directionem. Quamuis autem videantur verba eius Principes ab omni legum humanarum obligatione liberare, tamen admissa responsione paulò ante allata: iterum quæro, velit ne Barclaius Principes solutos vi coactiua legum humanarum omnium, tum ciuilium, tum Ecclesiasticarum, an ciuilium tantùm: nam si dixerit, eos solutos esse vi legum ciuilium tantùm; certè aliter sentit, aliter loquitur: disertis enim verbis dicit, Principes esse super omnes leges humanas, omneq. ius positium, & nullis humanarum legum sanctionibus teneri: leges autem Ecclesiasticas, quæ à summis Pontificibus, concilijsve Episcoporum conduntur, humanas esse, & ad ius positium pertinere dubitari non potest. Sin autem, ut verba sonant, solutos vult esse Barclaius Principes legibus Ec-

elestasticis Pontificum, & Conciliorum, errant in doctrina fidei manifestè, & repugnat ijs, quæ supra non semel repetiuit, Principes Christianos omnes subiectos esse spirituali potestati summi Pontificis, vt oues baculo pastoris; & posse censuris Ecclesiasticis, & ipsa etiam excommunicatione coërceri. & cap. 32. addit, Posse Principes per summum Pontificem priuari omnibus commodis regenerationis in Christo, item tradi Satanæ vsque ad legitimam errati, & contumaciæ satisfactionem. Et quoniam priuari tot commodis, & Satanæ tradi, grauißima pœna est omnium consensu, fateri debet, paratam esse aduersus Principes executionem, & eos quoque ad pœnam legibus vocari: quæ sunt omnino contraria ijs, quæ hoc loco scripsit. sed veniamus ad ea, quæ ad institutum nostrum propriè pertinent.

Defenditur pars secunda rationis quintæ principalis pro potestate summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXIII.

IN capite tricesimo secundo Barclaius ex longa digressionem domum rediens, proponit, ac discutit, & refellere nititur secundam partem rationis meæ principalis, quæ hac ratiocinatione continebatur, Potest Pastor arietes furiosos destruentes ouile separare, & recludere: Princeps autem est aries furiosus destruens ouile, quando est Catholicus fide, sed a deo malus, vt multum obsit Religioni, & Ecclesiæ, vt si Episcopatus vendat, Ecclesias diripiât, &c. Ergo poterit Pastor Ecclesiæ eum recludere, vel redigere in ordinem ouium.

Hanc ratiocinationem Barclaius impugnaturus incipit à censura vocabulorum, ac dicit, excludere dicendum

erat

erat, non recludere, sed recludere (enim) aperire est. At ego per recludere, non excludere, sed includere significare. Volui solent enim Pastores Arietes furiosos includere in aliquem locum; ut non possint cornibus ouiculas petere, vel pedibus concutere. Sed recludere, inquit ille, aperire est, non claudere. Verum est id quidem, cum dicimus, recludere fores, aut domum, aut carcerem; sed cum dicimus, recludere aliquem intra fores, aut hominem in domo, vel carere recludere; tum recludere, accipitur pro eo quod est claudere, vel includere. Et hoc posteriore modo significare volui, Arietem a pastore recludi in loco aliquo angusto, & munito, unde non facile possit regredi. Ac ne putet Barclaius, me sine auctore esse loquutum; legat Hincmarum in vita S. Remigij, Iuonem in Epist. 49. Aimoinum in lib. 4. historiae cap. 7. & inueniet passim recludere ab Auctoribus in non malis. vsurpari pro includere quomodo religare, non est soluere, sed iterum, vel arctius ligare. Ac ut os Barclaij penitus obstruamus, audiat sanctum Hieronymum, auctorem primae classis, in libro aduersus Vigilantium, sic loquentem: Ais vel in Sinu Abrahae, vel in loco refrigerij, vel subter aram Dei animas Apostolorum, & Martyrum consedisse, nec posse suis tumultis, & ubi voluerint adesse praesentes: Senatoria videlicet dignitatis sunt, & non inter homicidas teterrimo carcere, sed in libera, honestaque custodia, in Fortunatorum Insulis, & in Campis Elysijs recluduntur: haec sanctus Hieronymus, cui non audebit, opinor, Barclaius dicere, recludere aperire est, proinde includuntur dicendum erat, non recluduntur. Ac ut ex eodem sancto Hieronymo referamus Barclaijo gratiam fraternae correptionis: meminere se in capite tricesimo iurasse per Herculem, cum ait, Ego me Hercle, &c. & audiat sanctum Hieronymum in Epistola ad Damasum, de filio prodigo dicentem, Absit ut de ore Christiano sonet, me Hercule, & me Castor, & caetera ma-

gis potentia, quam numina. Sed his omiſſis, veniamus ad
 ſeriaz.

Admittit Barclaius ratiocinationem meam totam, & omnia, quæ inde per bonam confeſſionem deducuntur. Sed negat inde aliud effici poſſe, niſi vt Paſtor, id eſt Papa, Arietem furioſum, id eſt Regem deterrimum poſſit per excommunicationem ab ouili excludere, & priuare ſpiritualibus beneficijs Sacramentorum, & ſuffragiorum: ſed non ultra procedere ad vllam poenam temporalem, qualis in primis eſt priuatio temporalis iuriſdictionis, aut dominijs.

Sed Barclaius non percepit vim argumenti ex propoſita ſimilitudine, quam admiſit, vt a pram atque idoneam ad hanc rem, explicandam, & probandam. Neque enim Paſtor arietem furioſum ſolum excludit à grege, ſed alligat, & recludit, ſiue includit in aliquo angulo, vt non poſſit amplius Dux eſſe gregis. Et ad huius paſtoris ſimilitudinem ſucceſſor ſancti Petri, & Vicarius Chriſti Principem Chriſtianum deſtruentem Eccleſiam, alligat vinculis excommunicationis, & quodam modo includit in angulum, dum non ſinit, vt regat amplius populos Chriſtianos.

Quod autem Barclaius dicit, Poſſe Principem excommunicari, ſed non poſſe priuari niſi ſpiritualibus bonis, ac per hoc non poſſe priuari auctoritate, vel iuriſdictione, vel dominio temporali, neque poſſe ſubditos eius abſolui à fidelitate, & obedientia, quam illi debebant: mirum eſt, cum ſacri Canones, quorum ſcientiam ipſe profiteretur, inter excommunicationis effectus ponant, non ſolum priuationem Sacramentorum, & ſuffragiorum, ſed etiam commercio civilis, ac præcipuè forenſis, vt non poſſit excommunicatus pro tribunali ſedere, & iudicare, neque ſubditi comparere in iudicio coram excommunicato, vt eſt communis ſententia, ex cap. Ad probandum, de ſent. & re iudic. & ex cap. Decernimus, de ſent. excommunic. in 6. Item priuatione, vel ſuſpentionem iuriſdictionis, & abſolutionem ſubditorum

à ſe de-

à fidelitate: de qua re apud Gratianum in 5. q. 6. Can. penultimo sic legitur; Nos sanctorum prædecessorum nostrorum statuta tenentes, eos qui excommunicatis fidelitate, aut sacramento constricti sunt, Apostolica auctoritate à iuramento absolvimus; & ne sibi fidelitatem observent, omnibus modis prohibemus, quousque ipsi ad satisfactionem veniant. & Can. ult. Juratos milites Hugoni Comiti, ne ipsi quamdiu excommunicatus est, seruiant prohibeto, qui si sacramenta prætenderint, moneantur, oportere Deo magis seruire, quam hominibus. Denique in casu hæresis priuari etiam dominio docet sanctus Thomas in 2. 2. q. 12. art. 2. his verbis, Quam cito aliquis per sententiam denunciatur excommunicatus propter apostasiam à fide, ipso facto subditi absoluti sunt à dominio eius, & à fidelitatis iuramento, quo ei tenebantur. Et quamvis extra casum hæresis ex vi sententiæ excommunicationis non sequatur priuatio dominiij temporalis, siue rerum particularium, siue Regnorum, & Principatum, tamen posse per summum Pontificem priuari Reges aliosq. Principes iustis de causis Regno, vel Principatu, probatum est supra testimonijs, & rationibus multis, neque ea potuit Barclaius cauillationibus suis vlllo modo conuellere.

At, inquit, bona temporalia, quæ civili, & humana potestate possidentur, de manu Principis politici accipiuntur; ergo non possunt auferri per excommunicationem, quæ est sententia Iudicis spiritualis: quemadmodum spiritualia, non possunt tolli per sententiam Iudicis temporalis.

Respondeo. Bona temporalia, quamvis humana, & civili potestate possideantur, tamen bonis spiritualibus subordinantur; & potestas ipsa temporalis potestati spirituali subiicitur. Ideò verum quidem est, non posse spiritualia tolli per sententiam Iudicis temporalis, quoniam spiritualia non subordinantur temporalibus, neque potestas spiritualis temporali subiicitur: sed non est verum, non posse

temporalia aliqua tolli per excommunicationem, quæ est
sententia Iudicis spiritualis. Nequæ hoc in dubium reuo-
cari potest, cum satis constet commercium civile, & actio-
nes forenses, bonâ esse temporalia, & ciuilia. Et tamen
istis bonis temporalibus priuari excommunicatos, præser-
tim post publicam denunciationem, vel declarationem om-
ni-um.

*Refutatur error Barclay de exem-
ptione Clericorum.*

Cap. XXXIV.

Ransit deinde Barclayus ad exemptionem Cleri-
corum, sumpta occasione ex eo quod dixerat
bona temporalia non posse dari, nec auferri, nisi
à Principe temporali, & neminem posse iudiciâ
Principis in temporalibus declinare. Et quia poterat ali-
quis obijcere Clericos exemptos esse à potestate Principis,
ac per hoc etiam in temporalibus posse eorum iudiciâ
declinare, respondet, Clericos priuilegio Principum ex-
emptos esse, cum alioqui iurè communi subditi essent, sicut
ceteri. Digreditur igitur in hoc capite, & sequenti ad ex-
emptionem Clericorum, & multa dicit, quæ non solum
à veritate, sed etiam à communi scriptorum sententiâ
abhorrent.

Primum dicit, antequam Clerici beneficiis Principum
eximerentur, iurè communi subiectos fuisse iudicio Ma-
gistratuum temporalium. Id probat duplici ratione. :
primum ex eo, quod Clerici, non solum Clerici sunt, sed
etiam ciues Reipublicæ politicæ, & citat librum meum
de Clericis cap. 28. Deinde ex eo quod olim sub optimis,
& pijs Principibus causa Clericorum tam civiles,
quam criminales, exceptis causis Ecclesiasticis, apud po-
liticos, & temporales Iudices agitabantur, & citat ca-

pūt quintumdecimum huius libri; vbi hoc demonstrasse se putat.

Ad hoc respondeo, Clericos non solo priuilegio Principum, sed etiam decretis Summorum Pontificum, & quod maius est, diuino iure exemptos fuisse, ac per hoc exemptos fuisse, antequam Principum priuilegio eximerentur. Quod autem Clerici sint ciues, & pars quædam Reip. politicæ, probat, eos teneri ad obseruandas leges ciuiles vtrationis, non vi legis: atque ad hoc probandum ego rationem illam adduxi, qua nunc abutitur Barclaius ad probandum iure communi subiectos fuisse Clericos ciuili magistratui: quod tamen inde non rectè probatur. Quod verò sub pijs Principibus ante Iustiniani tempora causæ ciuiles, & criminales Clericorum apud Magistratus politicos aliquando agerentur: dico, inueniri quidem leges Principum in Codice, tit. de Episcopis, & Clericis, quæ disponunt de causis Clericorum apud seculares Iudices terminandis: sed inueniri etiam Canones Conciliorum eiusdem ætatis, vt Carthaginensis tertij can. 9. Mileuitani can. 19. Calcedonensis can. 9. & aliorum, quibus prohibetur Clericis accessus ad iudicia secularia. Itaque pijs Principibus nondum satis nota, & explicata erat exemptio, quam iure diuino Clerici habebant: & Sancti Patres paulatim eam explicare, atque introducere nitentur.

Secundo: Barclaius dicit, mirari se, Bellarminum asserere, Papam potuisse eximere simpliciter Clericos propria auctoritate per legem canonicam, à subiectione temporalium Principum. Id enim, inquit, pace tanti viri dicam, est falso falsius: quia lex Christi neminem priuat iure, dominioq. suo: priuaret autem, si per eam ius, & dominium temporale, quod Principes antequam fierent Christiani in Clericis habebant, ipsis inuitis auferret.] hæc ille.

Sed ut magis Barclaius miretur, non solus Bellarminus, neque soli illi, qui inter Theologos, & Iureconsultos maxime fauere videntur exemptioni Clericorum; sed illi etiam, qui parum fauere existimati sunt, idem prorsus dicunt. hæc enim sunt verba Dominici à Soto in 4. Sentent. dist. 25. q. 2. art. 2. conclus. 6. Papa potuit etiam inconsultis Principibus, & debuit Clericos ab eorum exactiõibus, & foro excipere: cui quidem exemptioni Principes contrauenire nequeunt. Atque hoc idem docet Didacus Couarruias Iureconsultus nobilis Sotum sequutus in practi- cis quæst. q. 3. 1. concl. 3. his verbis, Potuit Summus Pontifex Clericos, & eorum res à iurisdictione seculari ex- cere: idq. conueniens fuit, & est Christianæ Reip. non tantum in spiritualibus, quod iure diuino iam erat insti- tutum, sed etiam in temporalibus. & concl. 4. Quamuis exemptio Clericorum à iurisdictione secularium iure tan- tum humano sit introducta, Princeps tamen secularis, ut- cumque summus sit, non poterit huic immunitati, aut exemptioni proprijs legibus, propriaue auctoritate dero- gare. Desinat ergo iam Barclaius mirari, si Bellarminus dicit, quod ferè omnes dicunt, & nolit ipse, quasi solus sa- piat, id negare, quod ferè nullus negat.

At, inquit, lex Christi neminem priuat iure, dominioq. suo. Verum est per se, ac propriè; quasi hoc ipsum in- tendat, nisi aliquis culpa sua priuari mereatur. Sed tamen dum euehit laicos ad ordinem altiorem, id est, Clerico- rum, non est mirum si consequenter priuet Principes iu- re, quod in eos habebant, dum essent in gradu inferiore: neque desunt exempla in alijs rebus tam prophanis, quam sacris. Euehit Rex priuatum hominem, qui subiectus erat Comiti, ad Principatum; consequenter priuat Comitem iure quod in illo habebat; & fortasse Comitem eundem subijcit illi Principi iam effecto, cui idem Comes antea iam præerat. Euehit Papa simplicem Presbyterum, sub-
iectum

sectum alias Episcopo, in Metropolitanum, ac per hoc sine ullius iniuria facit, ut qui antea subiectus erat Episcopo, incipiat tamquam Metropolitanus Episcopo præesse, cui paulò ante subiectus erat. Ius habebat Maritus infidelis in coniugem infidelem; conuertitur mulier ad Fidem, & consequenter liberatur à subiectione viri infidelis, & sine iniuria vlla lex Christi priuat virum infidelem iure, quod in vxorem suam habebat. pari ratione, per matrimonium per verba de præsentis contractum, acquirit vir Christianus ius in vxorem Christianam, & tamen si intra tempus à iure præscriptum, velit illa ad professionem vitæ altioris ascèdere, & sanctimonialis fieri, lex Christi priuat virum iure, quod acquisierat, non per se, sed consequenter: non enim intendit lex Christi virum illum iure suo priuare, sed feminam ad altiorem gradum euectam honorare. Denique euehitur filiusfamilias in Episcopum, priuatur Pater ipsius potestate patria, non ut ipse afficiatur iniuria, sed quia non decet patrem spirituales subijci potestati parentis carnalis.

At rursus obijcit Barclaius dicens: ¶ Deinde cum ipsemet Papa exemptionem suam, non alio iure, quam Principum largitate, & beneficio nactus sit, (nam ut aduersarij fatentur subiectus erat de iure, & de facto Ethnicis Principibus, sicut alij Ciuēs) absurdum est dicere, eum potuisse liberare alios ab illa subiectione: alioqui id in eum conueniret, alios saluos fecit, seipsum non potuit saluum facere.

Respondeo. Argumentum Barclaij duplici vitio laborat: nam & antecedens habet falsum, & consecutionem vitiosam. Falsum in primis est, Pontificem non alio iure, quam Principum largitate, & beneficio, exemptionem suam nactum esse: qui enim Vicarium suum in terris eum constituit, is hoc ipso exemit eum ab omni potestate Principum terrarum: sed etiã si subiectus iure fuisset Regibus, vel Imperatoribus

ribus Ethnicis : non tamen sequeretur , eum subiectum quoque esse debere Regibus , vel Imperatoribus Christianis , nisi ipsorum largitate & beneficio eximeretur . Nam cum sit ipse super omnem familiam constitutus , & Reges , atque Imperatores ab eo in eandem familiam coaptentur , vt ab ipso regantur , & dirigantur , certè nulla ratio patitur , vt ipse illis subijciatur , quibus iure diuino præsidet . Sed bene habet , quod Barclaius ita irridendum putauit Vicarium Christi , quo modo perfidi Iudæi Christum irridebant ; qui tamen vel inuiti confitebantur , multos à Christo ab ipsa morte saluos factos fuisse , & sacrilegè mentiebantur , eum non potuisse seipsum ab interitu saluum facere .

Tertio. Barclaius dicit , non esse verū quod multi dicunt , à veteribus Concilijs fuisse Clericos à potestate , & iurisdictione Magistratum ciuiliū exemptos ; qui etiā addit , Patres , qui in Concilijs interfuerunt , vetuisse quidem , ne Clerici adirent tribunalia Iudicium secularium : sed non vetuisse , ne vocati responderent : neque vllō modo prohibuisse temporalibus Iudicibus , ne causas Clericorum audirent ; sed nec prohibere vlla ratione potuisse . Ac primum id ostendere conatur ex Concilio iij. Carthaginensi , Can. 9. vbi sic legitur : Item placuit , vt quisquis Episcoporum , Presbyterorum , Diaconorum , siue Clericorum , cum in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum , vel ciuilis causa fuerit commota , si relicto Ecclesiastico iudicio , publicis iudicijs purgari voluerit , etiam si pro ipso fuerit prolata sententia , locum suum amittat , & hoc in criminali iudicio : in ciuili verò perdat , quod euicit , si locum suum obtinere voluerit . Cui enim ad eligendos Iudices vndique patet auctoritas , ipse se indignum fraterno consortio iudicat , qui de vniuersa Ecclesia malè sentiendo , de iudicio seculari poscit auxilium : cum priuatorum Christianorum causas Apostolus ad Ecclesiam deferri , atque ibi determinari præcipiat .

eipiat. Habemus verba Concilij, in quibus nihil videre
 potuit Barclaius, pro Clericorum exemptione: sed tantum
 id ait egisse Patres, ut eorum Clericorum leuitatem, & pro-
 cacitatem coërceret, qui post causam in Ecclesia tractari
 coëptam, spretis, & relictis Iudicibus Ecclesiasticis, laico se
 arbitrio, iudicioque committunt. At nos multa videmus in huius concilij verbis pro exē-
 ptione Clericorum: Primū enim aperte dānant Patres
 recursum ad iudicia secularium Magistratum: quod cer-
 tē non facerent, si seculares Magistratus omni ex parte
 legitimi Iudices Ecclesiasticorum fuissent: quæ enim cul-
 pa erat appellare à iudicio Episcopi ad iudicium Præsidis
 prouinciæ, vel ipsius Principis, si Præsēs, vel Princeps le-
 gitimus iudex erat, non solum Clerici, sed etiam Episcopi?
 Deindē Concilium rescindit sententiam Iudicis secularis
 contra Clericum latam, dum iudicat, ut in criminali iudi-
 cio Clericus à seculari Iudice absolutus amittat locum
 suum; & in iudicio ciuili, perdat quod euicit, id est, neu-
 tri profic sententia in fauorem eius à Iudice seculari pro-
 nunciata: quāuis autem hæc loco pœnæ decernantur; ta-
 men iniusta fuisset pœna, si crimen non fuisset Clerico se-
 culare iudicium agnoscere: Denique quia Barclaius dicit,
 Concilium reprehendere solum eos Clericos, qui post in-
 choatam causam in iudicio Ecclesiastico; eam transferunt
 ad iudicium secularium potestatum, quod iniuriosum vi-
 deri potest Ecclesiasticis Iudicibus; audiat Mileuitanum
 Concilium eiusdem ætatis, & in eadem Africa celebratum:
 sic enim loquitur, Can. 19. Placuit, ut quicumque ab Impe-
 ratore cognitionem iudiciorum publicorum petierit, hono-
 re proprio priuetur; si autem Episcopale iudicium ab Im-
 peratore postulauerit, nihil ei obsit. Vbi videmus non agi
 de iudicio inchoato, sed absolutē, & sub pœnā grauissima
 prohiberi Clericis ne confugiant ad Imperatorem pro secu-
 lari iudicio obtinendo: concedi autem in Episcopale iudi-

cium ab Imperatore petatur, ad euitandum videlicet seculare iudicium.

Transit deinde Barclaius ad Concilium Chalcedonense, in quo sic statuitur, Can. 9. Si quis Clericus aduersus Clericum habeat negocium, non derelinquat proprium Episcopum, & ad secularia percurrat iudicia: sed prius actio ventiletur apud proprium Episcopum, vel certe consilio eiusdem Episcopi apud quos utraq. partes voluerint, iudicium obtinebunt: si quis præter hæc fecerit, Canonicis correptionibus subiacebit.] Ex hoc Canone dicit Barclaius nihil colligi, nisi vt in prima instantia apud Episcopum causa ventiletur: deinde, si opus fuerit, ad secularis iudicis examen deferatur. Sed ista glossa destruit textum: nusquam enim in toto Canone, vel apertè, vel obscurè mentio fit iudicij secularis; & expressè in hoc canone dicitur, vt Clerici ad secularia iudicia non recurrant. Præterea in eodem loco Concilium addit, Quod si Clericus causam habeat, aduersus Episcopum proprium, vel aduersus alterum, apud Synodum prouinciæ iudicetur: Quod si aduersus eiusdem prouinciæ Metropolitanum Episcopus, vel Clericus habet querelam, petat aut Primatè diocæseos, aut Sedem Urbis Regiæ Constantinopolitanæ, & apud ipsam iudicetur.] Vbi cum optima esset occasio nominandi Præsidem prouinciæ, aut ipsum Imperatorem: nulla tamen eorum mentio facta est. Quid igitur (quærit Barclaius) sibi vult illud, Sed prius actio ventiletur apud Episcopum? prius enim refertur ad posterius: & cum non sit in Concilio explicatum, quid posterius faciendum sit, ratio postulat, vt intelligamus, posterius recurrendum esse ad iudicium seculare, vt constituit postea Iustinianus, Nouella constitutione. 83.]

Respondeo. Prius causa clerici ventilanda est apud Episcopum proprium: quod si ibi terminata non fuerit, recurrendum est ad superiores mediatos, Metropolitanum videlicet, Patriarcham, & Papam: sed id non expressit conciliū; quia

quia notum erat, cum ex usu aliorum tribunalium, ubi semper à minore Iudice appellatur ad maiorem: tum ex concilio Sardicensi generali Can. 4. & 7. ubi ultima provocatio Ecclesiasticorum, declaratur esse ad Episcopum Romanum ad quos canones respiciens. Gelasius Papa primus in Epistola ad Faustum scribit, Ipsi sumus canones, quibus appellatio- nes totius Ecclesie ad huius sedis examen voluere deferri: ab ipsa verò nusquam prorsus appellari debere sanxerunt: & in Epistola ad Episcopos Dardaniæ, ad illam, inquit, æ qualibet Mundi parte canones appellari voluerunt: ab illa autem nemo est appellare permissus. Neque oportet canones Ecclesie per Nouellas Iustiniani exponere, cum possimus per alios canones, aut per usum Ecclesie illos explicare. *Ab ipso in bilionos. Ita mutuo super b. d. . 36. bi*
Ab ipso in bilionos. Ita mutuo super b. d. . 36. bi
 Ad dubio postea contra se Barlaam concilium Agathense seq. ubi Can. 3. statuitur, ne clericus quemquam præsumat apud secularem Iudicem, Episcopo non permittente pulsare: & queritur corruptum esse hunc canonem à Gratiano, qui in sua collectione; viz. q. 1. Can. Clericum, ita posuit, Clericum nullus præsumat apud secularem Iudicem Episcopo non permittente pulsare: immo etiam ex Barlaam maluerit in huius canonis citatione sequi potius Gratiani corruptionem, quam Concilij veritatem. *Id est in q. 1. in Respondeo.* Non est vllō modo credibile, Gratianum, virum probum, & Christianæ perfectionis studiosum voluisse textum concilij deprauari: sed potius credendum est, habuisse Gratianum aliam lectionem illius canonis, quam nos habeamus. Sed ut ut res se habeat, varaq. lectio exemptionem clericorum satis aperte demonstrat. Nam quod ipso concilio etiam si verba illa prima, clericus nec quemquam præsumat apud secularem Iudicem pulsare, non tantum pro exemptione facere videantur etiam sequentia verba, Sed si pulsatus fuerit, non respondeat: multum omnino faciunt pro exemptione: mandatur enim clericis, ut in iudicium

cium coram seculari Iudice vocatus, non compareat. quo nihil apertius dici potuit: & in eundem sensum recidit quod est apud Gratianum; Clericum nullus præsumat apud secularem Iudicem pulsare. Nam si non licet clerico respondere in iudicio seculari: neque licebit clerico, vel laico clericum ad iudicium seculare vocare.

Quod autem notat Barclaius in secunda parte canonis; puniri laicum gravissima poena, qui per calumniam clericum, vel Ecclesiam fatigare tentaverit: non significat, licitum fuisse laicis trahere clericum, vel causam Ecclesie ad forum seculare, modo id sine calumnia fieret: sed significat crimen longè gravius esse, & poena gravissima puniendum, si addatur calumnia, quam si absque calumnia id fiat. Sed neque certum est, concilium loqui de foro seculari: potest enim fieri, ut laicus clericum accuset, quidè ad suum forum, id est, Ecclesiasticum; & tamen eum per calumniam iniuste fatiget.

Addit deinde Barclaius canonem octavum concilij primi Matifonensis, ubi sic legitur; Ut nullus clericus ad Iudicem secularem quemcunque alium fratrem de clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere quocunque loco præsumat: sed omne negocium clericorum, aut in Episcopi sui, aut Presbyteri, aut Archidiaconi præsentia finiatur. Addit denique canonem tertiumdecimum concilij tertij Toletani, in hæc verba; Diuturna indisciplina, & licentia inolitæ præsumptio, usque adeò illicitis ausibus aditum patefecit, ut clerici concletricos suos, relicto Pontifice, sub ad iudicia publica pertrahant: proinde statuimus hoc de cætero non præsumi: si quis hoc præsumperit, faceret, & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

His testimonijs conciliorum allatis, subiungit Barclaius; Hæc illa sunt sollemnia, & ferè sola sacrorum canonum decreta, in quibus errorem suum fundant, qui falsò putant, concilia potuisse eximere, & de facto exemisse clericos de

potestate laicorum, quos tamen ipsimet canones adeo perspicue redargunt, ut nihil necesse sit alia ad eam opinionem conuellendam aliunde accerere.]

Respondeo. Primum non sunt hæc sola concilia, quæ exemptionem clericorum declarant, sed multa alia, ex quibus hæc breuiter commemoranda censui. In concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 43. sic legitur, Nimis de iure diuino quidam laici usurpare conantur, cum viros Ecclesiasticos, nihil temporale obtinentes ab eis, ad præstanda sibi fidelitatis iuramenta compellunt. In concilio Constantiensi, Sess. 3. habentur hæc verba, Laici nullam in clericos iurisdictionem, aut potestatem habent. In concilio Lateranensi sub Leone X. Sess. 9. Cum à iure tam diuino quam humano laicis potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa sit, innouamus omnes, & singulas constitutiones, &c. In concilio Tridentino Sess. 25. cap. 20. de reformatione: Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum immunitas, Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus instituta est.

Ad hæc, & similia, quæ nimis aperte loquuntur nihil Barclaius respondit, sed ea, quasi nunquam legisset omisit.

Deinde nos non dicimus à concilijs propriè clericos fuisse exemptos, sed eorum exemptionem declaratam, & pænis additis confirmatam.

Denique mirum est, cur Barclaius dicere audeat, ex canonibus allegatis redargui, & conuelli opinionem exemptionis, cum ea multis modis confirmetur, & roboretur. Nā si laici Magistratus legitimi Iudices clericorum essent, quo iure Matifconense concilium supra citatum, omnia negotia clericorum in Episcopi, aut Presbyteri, aut Archidiaconi præsentia finienda esse decerneret? Et cur concilium Toletanum etiam citatum, tanta verborum asperitate vocaret præsumptionem, & illicitos ausus, recursum ad seculare iudicium? Et quo modo denique idem concilium auderet

sententiam Iudicis secularis irritare, & recurrentem clericum ad forum secularis Iudicis excommunicare. Quod enim significant illa verba, Causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

Refutatur grande verbum Barclay, quo exemptio Clericorum funditus tollitur.

Cap. XXXV

IN capite tricesimo tertio Barclaius omni timore, pudore, vel pudore depositos, ita pronunciat. Amplius dicam, & veritatem dicam, licet odium, si fortassis mihi pariturum ab ijs, quibus omnia sunt inuidiosa, quæ suo studio, & desiderio vel minimum aduersantur. Dicam ergo, & grande verbum proloquar, cuius fortè, aut nondum meministis, aut si meministis, saltè eos quorum intererat id scire, non ut debuit commonefecit, Clericos scilicet per totum orbem, quocumque ordine, vel gradu sint, non esse adhuc villo modo exemptos, & liberatos à potestate temporali Principum secularium, in quorum Regnis, & regionibus vitam degunt; sed perinde, ac ceteri ciues, ijs subiectos esse in omnibus; quæ ad politicam, & temporalem administrationem, & iurisdictionem pertinent, in quibus ius vitæ, ac necis, sicut in ceteros subditos ad eiusmodi Principes pertinere videtur.

Hoc grande verbum Barclay, nihil est aliud, nisi grandis temeritas, & intolerabilis error hominis unius, qui ut Regibus aduleatur, non veretur opponere se veritati, & scriptoribus omnibus Theologis, & Canonistis, quorum duos paulò ante citauimus Sotum videlicet, & Couarruiam; quibus addere potuissemus scriptores alios innumerabiles, & quod maius est, concilia quatuor generalia paulò ante citata, Lateranensia videlicet duo, Constanziense, & Tridentinum,

timam, in quibus generatim affirmatur, non habere laicos
ullam in clericos potestatem; neque excipiuntur Impera-
tores vel Reges. Neque est quod laboremus in demon-
stranda huius doctrinae nouitate. nam ipse fatetur, se ver-
bum grande prolocuturum, cuius forte nondum memin-
it quisquam.

Sed videamus, quibus argumentis, tam grande, & ad-
huc inauditum verbum Barclaius persuadere orbi terrarum
nitatur. contraham autem in breue compendium totam
eius ratiocinationem, ut quam vim habeat, facilius perci-
piatur. sic igitur ille: Christiani, tum clerici, tum laici
subiecti erant Principibus infidelibus, atque ab eis iudicari
poterant: ergo subiecti sunt etiam Principibus fidelibus, &
ab eis iudicari possunt: quia Christi lex neminem priuat
iure dominioque suo. Rursus, Principes fideles exemerunt
quidem priuilegijs suis clericos a potestate Magistratum
inferiorum; sed non exemerunt a potestate sua: nusquam
enim memoriae proditum est ab ullo scriptore, Principes,
qui istis clericos priuilegijs donarunt, ita eos a se liberos
dimisisse, ut sibi amplius non subessent. Imò nec potuerunt
Principes, nec adhuc possunt clericos in suis Regnis consti-
tutos ea libertate donare, ne ipsis potestate temporali sub-
sint; neve delinquentes ab ijs iudicari, & puniri possint, nisi
eadem opera sese Principatu abdicent. Nam proprium est
Principis posse animaduerrere in ciues, & membra suae
Reipublicae; sunt autem clerici quod ad temporalia attinet
ciues, & membra Reipublicae politicae, cuius caput, & Re-
ctor est Princeps. Quare Carolus V. Imperator Herman-
num Archiepiscopum Colonensem in ius ad se vocari ius-
sit, ut de criminibus a Clero, & vniuersitate ei obiectis se
purgaret, teste Surio in Comment. anni 1545. Et multi
Principes sibi quaedam clericorum delicta specialiter vin-
dicanda reseruarunt, eaque suis Magistratibus iudicanda
committunt: ut sunt illa crimina, quae in Gallia priuilegia-

ta vocantur, veluti Maiestatis, gestationis armorum, adulterinæ monetæ, & similia:] hæc ille, Ex quibus omnibus sequitur, clericos non esse exemptos à potestate, & iurisdictione Principum temporalium.

Respondebo nunc ordine ad singulas propositiones, Ad primam illam de subiectione clericorum Principibus infidelibus. duæ sententiæ sunt, vt supra diximus: & neutra fauet Barclaiio. Vera sententia est, clericos iure fuisse exemptos etiam à potestate Principum infidelium, quamuis de facto subiecti essent: exemit autem eos, tamquam proprios suos Ministros ille, qui Apoc. i. Verè dicitur Princeps Regum terræ. Itaque iuxta hanc sententiã neganda est propositio prima Barclaij, quam neque ille vsquam probauit, neque hoc loco probat, sed assumit, vt concessam; quam tamen grauiores scriptores non concedunt, videlicet omnes illi, qui exemptionem istam de iure diuino esse docent. Sed etiamsi concederetur nihil inde Barclaius colligeret, quoniam negaretur illa consecutio, Ergo subiecti sunt clerici iudicio, & potestati Principum fidelium: hanc enim propositionem, quæ est secunda apud Barclaium, negant omnes Catholici scriptores, tam Theologi, quam Canoniste: negatur autem illa consecutio, quoniam summus Pontifex clericos absolutè exemit à potestate Principum fidelium, qui eius potestatem agnoscunt: à potestate autem Principum infidelium, qui eius potestatem non agnoscunt, non ita absolutè exemit; cum eos censuris Ecclesiasticis coercere non possit: ipsi etiã Christiani Principes Clericos exemerunt, intelligentes, quanta sit dignitas clericorum, quod Principes infideles non fecerunt, cum eis spiritualis illa dignitas nota non esset. Ad illam tertiam propositionem, lex Christi neminem priuat iure, dominioq. suo: iam supra respondi capite superiore, vbi ostendi, per exemptionem Clericorum non priuari Principes iure, quod habebant in eosdem, antequam Clerici essent, per se, & proprie;

ipriè; fed consequenter, & quasi per accidens: quemad-
modum cum filius familias euehitur ad Episcopale fasti-
gium, eximitur à patria potestate; nec tamen fit iniuria
patri, quoniam non priuatur patris iure suo per se, sed con-
sequenter: non enim intendit Ecclesia priuare patrem iu-
re patrie potestatis; sed euehere personam illam ad gra-
dum, quo dignus est, quamuis inde sequatur illa priuatio
patrie potestatis. Vide multa alia exempla capite supe-
riore.

Ad quartam propositionem, quæ erat, à nullo scriptore
memoriae proditum esse, quod Principes exemerint Cle-
ricos à potestate sua; sed solùm quod exemerint à pote-
state Magistratum inferiorum.

Respondeo: Videtur qui hoc dicit, aut nihil legisse,
aut lectores fallere voluisse. Scribit enim Ruffinus lib. 10.
hist. cap. 2. Constantinum Imperatorem disertis verbis pro-
nunciasse, sibi non esse licitum iudicare Sacerdotes, sed ab
illis potius se esse iudicandum. Vbi satis apertè declara-
uit, Sacerdotes exemptos esse non solùm à potestate iudi-
cum inferiorum, sed etiam ab ipsius supremi Principis im-
perio. Cui declarationi consentanea est lex eiusdem Con-
stantini septima in Codice Theodosiano, de Episc. & Cle-
ricis. Lectores, inquit, diuinorum apicum, & hypodia-
coni, & cæteri Clerici, qui per iniuriam hæreticorum ad
curiam deuocati sunt; absoluantur; & de cætero ad simi-
litudinem Orientis minimè ad curias deuocentur, sed im-
munitate plenissima potiantur. hæc ille, qui cum absolutè
prohibeat Clericos ad curias deuocari, & velit plenissima
immunitate potiri, & nihil omnino excipiat, manifestum
est, eum velle, vt neque ad ipsius Principis curiam deuo-
centur; non enim esset plenissima immunitas, si principali
potestati essent obnoxij. Similis est lex Theodosij, & Va-
lentiniani Cod. Theod. l. vltima de Episc. & Clericis, vbi sic
legimus, Clericos, quos indiscretim ad seculares Iudices

debere deduci infustus præsumptor edixerat, Episcopali
 audientiæ reseruamus. Fas enim non est, vt diuini mune-
 ris Ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio.
 In qua lege dum nihil excipitur, omnia comprehendendi vi-
 dentur; nisi fortè Principis potestas, temporalis dici non
 debeat. Ipse quoque Iustinianus Nouella octogesima ter-
 tia, quæ sæpè ab Aduersarijs citatur, quasi in ea Clerici in
 criminalibus exempti non videantur à foro seculari: ha-
 bet hæc verba, Prius hunc spoliari à Deo amabili Episco-
 po sacerdotali dignitate, & ita sub legum fieri manu. Vbi
 videmus, Clericos, dum Clerici permanent, non esse sub
 potestate legum; sed solùm posteaquam Clericali honore
 per Episcopos priuati sunt: ac per hoc non solùm exem-
 ptos esse, dum Clerici sunt, à potestate Iudicum inferio-
 rum, sed ab ipsis Principum legibus, quod ad coactionem
 attinet: atque hoc est quod Concilium Constantiense sess.
 31. dixit, Laicos nullam in Clericos iurisdictionem, vel
 potestatem habere. Et certè nomine Laicorum Principes
 etiam supremos comprehendit, cum & ipsi Laici sint. De-
 niq̄, vt alia multa præteream, Imperator Fridericus Se-
 cundus in prima sua Constitutione generaliter loquitur,
 dum ait, Item statuimus, vt nullus Ecclesiasticam perso-
 nam in criminali quæstione, vel ciuili trahere ad iudicium
 seculare præsumat, contra Constitutiones Imperiales, &
 Canonicas sanctiones. hæc ibi. Per seculare autem iu-
 dicium non intelliguntur iudicia solùm Iudicum inferio-
 rum, sed etiam supremorum, cum omnia sint æquè secula-
 ria. Atque re ipsa sic obseruari videmus, vbi sacrorum
 Canonum reuerentia viget.

Ad quintam propositionem, quæ erat, non potuisse
 Principes supremos eximere Clericos à sua Regia potesta-
 te; respondemus, id manifestè falsum esse. Nam etiam si
 non possit summus Princeps, omnes qui in Regno suo de-
 giunt ab omni potestate sua eximere, nisi principatu se
 abdi-

abdicit, tamen potest aliquam partem populi sui ab aliqua parte potestatis suae, vel etiam à tota eximere; & simul vere Princeps dici, & esse. Proprium enim summi Principis est, tributum à populo sibi subiecto exigere; ut Apostolus docet ad Rom. 13. Ideò enim, inquit, & tributa præstatis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum seruietes: & potest tamen Rex, quos vult in suo Regno immunes à tributis facere. Dicitur enim lib. 1. Reg. cap. 17. Qui percusserit Philistæum, ditabit eum Rex diuitijs magnis, & domum patris eius faciet absque tributo in Israël. Sic etiam si magnus aliquis Rex in medio Regno suo ciuitatem vnam, vel liberam faciat, vel alicui absolute donet, non ideò Rex dici non poterit totius Regni sui, præsertim si ciuitatem illam protegat, & defendat; & ciues illi leges Regni sponte seruent: sic igitur potuerunt Reges, Clericos in suo Regno degentes eximere à potestate sua regia, & Reges tamen dici, & esse non solum laicorum; sed etiam Clericorum; qui leges eius politicas liberè seruant; & causas, quas cum laicis habent; cum actores sunt ad tribunal ipsius deferunt: & iudicio, ac sententia eius in eiusmodi causis acquiescunt. Et quoniam Rex pro defensione non solum laicorum, sed etiam Clericorum laborat; & vigilat; ideò non solum laici, sed etiam Clerici honorem ei deferunt, qui Regibus debetur, iuxta præceptum Apostoli Petri, Deum timete, Regem honorificate. 1. Pet. 2. Denique pro Rege Deum orant, ut Apostolus monet 1. Timoth. 2. dicens, Obsecro igitur primùm omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in sublimitate sunt: nec solum pro Regibus generatim preces ad Deum fundunt, sed in specie dicunt; pro Rege nostro N. vel pro Imperatore nostro N.

¶ At, inquit Barclaius, omnia membra debent subesse capiti; & omnes ciues Rectori ciuitatis, ita ut caput, & re-

et in omnia membra, & ciues animaduertere possit: sicut
 autem Clerici membra corporis politici, & ciues terrenæ
 ciuitatis, quoad temporalia. *Respondedo.* In corpore naturali necesse est, ut omnia
 membra capiti subsint; quoniam in eiusmodi corpore lo-
 cum non habet exemptio: Sed in corpore politico, in quo
 locum habet exemptio, non est necesse, ut omnia membra,
 id est, omnes ciues propriè subsint potestati capitis, id est,
 Rectoris; ac per hoc non est necesse, ut Principes in om-
 nes ciues animaduertere possint, sicut non est necesse, ut om-
 nes ciues soluant tributa, neque ut omnes armis Rempu-
 blicam defendant; sed satis est, si consilio, vel adhortatio-
 ne, aut precibus apud Deum Rempublicam temporalem
 iuuent. At perturbabitur Respublica si Clerici leges Prin-
 cipum impune transgrediantur. *Respondedo:* Non impu-
 ne transgredientur, quoniam ab Episcopo suo, vel Pontifi-
 ce Summo coercerentur: At Carolus V. vocauit ad tri-
 bunal suum Hermannum Archiepiscopum Coloniensem.
 Verum est; sed vocauit, ut Principem Imperij: eundem
 enim ad suum tribunal vocauit Paulus III. Pontifex; ut
 Archiepiscopum, eodem teste Surio, in eodem loco, qui Su-
 rius postea scribit, anno 1547. iussu Summi Pontificis; &
 Imperatoris Hermannum loco motum fuisse: Sententia
 uero depositionis a Pontifice lata est; quam autem fuerit
 Carolus V. diligens obseruator Ecclesiasticæ immunitatis,
 ex eo potest intelligi, quod anno salutis 1520. detecta
 atroci conspiratione aduersus eundem Carolum, in qua
 Ecclesiastici nonnulli intermisti erant: Carolus in laicos
 animaduertit; Ecclesiasticos, superioribus Ecclesiasticis
 puniendos remisit. testis Molin. lib. 4. c. 21. de Hisp. primog.
 Addebat Barclaius esse quædam delicta graua, quæ pri-
 uilegiata dicuntur in Gallia, summis Principibus reseruata.
 Sed hoc argumentum in ipsum auctorem retorqueri po-
 test: illa enim non dicuntur priuilegiata, quia Princeps ip-
 se sibi

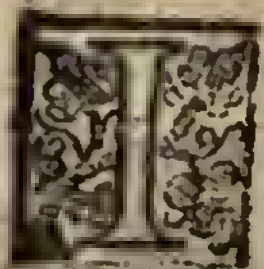
se sibi reseruauerit, quando priuilegium exemptionis Clericis concessit, vt Barclaius existimat: sed dicuntur priuilegiata, quia priuilegio Sedis Apostolicæ indultum est Regibus Francorū, vt ea delicta cognoscere possint. Id quod explicat Clarus q. 36. §. fin. versic. vltimus quæro. & Aufrerius in Clementina, Vt Clericorum, de offic. Iudic. ordin. limit. 13.

Ad vltimam propositionem, quam colligit Barclaius ex supradictis, quod videlicet, Exemptio Clericorum à potestate Principum nulla sit.

Respondeo. Eam propositionem ex dictis perperam colligi; tum quia demonstratum est, summos Principes potuisse, & voluisse Clericos à sua potestate eximere: tum quia licet ipsi non voluissent, aut non potuissent, potuit, & voluit Summus Pontifex illos eximere, aut iure diuino exemptos declarare: neque possunt Principes etiam supremi hanc exemptionem impedire. Atque hæc est communis Doctorum Theologorum, & Canonistarum sententia, cui hætenus non nisi hæretici restiterunt. Et quidem quod hoc sentiant illi, qui exemptionem volunt esse de iure diuino, ne Barclaius quidem dubitat. & expressè docet Nauarrus in cap: Nouit, de Iudicijs, notab. 6. num. 30. Quod autem idem etiam fateantur, & doceant illi, qui exemptionem arbitrantur non esse de iure diuino; perspicuum est ex Francisco Victoria, Relect. de potestate Eccles. q. 6. proposit. 5. ex Dominico à Soto, in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. ex Martino Ledesmio in quartum, parte 2. q. 20. art. 4. ex Dominico Bannes in 22. q. 67. art. 1. & ex Didaco Couarruua præct. quæst. cap. 31. concl. 3. & 4. cuius verba, vt etiam Soti, capite superiore adduximus. Hinc soluitur quæstio, quã Barclaius in extremo capite insolutam reliquit, liceat ne Principi priuilegium exemptionis Clericorum reuocare. Respondent enim Doctores allegati, nullo modo licere.

*Defenditur secunda, & tertia pars rationis quin-
tae principalis pro potestate Pontificis
Maximi, in temporalibus.*

Cap. XXXVI.

IN capite tricesimoquarto Barclaius post lon-
gam digressionem de exemptione Clericorum,
redit ad oppugnandam secundam partem ratio-
nis meae principalis, quam proposuerat initio
capitis tricesimisecondi. Argumentum meum hoc erat,
Pastoris munus est Arietes furiosos, atque ouile destruen-
tes separare, & recludere: Princeps autem est Aries, fu-
riosus, atque ouile destruens, quando est Catholicus fide,
sed adeò malus, vt multum obsit Ecclesiae, & Religioni, vt
si Episcopatus vendat, Ecclesias diripiat, &c. Ergo poterit
Pastor Ecclesiae eum recludere, & in ordinem redigere.
Ad hoc argumentum respondit in illo capite tricesimo-
secundo Barclaius, totum argumentum posse concedi, quo-
niam ex eo nihil aliud efficitur, nisi posse Principem ma-
lum, & Ecclesiae noxium separari à gregis consortio per
sententiam excommunicationis. Nos verò eam respon-
sionem in capite xxxiiij. refutauimus, ad quam Lectorem
remittimus. Nunc igitur in capite tricesimoquarto Bar-
claius hæc addit:
Ad argumentum, inquit, nunc reuertor, quod capitis
tricesimisecondi initio propositum est, & respondeo, nihil
illud ad bonorum quorumlibet temporalium, nedum ad
Regni ademptionem pertinere. Certum enim est, & certo
certius, excommunicationem, qua sola separantur, & ex-
cluduntur peruersi Christiani à consortio fidelium, &
communione Ecclesiae, nemini patrimonium, & bona
temporalia auferre.] hæc ille, qui post multa verba in hac

re explicanda consumpta concludit, si non possit Papa per excommunicationem adiuuere patrimonia priuatis hominibus; multo minus posse per eandem censuram priuare Reges, ac Principes Imperijs, atque Regnis.

¶ Nunquid, inquit, plus ei potestatis in Principes, quam in priuatos, Dei lege, tributum esse constat? aut nunquid Principibus, quam priuatis duriore, & deteriore condicione est viuendum, ut quod Ecclesia in priuatum nequeat, id in Principem possit exercere?

Respondeo. Cum dixi, Arietem furiosum posse per Pastorem separari, & recludi, non intellexi per separationem, & reclusionem solam excommunicationem, sed excommunicationem, & depositionem: quemadmodum enim Pastor non solum separat Arietem a grege, sed etiam recludit quasi in carcere, ut non amplius gregem ducat: sic Pontifex summus Regem destruentem Ecclesiam, non solum separat per excommunicationem a communione fidelium, sed etiam deponit, & in ordinem redigit, ut non amplius populos regat. Itaque tota illa longissima disputatio, qua Barclaius probat, per excommunicationem non priuari homines proprio patrimonio superuacanea est; neque vim argumenti nostri Barclaius assecutus est: quemadmodum etiam vocem recludere, exposuit per vocem, excludere, cum exponenda esset per vocem, includere, ut cap. 33. docuimus.

Adde praeterea magnum esse discrimen inter priuatas opes, & publicam iurisdictionem; ut etiam inter substantiam, siue diuitias, & potestatem, siue auctoritatem: potest enim homo aliquis pauperissimus esse priuatis opibus, & iurisdictionem publicam, atque amplissimam habere: & potest contra ditissimus esse auro, atque argento, agris, & vineis, & armentis: & nullam habere in alios homines politicam potestatem. Ex quo discrimine fit, ut quamuis excommunicatio non priuet patrimonio proprio, & opibus, & diuitijs; priuet tamen iure, & potestate commercij humani,

ele.

de iure diuino disertè affirmant, summum Pontificem potuisse, & debuisse eximere Clericos, etiam Principibus temporalibus inconsultis, neque posse temporales Principes contrarium suis legibus constituere, vt supra notauimus, ex Victoria, Soto, Ledesma, Bannesio, & Cobaruua: falsum est igitur quod tot verbis inanibus hoc loco Barclaius repetit de exemptione solo Principum. priuilegio, & munere Clericis concessa: sic omnibus illa maius si in
 257 Transit postea Barclaius ad tertiã partem rationis quintæ principalis pro potestate summi Pontificis in temporalibus, omitto enim quæ ipse repetit ex cap. xv. quibus idem refutata sunt: sic autem loquitur. Superest Supremum Bellarmini argumentum, in quo refutando non multa operosa opus est. Tertium, inquit, argumentum est: Potest Pastor, ac debet omnes oues ita pascere, vt eis conuenit: ergo potest Pontifex Christianis ea iubere, atque ad ea cogere, ad quæ quilibet eorum secundum statum suum tenetur: id est, singulos cogere, vt eo modo Deo seruiant, quo secundum statum suum debent: debent autem Reges Deo seruire defendendo Ecclesiam, puniendoque hæreticos, & schismaticos: ergo potest, ac debet Regibus, iubere vt hoc faciant, & nisi fecerint, etiam cogere per excommunicationem, aliasque commodas rationes. in hunc modum: omnibus
 258 Ad hoc argumentum Barclaius respondet, si agatur de pastu, & pœnis spiritualibus, totum argumentum concedi posse: tenetur enim Summus Pontifex pascere omnes Christianos pastu spirituali: nam ad pascendum pastu corporali, facultates eius quantumuis amplæ sint, nullo modo sufficerent: sic etiam tenetur cogere omnes ad officium suum pœnis spiritualibus, quarum grauissima excommunicationatio est: sed vltèrius progredi non potest: & allegat ad hoc probandum Ioannem Driedonem in lib. 2. de libertate Christianã cap. 4. in hunc modum: p. 2. lib. 1. necesse est vt cum in
 259 Sed hæc Barclaii responsio supra refutata est multis in locis.

locis: & nunc ex ipso Driedone, quem ipse citat, refutari potest: scribit enim Barclaius à Driedone nullam aliam iudicij, & correctionis Papalis in Imperatores delinquentes poenam, nisi solam excommunicationem poni. At Io. Driedo repugnat Barclaius, eumq; his verbis confutat, lib. 1. de libertate Christiana, cap. 14. Verum hoc non est silentio prætereundum, quod Papa ex plenitudine potestatis super vniuersos Principes Christianos, potest Reges, ac Principes propter hæresis crimen priuare suis Regnis, atque Imperijs, & in temporalibus prorsus exinere plebem Christianam ab obedientia, & subiectione eorum. hæc Driedo, quem in Patronum sententiæ suæ allegauit Barclaius; qui certè insignis Doctor Ioannes Driedo non poterat clarius mendacium, & imposturam Barclaii redarguere. Quod ergo nos diximus, & docent omnes Catholici, posse Pastorem summum Christianorum cogere omnes ad officium suum præstandum in obsequium Dei; non intelligitur de sola coactione per excommunicationem, sed etiam per priuationem Regnorum, & Principatum, si ad salutem gregis idem Pastor expedire iudicauerit.

Defenditur primum exemplum allatum pro potestate summi Pontificis in temporalibus.

Cap. XXXVII.

In capite tricesimoquinto, & tricesimosexto refert, & refellit Barclaius argumenta quædam Nicolai Sanderi. quam totam disputationem omittendam hoc loco esse censui, quoniam non suscepi onus probandi omnia argumenta, quæ à Catholicis scriptoribus proponuntur, esse insolubiles demonstrationes. Scio multa interdum probabilia admisceri argumentis solidioribus, quæ quamuis per se, ac sola, vim per-

debere deduci infauftus præfumptor edixerat, Epifcopali
 audientia referuamus: Fas enim non eft; vt diuini mune-
 ris Miniſtri temporalium poteftatum ſubdantur arbitrio.
 In qua lege dum nihil excipitur, omnia comprehendere vi-
 dentur; niſi fortè Principis poteſtas, temporalis dici non
 debeat. Ipſe quoque Iuſtinianus Nouella octogefimater-
 tia, quæ ſæpè ab Aduerſarijs citatur, quaſi in ea Clerici in
 criminalibus exempti non videantur à foro ſeculari: ha-
 bet hæc verba, Prius hunc ſpoliari à Deo amabili Epifco-
 po ſacerdotali dignitate; & ita ſub legum fieri manu. Vbi
 videmus, Clericos, dum Clerici permanent, non eſſe ſub
 poteſtate legum; ſed ſolùm poſteaquam Clericali honore
 per Epifcopos priuati ſunt: ac per hoc non ſolùm exem-
 ptos eſſe, dum Clerici ſunt, à poteſtate Iudicum inferio-
 rum, ſed ab ipſis Principum legibus, quod ad coactionem
 attinet: atque hoc eſt quod Concilium Conſtantiense ſeſſ.
 31. dixit, Laicos nullam in Clericos iuriſdictionem, vel
 poteſtatem habere. Et certè nomine Laicorum Principes
 etiam ſupremos comprehendit, cum & ipſi Laici ſint. De-
 niſque, vt alia multa præteream, Imperator Fridericus Se-
 cundus in prima ſua Conſtitutione generaliter loquitur,
 dum ait, Item ſtatuiſmus, vt nullus Eccleſiaſticam perſo-
 nam in criminali quaſtione, vel ciuili trahere ad iudicium
 ſeculare præſumat, contra Conſtitutiones Imperiales, &
 Canonicas ſanctiones. hæc ibi. Per ſeculare autem iu-
 dicium non intelliguntur iudicia ſolùm Iudicum inferio-
 rum, ſed etiam ſupremorum, cum omnia ſint æquè ſecula-
 ria. Atque re ipſa ſic obſeruari videmus, vbi ſacrorum
 Canonum reuerentia viget.

Ad quintam propoſitionem, quæ erat, non potuiſſe
 Principes ſupremos eximere Clericos à ſua Regia poteſta-
 te; reſpondemus, id manifeſtè falſum eſſe. Nam etiam ſi
 non poſſit ſummus Princeps, omnes qui in Regno ſuo de-
 gunt ab omni poteſtate ſua eximere, niſi principatu ſe-

abdi-

abdicit, tamen potest aliquam partem populi sui ab aliqua parte potestatis suae, vel etiam à tota eximere; & simul vere Princeps dici, & esse. Proprium enim summi Principis est, tributum à populo sibi subiecto exigere; ut Apostolus docet ad Rom. 13. Ideò enim, inquit, & tributa præstatis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum seruientes: & potest tamen Rex, quos vult in suo Regno immunes à tributis facere. Dicitur enim lib. 1. Reg. cap. 17. Qui percusserit Philistæum, ditabit eum Rex diuitijs magnis, & domum patris eius faciet absque tributo in Israël. Sic etiam si magnus aliquis Rex in medio Regno suo ciuitatem vnam, vel liberam faciat, vel alicui absolute donet, non ideò Rex dici non poterit totius Regni sui, præsertim si ciuitatem illam protegat, & defendat; & ciues illi leges Regni sponte seruent: sic igitur potuerunt Reges, Clericos in suo Regno degentes eximere à potestate sua regia, & Reges tamen dici, & esse non solum laicorum, sed etiam Clericorum, qui leges eius politicas liberè seruant; & causas, quas cum laicis habent, cum actores sunt ad tribunal ipsius deferunt: & iudicio, ac sententia eius in eiusmodi causis acquiescunt. Et quoniam Rex pro defensione non solum laicorum, sed etiam Clericorum laborat, & vigilat, ideò non solum laici, sed etiam Clerici honorem ei deferunt, qui Regibus debetur, iuxta præceptum Apostoli Petri, Deum timete, Regem honorificate. 1. Pet. 2. Denique pro Rege Deum orant, ut Apostolus monet 1. Timoth. 2. dicens, Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in sublimitate sunt: nec solum pro Regibus generatim preces ad Deum fundunt, sed in specie dicunt, pro Rege nostro N. vel pro Imperatore nostro N.

¶ At, inquit Barclaius, omnia membra debent subesse capiti, & omnes ciues Rectori ciuitatis, ita ut caput, & re-

Et in omnia membra; & ciues animaduertere possit: fuit autem Clerici membra corporis politici; & ciues terræ ciuitatis, quoad temporalia.

Respondeo. In corpore naturali necesse est, ut omnia membra capiti subsint; quoniam in eiusmodi corpore locum non habet exemptio; Sed in corpore politico, in quo locum habet exemptio, non est necesse, ut omnia membra, id est, omnes ciues propriè subsint potestati capitis, id est, Rectoris; ac per hoc non est necesse, ut Principes in omnes ciues animaduertere possint, sicut non est necesse, ut omnes ciues soluant tributa; neque ut omnes armis Rempublicam defendant; sed satis est, si consilio, vel adhortatione, aut precibus apud Deum Rempublicam temporalem iuuent. At perturbabitur Respublica si Clerici leges Principum impunè transgrediantur. Respondeo. Non impunè transgredientur, quoniam ab Episcopo suo, vel Pontifice Summo coercèbuntur. At Carolus V. vocauit ad tribunal suum Hermannum Archiepiscopum Colonensem. Verum est; sed vocauit, ut Principem Imperij. eundem enim ad suum tribunal vocauit Paulus III. Pontifex; ut Archiepiscopum, eodem teste Surio, in eodem loco, qui Surius postea scribit, anno 1547. iussu Summi Pontificis; & Imperatoris Hermannum loco motum fuisse. Sententia uerò depositionis a Pontifice lata est; quàm autem fuerit Carolus V. diligens obseruator Ecclesiasticæ immunitatis, ex eo potest intelligi, quòd anno salutis 1520. detecta atroci conspiratione aduersus eundem Carolum, in qua Ecclesiastici nonnulli intermisti erant: Carolus in laicos animaduertit; Ecclesiasticos, superioribus Ecclesiasticis puniendos remisit: testis Molin. lib. 4. c. 21. de Hisp. primog. Addebat Barclaius esse quædam delicta grauiora, quæ priuilegiata dicuntur in Gallia, summis Principibus reseruata. Sed hoc argumentum in ipsum auctorem retorqueri potest: illa enim non dicuntur priuilegiata, quia Princeps ipse sibi

se sibi reseruauerit, quando priuilegium exemptionis Clericis concessit, ut Barclaius existimat: sed dicuntur priuilegiata, quia priuilegio Sedis Apostolicæ indultum est Regibus Francorū, ut ea delicta cognoscere possint. Id quod explicat Clarus q. 36. §. fin. versic. ulterius quæro. & Aufrerius in Clementina, Ut Clericorum, de offic. Iudic. ordin. limit. 13.

Ad ultimam propositionem, quam colligit Barclaius ex supradictis, quod videlicet, Exemptio Clericorum à potestate Principum nulla sit.

Respondeo. Eam propositionem ex dictis perperam colligi; tum quia demonstratum est, summos Principes potuisse, & voluisse Clericos à sua potestate eximere: tum quia licet ipsi non voluissent, aut non potuissent; potuit, & voluit Summus Pontifex illos eximere, aut iure diuino exemptos declarare: neque possunt Principes etiam supremi hanc exemptionem impedire. Atque hæc est communis Doctorum Theologorum, & Canonistarum sententia, cui hætenus non nisi hæretici restiterunt. Et quidem quod hoc sentiant illi, qui exemptionem volunt esse de iure diuino, ne Barclaius quidem dubitat. & expressè docet Nauarrus in cap: Nouit, de Iudicijs, notab. 6. num. 30. Quod autem idem etiam fateantur, & doceant illi, qui exemptionem arbitrantur non esse de iure diuino; perspicuum est ex Francisco Victoria, Relect. de potestate Eccles. q. 6. proposit. 5. ex Dominico à Soto, in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. ex Martino Ledesmio in quartum, parte 2. q. 20. art. 4. ex Dominico Bannes in 22. q. 67. art. 1. & ex Didaco Couarruua præct. quæst. cap. 31. concl. 3. & 4. cuius verba, ut etiam Soti, capite superiore adduximus. Hinc soluitur quæstio, quã Barclaius in extremo capite insolutam reliquit, liceat ne Principi priuilegium exemptionis Clericorum reuocare. Respondent enim Doctores allegati, nullo modo licere.

*Defenditur secunda, & tertia pars rationis quin-
tae principalis pro potestate Pontificis*

Maximi in temporalibus.

Cap. XXXXVI.

N capite tricesimoquarto Barclaius post lon-
gam digressionem de exemptione Clericorum,
redit ad oppugnandam secundam partem ratio-
nis meae principalis, quam proposuerat initio
capitis tricesimisecondi. Argumentum meum hoc erat,
Pastoris munus est Arietes furiosos, atque ouile destru-
entes separare, & recludere: Princeps autem est Aries fu-
riosus, atque ouile destruens, quando est Catholicus fide,
sed adeò malus, vt multum obsit Ecclesiae, & Religioni, vt
si Episcopatus vendat, Ecclesias diripiat, &c. Ergo poterit
Pastor Ecclesiae eum recludere, & in ordinem redigere.

Ad hoc argumentum respondit in illo capite tricesimo-
secundo Barclaius, totum argumentum posse concedi, quo-
niam ex eo nihil aliud efficitur, nisi posse Principem ma-
lum, & Ecclesiae noxium separari à gregis consortio per
sententiam excommunicationis. Nos verò eam respon-
sionem in capite xxxiiij. refutauimus, ad quam Lectorem
remittimus. Nunc igitur in capite tricesimoquarto Bar-
claius hæc addit:

¶ Ad argumentum, inquit, nunc reuertor, quod capitis
tricesimisecondi initio propositum est, & respondeo, nihil
illud ad bonorum quorumlibet temporalium, nedum ad
Regni ademptionem pertinere. Certum enim est, & certo
certius, excommunicationem, qua sola separantur, & ex-
cluduntur peruersi Christiani à consortio fidelium, &
communione Ecclesiae, nemini patrimonium, & bona
temporalia auferre.] hæc ille, qui post multa verba in hac

re explicanda consumpta concludit, si non possit Papa per excommunicationem adimere patrimonia priuatis hominibus, multo minus posse per eandem censuram priuare Reges, ac Principes Imperijs, atque Regnis.

¶ Nunquid inquit, plus ei potestatis in Principes, quam in priuatos, Dei lege, tributum esse constat? aut nunquid Principibus, quam priuatis duriore, & deteriore conditione est viuendum, ut quod Ecclesia in priuatum nequeat, id in Principem possit exercere?

Respondeo. Cum dixi, Arietem furiosum posse per Pastorem separari, & recludi, non intellexi per separationem, & reclusionem solam excommunicationem, sed excommunicationem, & depositionem: quemadmodum enim Pastor non solum separat Arietem a grege, sed etiam recludit quasi in carcere, ut non amplius gregem ducat: sic Pontifex summus Regem destruentem Ecclesiam, non solum separat per excommunicationem a communione fidelium, sed etiam deponit, & in ordinem redigit, ut non amplius populos regat. Itaque tota illa longissima disputatio, qua Barclaius probat, per excommunicationem non priuari homines proprio patrimonio superuacanea est; neque vim argumenti nostri Barclaius assecutus est: quemadmodum etiam vocem recludere, exposuit per vocem, excludere, cum exponenda esset per vocem, includere, ut cap. 33. docuimus.

Adde praeterea magnum esse discrimen inter priuatas opes, & publicam iurisdictionem; ut etiam inter substantiam, siue diuitias, & potestatem, siue auctoritatem: potest enim homo aliquis pauperissimus esse priuatis opibus, & iurisdictionem publicam, atque amplissimam habere: & potest contra ditissimus esse auro, atque argento, agris, & vineis, & armentis: & nullam habere in alios homines politicam potestatem. Ex quo discrimine fit, ut quamuis excommunicatio non priuet patrimonio proprio, & opibus, & diuitijs; priuet tamen iure, & potestate commercij humani;

ele-

electionum, & contractuum, & similibus; & simul impediatur publicam forensis iurisdictionem: neque enim licet excommunicatis forensia iudicia exercere, audire causas, sententiam ferre, in fontes animadvertere, ut supra probauimus, ex cap. Ad probandum, de sent. & re iudic.

L. Quamuis autem ex vi solius excommunicationis, nisi in casu hæresis, & apostasiæ, non sequatur amissio Regni, vel Imperij: tamen summus Pontifex, qui potest excommunicando suspendere iurisdictionem, ut diximus, potest etiam deponendo priuare omni iurisdictione, & potestate Regia: quæ ut in prolegomenis ostendimus, communis est Doctorum, & Ecclesiæ ipsius sententia. Nec tamen hinc sequitur, plus habere potestatis Pontificem in Principes, quam in priuatos: nam priuati non possunt deponi à Regno, quia Regnum non habent, non quia minus obnoxij sint potestati summi Pastoris: & tamen possunt etiam ipsi priuari rebus, quas habent; quod fit cum pena pecuniaria, aut exilij, aut carceris, aut alia corporali pena mulctantur: falsum enim est, quod Barclaius nimium sæpè repetit, corporalem penam in solius politici magistratus potestate positam esse: cuius contrarium praxis ostendit, præsertim in tribunali sancti officij.

Addit, postea Barclaius, aliam rationem, quam in forma syllogisticæ ratiocinationis hoc modo disponit.

Summus Pontifex non habet nunc maius imperium in Principes temporales, quam habuit antequam ipse esset Princeps temporalis:

Atqui antequam esset Princeps temporalis, nullum in eos imperium villo modo habuit:

Ergo nullum nunc quoque in eos villo modo habet.

Et quoniam propositio manifestâ videtur, probatur assumptio unem hoc modo:

Nemo inferior, & subiectus habet imperium in suum superiorem, & dominum, ut possit eum iudicare in eo ipso in

quo

equo est ei subiectus: Papa autem, antequam fieret Princeps temporalis, erat Re-
 gibus, & Imperatoribus; quantum ad temporalia infe-
 rior, & subiectus: Ergo non habet in eos temporale Imperium, ut possit eos
 in temporalibus iudicare. Respondetur: Assumptio prioris syllogismi falsa est, pro-
 inde etiam falsa conclusio est: Siquidem summus Pontifex
 ius quod habet in temporalibus supra Reges, & Principes
 Christianos, non acquisiuit ex Principatu temporali, quem
 nunc possidet, sed habuit à Christo, quando ab eo accepit
 potestatem Apostolicam, & supremam supra omnem Ec-
 clesiam, ut esset ipse Vicarius generalis, Caput, & Rector,
 & Pastor, & Princeps omnium fidelium: quamvis enim
 ut saepe dictum est, ea potestas in se spiritualis sit, tamen
 extenditur ad temporalia eo modo, quo spiritus humanus,
 quamvis verè, & propriè spiritus sit, non corpus, vel cor-
 poralis, tamen regit membra corporis, cui praesidet, & ea
 castigat, & punit, prout ad salutem expedire cognoscit.
 Quare probatio assumptionis in posteriore syllogismo, nul-
 las vires habet, & namque assumptio, quoque syllogismi poster-
 rioris est falsa, ac per hoc est etiam totius syllogismi falsa
 conclusio; siquidem falsum est, summum Pontificem fuisse
 unquam Regibus, & Imperatoribus iure subiectum: neque
 id probavit Barclaius, quod ut probatum assumit.
 At, inquit, aduersarij dicunt, exemptionem personarum
 Ecclesiasticarum iure humano, introductam esse. Respondetur in
 Bellarminus, qui citatur in margine, non
 dicit iure humano, solum, sed iure humano, & diuino. De-
 inde illi ipsi, qui exemptionem Clericorum dicunt esse de
 iure humano, addunt eam, quo ad personas, esse valde con-
 formem iuri naturali, & diuino, ut perspicuum est ex Do-
 minico de Soto in 4, dist. 25. q. 2. art. 2. conclus. Præterea
 iidem auctores, qui negant exemptionem Clericorum esse

de iure diuino disertè affirmant, summum Pontificem potuisse, & debuisse eximere Clericos, & etiam Principibus temporalibus inconsultis, & neque posse temporales Principes contrarium suis legibus constituere, vt supra notauimus; ex Victorio, Sorio, Ledesma, Bannesio, & Cobaruuias falsum est igitur quod tot verbis inanibus hoc loco Barclaius repetit de exemptione solo Principum privilegio, & munere Clericis concessa; sic enim loquitur: *Transit postea Barclaius ad tertiã partem rationis quintæ principalis pro potestate summi Pontificis in temporalibus, omitto enim quæ ipse repetit ex cap. xv. quæ ibidem refutata sunt: sic autem loquitur: Superest Supremum Bellarmini argumentum, in quo refutando non multa opera opus est. Tertium, inquit, argumentum est: Potest Pastor, ac debet omnes oues ita pascere, vt eis conuenit: ergo potest Pontifex Christianis ea iubere, atque ad ea cogere, ad quæ quilibet eorum secundum statum suum tenetur: id est, singulos cogere, vt eo modo Deo seruiant, quo secundum statum suum debent: debent autem Reges Deo seruire defendendo Ecclesiam, puniendoque hæreticos, & schismaticos: ergo potest, ac debet Regibus, iubere vt hoc faciant, & nisi fecerint, etiam cogere per excommunicationem, & aliasq; commodas rationes: in hisq; omnibus supra hoc argumentum Barclaius respondet, si agatur de pastu, & poenis spiritualibus, totum argumentum concedi posse: tenetur enim Summus Pontifex pascere omnes Christianos pastu spirituali: nam ad pascendum pastu corporali, facultates eius quantumuis amplæ sint, nullo modo sufficerent: sic etiam tenetur cogere omnes ad officium suum poenis spiritualibus, quarum grauissima excommunicationis est: sed vltèrius progredi non potest: & allegat ad hoc probandum Ioannem Driedonem in lib. 2. de libertate Christiana cap. 4. ubi p. 2. dicit: *sed hæc Barclaii responsio supra refutata est multis in locis.**

locis. & nunc ex ipso Driedone, quem ipse citat, refutari potest: scribit enim Barclaius à Driedone nullam aliam iudicij, & correctionis Papalis in Imperatores delinquentes, poenam, nisi solam excommunicationem poni. At Io. Driedo repugnat Barclaius, eumque his verbis confutat, lib. 1. de libertate Christiana, cap. 14. Verum hoc non est silentio prætereundum, quod Papa ex plenitudine potestatis super vniuersos Principes Christianos, potest Reges, ac Principes propter hæresis crimen priuare suis Regnis, atque Imperijs, & in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab obedientia, & subiectione eorum. hæc Driedo, quem in Patronum sententiæ suæ allegauit Barclaius; qui certè insignis Doctor Ioannes Driedo non poterat clariùs mendacium, & imposturam Barclaij redarguere. Quod ergo nos diximus, & docent omnes Catholici, posse Pastorem summum Christianorum cogere omnes ad officium suum præstandum in obsequium Dei; non intelligitur de sola coactione per excommunicationem, sed etiam per priuationem Regnorum, & Principatum, si ad salutem gregis idem Pastor expedire iudicauerit.

Defenditur primum exemplum allatum pro potestate summi Pontificis in temporalibus.

Cap. XXXVII.

N capite tricesimo quinto, & tricesimo sexto refert, & refellit Barclaius argumenta quædam Nicolai Sanderi. quam totam disputationem omittendam hoc loco esse censui, quoniam non suscepi onus probandi omnia argumenta, quæ à Catholicis scriptoribus proponuntur, esse insolubiles demonstrationes. Scio multa interdum probabilia admisceri argumentis solidioribus, quæ quamuis per se, ac sola, vim per-

suadendi non habeant, tamen addita firmioribus argumētis, non parum iuuant ad rem, de qua agitur, confirmandam. Itaque conclusionem Sanderi, quæ communis est inter omnes Catholicos scriptores, aduersus Barclaium, cuius manus sunt contra omnes, vt scriptura de Ismaele loquitur, defendendam mihi desumpsi, & simul ad ea, quæ propriè aduersus mea scripta Barclaius obiecit, respondendum mihi esse iudicavi. Igitur in capite tricesimo septimo refert argumentum meum primum ab exemplo, & figura veteris testamenti ductum: hæc autem est argumenti summa. Ozias Rex in lib. 2. Paralip. cap. 26. cum Sacerdotum officium vsurparet, & à Sacerdotibus repulsus non acquiesceret, continuo lepra diuinitus percussus fuit, atque iudicio Sacerdotum separatus è cætu populi, seorsim in domo solitaria habitauit vsque ad obitum: ex quo factum est, vt Regni administratione priuatus fuerit, & filius ipsius in ciuitate populum iudicauerit. Hinc argumentum eiusmodi conficitur, Si ob lepram corporalem poterat Sacerdos olim Regem iudicare, & Regno priuare: quare id non poterit nunc propter lepram spiritualem, id est, propter hæresim, quæ per lepram figurabatur, vt S. Augustinus docet lib. 2. quæst. Euangel. quæst. 40. præsertim cum 1. Corinth. 10. Paulus dicat, contigisse Iudæis omnia in figuram?

Ad hoc argumentum respondet Barclaius; Iudicio Sacerdotum fuisse Regem Oziam propter lepram separatum à reliquo populo; & eodem modo posse nunc Regem iudicio summi Pontificis propter hæresim separari per excommunicationem à cætu fidelium: negat autem fuisse Regem Oziam Regno priuatum, & propterea etiam negat, posse Regem à Pontifice propter hæresim Regno priuari. Quod autem non fuerit Ozias Regno priuatus, probat ex eo quòd scriptura testatur anno ætatis sextodecimo regnare coepisse, & quinquaginta duobus annis regnasse. 4. Reg. 15. & 2. Paralip. 26. proindè regnasse ab anno sextodecimo vsque

usque ad mortem : Idem etiam probat ex eo quod eadem scriptura dicit, Ioatham filius Regis gubernabat palatium, & rexit domum Regis, & iudicabat populum terræ : hinc enim colligitur, filium Regis non auctoritate propria, sed nomine Patris sui ægroantis Regnum administrasse : hæc Barclaius.

Respondeo : Ozias lepra percussus retinuit quidem nomen Regium, sed inane : filius verò eius sine Regio nomine Regnum cum plena potestate administravit. id verbis disertis testatur Iosephus lib. 9. Antiquitatum, cap. 11. ubi dicit, Oziam priuatum vixisse in domo solitaria, & filium eius Rempublicam administrasse : quod idem satis aperte indicat scriptura, cum ait, Filius Regis iudicabat populum terræ : neque addit, id eum fecisse iussu Patris, aut Patris nomine ; neque toto eo tempore quo Rex percussus lepra mansit in domo solitaria, ullam partem regiminis ad eum villo modo pertinuisse . Atque hoc intellexi, cum in argumento dixi, coactum fuisse Oziam filio Regnum renunciare : per Regnum enim non vocabulum Regis, sed auctoritatem significavi : quam auctoritatem Pater non retinuit, sed priuatus vixit, vt Iosephus loquitur. In hoc igitur vis argumenti ab exemplo ducti posita est, quod quemadmodum Rex Ozias lepra percussus iudicio sacerdotum coactus est habitare in domo solitaria, & Regni administratione dimissa priuatus viuere : sic etiam Rex hæreticus, iudicio summi Sacerdotis per excommunicationem separari possit à cætu piorum, non solum quo ad sacramentorum, & precum communicationem, vt Barclaius admittit, sed etiam quo ad forense iudiciũ, & Regni administrationẽ, quod Barclaius negat : At Ozia relictum est nomen Regium . Verum id quidem, sed non ideò nomen Regium relinquere debet homini propter hæresim excommunicato, atque deposito : nam lepra spiritualis deterior est lepra corporali : & sacerdos Christianus præstantior est Sacerdote

Leuitico, & res figurata perfectior est, quam sit ipsa figura: sic enim Agnus Paschalis par non erat Christo crucifixo, & manna inferius est Eucharistia, & Circuncisio, baptismum non æquat.

Quod autem Barclaius disputat de differentia auctoritatis regnandi, & administrationis Regni, non facit ad rem, tum quia Ozias non sola administratione, sed etiam auctoritate priuatus fuisse dicendus est, cum Iosephus dicat, eum priuatum in magno mœrore vixisse post acceptam plagam lepræ: tum etiam quia Barclaius non concedit, Regem hæreticum posse priuari administratione Regni. sic enim ipse loquitur pag. 312. ¶ Quod autem dixi, Papam posse separare Regem hæreticum, à communionem fidelium per excommunicationem, de separatione spirituali animorum, non corporum intelligendum est. subditi enim Regi excōmunicato obsequium denegare non debent: hæc ille, qui sine dubio, vt etiam supra docuit, non permittit, posse per Pontificem interdici Regi hæretico administrationem Regni, & curatorem illi dari, vt ipse fatetur, datum esse Regi Ozix filium Curatorem. Quare falsò postea dicit, figuram Ozix, lepræ, separationis, bellissimè conuenire cum Rege, hæresi, & excommunicatione: & ex hac figura, temporalem Pontificis potestatem omnino fictitiam, vsurpatam, atque à iure diuino alienam ostendi. Quo modo enim figura cum re figurata concordat, si in figura ponitur Rex coactus habitare in domo solitaria, & negocia Regni nulla tractare: in re figurata ponitur Rex liberè in Vrbe Regia residere, & ius dicere, vt antea faciebat? Et si veritas figuræ requirit, vt nihil minus, sed potius aliquid amplius in re figurata reperiatur, quàm in ipsa figura: & ideò necesse est, vt Rex hæreticus per sententiam Pontificis administratione Regni, & ipsa quoque auctoritate priuetur, quo modo ex hac figura temporalis potestas Papæ fictitia, & vsurpata, & à iure diuino aliena monstratur? Maneat ergo

ergo argumentum nostrum ab exemplo appositè ductum esse : neque à Barclaiio potuisse conuelli.

Defenditur secundum exemplum pro potestate Pontificis in temporalibus.

Cap. XXXVIII.

Proponit deinde Barclaius in capite tricesimo octavo secundum exemplum à nobis adductum ex lib. 2. Paralip. cap. 23. Vbi narratur, Athaliam Reginam fauentem superstitioni, & idololatriæ Baal à Pontifice Ioiada Regno, & vita fuisse priuatam, & Ios Regem in eius locum institutum.

Ad hoc exemplum refutandum sternit sibi Barclaius viam digressiuncula quadam, ex confictis rumoribus, & solita maledicentia in Pontifices. Scribit enim hoc exemplum à me allatum, ne indiligentiæ, aut præuaricationis apud Sixtum V. Pontificem accusarer, si illud ab alijs antea notatum omissem. At ego multo antea quam Sixtus V. Pontifex crearetur, hæc scripseram, & in scholis dictaueram : deinde, si tam multa alia exempla prætermisi, quæ in Sandero lægeram, vt Barclaius ipse testatur, cur timere debui offensionem Pontificis, si istud vnum prætermittere. Quod verò addit Barclaius, Sixtum V. in animo habuisse, ordinem Iesuitarum ad arctiorem formam viuendi, atque ad certum vestimenti genus cogere, fabulæ sunt hominum ociosorum : & mirum est Barclaium in his etiam nugis reserendis voluisse tempus consumere. Quod verò adiungit, Bullam eiusdem Sixti V. quæ Pontimussanæ Academiæ perpetuus Rectoratus Iesuitis addicitur, supposititiam, vel obreptitiam videri, & quamuis verè sic à Sixto concessa, valere tamen non debere, quia statim ab eius creatione fuerit impetrata : non iam ad fabulas, vel nugas, sed ad ca-

lumnias & maledicentiam pertinet: quasi non potuerit idem Pontifex toto illo quinquennio, quo Pontificatum gessit, eam bullam reuocare, si supposititiam, aut obreptitiam, aut fraude extortam dedicisset.

Sed his omissis, ad exemplum Ioiadae Pontificis Athaliam Reginam exauctorantis, respondet Barclaius, exemplum illud ad rem non facere; quod Athalia nullo iure regnaret, sed immani tyrannide per vim, & scelus Regnum occupasset.

At verum quidem est, initium Regni Athaliae tyrannicum, & violentum fuisse: sed cum annis sex quiete regnauerit, credibile est, populum consensu suo Regnum eius approbasse, praesertim cum ignoraretur superesse adhuc vnum ex filiis Regis defuncti, & fama esset, omnes omnino interijisse. Neque nouum, aut insolitum est, ut initia Regnorum sint violenta, & tyrannica, & tamen paulo post consentiente populo Reges legitimi habeantur. Ipse certe Augustus, qui Imperator optimus habitus est, Rempublicam iniuste initio oppressit, & Principatum sibi armis violenter vsurpauit. Otho Galbam occidit: Vitellius Othonem eiecit: Vespasianus Vitellium; & omnes tamen Imperatores a Senatu, Populoque Romano salutati sunt. Quid atrocius, quam quod Philippus gessit, cum Gordianum Imperatorem legitimum sustulit, & Imperium eius inuasit? & tamen ipse quoque legitimus Imperator habitus est. Mitto Odoacrem Herulum, Gothos, & Longobardos inuasores Italiae; & alios prope innumerabiles, qui per vim Regna occuparunt, & postea tamen accedente consensu populorum Reges legitimi habiti sunt.

At, inquit Barclaius, Sacerdos Ioiada, non auctoritate propria Athaliam deposuit, sed hortatus est Centuriones, & milites, & cum illis in Athaliam conspirauit: sic enim Scriptura loquitur, Misit Ioiada Pontifex, & assumens Centuriones, & milites introduxit in templum Domini;

pepigitq. cum eis foedus.

Et hoc verum est, sed non impedit quominus Ioiadae auctoritate Regina deposita fuerit. Sacerdos enim non poterat solus implere quod proposuerat; ideò Centurionibus, & militibus ad se accersitis, exposuit illis propositum suum de turbanda Regina de solio, tum ob alia crimina, tum quòd falsam religionem Baal foueret: neque simplici promissione militum contentus esse voluit, sed foedus cum eis iniit, & adiurauit eos, vt fortiter proposito suo cooperarentur. Denique ipse armavit milites tradens eis hastas, & reliqua arma Regis David, quae erant in domo Domini; ipse iussit interfici Reginam; ipse nouum Regem coronauit; ipso auctore totus populus templum Baal euerit, & aras Idolorum destruxit, & sacerdotem Baalam ante ipsam occidit.

Defenditur tertium exemplum allatum pro pote-

State Summi Pontificis in temporalibus.

Cap. XXXIX.

Tertium exemplum attuleram ex S. Ambrosio, qui Theodosium Imperatorem excommunicauit propter caedem, quam Thessalonicae nimis crudeliter fecerat: deinde coegit eum, vt legem ferret, ne sententiae latae de caede, aut publicatione bonorum ratae essent, nisi post triginta dies à pronuntiatione sententiae, nimirum vt si quid per iracundiam praecipitanter dictasset, intra spacium, illud sedato pectore reuocaret. Ex quo exemplo collegeram ab Episcopo Mediolanense potuisse iudicari Imperatorem, qui apud Mediolanum sedem habebat. Ex quo rursus deduxeram, si hoc potuit Episcopus, quanto magis Princeps Episcoporum Papa?

Ad hoc exemplum ita respondet Barclaius, ut primum admittat, Episcopum posse cognoscere de crimine Principis in foro externo Ecclesiastico; & illud punire pœna Ecclesiastica, qualis in primis excommunicatio est: & hoc modo cognouisse Ambrosium causam Theodosij de cæde, ut peccatum erat, & eundem Theodosium reum factum excommunicasse: deinde concedit, ab Episcopo Ambrosio imperatum fuisse, ut Theodosius legem illam ferret in pœnitentiam peccati commisi, sine quo pœnitentiæ fructu vel signo, eum ab anathematis vinculo non soluisset. Ex his verò colligit, S. Ambrosium habuisse in Theodosium spirituales iurisdictionem, non autem temporalem, aut politicam.

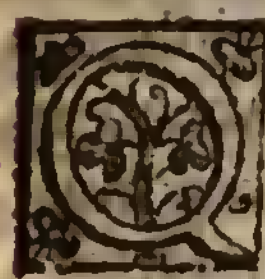
At ego exemplum illud, quod attinet ad excommunicationem, non attuli aduersus Barclaium, qui nondum orbi terrarum innotuerat: sed aduersus alios, præsertim Anglos Calvinistas, qui negant Principem supremum excommunicari posse à Summo Pontifice, vel Summum Pontificem ullam habere in supremos Principes iurisdictionem, vel potestatem. Quod verò attinet ad legem politicam, quam Theodosius ex Ambrosij præcepto tulit; non utique negamus, eam ad fructum pœnitentiæ pertinere, & à spirituali potestate Episcopi fuisse imperatam: sed ostendere volumus, posse Principes Ecclesiasticos, non solum in foro interno conscientiæ, sed etiam in foro externo Ecclesiastico disponere de temporalibus, ut ad spiritualia ordinem habent. Certè enim quia potestatem S. Ambrosius potuit Theodosium cogere, si à vinculo anathematis solui vellet, ad legem illam politicam ferendam: eadem potuit eundem cogere ad aliam legem politicam salutis animarum necessariam, ferendam, nisi vellet anathematis vinculo alligari. Ex quo manifestè colligitur, multo maiore ratione potuisse Pontificem Maximum, Ecclesiæ vniuersæ præfidem, imperare Principibus temporalibus sub anathematis

ut s[er]uata, vt leges p[ol]iticas spiritali bono necessarias fe-
rant, & contra, vt eas abrogent, quæ spiritali bonum im-
pediunt: atque hoc modo spiritali potestati, temporalem
potestatem esse subiectam.

Defenditur exemplum quartum.

Caput XXXX.

Quartum exemplum desumptum fuit ex priuile-
gio S. Gregorij Monasterio S. Medardi conce-
so, quod habetur lib. 12. Epistolarum extremo,
in quo leguntur hæc verba, Si quis Regum,
Antistitum, Iudicum, vel quarumcunque secularium per-
sonarum huius Apostolicæ, & nostræ præceptionis decre-
ta violauerit, cuiuscunque dignitatis, vel sublimitatis sit,
honore suo priuetur, &c. Et similia habentur in alio pri-
uilegio eiusdem S. Gregorij lib. 11. epist. 10. ad Senatorem
Abbatem.

De hoc exemplo sic loquitur Barclaius. ¶ Si viueret
hodie B. Gregorius, & superiora verba eo sensu accipi in-
telligeret, quasi ipse potestatem habuisset priuandi Reges
suo honore, & dignitate: exclamaret profecto calumnio-
sam esse interpretationem, & se nunquam tale quid, vel
per somnium cogitasse: ea verò quæ alibi scripta ab eo
sunt, fidem abrogant huic expositioni. sunt igitur ista,
non imperantis, sed imprecantis verba, quibus admonet, &
adiurat omne genus hominum, ne priuilegium à se datum
violent: quod si violauerint, Deum vindicem fore, qui eos
suo honore priuet. quod genus admonitionis & impreca-
tionis nunc semper addi solet extremis Bullarum, & Con-
stitutionum Pontificiarum; hoc modo, Nulli ergo homi-
num liceat hanc paginam, &c. si quis autem hoc attentare
presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beato-

rum

rum Petri, & Pauli Apostolorum eius incurrat, siue quod idem est, se nouerit incursum.

Respondeo. Interpretatio verborum S. Gregorij, non mea est, sed alterius S. Gregorij, dignitate paris, & sanctitate non multum inferioris. Sanctus, inquam, Gregorius VII. Papa in Epistola ad Episcopum Metensem, quæ est vicesima prima libri octaui, hunc locum S. Gregorij adducit ad probandum iure à se fuisse depositum Henricum Imperatorem: B. Gregorius, inquit, Papa Reges à sua dignitate cadere statuit, qui Apostolicæ Sedis decreta violare præsumpserint, scribens ad quendam Senatorem Abbatem, his verbis, Si quis verò Regum, &c. Quod si B. Gregorius, Doctor vtiq; mitissimus, Reges, qui statuta violarent, non modo deponi, sed etiam excommunicari, atque in æterno examine damnari decreuit: quis nos Henricum non solum Apostolicorum iudiciorum contemptorem, verum etiam ipsius Matris Ecclesiæ, quantum in ipso est conculcatorem, totiusq; Regni, & Ecclesiarum improbissimum prædonem, & atrocissimum destructorem deposuisse, & excommunicasse reprehendat, nisi fortè similis eius? hæc ille, cui Barclaius si cedere noluerit in interpretatione verborum S. Gregorij, nimis temerarius erit: si autem cesserit, fateri debet, S. Gregorium primum non ignorasse, potestatem sibi diuinitus datam extendi vsque ad Regum, & Principum depositionem. Sed addamus & alium interpretem verborum S. Gregorij, vt in ore duorum testium stet omne verbum. Thomas Valdensis, vir doctissimus in lib. 2. doctrinalis fidei antiquæ art. 3. cap. 75. Profecto, inquit, nec B. Gregorius eminentiæ sui status super statum Imperialem præiudicauit in aliquo, cum Regem sibi verbo tenus præposuit, negotio quod tunc tractabatur attento. quod tunc aptè videbimus, si posteriora eius facta, & scripta quæramus: Vide an se Magistrum & Imperatorum & Regum non arbitrabatur, cum post priuile-

gia quædam Senatori Presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directa sub interminatione dignitatis, & honoris omni eius violatori conclusit, Si quis Regum, &c. En quam bene Doctor iste Barclaium nondum natum confutavit. Barclaius dicit ex alijs scriptis S. Gregorij colligi, S. Gregorium non existimasse habere se potestatem super Reges seculi, quamvis eius verba id significare videantur: Thomàs Valdensis contradicit, ex alijs S. Gregorij scriptis colligi, S. Gregorium verbo tenus se Imperatori subiecisse, re autem verà non ignorasse eminentiam sui status super statum Imperialem. Barclaius dicit, Verba sancti Gregorij sonare imprecationem; quam etiam quilibet privatus adiungere potest literis suis: Thomas Valdensis contra dicit, Verba S. Gregorij sonare interminationem honoris, & dignitatis, quam literis suis adiungere non potest, nisi Princeps supremus. Vtrum autem maior fides habenda sit vni Barclαιο, quam duobus viris tantæ eminentiæ, atque doctrinæ, stultum est quærere. Sed etiam si id quæratur ex verbis ipsius S. Gregorij tota quæstio nullo negotio dissoluetur. Siquidem S. Gregorius tria simul coniungit, videlicet, honore suo priuetur, à communionem fidelium segrègetur, in diuino examine ad pœnas æternas damnetur: At duo posteriora non continent imprecationem; sed decretum, siue declarationem: non enim Prælatus, qui dicit, qui hoc fecerit, excommunicetur, imprecatur excommunicationem; sed iubet excommunicari: & qui dicit, qui hoc fecerit, in diuino iudicio ad pœnas æternas damnetur, non imprecatur damnationem æternam (quis enim tam crudelis inuenitur, qui hoc imprecetur?) sed declarat, qui hoc fecerit, eum grauissimè peccaturum, & pœnas æternas in diuino examine promeriturum. Igitur eodem modo illud, Honore suo priuetur, non est imprecatio, sed decretum, vt ab honore suo decidat, & declaratio, vt liceat populo non obedire eiusmodi Regi, tamquam

quam honore suo ac dignitate priuato. Quemadmodum etiam verba extrema Constitutionum Apostolicarum non significant imprecationem, vt perperam Barclaius exponit. (neque enim Summus Pastor, & Vicarius boni illius Pastoris, qui animam suam pro ouibus suis posuit, imprecaretur ouibus suis indignationem omnipotentis Dei) sed declarationem, & denunciationem continent grauiſſimæ poenæ, quæ contemptores Apostolicorum præceptorum sine dubio consequetur. Hoc enim manifestè significant illa verba, Indignationem omnipotentis Dei; & Beatorum Petri & Pauli se nouerit incurſurum. Quare si S. Gregorius nunc in terris viueret; haud dubio exclamaret, calumniosam esse interpretationem Barclaij, & se nihil tale vnquam vel per somnium cogitasse.

Defenditur exemplum quintum. Cap. XLI.

Quintum exemplum est Gregorij II. qui Leoni Imperatori à se excommunicato prohibuit vectigalia solui ab Italis, ac proinde Imperij parte multauit.

Ad huius, & sequentium exemplorum refutationem, præmittit Barclaius satis prolixam admonitionem aduersus argumenta, quæ petuntur ab exemplis, immemor argumentorum, quæ ipse duxit ab exemplis veterum Pontificum, & Imperatorum, ex quibus plenissimè constare dixit, nullam esse in Pontifice potestatem disponendi de temporalibus. Sed quoniam isti sunt loci communes; qui ad omnem disputationem accommodari possunt; ijs omissis ad rem propositam accedam. Igitur Barclaius præcisè negat, verum esse quod historici tradunt, à Gregorio II. Pontifice prohibitos fuisse Italos Imperatori hæretico, & excommunicato vectigalia pendere: tota verò eius ratio est, quia Platina in vita Gregorij II. scribit, volentibus populis deficere

ab Imperatore hæretico, restitisse Gregorium, & auctoritate sua, eos in fide, & obedientia Imperatoris tenuisse. Cur autem vni Platinae maior fides habenda sit, quam cæteris historicis antiquioribus, & pluribus; eam causam reddit, tum quia Platina scripsit historias Pontificum iussu Sixti IV. & habuit Romæ multa vetera monimenta; tum etiam quia Gregorius Pontifex optimus & iustissimus cum esset, nunquam iussisset contra Euangelium negari censum Cæsari, qui vsque ad obitum Cæsaris, & Imperator Augustus permansit.

At hæc Barclaij disputatio, tam est infirma, ac debilis, vt mirum non sit, quod paulò ante tam longa præfatione exemplorum auctoritatem extenuare conatus sit. Videbat enim nihil firmum adferre se posse ad exemplum tam vetustum, & tam euidentem refutandum. Primum igitur aio Platinam non esse contrarium historicis cæteris, si tempora distinguantur. Verum est enim per multos annos Gregorium restitisse populis Italicis cupientibus ab Imperatore deficere. Sperabat enim assiduis cohortationibus suis aliquando cessurum Imperatorem, & ad meliorem mentem, ac saniora consilia rediturum: atque hoc est, quod Platina verè narrat. Sed vbi vidit Pontifex, se operam perdere, & Imperatorem quotidie deteriorem fieri: securim ad radicem misit, & Imperatorem cœtu piorum eiecit, ac iussit, vt ei tamquam impio Italici populi non parerent, neque vectigalia deinceps penderent. Id verò Platina non negat, & historici plurimi Græci, & Latini affirmant, quos in libro meo citaui. Vide de hac tota causa Cardinalem Baronium Tomo 9. Annalium, ad annum salutis 726. & 730.

Aio secundo, si Platina contrarium dicat, magis credendum esse historicis cæteris, quam ipsi: nam & multi sunt, & antiquiores, & diligentiores, & historias temporum scribunt, non vitam vnius Pontificis, vt Platina facit: quam
autem

autem Platina parum diligens fuerit in perscrutandis monumentis Romanorum Archiuorum, vel ex eo potest intelligi, quod Onuphrius Panuinius in additionibus ad Platinam, multa eiusdem Platinæ vel omissa, vel errata demonstrat: & in additione præmissa vitæ Gregorij secundi, admonet, Leoni tertio Imperatori hæretico iure ereptum, fuisse Imperium, quod in Italia habebat, à Gregorio secundo Romano Pontifice.

Aio tertio Gregorium virum sanctissimum non peccasse in Euangelium, quando populos Italiæ prohibuit vectigalia pendere Imperatori hæretico. Quod enim Dominus ait, Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, intelligitur de Cæsare legitimè imperante.

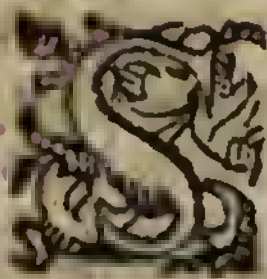
Leo verò ille, qui ob crimen hæreseos, à Summo Pontifice publicè excommunicatus fuerat, & ab Imperio depositus, non erat verè, & iure Cæsar, sed Tyrannus, & persecutor sub titulo Cæsaris.

At, inquit Barclaius, vsque ad mortem Leo permansit in Imperio.

Respondeo. Apud Græcos, præsertim hæreticos, Imperator de facto, non de iure permansit: apud Latinos, ac præsertim Italos, neque de iure, neque de facto.

Defenditur exemplum sextum.

Cap. XLII.

Extum exemplum est Zachariæ Pontificis, qui Childericum Regem Francorum deposuit, & Pipinum substituit.

Ad hoc exemplum Barclaius opponit multa, quæ per partes singillatim refellenda sunt.

Primum contendit, Childericum fuisse solo nomine Regem, qualis est, vt ipse loquitur, Rex Schaccorum.

Re-

Respondeo : Negari non potest ; quin Childericus nihil omnino in Regno per se gereret ; sed Regnum ; & Regni negocia per Principes ; ac potissimum per Præfectum Palatii administraret, vt Aimoinus tradit lib. 4. cap. 61. cæterum verum non est ; eum solo nomine Regem fuisse : fuit enim Rex iure successionis , & tamquam verus , ac legitimus Rex inunctus , & coronatus erat , & à populis iuramentum fidelitatis acceperat . Neque hoc negare Barclaius potest ; nisi ipse sibi repugnare velit : nam paulò post scribit ; grauissimam iniuriam Childerico factam esse à Zacharia Pontifice , & à Pipino Principe cum Regno deiectus est . At quæ iniuria fieri poterat ei , si absque vilo iure falsum Regis nomen gerebat ? & cur Pipinus in spem Regni exarserat , & Regium nomen non dissimulanter affectabat (vt paulò infra Barclaius loquitur) si Childericus nihil præter inane nomen habebat ?

Secundo Barclaius dicit, Childericum iniuste depositum fuisse ; in qua re socium habet Ioannem Caluissum ; lib. 4. instit. cap. 7. & Illyricum in historia Magdeburgensi Centuria 8. cap. 10.

Sed nos iuste fuisse depositum probamus primo ex testimonijs omnium scriptorum : omnes enim cum laude hanc historiam narrant. Vide Cedrenum in vita Leonis Maurici , Paulum Diaconum lib. 6. cap. 5. de gestis Longobardorum , Eginarthum in vita Caroli Magni , Reginonem lib. 2. Chronic. Marianum Scotum lib. 3. Chron. Othonem Frisingensem lib. 5. historię cap. 55. Adonem Viennensem , in Chron. Aimoinum lib. 4. cap. 61. Abbatem Vriperg ; & Sigebertum in Chron. Blondum lib. 10. Decadis primæ , Paulum Aemilium lib. 1. & 2. de gestis Francorum , Robertum Gaguinum , Papirium Massonium , & alios omnes ; hæreticis exceptis .

Secundo ex causa : nam non solum Childericus ; & aliquot eius prædecesores nulla Regni negocia curabant ; sed etiam

etiam ob eorum socordiam Christiana Religio in eo Regno maximè laborabat, vt scribit S. Bonifacius Episcopus Moguntinus in Epistola ad Zachariam Pontificem.

Tertio ex virtute auctoris, & executoris: nã Zacharias, cuius auctoritate hæc res gesta est, omnium consensu vir sanctissimus, & sapientissimus fuit. Sanctus verò Bonifacius, qui iussu Pontificis Pipinum vnxit, & coronauit, non solum Doctor eximius, sed etiã Martyr gloriosissimus fuit. Denique ab euentu, nam translatio ista Regni Francorum à Childerico ad Pipinum Deo benedicente faustissima, & Regno, atque Ecclesiæ vtilissima fuit.

At, inquit Barclaius, nullo casu licet malum facere, vt bonum inde quantumuis magnum consequatur: deponi autem Regem legitimum à proprijs subditis, aut deponentibus consentire, cum ille solum Deum supra se habeat, cui soli gestorum suorum rationem reddere tenetur, per se & simpliciter malum esse iam supra ostendimus.

Respondeo. Childericum non subditi eius, sed Pontifex, qui superior erat, iure deposuit: non enim Zacharias solum assensum præbuit in depositione Childerici, sed ex auctoritate eum deposuit, vt mox ostendemus. Neque vlllo solido argumento supra Barclaius probauit, Reges non habere supra se nisi Deum, cui soli gestorum suorum rationem reddere teneantur. Videat lector, quæ supra dicta sunt, & iudicet.

Tertio Barclaius ridet argumentum illud, quod ab euentu felici duxi, vt probarem, iustè Childericum fuisse depositum: ac dicit, plebeium, & puerile argumentum esse, & allegat Poëtam dicentem:

Careat successibus opto,
Quisquis ab euentu facta notanda putet.

Addit etiam, eundem felicem euentum habuisse translationem Regni Francorum a Carolouingis ad Capeuingos; & tamen constat Hugonem Capetum per summum

scē.

scelus exuisse Carolouingos Regno, & illud ad Capeuinos
 gos suos transtulisse.

Respondeo. Argumentum à solo euentu fortuito sine
 dubio parum valet, vt si quis damnaret prudentiam, vel
 peritiam Imperatoris ex eo solùm, quòd victor in prælio
 non fuisset: sæpè enim aliundè accidit amissio victoriæ, quã
 ex imprudentia, vel imperitia Imperatoris: argumentum
 tamen à felici euentu ex prouidentia Dei, non parum va-
 let, præsertim cum adiungitur alijs argumentis. solet enim
 Deus iustitiæ fauere, nisi ob aliquam causam sapientiæ ip-
 sius videatur aliter esse faciendum.

Quod autem Barclaius reprehendit Hugonem Capetum
 summi sceleris, & Regni vsurpati; & Gaguinum auctorem
 adducit: nos ei Cardinalem Baronium opponimus, qui to-
 mo Annalium decimo ad annum Domini 987. multis argu-
 mentis probat, Hugonem fuisse legitimum Regem, & in eo
 non defecisse, sed propagatam esse Caroli Magni stirpem;
 Nec desunt alij, qui Hugonem istum defendunt, vt Papius
 Massonus, & alij: & Gaguinus non dicit per summum sce-
 lus id ab Hugone factum fuisse. Et certè magnum argu-
 mentum huius rei esse potest, quòd Robertus Pius, qui vna
 cum Patre Hugone, & post eum regnauit, vir pijsimus, &
 sanctissimus fuerit: neque enim tanta pietas cum iniusta
 vsurpatione alieni Regni cohærere potuisset.

Quarto dicit Barclaius, S. Bonifacium non peccasse exe-
 quendo mandatum Zachariæ Pontificis, quamuis Zachariæ
 mandando peccauerit: reddit autem rationem, quia tene-
 batur, inquit, Papæ sententiam exequi; licet sciuisset illam
 esse iniustam, & ideò licet fecisset Zachariam reum iniqui-
 tas impèrandi, innocentem esse ostendisset Bonifacium or-
 do seruiendi, & necessitas parendi. & allegat cap. Pasto-
 ralis. S. qui verò, de offic. Iudic. deleg. & Can. Quid culpa-
 tur: 23. q. 1. & Can. miles. 23. q. 5.

Respondeo. Hoc dictum non plebeium, aut puerile, sed

planè hæreticum est; pugnat enim cum expresso verbo Dei, Oportet obedire magis Deo, quàm hominibus, Act. 5. quod ipsum declaravit S. Augustinus, & alij Patres, qui citantur. 1. 1. q. 3. Can. Iulianus, & alijs multis Canonibus eiusdem quæstionis. In illo verò cap. Pastoralis 5. quia verò, vbi dicitur, sententiam iniustam ab inferiore executioni mandandam esse; glossa rectè docet, quæ ibi dicitur sententia iniusta, absolutè iustam esse, quia iustè à lege inductum est, vt is qui in tempore præscripto non appellauit, aduersus eum sententia proferatur, etiamsi alioqui iustam causam habuisset, & ibidem rectissimè eadem glossa declarat, non esse obediendum mandato superioris euidenter iniusto. Et Can. Quid culpatur. 23. q. 1. S. Augustinus contra Barclaium loquitur, cum dicit, esse obediendum superiori, quando vel certum est iustum esse, vel non est certum esse iniustum quod iubetur. ex quo sequitur, vt quando certum est esse iniustum, non sit vllò modo parendum. denique in Can. Miles. 28. q. 1. non agitur de iustitia, vel iniustitia mandati, atque id solùm definitur, priuata auctoritate hominem interficere peccatum esse, secus autem si publica auctoritate id fiat. Quare Barclaius sententiæ suæ amore cæcatus, vel noluit iura intelligere, vel non potuit.

Quinto dicit Zachariam Pontificem consensisse Francis volentibus Childericum deponere, & Pipinum Regem creare; non autem potestate, vel auctoritate sua, vel Childericum à Regno deposuisse, vel in Pipinum Regnum trāstulisse: & propterea nihil ex hoc exemplo trahi posse ad ostendendam Romani Pontificis auctoritatem in Regibus vel deponendis, vel creandis.

Sed hæc nimia temeritas est, cum testimonijs historicorum omnium contrarium manifestè probetur.

1 Annales Francorum vetustissimi sic habent, Data auctoritate sua (Zacharias) iussit Pipinum Regem constitui.

2 Eginarthus in vita Caroli Magni; Pipinus, inquit, per

au-

auctoritatem Rom. Pontificis, ex Præfecto Palatii Rex constitutus est.

33 Amoinus lib. 4. cap. 61. de gestis Francorum: Pontifex, inquit, data auctoritate sua, iussit Pipinum Regem institui.

34 Regino lib. 2. Chronici: Zacharias, inquit, per auctoritatem Apostolicam iussit Pipinum Regem creari, & sanctæ vntionis oleo iniungi.

35 Lambertus Schaphnaburgensis, in hist. Pipinus, inquit, decreto Zachariæ Papæ per vntionem sancti Bonifacij Rex appellatus est.

36 Sigebertus in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus Princeps auctoritate Apostolica, & Francorum electione à S. Bonifacio in Regem consecratur. & anno 752. iterum iniungitur in Regem à Stephano Papa.

37 Hermannus Contractus, in Chronico, Anno, inquit, 752. Pipinus auctoritate Stephani Papæ deponso, ac deposito Rege Hilderico Rex Francorum factus est.

8 Marianus Scotus lib. 3. Chronici, Zacharias, inquit, Papa ex auctoritate S. Petri Apostoli mandat populo Francorum, ut Pipinus, qui potestate Regiâ utebatur, etiam nominis dignitate frueretur. Ita Hildericus Rex, qui vltimus Metouingorum Francis imperabat, depositus, & in monasterium missus est.

9 Abbas Urspergensis in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus per auctoritatem Zachariæ Papæ more Francorum electus ad Regnum per manus S. Bonifacij eleuatus est in Regni solium. & infra, Stephanus Papa Pipinum sacra vntione in Regiæ dignitatis honore confirmauit.

10 Otho Frisingensis lib. 5. hist. cap. 22. Auctoritate, inquit, Zachariæ Papæ Pipinus ad Regnum eligitur.

11 Albertus Kranzius lib. 1. Metropolis cap. 14. Merito, inquit, Summus Pontifex, & Gallorum Rex mutuis se attollunt fauoribus: quando ab initio hæc Sedes domui

Caroli hoc præstitit, ut Regiam haberet dignitatem. *12* Paulus Aemilius in Childerico, Zacharias inquit, Francos sacramenti Regi Childerico dicto soluit: hinc conuentu habito Regem Pipinum salutauerunt.

Habemus duodecim testes, quorum aliqui auctoritate Pontificis; alij auctoritate Apostolica; alij auctoritate S. Petri; alij decreto Papæ Childericum depositum, & Pipinum exaltatum testantur, postremus scribit, non ausos Francos Pipinum Regem salutare, nisi prius sacramento per Pontificem soluerentur, quo Regi Childerico tenebantur: & tamen Barclaius solita temeritate negat, auctoritate; vel decreto Pontificis id esse factum. Hoc solum supererat, ut cum Matthia Illyrico, nostri temporis hæretico notissimo & historico mendacissimo diceret, mendacium, ac figmentum esse, quod nostri affirmant, à Zacharia Pontifice Regnum Francorum a Childerico in Pipinum esse translatum. Vide Illyricum initio libri de translatione Imperij.

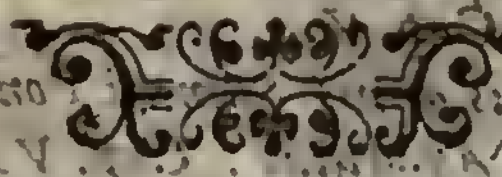
13 **EXPLICIT LIBER V. S.**

Cum exempla sex Barclaius frustra refutare tentasset; reliqua sex, quæ supererant, aut volens prætermisit, quod ea clariora esse intelligeret, quam ut cauillationum suarum tenebris obscurari possent; aut morte præuentus inchoatum opus dimittere coactus est inuitus. Vt cunque sit, defunctus opere, & vita apud eum Iudicem constitutus est, quem nemo potest fallere; & apud quem Principum gratia neminem iuuat. Ego verò, qui ad tribunal eiusdem supremi Iudicis breui sistendus sum, hoc bona conscientia testari me posse confido, nihil à me scriptum in gratiam, nihil in odium. Scripsi quod verum existimaui, quod ab Ecclesia didici, quod antè me plurimi non solum docti, sed etiam Sancti scripserunt. Neque vltro in hanc arenam descendendi, sed lacessitus ab homine mihi ignoto, coactus sum

defendere senex, quod scripsi iuuenis. Quod si Pontificiam
 potestatem, & scripta mea ita defendi, vt oportebat, quod
 efficere vehementer optavi; Deo, in cuius manu sumus
 nos, & sermones nostri, gratias humillimas ago: sin con-
 tra accidit, & in aliquo, aut in multis, pro humana imbe-
 cillitate defeci, ab illo veniam peto, qui suavis, & mi-
 sericors est, & multus in misericordia omnibus in-
 uocantibus eum. Ecclesia quoque, & ip-
 sius Summi Pontificis, Christi Vica-
 rij censura non solum præfens:
 opusculum, sed omnia scri-
 pta mea libens, &
 volens sub-
 mitto.

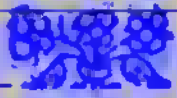
FINIS.

INDEX

INDEX CAPITVM

HVIVS OPERIS.

R efatio . . . . . pag. 3	
Sententia illustrium Scriptorum nationis Italica de potestate Pontificis 5	
Sententia illustrium Scriptorum nationis Gallica 10	
Sententia illustrium Scriptorum nationis Hispanica 14	
Sententia illustrium Scriptorum nationis Germanica 18	
Sententia illustrium Scriptorum nationis Anglica, & Scotica 20	
Sententia Conciliorum de potestate Summi Pontificis in temporalibus 22	
De excusatione Barclaj. Cap. I. 28	
Excutitur principium siue fundamentum doctrinæ Barclaj. Cap. II. 31	
Potestatem Summi Pontificis in temporalibus, non esse rem dubiã, neque ab opinionibus Doctorum solum penderi. Cap. III. 36	
De falsa causa originis temporalis potestatis Pontificia à Barclajo assignata. Cap. IV. 56	
De potestate in temporalia, quam indirectè Theologi Summo Pontifici tribuunt. Cap. V. 62	
Cur Primis septingentis annis Summi Pontifices non deposuerunt Reges hereticos, vel Apostatas. Cap. VI. 70	
Cur Ecclesia Constantium hereticum, & Iulianum Apostatam Imperatores non deposuit. Cap. VII. 74	
Cur Ecclesia non deposuit Valentinianum Iuniorum arianum. Cap. VIII. 79	
An potuerint posteriores Principes sine detrimento populi per Ecclesiam auctoritatem Principatu priuari: & simul, iusta ne, an iniusta fuerit Gregorij vij. sententia in Henricum Imperatorẽ. Cap. IX. 88	
Discutitur sententia Othonis Frisingensis de initio Gregorij septimi Pontificis. Cap. X. 104	
De comparatione Iulij ij. & Clementis vij. Cap. XI. 111	
	Diluvio.

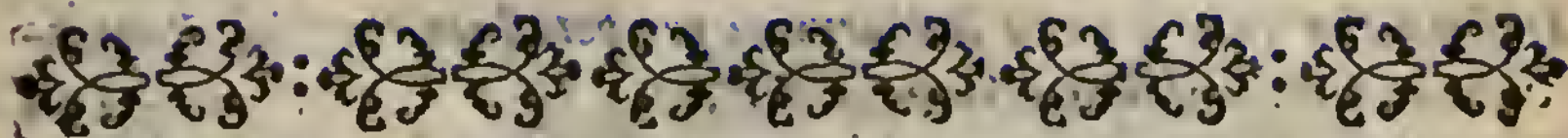
I N D E X.

<i>Dilauntur argumenta aduersus Theologorum sententiam de Po- testate Pontificis Maximi in temporalibus. Cap. XII.</i>	114
<i>Defenditur prima ratio Bellarmini pro potestate Pontificis in tem- poralibus. Cap. XIII.</i>	123
<i>Defenditur cōfirmatio prima rationis Bellarmini. Cap. XIV.</i>	130
<i>Refutatur digressio Barclay. Cap. XV.</i>	137
<i>Refellitur alia digressio Barclay. Cap. XVI.</i>	142
<i>Defenditur secunda ratio pro potestate Summi Pontificis in tem- poralibus. Cap. XVII.</i>	146
<i>Defenditur secunda pars rationis secunda pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XVIII.</i>	155
<i>De sententia S. Bernardi circa potestatem Pontificis Maximi in temporalibus. Cap. XIX.</i>	157
<i>Defenditur tertia ratio Bellarmini. Cap. XX.</i>	163
<i>Defenditur confirmatio rationis tertia principalis. Cap. XXI.</i>	167
<i>Defenditur altera confirmatio rationis tertia principalis. Cap. XXII.</i>	172
<i>Defenditur tertia confirmatio tertia rationis principalis. Cap. XXIII.</i>	183
<i>Defenditur ratio quarta Bellarmini pro potestate Pontificis in te- poralibus. Cap. XXIV.</i>	188
<i>Defenditur quinta ratio Bellarmini pro potestate Summi Pontifi- cis in temporalibus. Cap. XXV.</i>	194
<i>Defenditur prima pars rationis quinta pro potestate summi Pon- tificis in temporalibus. Cap. XXVI.</i>	198
<i>Virum votum, an iuramentum magis obliget. Cap. XXVII.</i>	201
<i>Digressio circa sententiam cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi. Cap. XXVIII.</i>	207
<i>De vero sensu cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi. Cap. XIX.</i>	209
<i>Respondetur ad obiectiones contra primam partem rationis quin- ta pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXX.</i>	211
<i>Dialogismus inter Populum nimis addictum Regi terreno, & Pontificem Populo salubriter consulentem. Cap. XXXI.</i>	215
<i>Refutantur falsa quedam pronuntiata Barclay, que digrediendo effugiunt. Cap. XXXII.</i>	227
<i>Defenditur pars secunda rationis quinta principalis pro potestate Summi</i>	

I N D E X.

<i>Summi Pontificis in temporalibus . Cap. XXXIII.</i>	230
<i>Refutatur error Barclay de exemptione Clericorū . Cap. XXXIV.</i>	234
<i>Refutatur grande verbum Barclay, quo exemptio Clericorum funditus tollitur . Cap. XXXV.</i>	244
<i>Defenditur secunda, & tertia pars rationis quinta principalis pro potestate Pontificis Maximi in temporalibus . Cap. XXXVI.</i>	252
<i>Defenditur primum exemplum allatum pro potestate Summi Pontificis in temporalibus . Cap. XXXVII.</i>	257
<i>Defenditur secundum exemplum pro potestate Pontificis in temporalibus . Cap. XXXVIII.</i>	261
<i>Defenditur tertium exemplum allatum pro potestate Summi Pontificis in temporalibus . Cap. XXXIX.</i>	263
<i>Defenditur exemplum quartum . Cap. XL.</i>	265
<i>Defenditur exemplum quintum . Cap. XLI.</i>	268
<i>Defenditur exemplum sextum . Cap. XLII.</i>	270
<i>Epilogus .</i>	276

F I N I S .

Errata corrigenda .

<i>Pag. 11. Lin.</i>	<i>22. Mediolanensis</i>	<i>Meldensis</i>
	<i>23. Origene</i>	<i>origine</i>
<i>17.</i>	<i>14. S. q.</i>	<i>S. 9.</i>
<i>38.</i>	<i>18. spiritualem</i>	<i>spiritualem potestatem</i>
<i>49.</i>	<i>31. exhauthorare</i>	<i>exauctorare</i>
<i>52.</i>	<i>17. lib. 2.</i>	<i>lib. 12.</i>
<i>55.</i>	<i>9. incolumen</i>	<i>incolumem</i>
<i>88.</i>	<i>1. apponeremus</i>	<i>opponeremus</i>
<i>106.</i>	<i>15. in persona</i>	<i>in percussione</i>
<i>163.</i>	<i>31. lineat</i>	<i>liceat</i>
<i>170.</i>	<i>10. sex</i>	<i>sed</i>
<i>195.</i>	<i>4. cornubus</i>	<i>cornibus</i>
<i>220.</i>	<i>13. parculari</i>	<i>particulari</i>
<i>230.</i>	<i>1. errant</i>	<i>errat</i>
<i>239.</i>	<i>4. coerceret</i>	<i>coercerent</i>
<i>263.</i>	<i>23. publicatiane</i>	<i>publicatione</i>

Ala Nostra
di M. S. Mitter

Latina-

1976

